

DIALOGORUM SACRORUM, LIBRI IV.

Et ad linguam rectè formandam, & ad
vitam sanctè instituendam, Christianæ
juventuti apprimè utiles.

Autore

SEBASTIANO CASTALIONE.

Editio undecima Superioribus longè correctior.

Protrepticon.

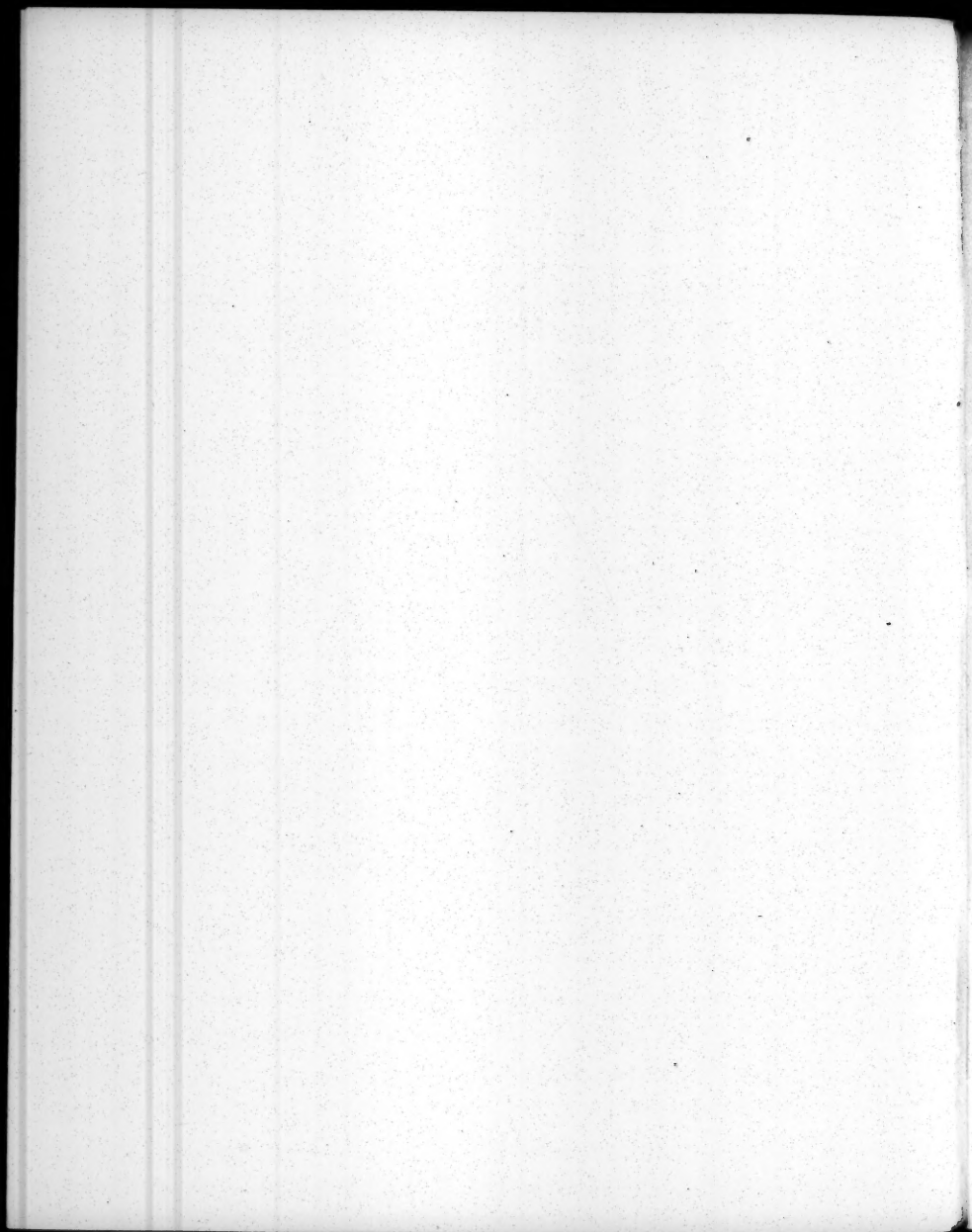
Sive velis promptè voces proferre Latinas ;

Historias sacras discere sive velis :

En tibi conductum modicâ mercede Magistrum!

Castalioni operam des modò, utrumque dabit.

*Londini, Excudebat F. Collins, Sumptibus
Stationariorum. 1700.*

Jonathan: Barnard
his Book: if this Book
should be lost - may
I restore it to the
Right owner -
which will be an
obligation to me to
account you very =

Yours
1703: Jan y^e 2: =

SEBAST. CASTALIO

Christianis Lectoribus S.

HOS Dialogos, fratres charissimi, composuimus, ut pueri haberent unde eadem operâ & mores Christianos & orationem Latinum discerent. Itaque eorum ruditate in primo libro seruiimus, sermone facilimo, eoque minùs elegante, & tamen Latino, utentes, & pueris quasi præmansum cibum, in os ingerentes. In cæteris jam elegantius loqui cœpimus. Quod autem Dei Nomen Jehova Hebræum usurpauimus, quod nullum Dei proprium nomen Latine extat, nisi fortè Jupiter; (sed id ut pollutum omittamus) id etsi principio videbatur fortasse durius, tamen usu mollescet, & quod insuetum aures radet, idem usitatum demulcebit. Valete.

DIA-

DIALOGORUM SACRORUM SEBASTIANI CASTALIONIS

Liber Primus.

ADAMVS. Gen. 3.

ARGUMENTUM.

Serpens Evam, & Eva porro Adamum impellit ad vescendum fructu vetito: Deus verò ipsos tres ad totidem penas damnat.

Serpens, Eva, Adamus, Jehovah.

CUR vetuit vos Deus vesci ex omnibus arboribus pomarii? *E.* Licet nobis vesci fructibus arborum pomarii: tantum Deus nobis interdixit eam arbore, quæ est in medio pomario, ne vesceremur fructu ejus, neque etiam attingerimus, nisi velimus mori. *S.* Nequaquam moriemini propterea: sed scit Deus, si comederitis de eo, tum oculos vobis apertum iri, atque ita vos fore tanquam Deos, scientes boni atque mali. *E.* Ita planè videtur, & fructus ipse est pulcher sanè visu: nescio an sit ita dulcis gustatu; verumtamen experiar. Vah, quàm dulcis est! impertiendum est etiam marito. Mi vir, si scires quam sapidus sit hic fructus, jamdudum comedisses. Accipe. *A.* Quando ita vis, faciam. Ah! flagitium fecimus. *E.* Quid est? *A.* Nonne vides misera nos esse nudos? *E.* Video & me pudet: sed quid nobis faciendum est? *A.* Texamus nobis subligacula ex foliis, quibus regamus pudenda. *E.* Bene mones: & est hic ficus foliis magnis & aptis huic rei. *A.* Sed O nos infelices! videor mihi audire vocem. *E.* Jehovah est. Miseram me! vereor ne deprehendat nos nudos. Abdamus nos in hoc densum nemus. *J.* Heus, Heus, Adame, ubi es? *A.* Auditâ voce tuâ in pomario, territus sum; & quia nudus eram, abscondi me. *J.* Unde didicisti te esse nudum? Numquam comedisti de arbore, de quâ præceperam tibi ne comederes? *A.* Comedi quidem, sed præbuit mulier, quam tu adjunxisti mihi. *J.* Quidnam fecisti, mulier? *E.* Decepta à serpente comédi. *J.* Quoniam istud fecisti, serpens, tu eris

detestabilissima omnium bestiarum, omniumque animalium terrestrium, & incedes in pectus, & vorabis pulverem quamdiu vives. Quin etiam concillabo tantas inimicitias inter te & mulierem, interque semen tuum & ejus, ut id conerit tibi caput, tu autem ei calcem. Te quoque, foemina, afficiam plurimis doloribus & ærumnis, ut cum dolore parias; & tota pendeas ex imperio viri tui. Et tu, Adame, quoniam morem gerens uxori tuæ comedisti de arbore, cujus esu interdixeram tibi, habebis terram infœcundam tuâ culpâ, & ex eâ quæres victum laboriose dum vives, cum interim ipsa procreabit tibi carduos & sentes. Tu vesceris herbis è terrâ nascentibus, & cum sudore vultûs tolerabis victum, donec redeas in terram ex quâ ortus es: nam pulvis es, & in pulverem redibis.

Sent. Ob unius hominis in obedientiam mors intravit in mundum. Disce, puer, obedientiam.

C A I N U S. Gen. 4:

A R G U M E N T U M.

Deus Cainum damnat ob fratricidium.

Jehova, Cainus.

CAine, ubi est Abel frater tuus? *C.* Nescio: Nunquid ego sum custos fratris mei? *J.* Quid fecisti? ipse sanguis fratris tui edit ad me clamorem de terrâ. Quomobrem uteris terrâ infestâ; ut quæ aperto ore hauserit sanguinem fratris tui de tuâ manu, ea non præbeat amplius vim suam tibi colenti. Tu errabis vagus per orbem terrarum. *C.* Mea culpa est major quàm ut possit remitti. En ego hodie exterminatus à te, ex ipso solo terrarum, errabo vagus per orbem terrarum, lugens tuum conspectum; ita ut qui proximus invenerit me, interficiat. *J.* Imò verò quinque interfecerit Cainum, subibit pœnam septupli. Quare opponam tibi hanc notam, ne, si quis inciderit in te, perimat te.

Sent. Injusti nequeunt ferre justos. Quæ clam perpetrantur, palam puniuntur.

L O T U S. Gen. 18, & 19.

A R G U M E N T U M.

Abrahamus excipit Genios hospitio, & Jehova ei prolem promittit,

promittit, consiliumque suum de Sodomae eversione patefaci se idem facit deinde lotus, & à Geniis eripitur ex periculo.

*Abrahamus, Jehova, Genii duo, Puer, Sara,
Lotus, Uxor Loti, Sodomitani.*

Video tres homines adversum me. Non dubium est quin sint defessi de viâ, præsertim hoc tanto æstu, quare curam eis obviâ, ut retineam eos apud me. Domine, si vis facere mihi gratissimum, noli allo potius divertere, quàm ad me. Lavabitis pedes pauculâ aquâ adhibitâ, deinde requiesceris sub arbore. Ego interea curabo vobis parandum panem ut recreatis animos vestros, deinde pergatis. Hæc est vobis idonea causa divertendi ad me. *G.* Sic faciemus. *A.* Jam propero in casam. Sara sume properè tria sata farinæ filigineæ, ex quâ depsticos facias panes subcineritios. Nam adventant nobis hospites, quos ego volo accipere laute. Itaq; jam curro ad bovine: volo enim macerare vitulum, quo eos tractem opipare. Tu interea cura ut nihil desit eis, quod opus sit hospitibus. *S.* Fiet. Propterea Hagar, incende ignem, tepesac aquam ad dependum, dum ego promo farinam. Age jam, dum aqua tepesit, para macram, subige farinam: expediamus omnia quæ jussit herus. *A.* Macra cum expedite puer. Heus Sara. *S.* Quid vis mi vir? *A.* Cura nobis luculentum focum. *S.* Jam accensus est. *A.* Impone alienum. Volo ego hospites meos curari diligentissime atque humanissime. Estne adhuc detracta pellis isti vitulo, puer? *P.* Imò jam dissectus est. *A.* Conjiciamus hæc frustra in alienum. Subjice tu plura ligna, ut coquantur celerius. Despuma jus; Hagar, instrue mensam; sed foris in umbraculo, sub arbore. Nihil libentiùs quam viatoribus benefacio, & certe eos negligere inhumanum est. Hospites, omnia sunt parata, accumblite, & vescimini læto animo; habetis hic tyrum, habetis & fac. Boni consulite quod adest, quodque Deus largitur in præsentia. Puer, appone eis vitulinam. *J.* Ubi est Sara uxor tua? *A.* Adest in tabernaculo. *J.* Cum revisam te eadem tempestate anni quæ nunc est, habebit Sara uxor tua filium. *S.* Ha, ha, hæc! ridiculum. Ego jam vici

sum, & indulgebo voluptati, scilicet cum meus quoque dominus consenserit? *J.* Cur tandem ridet Sara, negans se posse parere, quia consensit? estne aliquid quod Jehova non possit efficere? Cum revisam te, inquam, anno vertente habebit Sara filium. *S.* Ego non nisi. *J.* Imò verò risisti. *G.* Sed jam pergamus conficere iter reliquum. *A.* Ego comitabor vos, nisi molestum est. *J.* Ergone ut celem Abrahamum de eo quod sum factururus, ex quo profectura sit gens maxima & potentissima, per quem omnes gentes orbis terrarum sint consecuturæ felicitatem? Nam certò scio eum præcepturum esse suis liberis, & porro suæ in posterum stirpi, ut vivant ex meo prescripto, & colant justitiam atque jus, ut ego præstem Abrahamo quæ promisi ei; profectò non celabo, Abrahame, volo tibi indicare qui sim, & quod eam. Ego sum Jehova Cum viderim dissipatos esse rumores de tot tantisque flagitiis Sodomitanorum & Gomorrhæorum, statui devenire huc, & explorare, utrùm sint planè profligati, quemadmodum accepi famâ & audituone, an non sint. *G.* Nos quidem antecedamus. *A.* Sed quid? perdēsne etiam bonos unà cum improbis? Si erunt quinquaginta boni viri in urbe, an etiam perdes? neque ignoscēs illi loco propter illos quinquaginta bonos qui erunt in eo? Absit ut tu sic facias, ut interficias bonos cum malis, sitque eadem conditio proborum & improborum. Absit ut tu, qui moderatis totum orbem terrarum, non facias æquum. *J.* Si invenero in urbe Sodomā quinquaginta viros bonos, ignoscā toti loco propter eos. *A.* Facio fortasse audacter, qui audeam alloqui te Dominum meum, ipse pulvis & cinis: sed tamen si sortè defuerint quinque de quinquaginta bonis, an propter quinque excindēs totam urbem? *J.* Non avertam, si invenero ibi quadraginta quinque viros. *A.* Quid si quadraginta? *J.* Etiam propter quadraginta abstinebo. *A.* Quæso nè agrè feras, Domine, si pergo quærere. Quid si triginta? *J.* Etiam sic abstinebo. *A.* Possum videre audacior, qui alloquar Dominum meum. Quid si viginti? *J.* Etiam eorum causā non pervertam. *A.* Interrogabo te hoc postremum, si tibi gravis non sum. Quid si decem? *J.* Propter decem non evertam. *G.* Jam advesperascit,

rascit, & nos appropinquamus urbi. *L.* Video huc adventare duos hospites. Ibo eis obviam, ut eos deducam ad me. Salvete, viri præstantissimi. *G.* Salvè & tu, vir humanissime. *L.* Peto à vobis, ut divertamini in meam domum, ut ibi lotis pedibus pernoctetis, cras repetituri vestrum iter. *G.* Imò pernoctabimus in foro. *L.* At ego non patiar divertimini ad me; accipiam vos, si non lautè, at certè hilarè. *G.* Fortasse erimus tibi graves. *L.* Jucundi porius: nè veremini. Tàm mihi erit gratum vos accipere hospitio, quàm esset accipi à vobis, si istic essem. *G.* Postquam tantopere vis, nolumus esse pertinaces. *L.* Ergo sequimini me. Hic est mea domus: intrate; quod bonum sit. Uxor, cura calefaciendum aquam ad lavandos pedes horum hospitem, & simul confice panes coquendos in foco. Vos interea hic requiescite, dum paratur cœna. Agè jam, uxor, instrue mensam: fac ut omnia fiat nitidissima, nequid offendant animos horum. Hospites, accumbite, utimini læto animo his quæ suppeditantur nobis in præsentia, divinâ benignitate. Sed quid? Quem tumultum audio, uxor? Quis est iste clamor? quæ turbæ excitantur? *U.* Hei mihi! perlimus, mi vir. *L.* Quid tandem est mali? *U.* Tota civitas, mi vir, obsidet ædes nostras, Juvenes, senes, deniq; universi circumfident nos. *L.* Valde veror, quò hæc evasura sint. Sed audio clamantes. *So.* Heus, heus, Lote, ubi sunt homines isti qui venerunt ad te sub noctem? Produca eos nobis, ut eos cognoscamus. *L.* O flagitium! sed ne trepidate hospites; exibo ad eos, & obserabo post me Januam. Adsum, quid clamaris? *So.* Volumus videre hospites qui diversantur apud te. *L.* Obsecro vos, fratres mei, nè tantum scelus faciatis. Sunt mihi duæ fillæ, adhuc à viris integræ, eas malo dedere vestræ libidini, quam sinere ut quid noceatis his hominibus, qui commiserunt se sub præsidium mei recti. *S.* Recede paulisper istuc, ut consulemus de istâ rer. Quid faciemus populares? accipiemusne puellas eâ conditione ut dimittamus juvenes? *Alii.* Non est opus longâ deliberatione. Iste unus peregrinatur in nostrâ civitate; & nos reget, si diis placet. *So.* Jam te, Lote, de jus mulctabimus quàm ipsos: ne tu putes nos velle subijci pere-

grinis. Agite, invadamus eum. *G.* Recipe te confessim ad nos, Lote. *L.* O facinus audax ! O profligatam & perditam nationem ! Obseremus fores firmissime. *So.* Effringamus fores : occidamus istos advenas, qui, cum nusquam possint habitare, veniunt ad nos. *G.* Ne trepida, hospes, nunquam irrumpent nobis invitis. *L.* O Inauditam nequitiam ! Siccine hic violari hospites & peregrinos, quorum jus debet esse sanctissimum ? *G.* Seda te ipsum. Jam videbis ultionem præsentem. *S.* Quid est hoc, o cives ? Sumne ego cæcus, an oboræ sunt tenebræ densissimæ ? *Al.* Nescio quid accidar aliis ; sed ego non magis dispicio oculis, quam calcibus. Ubi est Janua ? *Al.* Cave, cave ne incidas in me. Hei mihi ! fregi frontem ad parietem. *Al.* At ego nescio terrarum ubi sim, neq; possum invenire exitum ex hoc loco, neque ingressum in alium. *G.* Lote, si quos habes præterea generos, aut filios, aut filias ; deniq; quoscunq; habes in urbe, educ ex hoc loco ; Nam nos quidem jam delebimus hunc locum. Hunc enim ad hoc ipsum missi sumus à Jehovâ, apud quem increbuit tanta importunitas horum. *L.* Habeo vobis gratiam qui habeatis rationem non solum meæ salutis, sed etiam meorum. Jam adeo eos. *Ux.* Valde sum sollicita de meo viro, qui est egressus domo : Irâ consceleratus est hic totus populus. Meruo nè quid gravius patiatur, etiam à suis. Nam hodie nulla sancta fides est, ne inter fratres quidem. *L.* Jam redeo. *G.* Quid egisti ? *L.* Visus sum joculari iis, quorum salutem providebam. *G.* Homines sunt desperati. Percant, quoniam nolunt servari. Sed jam diluculum est, & tempus admonet emigrandum esse hinc. Agedum, adjuuge tibi uxorem tuam, & duas filias, nè aggregeris ad interitum tam perditæ civitatis. Quid cunctaris ? Nunquam potest nimis maturè vitari periculum. *L.* Atqui non videtur emigrandum tam mane. *G.* Atqui nos non sinemus te perire, quin potius manu educemus & te & tuam conjugem & filias. Agite, exeamus ex urbe. Sed cave, si tuam vitam amas, ne respicias post tergum, neve usquam morêris in planitie. Evade in montes, nè pereas. *L.* Peto à te Domine, ut remittas, hoc mihi, postquam tu pro tuâ benignitate devincis me tanto beneficio, ut custodias

studias mihi vitam. Certe non potero evadere in montes, quin me attingat illud malum, quo moriar. Sed est hic propinquum oppidum ad confugiendum, in quo quæso ut liceat mihi evadere, & ita consulere vitæ meæ: est sane perparvum. G. Etiam in hac re indulgebo tibi, ut non evertam istud oppidum. Conser te illò; neq; enim licet mihi facere quicquam,quin tu eo perveneris.

Sent. Deus versatur cum piis, eisq; patefacit arcana sua, & eos remuneratur & tuetur. Mavult Deus ut innumerabiles impii vivant, quàm ut vel unus pius una cum illis pereat. Major est Dei in unum pium amor, quàm in omnes impios odium; quem quidem ejus amorem debent imitari pii.

A B R A H A M U S. Gen. 22.

A R G U M E N T U M.

Abrahamus jussu Dei, filium suum Isaacum vult immolare. Deinde, prohibente Deo, immolat arietem.

Abrahamus, Isaacus, Genius.

JAM tertium diem iter facimus, & videor videre procul locum destinatum sacrificio. Vos hic opperimini una cum asino, dum ego & puer imus illuc, ut adoremus Deum, postea redituri ad vos. Tu Isaac, portabis hæc ligna ad comburendam hostium, ego feram ignem & cultrum. Eamus. I. Mi pater. A. Quid vis, mi fili? I. Hic quidem est ignis & ligna, sed ubi est agnus jam immolandus? A. Deus providebit ipse sibi agnum in sacrificium, fili; nos interea pergamus! Ecce venimus in locum quem Deus dicebat mihi; construamus hic aram. Recte est; disponamus lignum. Nunc fili mi, oportet ut te colligam mactemq;: quando ita visum est Deo optimo maximo, cujus voluntati resistere nefas est. I. Mi pater, si ita certum est Deo, fiat. Nam didici ei tibiq; patère in rebus omnibus. A. Pater omnipotens, cujus est Imperare, obsequor tuis jussis, tibiq; macto hanc hostiam, hoc cultro mea ipsius dextera. G. Abrahamæ, Abrahamæ. A. Quis me vocat? G. Cave ne ceteras manum; puero cave ne lædas. Jam enim mihi satis perspecta est tua religio & pietas, qui propter me non peperceris filio, eiq; unico. A. Hem, quid hoc rei est? Sed videone arietem in dumo hærentem cornibus? Salve res est: vivet Isaac: hæc mactabitur gratior Deo victima.

Sent.

Sent. Nihil tam difficile aut durum est, quin id possit qui credit. Deus suorum pietatem remuneratur.

EPHRON. Gen. 23.

ARGUMENTUM.

Abrahamus mercatur ab Hetteis fundunt ad Sepulturam Saræ uxoris suæ.

Abrahamus, Hetta, Ephron.

EGo sum peregrinus & advena inter vos, Hertæi : quare tribuite mihi possessionem sepulturæ inter vestras, ubi sepeliam Saram conjugem meam, quæ mortua est, ut scribis. *H.* Attende nos. Domine. Tu es quidem princeps divinus in nobis : tuum est eligere è nostris sepulcretis ubi inhumes tuum mortuum. Nemo nostrum prohibebit te suo sepulchro, quò minus sepelias in eo. *A.* Ago vobis gratias pro vestrà tantâ humanitate ac liberalitate. Sed si vobis cordi est, ut sepeliam meam defunctam, & auferam è conspectu meo, concedite mihi præterea, ut agatis pro me cum Ephrone filio Sigoris ut attribuat mihi cavernam duplicem, quam habet in extremo sui agri ; & attribuat justo argento, in vestrà præsentia in usum sepulchri. *E.* Ausculta mihi potius. Domine. Ego tibi dono & agrum, & cavernam agri, & quidem in præsentia meorum popularium ; sepeli tuum mortuum. *A.* Imò tu potius ausculta mihi. Ego solvam tibi pecuniam pro agro ; eam tu accipe à me. *E.* Domine, attende. Hic fundus, quo de agitur inter nos, est quadringentis siclis argenti : si vis sepelire tanti. *A.* Accipio tanti. Et jam appendam tibi præsentem pecuniam. Vos Hertæi, estote testes, ut Ephron addicat mihi in possessionem quadringentis his siclis argenti, agrum suum duplici cavernâ ; qui ager est è regione Mambræ, id est, Hæbronis, unâ cum ipsâ cavernâ, & omnibus arboribus quæ sunt undique in toto spatio ejus. *E.* Addico. *H.* Testes erimus.

Sent. Justitia commendat hominem apud eos qui non sunt omnino perdit.

REBECCA. Gen. 24.

ARGUMENTUM.

Dispensator Abrahami ducit Rebeccam filiam Bathuelis Me-

Mesopotamiâ in Matrimonium Isaaco herili filio.

Dispensator Abrahami, Rebecca, Laban, Bathuel.

HEus, heus puella, da mihi bibere paululum aquæ ex tuâ urnâ. *R.* Imò verò perlibet, vir optime : hem bibe, quin etiam adaquabo tuos camelos, quantum sat erit. *D.* At ego te, pro isto beneficio, dono hâc inaure, atque his duabus armillis. Sed agè, fac sciam cujus sis filia, & an sit in ædibus tuî patris locus ubi possimus pernoctare. *R.* Equidem sum filia Bathuelis, quem Melca peperit ex Nachore. Straminis autem & pabuli apud nos assatim est, nec non locus ad pernoctandum. Sed ego curro in oppidum, ut nuntiem hæc omnia domi ita ut habent. *D.* Ago tibi gratias, Jehova, quod non destitisti tuâ bonitate & fide Abrahamum herum meum cultorem tuî qui me deduxeris per eam viam quâ venirem domum cognatorum domini mei. *L.* Ain'tu ? *R.* Ita est. *L.* Et dono dedit tibi istam in autem & armillas ? *R.* Etiam. *L.* Ubi reliquisti ? *R.* Ad fontem ? ecce eum tibi apud Camelos ! *L.* Precor tibi Jehovam propitium, homo *D.* Et ego tibi vicissim vir humanissime. *L.* Narravit nobis hæc soror mea Rebecca, quinam sis, & unde venias. Quod cum primum audivi, statim curavi parari tibi diversorium, & tuis camelis stabulum, nè foris maneat. Quamobrem sequere me. *D.* Ago tibi gratias pro tantâ comitate & diligentia. Sequor. *L.* Eamus hâc. Hic sunt ædes nostræ. Vos curate hos camelos stramine & pabulo. Vos afferte aquam lavandis pedibus huius & comitum. Bene est, accumbite. *D.* Dabitis mihi veniam. Non capiam cibum, quin prius dixerò cujus causâ huc venerim. *L.* Dic ergò. *D.* Ego sum servus Abrahami, hominis, quem Deus ditavit mirum in modum ove, caprâ, bove, argento, auro, servis, ancillis, camelis, atque asinis ; cui etiam jam seni Sara uxor peperit filium, quem ipse constituit hæredem ex asse ; meque etiam jure jurando astrinxit, ne locarem ei nuptam quæ esset ex Chananeis, in quorum terrâ habitârat ipse : sed irem domum paternam, ibiq ; eligerem uxorem gentilem. Cui cum ego dicerem, quid si mulier nolet me sequi ? Deus, inquit ille, cui ego per omnem vitam parui, tecum mittet nuntium suum, qui tibi secundabit

bit hoc iter ; ita sumes filio meo uxorem mihi gentilem, ortamq; ex domo paternâ : hâc re exsolveris te religione juris jurandi, quo te astringo, si forte non impetraveris ut mulier te sequatur. Ita persuasum est mihi ut venirem. Cumque hodie venissem ad fontem, ita cogitabam mecum: Jehovah, Deus heri mei Abrahami, si tu mihi ades in hoc itinere, da mihi, ut me nunc hic stante ad fontem, veniat puella haustura, quæ mihi roganti det aquam ex urnâ bibendam atque etiam aquetur meos camelos, ut intelligam eam esse quam destinasti hero meo. Vix hæc mecum tacitus cogitaram, cum subito ecce egressa Rebecca, ferens urnam in humeris, descendit ad fontem, atque haurit. Et cum petivissem potum ex eâ, confestim depositâ urnâ affert, & dicit etiam sese adequaturum camelos. Ego quæsi ex ea cujus esset nita. Responder, Bathuelis, filii Nachoris ex Melchâ. Tum ego accommodavi fronti ejus in aurem, & manibus armillas; & summisse adorans Jehovah, Deum heri mei Abrahami, gratias egi quod deduxisset me in rectam viam ad conciliandam filiam herilis cognati filio herili, quam ex his argumentis intellexi eam esse. Nunc ergo, si fertum est vobis facere hoc beneficium domino meo, facite ut sciam : si minus, nihilo secius ut insistam aliam viam. L. Hæc res plane ex Deo orta est, neque nos omnino possumus repugnare tibi. B. Itâ habet. Proinde habe tibi Rebeccam tuo arbitrari, eamque duciro nupturam filio heri tui, sicut visum est Jehovah. D. Gratiâ habeo Deo primûm, qui ita voluerit; deinde vobis, qui non repugnaveritis. Tu vero Rebecca, & vos, non recusabitis hæc quantulacunque dona, quæ attulsi jussu mei Domini.

Sent. Deus dirigit pios in viam, eorumque actiones secundat.

IDUMVS. Gen. 25.

ARGUMENTUM.

Esavus vendit Jacobo fratri prærogativam ætatis.

Esavus, Jacobus.

Impertit mihi de ~~Esavo~~ isto; nam redeo rure exanimatus lassitudine. J. Vende mihi in præsentia prærogativam tuæ ætatis

tatis. E. En ego jam jamque morior : quo mihi istam prærogativam ? J. Ergo confirma mihi jam nunc venditionem jure jurando. E. Confirmo ; quid vis ? Juro, addico, nihili facio jus istud ætatis præ edulio.

Sent. *Brevissima voluptas hominem privat perpetuis bonis. Idem usu venit impiis, qui amore carnalium voluptatum prodigunt bona cælestia.*

V E N A T O R. Gen. 27.

A R G U M E N T U M.

Jacobus arte maternâ prævertit à patre felicitatem Esavi, Esavus seriùs veniens, frustra lacrymatur.

Rebecca, Jacobus, Isaacus, Esavus.

Pater tuus misit venatum fratrem tuum Esavum, me audiente, ut afferat ferinam, ex quâ confectum pulpamentum ipse edat, eique bene præcetur à Jehovâ, antequam moriatur. Nunc audi fili mi, quid velim à te fieri. Adi pecus & inde asserto mihi duos hœdos optimos ex quibus conficiam patri tuo edulium, quali maxime delectatur, quod offeres ei, ut tibi bene præcetur priusquam excedat vitâ. J. Sed frater villosus est, ego depilis. Quod si forte pater me attrectaverit, putabit se mihi esse ludibrio. Itaque mihi malè, non benè, precabitur. R. Istam Imprecationem ego præstabo, nate : tu modogere mihi morem. J. Si ita jubes, certum est obsequi. Eo. R. Mihi magnopere curandum est, ut agam hanc rem callide & prudenter, ne meus maritus apprehendat fallaciam. Nam, ut amat rusticum illum Esavum, nunquam eum postponet Jacobo, nisi fraude inductus. Ego vero Jacobum plus amo, & studeo eum obteperè in felicitatem ; quam conciliabunt patris preces ei, cui bene ominatus fuerit. J. Redeo, mater, affero hœdos. R. Factum bene, agedum, patrem cupediam patri tuo, cujusmodi scio suavem esse ejus palato. Recte est, parata sunt omnia. Nunc age, induam te vestimenta pretiosa Esavi, quæ habeo penes me. Hic ornatus te condecet. J. Quid manus & collum, quod pilis carent ? R. Vestientur pelle hœdorum. Bene habet : accipe nunc hanc etiam, atq; hunc panem quem confect. Abi ; vide ut agas prudenter. J. Dabo operam. Pater. // Quis tu es, fili ? J. Esavus primogenitus

genitus tuus; exsecutus sum mandatum tuum. Surge, agè vescere ferinā, ut mihi bene precēris. *Is.* Quid sibi vult, quod tam citò nactus es, filii? *Ja.* Jehova, Deus ille quem colis, objecit mihi. *Is.* Accede huc, ut te attrectem, fili, sciamque utrum sis ipse Esavus necne Quid hoc? vox quidem Jacobi est, sed manus Esavi. Tūne ergo es ipse natus meus Esavus? *Ja.* Planissime. *Is.* Accede ad me, ut vescar tuā ferinā, fili, tibi que bene precer. Suavis esca sanè: funde vinum. *Ja.* En tibi! *Is.* Nunc aga, amplectere me. Quam suavis odor venit ad nares meas! Fragras, fili mi, non aliter quàm solet ager lætus munere Jehovæ. Faxit Deus ut terra pinguis irrigata rore cœlesti, effundat tibi magnā copiā, segetes & uvæ. Tibi serviant Nationes, te colant populi, dominus sis fratrum tuorum, teq; reverentur ex eadem ma trenati. Qui tibi imprecabitur, esto excrabilis & infelix: qui tibi bene volet & optabit esto fortunatus. *Ja.* Bene gessi meum negotium mater. Non agnovit me: & ex attrectatione putavit me esse Esavum. *R.* Bene est, sed Esavus jam reversus parat ferinam quam offerat patri. Videamus quid agat: nam multum fallit eum spes. *E.* Attolle te, mi pater, & vescere meā ferinā, ut mihi bene precēris? *Is.* Nam quis tu es? *E.* Rogas? Primogenitus tuus, Esavus. *Is.* Totus obstupesco, horreoque. Quis ergo est is, qui modò attulit mihi ferinam? Nam ex eā prorsus comedi ante tuum adventum, eique fausta omnia sum precatus quæ res rata erit. *E.* Hei mihi! nunquid causæ est, quin ego perpetuò perierim? Attamen mihi quoq; bene precare pater. *Is.* Frater tuus rem astu tractavit, abstulitq; faustitatem tuam. *E.* Næ ille probè respondet suo nomini, qui me jam bis circumvenit. Primùm enim fraudavit me prærogativā ætatis: deinde nunc interceptit bonam præcationem mihi debitam. Sed nihilne tibi reliquum fecisti, quo mihi faustum aliquid precere? *Is.* Profectò feci eum dominum tuum; statuique ut fratres ei servirent; eumque munivi frumento & vino. Quid vis tibi jam faciam, fili? *E.* Solumne id Habebas? Imperti etiam ne aliquā felicitate. Heu; quid agam miser? *Is.* Habebis quidem domicilium minus bonum & à pinguitudine soli, & a supero rore cœli; & vivens gladio

dio services fratri ; veruntamen erit tempus illud, cum vicissim vices, excutiesque jugum ejus de collo tuo. *E.* Non procul abest luctus à patre meo, nam certum est mihi interficere Jacobum fratrem.

Sent. *Properandum est, & arripienda occasio : Serò plorat Esavus. Serò venit ad colligendum Manna post ortum solem, aut die Sabbati. Serò afferuntur falces post messem, cùm jam nihil superest nisi spicilegium. Serò pulsant fores fatuæ virgines. Serò conabantur intrare pigri per portam jam clausam.*

JACOBUS PROFUGUS. Gen. 29.

ARGUMENTUM.

Jacobus profugi congressio cum Rachele sobrinâ suâ.

Jacobus, Pastores, Rachel.

Fratres, unde estis ? *P.* Ex Charriâ. *J.* Ecquid nōstis Labanem filium Nachoris ? *P.* Maxime. *J.* Valerne ? *P.* Valet ; atque ecce tibi Rachelem fillam ejus huc venientem cum pecudibus ! *J.* Hem ! diei multum adhuc est, nec dum tempus est cogendi pecoris : quā adaquatis pecudes, deinde ituri pastum ? *P.* Non possumus, donec convenerint omnes greges, quò avolvamus saxum ab ore putei, atque ita adaquemus. *J.* Sed venit Rachel agens pecus : Quid cesso avolvere saxum, ut hauriam ei aquam, atq; hanc primùm ab eâ ineam gratiam ? O mea Rachel, amplectere me. *R.* Abstine tu manum, quis tu es ? *J.* Ego sum Jacobus patruelis tuus, filius Rebeccæ ; non contineo lachrymas præ gaudio. *R.* O felicem adventum ! Sed ego cesso ire in urbem, ut annuntiem hæc meo patri.

Sent. *Gaudent mutuo congressu consanguinei. Sunt autem piæ omnes inter sese divinâ consanguinitate conjuncti.* †

LABAN. Gen. 13.

ARGUMENTUM.

Laban fugientem Jacobum assecutus, cum eo jurgatur ; deinde fit inter eos fides.

Laban, Jacobus, Rachel.

Quæ

QUæ ratio impullit te, ut, in scio me, abduceres meas filias
 tanquam ferro paratas? cur clam & nesciente me aufugi-
 sti, neque fecisti me certio rem; ut prosequeretur te volupta-
 te carminum, tympanorum, cithararum? neque permisisti
 mihi ut oscularer meos natos & narras? Stultè sanè fecisti, &
 erat mihi in manu nocere vobis. Sed Deus vester patrius heri
 monuit me, ut caverem nè te offenderem ullâ sc. Verùm esto;
 Profectus sis sanè præ desiderio, quod capiebas è domo pater-
 nâ: deos verò meos cur furatus es? *J.* Illud feci adductus me-
 tu, veritus ne tu eriperes mihi meas filias. Quod autem atti-
 net ad tuos deos, si quem penes inveneris eos per me quidem
 plecta ur capite, Noscitra, præsentibus necessariis nostris, si
 quid tui apud me est. *L.* Recte dicis. Perferutabor vestra
 tabernacula. *J.* Non recuso quò minùs vestiges omnia.
R. Video me esse in magno periculo. Nam Laban pater meus
 conquirat per omnia tentoria suos deos penates, quos ego
 furatus sum, meo viro nesciente. Quod si factum deprehen-
 detur, concitavero magnas turbas. Commiscenda aliqua
 fallacia est, & quidem subito; nam meus pater jam aderit
 hîc. Probè invenî viam, obruam eos in hoc stercore came-
 lino, deinde sedabo super; facile eum fallam. *L.* Rîmatus
 sum acerrimè tabernaculum Jacobi, tum Liæ, tum duarum
 ancillarum. Nusquam invenî. Restat tabernaculum Rachie-
 lis, in quo si non erunt, mirabor; hæc omnia sunt mihi per-
 scrutanda. Hîc quidem non sunt, neq; hîc. Quid sub hâc
 culcitra? Tantundem. At in hoc angulo erunt. At non sunt.
R. Noli ægre ferre, Domine, quod non possum assurgere
 tibi, nam sum in mensuris. *L.* Perquisivi omnia diligen-
 tissime; sed nusquam comperi meos deos penetrales.
J. Quodnam concepti tantum scelus, aut quod facinus admisi
 in te, ut tu me sic persequerere? scrutatus es omnia mea uten-
 silia; ecquid invenisti de ullâ supellectile tuæ domûs? Prome-
 huè coram necessariis utriusq; nostrum, ut ipsi iudicent de
 utroq; nostrum. Jam viginti annos egi apud te; tuæ oves &
 capræ nunquam fuerunt infœcundæ; non comedi arietes tuæ
 ovinarie; nihil ad te retulit ereptum à feris; ipse semper
 præstiti damnum; tu mihi semper imputasti; si quid
 per-

per furtum amissum est tam interdum quam noctu, meo periculo amissum est. Denique, ea fuit mea conditio, ut & de die conficerer æstu, & de nocte gelu; & interea somnus abesset ab oculis meis. Jam hic mihi vigesimus annus agitur, cum sum domi tuæ: Servi tibi quatuordecim annos pro tuis duabus filiabus, sex autem pro Ovis & Capris, cum tu interea mutasti mihi mercedem decies. Quod nisi Deus Patrius, videlicet Deus Abrahami, & terror Isaaci, affuisset, tu quidem dimisisses me vacuum. Sed respexit ille miserrias & labores quibus sum perfunctus: id quod heri satis ostendit. *L.* Meæ sunt hæ filiæ, mei filii, meum pecus; denique, quicquid hic vides meum est. Et nunc quo pacto optimè consulam meis his filiabus & filiis, quos pepererunt? Opinor, si ego & tu seriemus scædus, quod sit testimonio utrique nostrum. *Ja.* Optimè. Ego hic erigam cippum ex hoc saxo; vos mei propinqui accumulate lapides; capiamus cibum super hoc tumulo. *L.* Hic hodie tumultus erit medius testis inter me & te. *Ja.* Perplacet. Atque ex hac re vocetur Galaadus. *L.* Aut etiam Mispā; ut significet Deum aspecturum quid fiet à me & te, cum discefferimus alter ab altero. Quod si tu eris durus meis filiabus, aut si duces alias in matrimonium præter eas; tum hæc pacta perinde sunt atque si nulla facta sint. Atque hujus quidem rei testis esto Deus utrique. Vides hunc tumulum? vides & hunc cippum, quem extruxi inter me & te? Hic tumulus & hic cippus testes sunt, neque me adversum te, neque te adversum me transiturum eos ad nocendum. Deus Abrahami, & Deus Nachoris, utrisque patris, sunt nostri vindices. *Ja.* Ego conjuro per terrorem mei patris Isaaci. Atque ut hæc sint ratissima, faciam hodie sacrificium in hoc monte, ad cujus epulas vos omnes invito. *L.* Conducimus.

Sent. Deus suos tuetur ab adversariis.

J A C O B U S R E D U X. A R G U M E N T U M.

*Jacobus ex Mesopotamia rediens Esayum fratrem dono pecat.
Esauus, Jacobus.*

O Salve multum, mi frater charissime, *J.* Salve & tu plurimum, Germane mihi optatissime. *E* Ut te libenter amplector post longum spatium temporis! *Ja.* Et mihi profectò jam diu nihil fuit jucundius, quam nunc videre te incolumen. Itaque præ gaudio non teneo lacrymas. *E.* nec ego non posse flere, ita totus lætitiâ gestio. Sed quid sibi vult iste grex mulierum & puerorum, quos tecum ducis? *Ja.* Uxores sunt & liberi; quibus me deus, quæ sua est liberalitus, diravit. *E.* Quid autem sibi vult totus ille grex quem offendi veniens? *Ja.* Volui te eo dono mihi placare. *E.* Satis multa habeo, frater; habe tibi tua. *Ja.* Ne repudia me, quæso, si te mihi propitium habeo, accipies à me munusculum. Nam quòd vidi faciem tuam, videor mihi vidisse Numen quoddam: nec mirum, qui mihi tam facillis fueris. Itaque quæso ut accipias à me munusculum quod ad te adductum est; postquam Deus pro suâ benignitate tam multis bonis me accumulavit, ut nullâ re caream. *E.* Quando urges tantopere, accipio, etsi nihil opus erat: agè eamus; ego ibo unâ tecum. *Ja.* Scis pueros esse teneros, ovêsq; & captas & boves pregnantas, quod si fatigentur vel unum diem, actum est de ovibus & capris omnibus; interibunt. Sed amabò, ipræ, ego pergam clementer & placidè, prout postulant ea quæ præ me duco, ipsique pueri, donec veniam ad te in Seir. *E.* Saltem relinquam tibi aliquot ex meis comitibus. *Ja.* Quid opus? Gere, obsecro, mihi morem.

Sent. Potentiorum ira, comitate & submissione lenienda est.

JOSEPHUS VENDITUS. Gen. 37.

ARGUMENTUM.

Josephum ob invidiam vendunt fratres mercatoribus Ismaelitis. Simeon, Levi, Reuben, Josephus, Judas, Mercatores.

Ecce vobis Sorniator ille! Agite, occidamus eum, delectamurque corpus ejus in aliquam speciem. *L.* Sed quid retinaculabimus parti de eo? *S.* Devoratum esse ab aliqua fera. Videbimus quorsum evadant ejus somnia. *R.* Implum sit maculare manus sanguine pueri, idque fratris, Deduc-

mius

mini ab ista mente. Nihil potestis gravius consulere in nos aut in patrem nostrum. S. Unde tibi incessit ista nova religio? Vls ergo sinamus eum vivere, qui suis insomniis portendit, nos omnes, ipsoq; adeò parentes, fore sibi supplices? An non dignus est, qui eat somnium apud inferos? R. Frater, si ità futurum est, qui caveas? sin minus, quid times? usque adeòne indignum tibi videtur, si puer imperitus somniavit? quid potest esse culpæ in somniis? Postremò si adeò obfirmastis animum, neque potestis avocari ab isto consilio; est hìc puteus sine aqua: saltem abstinere manus, dimittite in puteum, culpa erit aliquantò minor. S. Reuben, tu videris. Nobis certum est perdere puerum. Jo. Plurimà salute vos impertio, fratres amantissimi. L. At nos te malo maximo impertimus, qui somnas te coli à fratribus quos nunc salutas tam blandè. Agitè, discindamus vestem hanc versicolore, quā pater eum ornavit, delicatulum puellum. Jo. Hei mihi! quid cogitatis mihi facere? L. Necabimus. Jo. Ah! ne facite. S. Stat sententia. Jo. O fratres charissimi, per Deum optimum maximum, per communem nostrum parentem qui confiscietur mœrore, obsecro, obtestor; quid feci? quid est meum scelus? quæ mala mens vos agit? S. Frustra rogas. Jo. Fratrem vestrum? S. Certum est. Jo. Ah! vester sum, vester sum frater. S. Surdo canis dimittite. R. At ego subduco me hinc, non sustineo adesse in tam tristi spectaculo. Jo. Heu me miserum! quo detrudor? Nimirum ad manes. O pater, pater, quàm tristem nuncium accipies de filio! In quanto luctu trahes vitam! Juda, obsecro tuam fidem, miserere mei, miserere parentum. L. Sed eamus hìc meridiaturi. Ju. Video mercatores quosdam venientes; vultis auscultare mihi? Quid profuerit nobis cruenta cædes fratris nostri? Vendamus eum potius Ismaelitæ, quos videtis venientes. Ne afferamus hostiles manus fratri: abstineamus à sanguine. Nam certè frater noster est, procreatus eodem semine. Agitè, finite vos exorari. L. Rectè ait. S. Sed ne forte— Ju. Frater ne metue, amittes eum venditione, non minus quàm nece. L. Ità est: accedit etiam quæstus ex venditione: quem quæstum amittemus, si eum necaverimus

mus. S. Sino fiat. Jo. Heus Mercatores, vultisne emere puerum quendam elegantem? M. Fortasse: fac videamus. Ju. Extrahite eum è puteo: empturi sunt. Jo. Nunc quidem mihi pereundum est, video; extrahor ad cædem. Ju. Ne trepida, non necaberis, sed venderis. En vobis, puerum lepidâ formâ! M. Hercle bellum & ingenuum! Quanti eum indicatis? J. Triginta argenteis. M. Accipimus. Accipite pecuniam.

Sent. Invidia impellit homines ad quodvis facinus. Et Deus quidem suos non deserit: sed, ut exploret, in extremos angores venire patitur.

JOSEPHUS CAPTIVUS. Gen. 40.
ARGUMENTUM.

Josephus Captivus, interpretatur somnia Prægustatoris, & Pistoris Pharaonis.

Josephus, Prægustator Pharaonis Pistor.

Quid accidit, ut hodie vultu sitis adeo mœsto? Pr. Somniavimus uterque, & caremus conjectore. J. At habet Deus conjectores. Agite, narrate mihi. Pr. Videbar mihi in somnis videre ob oculos vitem, ex qua tres palmites orientur; quæ deinde quasi germinaret, produxit florem, unde uvæ plenæ racemis matureſcebant. Erat autem mihi in manu poculum Pharaonis; itaque cepi uvas, easque in id expressi, deinde tradidi ei in manum. J. Hæc est interpretatio. Tres palmites tres dies sunt. Hinc ad triduum Pharao jubebit te produci è carcere, restituetque in locum muneris pristinum; stabisque ei ad cyathos, ut antè. Quamobrem ubi adeptus fueris hoc tantum bonum, facito quæso ut memineris mei, præstesque mihi hoc beneficium, ut facias mentionem mei apud Pharaonem, meque extrahas ex hac dorno. Nam surreptus sum clam ex terra Hebræorum, neque hic quicquam feci quamobrem compingerer in carcerem. Pi. Rectè sane interpretatus es. Sed audi meum quoque somnium. Tria alba canistra erant super capite meo, in quorum summo inerant Pharaonis omnis generis cibi pistorii, quos inde aves comedebant. J. Accipe conjecturam. Tria canistra tres dies sunt. Abhinc tres dies, jussu Pharaonis securi ferieris.

ferieris, atque in crucem tollêris, ubi alites vorabunt tuum cadaver.

Sent. Deus piis arcana retegît, idemque viam ad eorum salutem sæpè longè ante præparat.

JOSEPHUS CONJECTOR. Gen. 41.

ARGUMENTUM.

Josephus interpretatur Pharaoni duo somnia, ob eamque causam Pharaô præficit eum toti Ægypto.

Pharaô, Josephus.

SOMNIavi quiddam quod nemo mihi potest interpretatione explicare: Te autem audio esse conjectorem somniorum, ideoque te accersivi. *J.* Equidem is sum per quem Deus interpretetur somnium tuum Pharaô. Itaque narra. *P.* Videbar mihi astare ripæ fluminis; atque ex eo exierunt septem vaccæ benè habitæ, & pulchræ visu, quæ pascebantur in carecto. Ecce autem deinde septem aliæ graciles & deformes supra modum, & tenui corpore, quales nunquam vidi in Ægypto; quæ devoraverunt priores: quas cum demississent in sua viscera, tamen id non apparebat; adeò semper macie deformes erant, ut prius. Ego somno solutus sum. Deinde rursum oppressus somno, videbar videre septem spicas crescentes in uno calamo, opimas & formosas; secundum quas succrescebant toridem aliæ graciles & tenues, & exesæ urediæ quæ devoraverunt septem illas generosas. Hæc ego indicavi conjectoribus; sed nemo est qui possit mihi explicare. *J.* Somnium tuum unum est, Pharaô: Deus præmonet te eorum quâ facturus est. Septem vaccæ generosæ sunt, septem anni: septem spicæ optimæ idem volunt, unum idemque somnium est. Septem verò vaccæ & speciæ tenues, septem alii sunt anni quibus fames vigebit. Hoc id ipsum est quod dixi; Deus quod facturus est, tibi indicat. Sic habeto; Septem annos proximos futuros esse fertillissimos frugum terræ, præsertim in Ægypto; quos sequentur alteri ira infestæ penuria omnis cibi, ut læta illa ubertas priorum sit omnino consumenda fame. Tantâ, inquam, laborabitur penuriâ, ut tantæ rerum abundantia: nè vestigium quidem ullum supersit. Nam quod bis somniasti, id ideo factum est, ut intelli-

gas omnino decretum esse Deo ita facere, idque brevi. Quare dispice, Pharoa, virum aliquem scientem & peritum, quem præficias Ægypto; Præterea, curatores & ædiles annonæ, qui legant quintas in Ægypto, cogantque quàm maximum numerum frumenti his proximis septem annis uberibus, quod condant nomine tuo in urbes, ita fiet, ut proximis septennio duplas consequaris annonæ, quibus Ægyptus defendatur à fame & pernicie altero septennio. *Ph.* O salutare consilium & dignum homine sapientissimo! An quisquam hodie est, qui æquè spiret numen atque hic? Ergo, cum Deus indiget tibi, Joseph, tantas res; non est dubium quin tu sis prudentissimus & sapientissimus omnium. Itaque jam nunc volo, ut sis gubernator domus meæ, atque omnis meus populus pareat imperio tuo. Major ero te, folio tantum. En trado tibi curam & gubernationem totius Ægypti: atque ad confirmationem hujus rei hunc annulum detractum meis digitis induo tuis: tæque dono hæc veste byssinâ & hoc torque aureo: jubeoque te vehi curru primo secundum meum; & volo proclamari anti te Congenulate. Ne vivam Pharoa, nisi tu unus es in tota Ægypto, cujus in jussu non audebit quisquam vel mutire. Deinceps jam non vocaberis Josephus sed Saphnathopaneas, ut nomine ipso pollicearis interpretationem obscurorum. Atque ego tibi despondeo Asenatham, filiam Potiseræ pontificis Heliopolitani. *J.* At ego tibi Rex pro tantis beneficiis habeo gratiam quantam maximam possum: daboque operam. Deo volente, ut nec temerari, nec me recepti muneris pœniteat.

Sent. Deus pius, post dolore, & infamiam, mirâ arte evehit ad voluptates & honores Quod si non omnibus piis accidit in hac vita, at in futura accidet: nam prima pars vitæ Josephi, quæ calamitosa fuit, umbra est hujus vitæ piorum: altera vero, futura. Atque idem dico de Jacobo & Davide. Ad gaudia veniunt per dolores; ad honores per infamiam; ad dulcedinem per amaritudinem; ad altitudinem per humilitatem; per mortem ad vitam.

JOSEPHUS AGNITUS. Gen. 44, & 45.
ARGUMENTUM.

Fili

Filii Israelis revocati de via iussu Iosephi, furti simulate accusantur: tandem Iosephus se iis aperit.

Præfectus domus Iosephi, Filii Israelis, Reuben, Judas, Ioseph.

Restate, viri. Heus vos appello; sistite gressum. Hoccine est humanum factum, aut dignum hospitibus, pensare bonum malo? An nesciebatis eam esse, quâ herus est solitus potare? An etiam sperabatis eum ignoraturum qui est divinus? Malè omnino à vobis factum. *Fi.* Quid tibi vls, homo, cum tua ista iracundia? Aut quid nos accusas? *P.* Ita vos Deus amet, ut nescitis. *Fi.* Nam qui sciamus? *P.* Suffurati estis pateram heri mei. Scitis nunc? At etiam ut fingunt vul-tum! *Fi.* Pace tuâ dixerimus, vir optime: absit procul nobis istud facinus. Tute scis, ut reportaverimus ad te, usque è finibus Capanæorum, argentum repertum in ore saccorum nostrorum: tantum abest, ut sustulerimus è domo domini tui aurum, aut argentum. Ità tecum agemus. Si quem pene deprehensa fuerit patera, ipse moriatur, nos omnes perpetuè servituti addicamur. *P.* Imò agemus melius. Qui fuerit convictus furri, mihi servus esto: cæteri liberi discedunto. *Fi.* Placet, deponamus sacrynas ocyùs. Hem scrutare ut libet. *P.* Placet conquirere à maximi sarcinâ ad minimi. Hic quidem non est, neque hic, sed profectò invenietur. Ubi ubi est, diu celari non potest. Euge manifestum furtum! hic est in sacco mihi natu. An etiam nunc potestis negare? deprehendine ego furem manifestarum? *Fi.* Aperta res est; perimus funditùs. Heu rem miseram & luctuosam! An ulli unquam mortales fuerunt æquè infortunati, atque nos sumus? *Ju.* Equidem nequeo satis mirari. Atque data sunt nobis verba: redcamus propter omnes ad Soph-nathopaneam, si ulla superest spes salutis. Ah pater pater, quàm metuò malè ne tibi accidat quod metuebus tantopere! *Jo.* Quod facinus fecistis, hospites? An ignoratis me unum eorum esse qui divinant? *Ju.* Qui dicemus, domine? Quid loquemur? Quam causam afferemus? Deus præfecit peccarum nostrum; ecce nos tibi servos, unà cum eo apud quem inventa est patera! *Jo.* Bona verba, imo ipse unus mihi serviet; vos redite salvi ad patrem vestrum. *Ju.* Quæso ut lice-

at mihi pauca loqui apud te cum bona veniā : nam tu quidem es alter Pharaō. Cū primū hūc venimus, ut tūc scīs, frumentandi gratiā, rogāsti numnam esset nobis pater aut frater. Nos respondimus, patrem esse nobis senem, fratrem natum jam annoso patre, cujus item germanus alter excessisset vitā, illum tuum solum restare domi cum matre, partiq; esse charissimum; & tu jussisti fratrem illum adduci, ad te, quod discere velle te videre. Nos respondimus patrem non posse carere eo, quin moreretur præ mœrore. Tum tu interdixisti nobis aditum ad te, nisi minimus natus frater compareret nobiscum. Nos retulimus omnem rem patri. Cumq; juberet nos redire huc eadem de causa, negavimus venturos sine fratre. Pater dicere ex duobus filiis quos sustulisset ex uxore, alterum à feris devoratum esse, nec postea visum sibi; alterum superesse, qui si abduceretur à se & aliquid humanitus accideret ei, nos fore in causa ut senex miserè interiret. Nunc si revertar ad eum, neque reducam puerum, quem unicè amat, simul atque videre me, morietur; atque ita fuerimus autores, miserrimæ mortis patris nostri, ejusque senis. Atqui ego vas factus pueri sistendi. Quare obsecro te ut ego potius serviem servitutem apud te pro puero, ipse redeat domum cum fratribus. Neque enim sustineo redire ad patrem sine puero, ne videam mala quibus afflictabitur. *J.* Enim vero jam non contineo me, nec possum amplius dissimulare. Vos exire omnes foras. O fratres mei? Ego sum Josephus. Obsecro, estne superestis pater? Quid obstupulistis? Amplectimini me. Oh! non contineo lacrymas. Ego sum Josephus germanus vestar, quem vendistis mercatoribus cantibus in Ægyptum. Proinde ne angimini, neve dolete, quod me vendideritis. Nam hoc totum perfectum est à providentia Dei, qui voluit ut huc ante venirem. Etenim duo anni fame infesti elapsi sunt, superest adhuc quinquennium, quo neque sementis fiet, neq; messis. Quamobrem Deus præmisit me in hæc loca, quod sciebat vos esse venturos, ut esset qui servaret vos paternamq; domum; itaq; non vos, sed Deus misit me, qui efficit essem Pharaoni pater, toti ejus familiæ dominus, universis Ægyptiis princeps. Quo circa proficisci mini
continuo

continuò ad patrem, & narratore ei, me esse & vivum & magnum atque gratiosum. Proinde, ne cunctetur commigrare ad me unà cum tota domo & pecoribus. Supellectilem ne moretur : plurimam enim hìc esse. Nam aliam vos in terra quadam feracì non procul hinc: ecce, vos videris oculus vestris, videt carissimùs frater Benjamin ut colloquar vobiscum meo ipsius ore : licet agnoscatìs, & omnia renuncietis patri. O mi Benjamin ! teneòne ego te ? ut libenter amplector charissimùm mihi capitulum ! Agite amplectar vos omnes. Salvete fratres, redite mihi post longum tempus. *F.* Salve & tu frater mitissime.

Sent. Deus est mirificus ; etiam peccata suorum convertit ad ipsorum Salutem.

M O S E S E X P O S I T U S. Exod. 2.

A R G U M E N T U M.

Moses Infans à matre expositus, reperitur à filia Pharaonis, & matri ignoranter traditor alendus.

Jacobeda mater Mosìs, Maria Soror, Thermuthis filia Pharaonis, Ancilla.

Hucusque evasimus clanculùm. & jam pervenimus ad flumen. Nunc exponendus est hic infans puer, ne Pharaò reisciscat eum esse servatum à nobis contra suum mandatum atque voluntatem. Nam quod servavimus eum jam tres menses, fecimus cum magno periculo Sed melius erat venire in discrimen etiam de vità, quàm finire necari tam formosum puerum. O crudelem Regem, qui jusserit interfici omnes parrus mares ! quam multi sunt perempti jussu ejus, in ipso ingressu vitæ ! Quæ est unquam audita tanta immanitas ! Infantes jugulari in ipso limine & ingressu vitæ ? O mi filiole ! ego mater misera cogar exponere te hìc in papyro ? Te quem tuli utero quem peperì, quem per tres menses occultavi & occultarem adhuc si possem. O rem acerbam ! mène separari à te sine ulla spe tui unquam videndi ? Quid me futurum est ? quid te autem, filii, quem hic desero ? Verùm cùm non possimus quod volumus, velimus quod possumus. Quod meum fuit, feci ut te occultum habrem. Nunc commendo te clementiæ & providentiæ divitiæ. Vale, mea delicia, vale, mi filiole. *M.* Mater, ego hic manebo in occulto, si tu per

permittes, ut videam quid futurum sit. *J.* Permitto, & domum redeo. *T.* Hic est flumen, quo venimus ad lavandum. Vos pedissiquæ hic inambulabitis secundum flumen. Ego cum ancilla concedam in hunc recessum amœnum & occultum. Sed quid video in papyro? Ancilla, visce quid sit? viderur mihi esse cista. *A.* Et recte videtur, hera & quidem, est oblita bitumine & pice. *T.* Adser eam huc. Aperiamus. Ah miselle! Puer est vagiens: miseret me ejus. Ex pueris Hebræorum est. *M.* venio in summam spem conservandi pueri. Accedam. Salve domina. *T.* Quid tu ais? *M.* Visne ut accersam tibi nutricem ex Hebræis, quæ nutriat tibi puerum? *T.* Bene dicis, accerse. *M.* Jam hic aderit. *T.* Bonis auspiciis huc descendi. Habeo puerum, quem curabo educandum pro meo. Nihil potuit accidere mihi optatius. Neque vereor offendere meum patrem in re tam pia & humana. Ah! scelus est jugulare partus recentes. At quam elegans est quàm bene natus! Nonne flagitium est necare tales pueros? *M.* Hic tibi adduco nutricem, domina. *S.* Mulier tu educabis mihi & enutries hunc puerum? Ego tibi solvam mercedem. *J.* Faciam.

Sent. Quos Deus servare vult, eos quidem in summa pericula venire patitur, at non perire.

DUMUS. Exod. 3.

ARGUMENTUM.

Jova de dumo ardente alloquitur Moysen, tamque mittit in Ægyptum, ad liberandos Israelitas ex servitute.

Moses, Jova.

DEum immortalem! Quid monstri video? Dumum irâ ardentem, ut tamen non consumatur? Liber videre quid hoc sit rei. *J.* Moyses, Moyses. *M.* Quis est. *J.* Locus hic sacer est; noli accedere huc. Detrahe tibi calceos de pedibus. Ego sum Deus patrum tuorum, Deus Abrahami, Deus Isaaci, Deus Jacobi. Vidi angustias populi mei qui est in Ægypto, gemitumque audiui, quem exprimit violentia exactorum operis. Novi labores meorum. Itaque descendit ut eripiam eos è manibus Ægyptiorum, adducamque ex illa terra; in terram bonam & amplam, abundantem lacte

lacte & melle : quam incolunt Chanæzi, Hetæzi, Amor-
rhæzi, Pherezæzi, Hevæzi. Jebusæzi. Et nunc volo mittere
te ad Pharaonem, qui educas populum meum, posteros Isra-
elis, ex Egypto. *M.* Nam quis ego sum, ut adeam Pharao-
nem, educamque Israelitas ex Ægypto? *J.* Adero ego tibi,
atque hoc signo intelliges te esse à me missum. Cum eduxè-
ris eos ex Ægypto, coleris Deum in hoc monte. *M.* Agè
sanè, adivero Israelitas, dixerò me missum à Deo patrum
ipsorum. Quod est, inquit, nomen ejus? Hic quid re-
spondeam? *J.* Sum qui sum. Dicit Israelitis, *E R O* misit
me ad vos: dices inquam, missum te à Jova Deo patrum
ipsorum Abraham, Isaac & Jacobi, atque hoc esse no-
men meum immortale, quo nomine volo notus esse in sem-
piternum. I modò, convocatisque senioribus Israelitis, di-
cito, te à me esse missum, qui tibi apparuerim, quique sta-
tuerim cos respicere, liberatque calamitate, qua oppri-
muntur per Ægyptius, atque avehere in regionem longè
omnium seracissimum. Ubi te audierunt (audient enim)
adibis tu unà cum senioribus regem Ægypti, quem admone-
bitis nomine Dei Hebræorum, ut sinat vos procedere iter
tradui per deserti, vestroque Deo sacrificare. Nec verò me
later, non permissurum, nisi vi coactum. Quare afflictabo
Ægyptum miris modus, ut tandem emittat vos libens.
Quinetiam ne abeat is vos vacui, ponam populum in grati-
am cum Ægyptiis perficiamque; ut mulieres egressuræ exorent
vicinas & hospites vasa aurea & argentea, & vestem: quæ
deinde imposita vestris liberis exportabitis, atque ita com-
pilabitis Ægyptum. *M.* Arenam non habebunt fidem di-
ctis meis, negabuntque visum mihi Jovam. *J.* Quid i-
stud est quod tenes in manu? *M.* Virga est. *J.* Abjice hu-
mil: Quid nunc? quid est? *M.* Perli: serpens est. *J.* Nè
fuge, sed prehende manu caudam ejus. Vides rursum virgam
factum; ut credant tibi visum esse Jovam. Age rursum
immitte manum in sinum tuum. Educ. Vides tam albam
leprâ, quàm est nix. Nunc refer in sinum. Educ. Vides
sanam esse iterum, ut est cæterum corpus. Quod si primò
signo non adducentur ut fidem habeant tibi; at altero. Sin

ne duobus quidem prodigiis persusum eis fuerit, sumes de aque fluvii; quàm ubi fuderis in terram, fiet sanguis. *M.* Quæso te, Domine; neque ante eram disertus, neque nunc sum post tuum colloquium; nam laboro tribuantia oris, & traditate linguæ. *J.* Quis dedit os homini? Aut quis facit murum aut surdum? quis videntem aut cæcum? Annon ego is sum? I modò. Ego moderabor tuæ linguæ, tibiq; suggeram quid sis dicturus. *M.* Obsecro, mitte idoneum aliquem. *J.* Enimvero odiosus es. Est tibi Frater Aaron Levita, est bene disertus est, scio. Quin procedit tibi obviam, teque viso, lætabitur animo. Et tu præbis verbis, quò voles. Ego vero moderabor tuo ori & ejus, præmonstraboque quid sit vobis faciendum. Ipse alloquetur populum pro te, eritque tibi pro ore; tu illi pro Deo. Feres etiam manu istam virgam quâ edes portentia. Abi sane.

Sent. Deus voce balborum dejecit hostes suos Debet eloquentia serviri pietati.

VITULUS. Exod. 32.

ARGUMENTUM.

Moses pacat Jovam iratum Israelitis ob aureum vitulum: ipse pœnas illis irrogat.

Jova, Moses, Josua, Aaron, Levite.

ABI, deicide. Jam enim depravari sunt populares tui, quos eduxisti ex Ægypto. Deflexerunt citò de via quam docueram, duxeruntque sibi ex auro vitulum quem adorant, cui sacrificiant; dicuntque deum esse, à quo sint educti ex Ægypto. Video sanè populum esse intractabilem & refractarium. Quamobrem sine me ut erascat, conficiamque eos, deducamque ex te gentem magnam. *M.* Cur exardeas irà in tuos, quos eduxisti ex Ægypto magnà vi manuque valida? An ut jactent Ægyptii eductus à te malitiòse, ut deleres eos in montibus ad interneciorum, prorsusque tolleres è medio? Quin omitte istam tuam iracundiam, atque irà ut decet, remitte hanc noxam populo. Memineris Abrahami, Isaaci, & Israelis, cultorum tuorum, quorum posteritatem jurasti te multiplicatorum ad numerum stellarum, daturumque illam terram, quam possideat in æternum. *Jo.* Jus oras; hem remitto

mitto. *M.* Facis ut te dignum est. Ego vero descendendo de monte cum his duabus Tabulis. *Jes.* Quem clamorem audio? Pugnatur in castris. *M.* Non est iste clamor urgentium vi, aut terga verentium; sonum audio cantantium. Sed accedamus. Hei mihi! quod flagitium video? Totus, totus Iracundiâ ardeo; valeant Tabulæ. Ah frater, frater, quid tibi fecit hic populus, ut eum obligares tanto scelere? *A.* Ne Irascere Domine. Tunc nostri hunc populum quàm sit per-versus. Cum flagitarent à me, ut facerem sibi deos qui præ-irent eis (sefe enim nescire quid accidisset illi Mosi, à quo essent educti ex Ægypto) jussi, ut quod quisque haberet ornamenti aurei, detraheret sibi, & efferrat ad me; quod etiam fecerunt; id ego misi in ignem; unde affectus est hic virulus. Itaque vides eos nudatos ornamentis; id quod ideo feci, ut eos notarem ignominia apud hostes. *M.* Video Nunc si quis à Jova stat, huc ad me. Bene habet, convenerunt omnes Levitæ. Agite nunc viri sortes, accommodate suum quisque enseni lateri, ite per tota castra, perimite suum quisque fratrem, amicum, proximum; nemini parcite: nam ita jubet Jova Deus Israelitarum. *L.* Ita fiet.

Sent. Populus, si absint boni Magistri, facillime labitur in gravissimos errores. Deus piorum precibus pacare se solet.

CONQUERENTES, Num. 11.

ARGUMENTUM.

Populus voluptates Ægyptius desiderat, fastidiens caelestem cibum. Et Jova conquerenti Mosi, pollicetur, sese illis suppeditaturum carnem, sed ad pœnam.

Populus, Moses, Jova.

UTinam nunquam emigrâssemus ex Ægypto. Quid enim agimus in hac vasta solitudine? Quis dabit hic nobis carnem quâ vescamur? Nam cum venit in mentem piscium, quibus immunes vesebamur in Ægypto, tum autem cucumerum, peponum porrorum, ceparum aliolem; consensimus, nihil ante oculos habentes præter nescio quod Manna, *M.* Hei mihi! quas querimonias audio? O Jova! cur mihi ita adversus, ita à me voluntate alienus es, ut mihi imposueris onus totius hujus populi? Nunquid ego populum hunc concepi?

concepi? Nunquid peperi? ut mihi jubeas eum ferre in sinu meo, quomodo fert nutrix alumnus, in terram quam jurassi majoribus ejus? unde mihi carnes ad tantum populum, qui eas à me cum fletu flagitat? non possum ego solus eum sustinere: est enim gravior quàm pro me. Quod si isto modo agis mecum: interfice me potius, (si quid apud Te autoritatis habeo) quàm ut videam perniciem meam. *J.* Congrega mihi septuaginta viros de senioribus Israelitis, quos sis esse senatores, & primarios populi: eosque adducito ad oraculate tabernaculum, ibi ad futuros tecum. Ego descendam, ibi colloquar tecum, demamq; de spiritu quo prædictus es, quo eos afflabo, ut ipsi tecum ferant partem oneris populi ne tu solus sustineas. Populo autem sic dicito: Lustramini in crastinum, & vescimini carne. Fletus enim vester pervenit ad aures Jovæ, dum flagitatis carnem, quam comedatis & comedetis non uno die, non duobus non quinq; non decem, non viginis; sed ad mensuram diem, dum vobis exeat per nares, & faciat nauseam; quoniam contempto Jovæ, qui versatur inter vos, plorantes apud eum conquerimini vos exlisse ex Ægypto. *M.* Sexcenta sunt millia pedulum hujus populi, qui adest mecum; & tu dicis te daturum eis carnes quibus vescantur per mensem. Nunquid eis mandabuntur oves & capræ & boves, quæ satis sint? Nunquid universi pisces maris congerentur, qui illis suppetant? *J.* Nunquid debilitata est Jovæ manus? Jam videbis, eventuræ quæ promiserim, necne.

Sent. Cupiditas rerum carnalium parit fastidium spiritualium. Et Deus carnalia petentibus interdum largitur: sed illa brevis voluptas parit longos dolores. Cum maxime explebuntur carnales voluptatibus, aderit pœna.

C A L E B U S Num. 13, & 14.

A R G U M E N T U M.

Populus, deterrentibus exploratoribus, desperat de exugnandâ promissâ terrâ. Quare iratus Jovæ parat non perventuros exceptis duobus qui considerant, videlicet Josuâ & Calebo.

Ex.

Exploratores, Caleb, Populus, Josua, Moses, Jova.

Venimus in eam terram, Moses & Aaron & Israelitæ, ad
cujus explorationem missi sumus à vobis; & quidem
abundat lacte & melle: atque ecce vobis fructus illius terræ!
Videris quanta sit hæc Uvæ, quæ in palo porterur à duobus,
videris & hæc malogranata & ficus. Sed Incolas habet for-
tes & urbes maximas, cæque, multissimas. Enaci quoque
prognatos illic vidimus. Amalachitæ ad austrum incolunt.
Herræi, Jebusæi, & Amorrhæi in montanis, Chananzæ au-
tem accolunt mari & Jordani. *C.* Ne dubitemus eò profi-
cisci, & invadere illos fines. Nam sumus futuri victores. *E.*
Minime verò: est enim populus ille fortior quàm nos, ter-
ra infausa, suorum habitatorum consumptrix, in qua non
nisi immaniaturæ homines vidimus: Quid quòd vidimus
Enachinos de genere gigantum; cum quibus comparati, vide-
bamur nobis esse locuste. *P.* Utinam aut in Ægypto mortui
essemus, aut in hac solitudine moriamur. Cur enim addux-
it nos Jova in hanc terram, ferro trucidandos, mulieribus
nostris & parvulis prædæ futuris. Nonne satius nobis est re-
petere Ægyptum? Creemus nobis imperatorem, quo duce
revertamur. *J.* Caveræ, Israelitæ, nè quid faciatis, cujus vos
posthac poeniteat. Terra quam explorantes lustravimus,
terra est bona imprimis: si nobis saverit Jova, intromittere
nos in eam, eamque nobis dabit, terram scatentem lacte &
melle. Cæterum ne rebellate contra Jovam, & ne illius
terræ Incolas timeate, quos præsidis destitutos, adjuvan-
te Jova, conficiemus. Deponite metum. *P.* Lapidentur, la-
pidentur. *Jo.* Quousque tandem irritabit me iste populus
Moses? quousque mihi fidem non habebit, tot miraculis
per me editis apud eum? Quin cum peste illatâ exscindo, du-
cturus ex te gentem majorem potentiorēque quàm ista est.
M. Ergo cum audiant Ægyptii (quibus de medio, vī tuâ cri-
pueris hunc populum) cum quæ audient incolæ istius terræ,
te Jova, qui in hoc populo versatus, ab eo conspectus sis
præsens ipsius oculis; te, cujus nubes super eum steterit, qui
præveris ei interdum in columnā nubis, noctu in columnā
ignis; cum inquam, audiverint hunc populum à te suadi-
tur

us esse deletum ; dicent te, quia nequiveris intrromittere eos
 in terram quam eis juraveras, trucidasse eos in desertis.
 Quare utere excellenti istâ virtute Domine, de qua loquens
 ira, dicebas ; *Jova ad iram tardus, ad clementiam propen-*
sus, culpam & peccata condonare ; in poena autem irrogan-
da, parentum culpam in natos & nepotes ad tertiam &
quartam stirpem persequens : remitte quæso culpam huic po-
 pulo, ut tua benignitas postulat, utque ei ex Ægypto huc-
 ulque remissisti. Jo. Remitto, ut postulas. Veruntamen, ne
 vivam, nisi Jovæ gloria replebit totum orbem terrarum.
 Nam eorum qui viderunt meam gloriam, & miracula quæ
 feci, tum in Ægypto, tum in solitudine, & me tamen tenta-
 verunt jam decies, neque mihi obtemperaverunt : eorum,
 inquam, qui me irritaverunt, nemo videbit terram,
 quam juravi majoribus eorum. Sed Calebum meum (quo-
 niam, alio animo præditus quàm cæteri mihi obsecutus est)
 introducam in terram quam adiit : eamque possidebit ejus
 progenies. Cras revertimini in solitudinem versus mare ru-
 brum. Etenim quem ad finem tandem audiam istius in me
 sceleratæ multitudinis Israëlitarum maledicta ? Renuncia
 hæc iis : Ne vivam (Inquit Jova) nisi quemadmodum lo-
 cuti estis audiente me, sic faciam vobis. In isto deserto ca-
 dent cadavera vestra, & omnis vestrum numerus, quatuor
 recensiti supra vigesimum annum murmurastis in me. Non
 intrabitis, inquam, in terram in qua promisi me collocaturum
 vos. Excipeo Calebum Jephunee & Josuam Nuni filium.
 Parvulos quoque vestros, quos dixistis prædæ futuros, in-
 troducam in terram quam vos, renuistis, eâ que potientur.
 Atque interea dum vestra cadavera per deserta labuntur &
 consumuntur, libri vestri ibidem poenas dabunt vestri me-
 retricil per quadraginta annos, quibus vos supplicio afficie-
 mini pro numero dierum per quos dies exploravistis terram,
 totidem annis ductis pro totidem diebus ; sentietisque quid
 sit, in me esse contumacem. Ego Jova & dico, & sine
 dubio efficiam, ut hujus perversæ, multitudinis homines,
 qui contra me colerunt, consumantur, & intereant in hac
 solitudine.

Sent.

Sent. Nihil est perniciosius illis qui docent, minora sperare quam ferunt promissa Dei, quibus tamen maxima pars hominum credit Deus ignavos & diffidentes averfatur atque deserit, confidentes vero juvat. Tantum quisque potest quantum se divinâ ope posse credit, si modo ejus fides fundatâ sit in Dei promissis

B A L A A M U S. Numb. 22.

A R G U M E N T U M.

Afini Balaami ab ipso quia restitaret, verberata loquitur: & Genius, qui ei in via obstabat, Balaamum alloquitur.

Balaamus, Afina, Genius.

UT tē Deus malē perdat, afina, quæ me invitum de via avehīs in Agrum! At ego te pro istoc maleficio onerabō iſtibus, improba. Ary,ary? quīn ergo redīs in viam? Nunc ſumus Inter duas macerias, non licebit tibi amplius declinare. Hei mihi! Attrivit mihi pedem ad maceriam. At deſpeream, niſi te malē multo plagis! Ary,ary! quid hoc monſtri eſt? Succumbit; at jam ſaxo te attellos: alloqui hic te contundam uſque ſuſte Hem! A. Quid in te commiſi, ut me jam tertium cæderes? B. Rogitas improba, quæ me hic ludificariſ indigne? Atque utnam mihi eſſet gladius præ manu! Nam te hic jam confoderem. A. Nonne ego ſum afina tua, cui tu ſemper hætenus inequitaſti? Nunquid tale ſolita ſum facere tibi? B. Nihil. G. Balaame, cur cecidiſti afinam tuam jam tertio? Ecce, ego ipſe veni tibi adverſatum, quia hoc iter ſuſceptum eſt contra meam ſententiam. Afina vero, ubi me vidit, declinavit me jam ter: quod niſi feciſſet, proſectō jam te interfeciſſem, eam verō ſiviſſem vivere. B. Peccavi ſateor: ſed non videram te mihi obviam in via. Itaque ſi hoc iter tibi diſplicet, revertar. G. Imō ea licet cum iſtis; veruntamen vide ut ea demum dicas quæ tibi ſuggeſſero.

Sent. Falfi vates minus interdum vident quam jumenta.

T R A N S J O R D A N I N I. Numb. 32.

A R G U M E N T U M.

Reubenenses & Gadii impetrant à Moſe ſedem trans Jordanem.

Reubenenses, Gadinii, Moses.

HÆC regio quam Israelitæ ceperunt, cæcis. Jovæ duce, incolis, regio est apta pecori pascendo. Nos autem habemus pecus. Quod, nisi tibi molestum est, Moses, liceat nobis possidere hanc terram, ut non trajiceamus Jordanem. *M.* Scilicet fratres vestri ibunt in bellum, vos hic manebitis otiosi? Cur deterretis animos Israelitarum, ne perveniant in regionem, quam ipsius Jovæ dedit? Ità nimirum secere patres vestri, quando eos misit à Cadebarne speculatum regionem. Cum enim pervenissent ad fluvium Escole, vidissentque terram, fregerunt deinde animos Israelitarum, nè irent in terram sibi à deo datam. Quare iratus Deus eodem, die juravit nullum eorum qui egressi essent Ægyptum, qui modò excessissent vigessimum annum, visuram terram quam ipse promiserat Abrahamo, Isaac & Jacobo, eò quod non paruissent sibi: exceptis Calebo & Josuâ qui paruerant. Ergo iratus eos ductavit ultrò citròque errantes per deserta quadraginta annos, donec tandem desit totum illud genus hominum qui offenderant Jovam. Ecce autem, vos exististis pro patribus vestris, qui augeatis numerum nocentium, ut ira Jovæ in Israelitas incremento augeatur. Nam si desertis eos, ductabit eos adhuc per deserta atque ità perdideritis hunc populum. *R.* Ædificabimus hic caulas pecudibus nostris, & urbes parvulis & imbellibus: nos verò in armis erimus parati ante Israelitas, donec collocaverimus eos suo loco. Nostris autem liberi, & cætera turba ad bellum inepta, manebunt in urbibus muratis, ut sint tuti ab incolis terræ. Nec revertemur domum quin priùs Israelitæ venerint suæ quisque in hæreditatis possessionem. Neque enim cernemus hæreditatem cum eis trans Jordanem, quibus obvenerit cis Jordanem, orientem versus. *M.* Si quibus re præstabitis quod pollicemini verbis, armatique ad bellum quòtquot potestis ferre arma, Jovæ spectante; Jordanem transmitteris, non reddituri nisi deturbatis à Jovæ hostibus, terræque subditæ Jovæ imperio: si inquam ità agitis, revertentis postea purgati & Jovæ & Israelitis; atque hac quidem

dem lege posside tote terram, Jovâ volente: Sin hæc non feceritis, sic habetote, vos peccare in Jovam vestrumque peccatum in vos recasurum.

Sent. *Quibus jam prospectum est, ii debent ceteros, quibus nondum prospectum est, adjurare.*

RACHAB. *Josue. 2.*

ARGUMENTUM.

Rhacaba meretrix abditos apud se exploratoris Israelitarum, clam demittit per fenestram, pacta cum eis de salute suâ & sororum.

Ministri regis Hierichuntis, Rachab,

Exploratores Hebræi.

R Achaba, nos sumus huc missi à rege, ut abducamus homines eos qui diverterunt ad te. Venerunt enim gratiâ exploranda totius regionis: proinde vide ut eos producas nobis. R. Ad me quidem venerunt homines quidam qui cujates sint me lateret. Hi, cum vespere clauderetur porta, exierunt: nec scio quò se receperint. Si voveris consequi velociter, assequemini. Salva res est; abierunt. Nunc adeo hospites, quos oculi in tecto sub facibus lino, ut eos servem beneficio meo. Heus heus hospites! dormitis? Ex. Nondum. R. Attendite quæ dicam: Non ignoro Jovam dedisse vobis hanc terram, nosque omnes incolas hujus terræ, percussos vestri terrore, abjecisse animos: nimirum audivimus, ut exsiccaverit Jova mare rubrum, quò vobis pateret iter abeuntibus ex Ægypto; utque tractaveritis duos reges Amorrhæorum, qui trans Jordanem habitant; Schonem dico & Oggum, quos delevimus funditus. Quæ res ubi audita est, concidimus animis, nec jam quisquam est qui audeat vel mutire in vos; propterea quòd Jova Deus vester, Deus est tam suprâ in cælo, quàm infrâ in terra. Quocirca jurate nunc mihi per Jovam, si ego vos demerita fuero meo beneficio, vos quoque parem gratiam relatueros domui meæ paternæ? & mihi date certum signum, quod consuletis salutem, mei patris, & matris, & fratrum, & sororum & omnium quæ habent, afferetisque vitam nostram à morte. Ex. Fidem damus,

nec recusamus mortem (modò nè indicetis nos) cum Jova tradiderit nobis hanc regionem, si vos bonâ fide conser-
vaverimus. R. Ergo hâc lege demittam vos per funem
per hanc fenestram, quæ prospicit rus. Rectè est, evasistis.
Nunc contendite in montes, nè incidatis in eos qui vos per-
sequuntur; & ibi, dum redeunt, latetote tridulum, post
ituri. Ex. Attende diligenter quæ dicemus. Cum ingressi
fuerimus hos fines, tu appendes funiculum istum rubrum de
hac fenestra, per quam nos demisisti: convocabisque ad te
totam vestram familiam. Quod si quis è domo tuâ foras
exierit, suo id periculo fecerit, nos aberimus à culpa. Quæ
verò erunt apud te, ea si quis attigerit, nos præstabimus dam-
num. Quod si hanc rem palam feceris, erimus liberi à jure-
jurando quo tu nos obstrinxisti. R. Placet conditio. Valet.
Ex. Et tu.

*Scnt. Pios adversus impiorum injuriam abscondere pium est;
& Cuius hujusmodi officia remuneratur.*

GABAONITÆ. Josua 9.

ARGUMENTUM.

Josua deceptus à Gabaonitis, fœdus paciscitur cum eis.

Gabaonitarum Legati, Josua.

Adsumus huc è finibus remotis. Josua & Israelitæ, missi
ad faciendum fœdus vobiscum, si vobis ita videretur. J.
Forrassis habitatis in finibus his; quod si est, non est nobis
fas inire fœdus vobiscum. L. Nos quidem parati sumus de-
dere nos in tuam potestatem. J. Cujates estis? & unde ade-
stis? L. Adsumus ex terra admodum remota hinc, moti
nomine Jovæ Dei vestri. Audivimus enim famam, ejus &
qua tu facinora ediderit in Ægypto utque occiderit duos
Amor hæos rege trans Jordanios. Schonem Hesebonio-
rum & Oggum Basanæ apud Astarota. Hac de causa man-
daverunt nobis nostri Senatores, & universi nostrates ut
sumpto viatico venerimus obviam vobis, oblaturi vobis ser-
vitium nostrum, & pacturi fœdus vobiscum. Atque ecce
pares quos domi sumpsimus in comiteum, cum sumus pro-
fecti ad vos; qui jam macuerunt, macueruntque, ut vis
deris. Hæ quoque lagenæ, quas replevimus novas vi-
deri-

detis ut sint laceræ. Vestimenta etiam, & calcei nostri, jam detrita sunt longitudine itineris. Quare nolite putare, nos meditari dolum nullum: bona fide agimus, & ut est, sic loquimur. *J.* Ergo componemus pacem vobiscum, vosque conservabimus, & jurejurando confirmavimus.

Sent. Et pii interdum falluntur. Nam quo minus sunt ipsi malitiosi, eo facilius credunt aliis, eos existimantes ex suo ingenio. Itaque cavenda piis est credulitas, & cum columbina simplicitate conjungenda est serpentina astutia.

J O S U A. Josue 2.

A R G U M E N T U M.

Josue concio ad populum, in qua commemorat Josue erga ipsos beneficia & populus sese Josue servitutum promittit.

Josua Populus.

AUdite universi Israelitæ, quamobrem jusserim vos huc convocari, & quid Jova Deus Israelitarum jusserit me vobis affari. Majores vestri olim incoluerunt transflumen, videlicet, Thara pater Abrahami & Nachoris, colueruntque Deos peregrinos. Jova autem illinc evocavit Abrahamum autorem generis vestri, eumque perduxit per omnes fines Chananæorum, & auxit progeniem ejus deditque ei Isaacum; Isaacum autem Jacobum & Esauum. Esauo assignavit Seir montem possidendum. Jacobus ejusque liberi descenderunt in Ægyptum. Ibi cum excrevisset in gentem magnam, numerosamque & potentem, divexabantur ab Ægyptiis. Sed Deus Ægyptios mire infestavit, tandemque eductos ex Ægypto Israelitas deduxit ad mare rubrum: quo Ægyptiis & quadrigariis & equitibus persequentibus eos, invocaverunt Jovam, qui illos arcuit a vobis densa quadam caligine; Immissoque mari, eos demersit, spectantibus oculis vestris tam inaudita facinora. Cum autem diu mansissetis in solitudine, introduxit vos in fines Amorhæorum. Transjordaniorum: eosque bellum vobis inferentes, subegit vobis: eisque concisis, dedi-

vobis possessionem eorum agri. Exiit deinde Balacus, Sēphoris filius, Moabitarum Rex, qui vos bello laceggeret: accersivi que Balaamum filium Phegoris, qui vos imprecaretur diras. Sed noluit Deus audire Balaamum, convertitque imprecationem ejus in faustam precationem, & vos curatus est à manu illius. Ità, trajecto Jordane, pervenistis ad Hierichuntum? & bello resistentes Hierichuntios, & reliquos populos superavistis auxilio Dei: qui quasi missis ante vos vespis, egit vobis in fugam duos Reges Amorrhæorum nullo vestro vel ense vel arcu: vobisque dedit & agrum non vestro labore cultum, & urbes ab aliis quam à vobis ædificatas, quas incolitis: vineque & oliveris, quæ non sevisistis, vivitis. Quibus de causis veremini Jovam, cumque verè & sincere colite: & auferre Deos, quos majores vestri coluerunt transfluvium, & in Ægypto. Quod si non placet vobis servire Jovæ, dispicit hodie utrum servituri sitis diis, quibus servierunt conditores vestri transflumen; an diis Amorrhæorum, quorum fines habitatis. Nam ego quidem & domus mea serviemus Jovæ. *P.* Absit ut omisso Jovâ, serviamus aliis diis. Nam Jova Deus noster est. Hic eduxit nos, majoresque nostros ex Ægyptiacâ servitute: idem fecit in oculis nostris mira illa miracula, & nos custodivit in omni itinere quod confecimus, & inter omnes nationes per quas iter fecimus: sugavitque nobis omnes gentes, & Amorrhæas incolas. Nos quoque colemus eum; est enim Deus noster. *J.* Non poteritis colere Jovam; est enim sacrosanctus, Deus rivalis impatiens, non feret vestra delicta & peccata. Quod si eo relicto coleris deos peregrinos, avertetur; & vos non minus multis malis conficiet, quam ante bonis affectit. *P.* At eum colemus. *J.* Ergo testamini vos deligere vobis Jovam ad colendum. *P.* Testamur. *J.* Itaque tollite deos istos peregrinos, & explate animos vestros Jovæ Deo Israelitarum. *P.* Jovam Deum nostrum colemus, & ejus dicto audientes erimus. *J.* Igitur consignabo hæc literis & erigam hoc ingens saxum sub hac quercu, quod testis erit (utpote quod audiverit omnia Jovæ ad vos dicti) si fortè fregeritis fidem Deo vestro.

Sent.

Sent. Deo servatori, bonorumque datori, serviri debet.

Jael. Judicium 4.

ARGUMENTUM.

Jael Siseram Chanaanorum ducem dolo occidit.

Jael, Sisera, Baracus.

Diverte ad me, Sisera, quod fugis? diverte ad me tuo.
S. Bene mones. Sed ubi abdes me? *J.* Bono animo
 es: sub hoc centone; hic latebis tutissimè. *S.* Amabo, da
 mihi paululum aquæ quod bibam, nam valde sitio. *J.* Imò
 lac dabo ex hoc sinu, quod mellus est aquâ. Hem, bibe. Nunc
 quiescito, ubi texero te hæc stragulâ veste. *S.* Sed sta ad Ja-
 nuam casæ, ut si quis me queret, neges hic esse. *J.* Fiet.
 Nunc demum facinus eadem majus sceminâ manu. Quid
 hoc? Gestit animus, jubetque audere ulcisci hostem Dei &
 bonorum. Peristi Sisera; sceminâ vi, & sceminâ manu
 interimêris. *B.* Quis mihi nunc, quis demonstret quo su-
 gerit hostis? Quem ego si assecutus fuero, despeream nisi ei
 animam eripio malis modis! Sed quo se surripuit? quo fu-
 git? *J.* O deum immortalem! Quantum facinus feci?
 quantam laudem invenit Jael? Sed videône Baracum? ipse
 est, sectatur hostem jam jacentem Barace, huc sis ad me; ut
 tibi commonstrem hominem quem quæris. *B.* Obsecro estne
 is apud te? *J.* Videbis. *B.* Proh superi! Quid video? Sise-
 ram jacentem humi exanimem. Quis hoc fecit. *J.* Mulleris
 factum vides. *B.* At non mullebre, tamen. Sed quæso, tunc
 hoc fecisti? *J.* Ipsa res indicat. *B.* Video, sed narra, obsecro,
 quo pacto egeris. Vidi fugientem, jussit ut ad me veniret, cum-
 que operul centone, deinde, cum jam quiesceret, cepi cla-
 vum, quem malleo adest in tempus ejus. Ille provolutus, ad
 pedes meos, efflavit animam. *B.* Uenam sic pereant quot-
 quot adversantur Deo.

Sent. Turpi morte digni sunt, qui Deo aut ejus populo adver-
 santur. Debilius manu vincet Deus fortes.

GEDEON TRITURANS. Judicium 6.

ARGUMENTUM.

Genius Gedeonem mittit ad debellandos Madianitas.

Adsit tibi Jova vir fortissime, G. Quæso te Domine, si adest nobis Jova, cur tam lira patimur? Ubinam sunt tot ejus mira facinora, quæ nobis narravere majores nostri, nos ab eo esse eductos ex Ægyptiis, cum nos nunc deseruit & adduxit Madianitis? *Gen.* Vade cum tua virtute, & defende Israelitas à Madianitis. Ego sum tibi autor vadendi. G. Ambao te Domine, quâ tandem re defendam Israelitas qui sum tenuissimus omnium Manassensium, & minimus totius paternæ familiæ? *Gen.* Adjvante me, concides Madianitas ad unum. G. Quæso te, nisi molestum est, ut signo aliquo mihi confirmes te cum esse qui mecum loquar. Noli discedere hinc, donec redeam ad te, & expromam dapem, quam faciam apud te. *Gen.* Præstolabor tibi. G. Paravi omnia. *Gen.* Pone carnem & panes non fermentatos super hoc saxo, & effunde jus. G. Hei mihi! ignis consumpsit omnia. Jovæ Genius est. Me miserum, qui viderim Genium Jovæ Genius est. Me miserum, qui viderim Genium Jovæ! G. Salvus es, pone metum; non ideo moriêre.

Sent. Dei ope quivis quidvis potest.

G E D E O N. Judicium 7.

ARGUMENTUM.

Gedeon delectu habito, dimissisque domum imbellibus, castra Madianitarum noctu explorat: deinde cum trecentis militibus aggressus profligat.

Jova, Gedeon, Præco, Phava, Madianita, alter Madianita, milites.

GEdeon, tu nimis multos habes milites. Quod si cum istis copiis vinceretis hostes, Israelitæ jactarent sese victoriam adeptos esse suo Marte: atque ita non ego laudarer, sed ipsi, id quod detraheret meæ gloriæ. Proinde cura, ut proclametur in exercitu, ut timidi reperant domum, & discedant ex monte Galaado. G. Præco, indice timidis & cæteris discessum, secundum legem, ut nosti. *Pr.* Audite, audite milites. Si quis ædificavit novam domum, neque dedicavit, is domum repedato? nè si in prælio occubuerit, alius eam dedicer. Item, si quis yvencam consecrit, neque profanavit,

fanavit domum repedato; nè si occubuerit in prælio, alius eam prophanet. Item, si quis uxorem desponsavit, neque duxit domum repedato: nè si in prælio occubuerit, alius eam ducat. Item, si quis timidus est & molli animo, domum repedato; nè animi sui mollitie effoeminet animos aliorum. *G.* Rectè est, restant decem millia: descefferunt viginti millia. *J.* Sed ne sic quidem satis pauci sunt: nam quo pauciores erunt, eò mihi gloriosior erit victoria. Deduc ista decem millia ad aquas; ego eos illic tibi probabo, & ostendam quosnam velim ire tecum, quos item nolim. *G.* Agite milites, descendite ad aquas. *J.* Da operam ut quicunque lambent aquam linguâ, more canum, hos secernas ab eis qui ad bibendum procubuerint in genua. *G.* Ità factum est. Superfunt trescenti, qui ducti ad eos manu lambeunt aquam: reliqui omnes proni in genua biberunt. *J.* Per istos trecentos dabo tibi victoriam Gedeon: & Madianitas tibi dedam. Quo circa jube reliquis omnibus, ut domum repetant. *G.* Ite domum Israelitæ, exceptis his trecentis: & vobis relinquitè commeatum & tubas. *J.* Gideon, descende dum nox est, ad castra Madianitarum, ut intelligas me ea tibi tradere. Quòd si solus descendere veteris, descende utâ cum Phara famulo tuo, ut audias quæ dicentur, ut ita confirmaris ad invadenda castra. *G.* Phara, descendamus clanculum in vallem, ut exploremus quid animi habeant hostes. *P.* Placet. *G.* Cave nè strepitum edas; hic est via. *P.* Tace, tace, here. *G.* Quid est? *P.* Jam non procul absumus à castris. *G.* Sic habet, audio stertentes: hic sunt extremi armatorum. Sed trace, nescio quis loquatur. *M.* Scin'tu quid ego somniaverim? *Al.* Sciam si dixeris. *M.* Panis hordeaceus videbatur mihi volvere se cum streptu per Castra Madianitarum, qui tandem delatus est ad tabernaculum; quod valida vi impulsam, & labefactum, à culmine dejecit. *Al.* Vis tibi certò interpreter? Ensis est proculdubio Gedeonis, filii Jovæ Israelitæ, cui in manum dedit Deus Madianitas una cum universis castris. *G.* Audisti? *P.* Atque equidem libenter. *G.* Satis habeo: nostra est victoria: redeamus ad nostros. Habemus tibi gratiam, Deos immortalis, qui nobis bene fortunas hoc con-

consilium. P. Non est dubium quin perierint Madianitæ: O felicem noctem, & quovis etiam clariorem! G. Adeste viri, expergiscimini; vicinus. Deus dat nobis castra hostium Sed audite diligenter quæ dicam. Distribuiam vos in res classes; seretis singuli singulas tubas manu, testasque vacuas, & in testis tēdas: sed videre ut imitemini me. Cum venero ad extrema castra, facitote ut videritis me facientem; cūque audieritis meam tubam, & eorum qui erunt mecum, vos quoque repente colliditote testas; sumptisque manu levâ tēdis, dextrâ tubis, clangitote, & magnum strepitum circum castra editote, simulque proclamatote, *Gladius Jovæ & Gedeonis*. Audistisne? M. Audimus & meminimus. G. Vadamus. Jam ferè media nox est, ventum est ad ultimam partem castrorum: vos ambite castra: sed excitantur custodes, clangamus propere. M. Gladius Jovæ & Gedeonis. J. Pæan. G. O Deum immortalem! quid video? Deus convertit ipsorum enses in ipsos: confodiunt sese mutuis vulneribus. M. Ut cadunt crebri! jam bona pars interiit, cæteri mandant se fugæ. G. Fugiant: instate viri, urgete, consequimini, sectamini; ut è tanto numero nullus evadat.

Sent. Christianum bellum (quod in Gedeonico adumbratur) à voluntariis, non coactis gerendum est: præstat esse paucus alacres, quam multos ignavos. Stulti duces milites numerant, sapientes ponderant.

JEPHTHA. Judicium II.

ARGUMENTUM.

Jephthæ persuadent senatores Israelitarum, ut se militia ducem prebeat adversus Madianitas.

Senatores Israelitarum, Jephthæ.

Missi sumus ad te, Jephthæ, ab Israelitis, ut à te postulemus, ut præbeas te nobis ducem ad gerendum bellum contra Amonitas. Scimus enim te esse eo corporis & animi robore præditum, eaque peritiâ belli, ut nemo hodie possit id præstare melius. J. Enim vero vos exegistis me domo paternâ præ odio, cur nunc venitis ad me, rebus adversis Cur non potius retinivistis me, cum con egeretis, ut esse vobis

vobis copia mel, cum ege-^{re}is? S. Noli quæso, Jephtha, meminisse injuriæ. Si ne non recte fecimus, qui te expulserimus; tu recte facies, si maleficium pensabis beneficio, & innocentiam tuam magis commendabis. Quod si nobiscum profectus fueris, & debellaveris Ammonitas, constituemus te principem omnium Galaaditarum. Atque ita fiet, ut tibi longe plus sit boni, quam quanta fuit injuria. J. Ergo si revocaveritis me ad debellandos Ammonitas, & Jova subegerit eos mihi; obtinebo principatum in vos? S. Contestamur Jovam, nos esse facturos isto modo. J. Persuasistis. Eamus.

Sent. Præstantes viri, licet eis in præsentia non egeas, retineri debent in casus futuros.

RUTHA. Ruth I.

A R G U M E N T U M.

Noemim ex Moabitica discedentem in Israeliticam terram, quamvis dissuadentem, comitatur præ ejus amore Rutha ejus quondam nurus.

Noemis, Rutha, & Orpha ejus nurus.

POSTquam Deus cepit misericordiam sui populi (ut accepimus) cumque levavit fame, quæ coegerat me, & meum virum, & liberos confugere huc ad Moabitas, jam nihil est, quod velim diutius agere in regione aliena. Sed vobis, meæ nurus charissima censeo redeundum suam cuique in domum Patriam, postquam estis privaræ viris. Jam satis me comitatæ estis. Ire sanè, secundo Deo, quem precor ut vobis rependat pietatem, quâ usæ estis in mortuos, & in me. Det inquam vobis Jova, ut nausecamini quierem, suum utraque apud maritum. Amplectimini me, charissimæ conjuges meorum olim filiorum. R. Heu nos miseras! ficcine disjungemur à te? Ah non fier, suavissima socrus: quin ibimus tecum ad tuos populares. N. Nihil opus est, meæ filiolaræ; an putatis me adhuc utero edituram filios, qui saturent vobis viros? Revertimini potius, meæ filiolaræ; Abite: Nam ego quidem grandior sum, quam ut sim apta viro. Sed singite non abesse spem, meque tradi viro vel in proximam noctem, filiosque gignere; an
estis

estis expectaturæ, donec adoleverint? Poteritisne tam diu durare sine viris? Non ita, filiole. parendum est necessitati. Equidem valde angor vestro discessu, sed nolo repugnare urgenti Deo. *O. vera prædicas: melius est reverri.* *N. Sapis amplectere me. Vale mea quondam nurus. O. Vale & tu, mea quondam socrus.* *N. Vides Rutha, ut tua fratria repetat patriam, & Deos penates? Quid apud me hæres? Revertere una cum ea.* *R. Ne me urge de te relinquendâ; Nam quò tu cunque ibis, ego ibo: ubi tu commoraberis, ego commorabor. Communis mihi tecum erit populus, communis Deus. Tecum unâ moriar, tecum unâ humabor; ita omnino statui. Atque ita mihi habeam Jovam propitium, ut una mors est me à te seperatura.* *N. Postquam itâ animum obfirmasti, nolo improbus obistere tuo studio. Eamus sane. Deo bene fortunante.*

Sent. Beati qui Deum, Deique populum anteponunt, & parentibus & patriæ, eos Deus large remunerabitur.

B O O Z U S. Ruth 2.

ARGUMENTUM.

Boozus comiter alloquitur Rutham spicas legentem, ejusque pietatem collaudat.

Boozus, Messores, Curator Messis, Rutha.

A Dsit vobis Deus, messores. *M. Et tibi bene omnia secundet.* *B. Quæ est ista puella, Curator, quem hic video spicas legere!* *C. Moabitica est, quæ huc secuta est Noemim, remigrantem ex agro Moabitarum. Ea rogavit, ut liceret sibi legere spicas post messores: id quod adhuc fecit à mane: tam paulum manet domi.* *B. Audi filia, ne iveris in agrum alium ad colligendas spicias, nève hinc abieris: sed hæreto apud meas ancillas, & videto ut sequaris eas, in quemcunque agrum ibunt messum. Ego verabo nè famuli sint tibi molesti. Quod si sitis, Petes potum ex iisdem vasis quibus ipsi hauriunt.* *R. Quidnam est in me, quomobrem digneris ita remicere me, cum sim peregrina?* *B. Perlatum est ad me, qualem tu te præstiteris erga tuum sacrum post obitum viri tui; utroque relicto utroque parente, terraque patria, contuleris te ad populum tibi ante*
igno-

ignotum. Quod factum Jova Deus Israelitarum rependet tibi cumulatissimo præmio si cujus quasi alarum præsidium tu te receperis. *R.* Agnosce tuam gratulanti benignitatem & misericordiam, qui tam comiter confirmes animum meum consolando, cum tamen indigna sim, quæ vel in ancillarum tuarum numerum veniam.

Sent. Pii favent piis; eisque benefaciunt.

DISCALCEATUS. Rutha 4.
ARGUMENTUM.

Boozus, recusante altero propinquo, emit bona, Noemis, Ruthamque ducit uxorem.

Boozus, propinquus Rutha, Senatores.

Heus tu qui hâc transis, ades dum paucis te volo. *P.* Quidnam id est? *B.* Consiste hic paulisper, dum evoco aliquot de senatoribus civitatis, qui transeunt per hanc portam, ut adsint nobis in hoc negotio, nam seria res est, egeique testibus. Heus vos senatores, quæso vos ut accommoderis huc nobis aliquantisper vestram operam. Non faciemus longius. *S.* Adsumus, dic quid velis. *B.* Partem fundi, qui fuit cognati nostri Elimelech, vendat Noemis, reverso ex agro Moabitarum. Hanc rem visum est mihi ut tibi significarem; ut si empturus es, emas in præsentia senatus nostri: sin minus, indices mihi. Nemo est enim cognatus propinquior te, secundum quem ego sum. *P.* Ego vero enam. *B.* Sed cum fundum emes à Noemi, & à Rutha Moabitide uxore demortui emes eâ conditione ut ipsam Rutham ducas in matrimonium, ut suscites nomen illius in ejus hereditate. *P.* Non licet mihi hâc lege emere, ne corrumfam patrimonium meum. Eme tu, si vis, meo loco; mihi quidem emere non licet. Atque in hujus rei testimonium accipe calceum meum de manu mea. Ego quemadmodum exui me hoc calceo, ita restor me cedere tibi meum jus in hâc re. *B.* Vos senes & populares, hodie mihi testes eritis, ut ego emam omnia bona Elimelech, & Chillonis, & Mahalonis, à Noemi; utque mihi vadicem in matrimonium Rutham

Rutham Moabididem conjugem Mahalonis ut consulam nomen demortui in ejus hæreditate, nè ejus nomen tollatur ex ejus consanguinitate & patria Vos hodie testes nuncupo. S. Testabimur. Faxit Jova, ut mulierista, quæ intratura est tuam domum, tam sit fecunda quam fuerunt Rachel & Lia, quæ duz prole instruxerunt domum Israeliticam: utque egregium quid facias in Ephrata, & tibi nominis famam compares Bethlehæmæ: fiatque domus tua similis domui Pharis, quem Judas sustulit ex Thamare, progenie tibi à Jehova data ex puella.

Sent. *Qui vult defuncti possessionem, habeat & viduam. Qui vult quod placet habeat & quod displicet.*

SAMPSON. *Judicum 15.*

ARGUMENTUM.

Sampson victus, ad Palestinos deductus, abruptis vinculis occidit maxillâ Asini mille viros.

Judei, Sampson, Palestini.

AN nescis Palestinos habere imperium in nos? S. Sclo. *J.* Cur ergo incendiisti segetes eorum, magno nostro malo. S. Par pari retuli. *J.* Atque huc venimus, ut te victum dedamus eis. S. Siquidem jurejurando confirmatis, vos non illaturos mihi manus violentes, vinctis licet. *J.* Fidem damus. S. Agite colligate, ducite, abducite quantum potestis. *V.* Euge, adducitur ille hostis noster capitalis, qui immisit sceleratas faces in segetes nostras; nunc nunc ulciscemur. Nunquam hodie effugies, Sampson; hic tibi finis adest vitæ. S. Agite verò, siquid animi haberis, aggredimini victum: experiar tamen siquid habeo solitarum virium. Euge. *P.* Perimus, abrupt, vincula; sed invadamus undique; non evadet: Præstemus nos viros. S. Sed unde mihi telum? Ecce autem commodum sese offert hæc maxilla asini; hæc præbebit vicem clave. Pugnatæ viri pro virili. Sentietis qui vir sim. Hem tibi qui primus me laceffis, primus perito. Et vos qui hic tam dense conglobati estis, sentire quæ sint vires Samsonis, qui vincit inermis armatos. Heus, cogitatis pugnare pedibus? Quò fugitis?

fugitis ? Hic adest hostis, ne perditæ victoriæ. Tu quidem hic jacebis, tu quoque adiungeris ei comes ; dormite. Egue Sampson, quantam cædem fecisti ! Maxillâ asini quantam stragem edidi ! Maxillâ asini prostravi mille viros.

Sent. Qui Dei spiritu præditus est, invictus est, frustra que constringitur. Deus sæpe vilissimis telis ulciscitur hostes suos.

DIALOGORUM SACRORUM

LIBER SECUNDUS.

E L I S I Sam. 3.

ARGUMENTUM.

Jova Samueli prædicit, sese animadversurum in domum Elis sacerdotis, qui in filios suos non animadverterit.

Jova, Samuel, Elis.

Samuel. S. Quid me vis ? Accurram ; adsum vocatus, à te. *E.* Non vocavi ; redi cubitum. *S.* Fier. *J.* Samuel. S. Adsum Elis : nam vocasti me. *E.* Non te vocavi, fili : redi cubitum. *S.* Faciam. *J.* Samuel. S. Adsum, nam vocasti me. *E.* Atat, nunc demum intelligo quid sit. Discede cubitum : quod si te vocaverit, respondeo, *Loquere Jova, audio.* *S.* Faciam. *J.* Samuel, Samuel. S. Loquere Domine, audio. *J.* Ego sum quiddam facturus in Israelitis, quod quisquis audiverit, prorsus obstupescet. Sum enim aliquando importunus in domum Elis omnia quæ decrevi, & rem ad exitum perducturus ; eique ostensurus, me persecuturum culpam ejus in ejus domum in perpetuum : qui cum sciret filios suos malè audire, non animadverterit in eos. Quam ob causam juro, hanc noxam nullo unquam vel sacrificio, vel libamine, Elis posteritati remissum iri.

Sent. Qui divina voci non est assuetus, eam interdum esse putat.

rat hominis. Peccantes natos non punire, grave peccatum est. Parentum quamvis bonorum indulgentia perdit natos. Natos qui verè sapienter amat, castigat; id ne quid injuste, immodicè fiat.

SAULUS. I Regum 9.

ARGUMENTUM.

Saulus querens asinas patris, & consultum Samuelem vatem & ab eo discit futurum se Regem.

Saulus, Puer, Puella, Samuel.

ENimvero satis jam diu conquissivimus asinas, neque invenimus. Revertamur domum puer: ne pater meus, omissis asellis, sit sollicitus de nobis. Puer non censeo redeundum esse, re infectâ. Aiunt esse divinum quendam, & gravem virum in proximo oppido, qui quicquid dicit futurum, evenit. Conveniamus eum, si forte indicet nobis id cujus causâ venimus. *Saul.* Sed quid offeremus homini? Nam etiam pane exhaustæ sunt præ nostræ, nec habemus quod dono demus ei, & ire vacuos religio est. *Puer.* Tace: est mihi in præsentia quadrans sili argentei, quem dabo ei, ut indicet nobis quam viam insistamus. Olim inter Israelitas qui ibant consultum Deum, dicebant se ire ad videntem; nam qui hodie dicitur Vates, olim vocabatur Videns. *Saul* Recte mones, eamus. Ingressiendum est hoc ascensu arduo. Sed video puellas, quæ exeunt aquarum; adeamus eas. Heus puellæ, an non hic est Vates Quidam? *Paul.* Est: & quidem inelideris in eum, si pergeris; properate modo: nam hodie venit in oppidum, quia populus facturus est rem divinam in sacello. Simula intolleris in oppidum, offenderis eum, antequam ascendat in sacellum epulaturus; populus enim non inibit epulas ante adventum ejus quoniam ejus est consecrare sacrificium; postea epulabuntur invirati. Itaque ascendite; non est dubium, quin inventuri sis eum. *S.* Habemus gratiam; ascendamus in oppidum. *Jam.* Video adolescentem huc venientem unâ cum puero. Nimirum hic est, quem heri prædixi mihi Deus venturum ex regione Benjamitarum, ut eum unctione eren. Imperatorem Hæbreorum, ut eos vindicet ab injuria

ria

ria Palæstinarum. S. Amabo te, indica nobis domum vatis. S. Ego sum ille: conscendere ante me hunc collem; hodie epulabimur tecum; deinde dimittam vos manè, & indicabo vobis quicquid cogitatis cum animis vestris. Quod attinet ad asinas perditas tertio abhinc die, tu nè esto anxius de eis; repertæ sunt. Sed quorsum de asellis? Ad te veniamus. Debes æstimare te esse columnen totius nostræ nationis, omniamque salutem positam esse in te, tuque domo paterna. S. Quid ais? in mœœ, qui genus refero ad Jeminem, ortus ex obscuratissima familia Benjamarum, quæ tribus est minima Israelitarum? Sam. Concedamus modò in hospitium. Deus providebit cætera.

Sent. Deus opera sua inopinabilibus occasionibus ad exitum perducit.

S A M U E L. I Regum 12.

A R G U M E N T U M.

Samuel jam senex innocentiam suam, & Dei in Israelitas beneficia commemorat: eorumque peccatum reprehendit, qui regem sibi deposcerint, & impetrato divinitus tonitru, eos ad obedientiam cohortatur.

Samuel, Israelite.

EN ego vobis in omnibus obsecutus, regem ereavi, deinceps jam vobis præfuturum. Nam me quidem jam senem esse, indicio est canities. Mei liberi inter vos degunt, & ego vobis jam ab eunte ætate præfui. Hic adsum, respondete mihi coram Jova, & coram ejus uncto: si ejus bovem aut asinum sustuli; si cui injurias, aut violentus fui; si à quoquam præmium accepi, ut in ejus culpa conniverem; paratas sum vobis reddere. I. Neque injurius in vos, aut importunus fuisti, neque quicquam ab ullo accepisti. S. Testis est hodie apud vos, & Jova & Jovæ unctus, nihil habere vos quod me accusetis. I. Plane S. Adeste igitur; placeat vobiscum disputare, quanta Jova, & Moïsi & Aaronis creator, & majorum vestrorum ex Ægypto reditus auctor, tum in vos tum in majores vestros in beneficia contulerit. Cùm migrasset Jacobus in Ægyptum, invocatis à Majoribus vestris Jova, Moïsem misit, &

D

Aaro-

Aaronem, qui illos ex Ægypto eductos in hoc loco collocarunt. Postea ipsius oblitos emancipavit Sisere duci exercitus Hæforis, tum Palestinis, & Moabitæ regibus, à quibus bello vexari sunt. Deinde invocantibus eis. Jovam, peccatumque confitentibus quod eo relicto Baales & Astaroth coluissent, & auxilium contra hostes orantibus, seque ei servaturos pollicentibus: misit Jerobaalem, & Bedanem & Jephtham, & Samuelim, per quos ita vos ab hostibus vestris undique vindicavit, ut in tuto essetis. Vos verò, cum videretis vos à Nahasso Ammonitarum rege invadi, postulastis à me, ut mutato rerum statu, à rege vobis regi licet, cum Jovam Deum vestrum regem haberetis. Igitur ecce vobis regem, quem delegistis & efflagitastis: regem vobis pacificum Jova. Si Jovam Deum vestrum reverebimini, ei que servietis, & dicto audientes sine contumacia unà cum rege vestro parebitis, bene vobiscum agetur; sin minus & vos & regem vestrum Jovæ manus impeter. Jam vero agite, videte quantum rem Jova jam nunc in oculis vestris faciat. Tritici messis nunc est, quo tempore tonare aut pluvie in his finibus non solet. Atqui ego jam Jovam exorabo, ut tonet, atque pluat; ut intelligatis vos in Jovam gravem culpam commississe, qui regem vobis poposceritis. Jova cælis terrarumque Deus, emitte nunc tonitruum & nimbum, ut hic populus suum peccatum agnoscat. *I.* Ut tonat! ut pluit! Heus nos miseros! Supplica pro nobis Jovæ Deo tuo, ne pereamus; qui ad tot superiora nostra scelera hoc insuper adjecimus, ut regem nobis preteremus. *S.* Bono animo esse. Vos quidem ista re graviter peccastis; veruntamen nolite à Jova deficere, sed eum toto peccatore colite; neve desiscite ad vana ista, quæ neque juvare possunt, neque defendere; sunt enim venissima. Neque enim destituerit Jova populum suum, propter sui nominis celebritatem, postquam semel cepit vos sibi populum habere. Ego quoque, absit, ut Jovam offendam, ut pro vobis supplicare, vobisque decente & rectâ viâ deducere in eremitam. Tantum Jovam metuite, cumque vere & tota mente collite; videte enim quantam rem a-

apud

pud vos fecerit Quod si peccatis indulgebitis, & vos, & rex vester peribitis.

Sent. *Fusti homines* (qualis fuit Samuel) nemini faciunt injuriam. Magna est hominum erga Deum ingratitudo, qui toties tam fideliter à Deo defensi, tot beneficiis cumulati, tamen hominem regem sibi deposcant: digni sane qui inclementi regi serviant, quando elementem repudiant. Immensa est Dei clementia, qui sic ingratos tamen non deserat. Multum valent apud Deum preces justorum, qui etiam alieno tempore vel pluviam possint impetrare.

SORTILEGIUM, 1 Reg. 14.

ARGUMENTUM.

Saulus Jonathanem filium suum vult occidi propter gustatum vel contra votum populi. Sed Populus eum prohibet occidi.

Saulus, Populus, Jonathan.

HUC adeste omnes populi primares dispicite & conquiritte, cujus hodie culpâ fiat, ut Deus roganti mihi oraculum non reddat. Nam Jovam ego Opt. Max. Israelitarum conservatorem juro, si etiam Jonathan filius meus is fuerit, eum esse capite poenas daturum. Vos totus populus consistite isthinc. Ego & Jonathan consistemus altrinsecus. P. Ut libet facito. J. Jova Deus Israelitarum, age severe. Ducantur sortes. Atat, nos petit fors: alter nostrum sit oportet. Sortiamur. S. Ohe Jonathan, fors indicat te. Indica mihi quidnam feceris. J. Gustavi paululum mellis de capite hujus baculi, quem in manu habebam: quod tu insciente me fieri vetueras. Hocne mihi capitale esse æqueum est? S. Deum ego juro, te moriturum, Jonathan. P. Ergò morietur Jonathan, qui tam præclaram victoriam peperit Israelitis? Nequaquam per Jovam immortalem ne pilum quidem amitter, qui hodie Deum sui facti adiutorem habuerit.

Sent. In hac vita unus peccatum luunt interdum multi, quia sunt unum quasi corpus, cujus membrorum omnium est tanta conjunctio atque cognatio ut sit eorum consensus tum dolorum tum voluptatum. Sed in altera vita, in qua punienter animæ, sui quisque, non alieni, peccati poenas dabit.

O B E D I E N T I A. I Reg. 15.
A R G U M E N T U M.

Samuel Saulum reprehendit, qui Amalechitas clementius, quam Jova præceperat, ultus fuerit.

Saulus, Samuel.

JOVAM tibi propitium precor. Feci jussum Jovæ. *Sam.* Quem ego bulatum & mugitum audio? *Saul* Oves sunt & capræ, & boves, quæ ex Amalechitis abegimus. Nam ab horum pecorum optimis quibusque necandis abstinere, milites, ut Jovæ Deo tuo sacrificium fierit. Reliqua funditus excidimus. *Sam.* Licetne mihi, quod bonâ tuâ veniâ fiat, tibi significare quid mihi Jova hæc nocte dixerit? *Saul.* Licet. *Sam.* Nonne, cum vel te iudice parvus fueris, nunc princeps es tribuum Israelitarum, unctus à Jovæ, Rex eorum? à quo cum in hanc expeditionem missus sis jussu que sceleratos Amalechitas excindere, & bello ad interfectionem persequi; cur ei dicto audiens non fuisti? teque ad prædam, vertente Jovæ convertisti? *Saul.* Imo Jovæ parvi, expeditione nque, ad quam ad eo sum missus, confeci; & delevis Amalechitis, Agagum eorum Regem abduxi. Tantum, milites de manubis pecora, bovesque, devotorum primitias desumpserunt, quæ Jovæ Deo tuo immolarentur apud Gulgala. *Sam.* Quasi verò Jovæ tam placeant hostie & sacrificia, quam ejus dictio audientem esse. Scito obedientiam præstantioram esse sacrificio, & obtemperatorem adipe arletum. Nam non parendi peccatum, perinde est ac magia: & contumacem esse, eadem in culpa ponitur, ac simulacricolam esse; & quia Jovæ mandatum repudiasti, ipse te vicissim regno exiget. *Saul.* Pecavi, qui contra Jovæ jussa, contraque tua dicta fecerim milites veritus, eisque obsecutus. Sed da mihi, quæso, hanc veniam, ut mecum revertare; ut Jovam adorem. *Sam.* Non reveriar tecum, qui Jovæ mandatum aspernatus sis, & ideo ab eo abdicatus regno Israelitarum. Vale. *Saul.* At non pariar te abire, ut non me comiteris. *Sam.* Quid me retines? Ah! rupisti meum pallium: & Jovæ hodie Israelitarum regnum à te abruptum, idque alte-

ri te meliori tradit. Nequa verò fallit Israelitarum triumphator, neque factum mutabit; non enim homo est, ut factum mutet. *Saul.* Fateor peccatum à me esse. Sed concede mihi hunc honorem apud senatores meorum popularium, apudque Israelitas, ut mecum redeas Jovam Deum tuum adoraturo. *Sam.* Agè, agè, præ, sequar.

Sent. Nihil placet Deo quod ejus præcepto contrarium est, etiam si bono aliquin animo fiat: debet enim homo Deo (sicut servus hero, aut filius patri) servire, non suo, sed illius arbitrio.

GOLIATHUS. 1 Regum 17.

ARGUMENTUM.

David à Saulo impetrat, ut liceat cum Goliatho pugnare, & illum cum funda & pedo aggressus occidit.

David, Eliab, Galath, Israelita quidam, alius.

Israelita, Nuntius, Saulus.

SALVETE, mei fratres optimi. *E.* Deus det quæ vells, germane lepidissime. Ut valet pater? *D.* Oprimè, gratia Deo: meque misit ut viscerem quid ageretur, vobisque afferrem Placentiam & decem panes, & tesseram vestram acciperem. Dedit etiam mihi decem caseos ad centurionem. Sed quam ego vocem audio. *G.* Quid opus est vos exire ad Prælia dimicandum nobiscum? Ego sum Palæstinus, vos estis clientes Sauli. Deligite ex vobis aliquem qui conferat manus mecum: qui si superaverit me prælo, & intermerit, nos serviemus vobis: sin ego vlcero, vos nobis servietis. Quantà ego hodie ignominia afficlo instructos in aciem. Israelitas? Date mihi virum quicum contendam singulari certamine. *D.* Quis est importunus iste, & turgidus Gigar, qui tantopere despicit nos præ se? Cujus vocem & aspectum contremiscunt omnes & refuglunt. *If.* Nescio quis est, natus in nostram perniciem & dedecus; cum quo nemo audet conferere manum, adeo ingens est, & terribilis. *D.* Quid ergo præmii seret, qui sustulerit eum de medio, & aboleverit hoc tantum probum Israelitarum? Nam quis est impurus iste Palæstinus, qui inurit tantam notam ignominie castris Dei immortalis?

If. Si quis eum dejecerit. Rex eum valde ditabit, locabitque ei nuptum filiam suam; donabitque immunitate perpetuâ domum ejus paternam. *E.* Cur venisti huc, improbe puer? Aut cur deseruisti pauculas illas oviculas in salu? Ego novi temeritatem, audaciamque tui ingenii. Mirum ni venisti spectatum prælium. *D.* Quid ego commissi? An non erat causa cur venirem? Sed adibo alios. Heus tu, quo præmio afficiet Rex eum, qui occideret immanem illum Palestinum? *If.* Maximo. *D.* Quoniam? *If.* Ornabit eum maximis divitiis & opibus, committeretque ei natam suam uxorem, & liberabit domum ejus patriam imperpetuum. *D.* Condignum sanè præmium & regale. Equidem ausim aggredi hominem: nescio quomodo gestit animus indignaturque tantum licere cuiquam in populum Del. Haccine ut patiar? Impunè ergo nefanda illa probra evomuerit in sacram gentem? Mori me malim. *N.* Adolescentule, jubet rex ut venias ad se. *D.* Nihil quod est faciam libentiùs. Eamus. O si fiat mihi potestas pugnandi cum eo, quantum bellum conficero! vel potius quantum bellum consecerit DEUS uno occiso? *N.* Adduco tibi hic adolescentulum, Rex, quem jussisti accersisti. *S.* Quid audio, David? Tunc dixisti te audere in Palestinum illum portentosum ire, qui perterrefacit rotas nostras acies? *D.* Bono animo es, ô rex: ne despondeat quisquam animum; vos spectabitis; ego ipsa subibo hoc certamen, & congregiar cum Palestino. *S.* Vide quid dicas, David non possis pugnare cum eo, adolescentulus, & rudis belli, cum viro robustissimo, & in armis exercitatissimo jam à puero. *D.* Nihil facio neque vires, neque usum armorum ejus; habeo longè aliam rationem certandi: Audi quid dicam. Cum aliquando pescerem oves partis mei, leo una cum urso invasit gregem, ovemque corripuit. Eum ego consecutus cecidi, eripulque ovem è faucibus ejus. Tum ursus in me irruere: ego vero prehensum rostro, ad terram affligere & cadere. Atque ita occidi & leonem & ursum. Non dubito quin idem exitus maneat nefarium hunc, & deterrimum hostem. qui audeat proferre convitiis exercitum Dei immortalis. Jova qui defendit me à leone & urso,
Idem

idem defendet etiam à Palestino isto. *Saul.* Quando tantâ fiducia es, per me licet descendas in certamen. Adsit tibi Deus. Veruntamen es admandus. Volo accommodare tibi mea ipsius arma. *D.* Nunquam equidem arma tuli. Sed faciam periculum, si possum uti. Hæc lorica valde me gravat, cassis quoque premit caput, etiam caligæ sunt duplo majores quam pro meis pedibus: nec ensis admodum decet meum latus; videorque magis alligatus ensi, quam ensis mihi. Vah! non possum ingredi cum his impedimentis. Apage hæc arma, non sum assuetus his ferendis. Malo ferre nota tela: pedum, dico & fundam, una cum his quinque levibus filicibus, quos geram in facculo. Bene spera, rex; cernes me hodie victorem redeuntem cum exuviis hominis ferocissimi. *S.* Ita faxit Deus. *G.* Videône ego hominem venire ad me? Tandem habeo quicum cerrem. Sed quæ, malum, Intemperizæ agitant Israelitas? Quis misit nobis hunc pulchellum pusionem rubicundum? Heus puer, mène putas canem, qui cogites pugnare pedo? ut te dñi deæque omnes quantum est, perdant. Accede ad me sodes, ut jam propinem te dilanandum & comedendum volucris & bestis. *D.* Tu quidem adoriris me, fretus gladio & hastili & scuto; ego vero aggredior te, armatus solo nomine Jovæ armipotentis, Dei copiarum Israelitarum, in quas tu hodie contulisti omnia maledicta. Hodie Deus conclusit te in manum meam, ut te dejiciam, abscindamque tuum caput, & pascam volucres & feras non tantum tuo cadavere, sed etiam omnium qui militant in vestro exercitu, ut sciant omnes mortales eum demum esse Deum, quem Israelitæ agnoscunt & reverentur: discatque omnis hæc manus spectatrix, Jovam non adhibere ense aut hastam in vincendo, cujus sit unus genere bella, quique tradideret vos nobis in manus. *G.* Proh Jupiter? egône ut hodie hæc audiverim, idque à puero? At me Deus perdat, nisi te jam discerpo his unguibus. *D.* Quin age, si quid potes; Interim excipe hunc lapidem recta in frontem. Ohe Goliathe, corruis qui modò stabas tam firmè: Atque ego te contundam usque hoc pedo. Hem tibi nunc isthic jacis prostratus manu pueri, qui modò solo aspectu vi-

res & cœlum armis territabas. Hic te puer jugulat tuo ipsius gladio, caputque tuum horrendum præfigit tuæ hastæ, quod ostendet exercitui.

Sent. Nemo vel tam vir est, quin facile vincatur abs quovis, adverso Deo; vel tam puer, quin facile vincat quamvis propitio Deo. Dei est victoria: & credenti nihil arduum.

JONATHAN. 1 Regum 20.

ARGUMENTUM.

David & Jonathan inter sese rationem ineunt, quâ resciscere David queat quis sit Sauli erga ipsum animus; & fœdus inter sese in perpetuum paciscuntur.

David, Jonathan.

Quodnam esse potest meum tantum in tuum patrem peccatum, Jonathan, ut me quærat ad necem? *J.* Ad necem vero? Non est credibile; nam tanta me res non laceret; quippe cum meus pater nullam rem tantam, tantulamve faciat, quam non mecum communicet, nedum ut hoc me celat. Non est irâ. *D.* At scit ut me habeas intimum: ideo hoc te fortasse celat, nè agre feras. Crede mihi, nil tam certum est, quàm me in summo vitæ discrimine versari. *J.* Ecquid ergò me tibi hac in re commodare posse arbitraris? *D.* Cras, ut rute scis, agitur primus dies mensis, quo ego die soleo cum rege accumbere. Ruri latebo te sciente, usque ad vesperam tertii abhinc diei. Quod si me requirer, dices tuo permissu, excurrisse Bethlehemam in meam patriam, ad sacrificium gentilitium, quod universi anniversarium facitamus. Si laudabit, salvus sum; sin succensabit, sciro eum nunquam ad sanio rem mentem reversurum. Sed dabis hanc veniam mihi, quem religiosissimo scedere in familiaritatem recepisti, ut, si commerul, tu me interficias potius quam tuo patri dedas. *J.* Deus meliora. Imò si sensero eum obstinato animo in tuam ferri perniciem admonebo te. *D.* Sed quis mihi referet, utrum tibi asperius responderit? *J.* Exemus sub dium. Ita mihi benefaciat Jova Deus Israelitarum, hujus cœli quod vides conditor & habitator, mi David, ut ego cras aut perendie scrutabor, quid animi habeat meus pater: quem si intellexero bene esse in te anima-

tura

tum, mittam qui faciat te certiorē : si autem tibi malum cogitare : id quoque tibi indicabo, ut me autore abeas salvus, adfuitque tibi Jova, ut adfuit meo patri. Hæc ego me facturum, testor Deum. Quod si fallam, tum Jonathani numen iratum sit. Quod si sum, cum tui hostes omnes Dei nutu fuerint è medio sublatis, ego jam non sero in vivis, ut tuâ misericordia salutem meam invicem custodire possis ; at certè meæ in posterum familiæ & generi eam non deneabis. Itaque nunc iterum in eo fœdus non solum tecum meo nomine, sed etiam cum tuâ domo nomine posterorum ; tibi que juro, mi David, quem amo ex animo, facturum me ut dixi. Sed accipe rationem Cras, quod novilunium celebratur, tu desiderabis ; nam tua sessio vocabit. Descendes autem ad summum ter, tribus diebus in locum ubi commodè lateas, quocunque die negotium hoc fiet ; erisque post saxum Oselem. Ego, te factâ, veniam cò, & ad lapidis latus tres sagittas jaculabor, collineans ad scopum. Deinde puerum ad eas petendas mittam, cui si dixero eas esse citra ipsum, venias licebit, tua res erit in tuto restor Deum immortalem : si autem ultra ; abito sane Deo volente. Ac quos inter nos sermones contulimus, Jova esto eorum testis certissimus.

Sent. Bonorum indivulsa est amicitia : est que ætior virtutis quam sanguinis conjunctio.

NOVILUNIUM. I Regum. 20.

ARGUMENTUM.

Saulus filium suum Jonathanem propter ejus cum Davide amicitiam, jaculo transfigere conatur.

Saulus, Jonathan.

CUR non venit Isæi filius ad cibum capiendum, neque heri, neque hodie ? *J.* Petiit à me veniam concedendi Bethlehemam ; futurum ergo sacrificium gentilitium in eo oppido, ad quod adesse jussus esset à fratre suo. Itaque magnopere orare, ut si sibi vellem gratissimum facere, facerem cò se conferendi, fratresque visendi potestatem. Hæc causa est, quamobrem ad regiam mensam non venerit. *S.* O improbæ & contumacis scœmine progenies ! quasi ego nesciam

nesciam te Isæi nati percupidium esse, ad tuum quidem & tui parentis dedecus atque ignominiam. Nam quandiu vivet in terris Isæi filius, nunquam tu firmum regnum habebis. Quare cura ut ad me sistatur; nam morte dignus est. *J.* Cur ita tandem? Quid commisit? *S.* Docebo te hoc jaculo quid commiserit. *J.* At ego hinc effugiam. O rem indignam! actum est de Davide, nisi affugerit.

Sent. Impii piorum amicitiam ferre non possunt. Injustis nihil est intolerabilius iustitia.

ACHIMELECVS. 1 Reg. 21.

ARGUMENTUM.

David fugiens Saulum, ab Achimelecho sacerdote panem ensque impetrat, sese ad regium quoddam negotium ex ipsius regis mandato proficisci simulans.

Achimelechys, Sacerdos, David.

Quid est quod solus sis, nullo comitatu? *D.* Rex mihi quoddam negotium mandavit; quod negotium, ne quis omnino mortalium rescisceret, neve quod mitteret, præcepit: eam ob rem famulis certum quendam locum assignavi. Quare si habes quinque panes, trade mihi; aut quot habes. *A.* Panem profanum non habeo, sed sacrum habeo, si modo tui famuli à mulieribus abstinuerunt. *D.* Cum mulieribus nihil nobis res fuit hunc jam tertium diem, ex quo profectus sum: suntque corpora meorum famulorum castra. Quod si forte tum, cum profecti sunt, fuerant cum exoribus atque ita corpora pura non habebant: at hodie quidem, antequam sacris panibus vescantur, puri erunt; quoniam hic dies tertius est, quod spatium lustrationi tribuitur in nostra lege. *A.* Igitur accipe panem sacrum. Nam nullum habeo præter hos apposititios panes, è conspectu Jovæ sublato, sommissis statim in eorum locum recentibus. *D.* Habesne hic præterea ullam hastam, aut ensen? nam neq; hastam, neq; ensen cepi, ad ò me regis mandatum urgebat. *A.* Hic est ensis Goliathi Palastini, à te in valle quercus occisi, involutus panno post Ephodum, eum tu, si vis, capias licet: nam alius nullus est. *D.* Nullus est isto melior: trade eum mihi.

Sent. In periculis interdum simulavunt sancti homines.

Lex

Lex est facta propter hominem, non homo propter legem : David argente necessitate panes sacros comedit, quamvis non esset sacerdos, & solis sacerdotibus vesci per legem liceret.

DOEGVS. I Regum 22.

ARGUMENTUM.

Saulus iniuste curat occidendes Jovæ sacerdotes, quia ii Davidem non indicaverint.

Saulus, Achimelechus, Doegus.

A Udi Achitobi nate. *A.* Adsum Domine. *S.* Cur in me conjurasti cum Isæ nato, cui & cibaria & enssem dedisti & pro quo Deum consuluisti ? Quæ insidiæ mihi manifestò parantur. *A.* Ecquis autem est ex tuis omnibus æquè fidus atque David, Regis gener, tuo jussu profectus, & apud te maximâ dignitate habitus ? An nunc primum Dei oraculum ejus nomine sum percontatus ? Absit à me omne scelus : cave ne mihi, aut omnino meæ paternæ familiæ ullum in hac re crimen imponas : nam istius totius negotii sum plane ignarus. *S.* Morieris, Achimeleche, unâ cum totâ tuâ paternâ familia. Agite mei cursores, circumdate & occidite hos Jovæ sacerdotes : nam Davidis partes tuentur, sciebantque profugum esse, neque me certiores fecerunt. Quid dubitatis ? Quæ vos religio impedit ? Cur & vos mihi non paretis ? Age Doege, circumveni eos tu, & interfice. *D.* Fiet.

Sent. Impius princeps sanguinarius est, & suspicioni iræque sue magnis credit & obsequitur, quam veritati. Miserum est cum iudice negotium habere, qui veram causæ distinctionem non admittit.

DAVID LATITANS. I Regum 24.

ARGUMENTUM.

David. Saulum solum nactus in antro, ejus penule oram abscindit. Deinde digressus, altâ vocè apud eum innocentiam suam testatur : & Saulus suam Injustitiam confitetur.

Comites Davidis, David, Saulus.

A Tar defleat Saulus in hoc antrum, ad parendum necessitati. Dies advenit, David, quo die tibi Jova promisit se tibi traditurum tuum hostem in potestatem, ut eo utaris

utaris ad tuum arbitrarum. D. Tacere, tacete, obrepam ad eum
pederentim à tergo, dum ventrem exonerat. C. Quid facit?
non eum interficit? O hominem insanum, qui tantam, tam
subitò oblatam occasionem ulciscendi hostis non arripiat. D.
Ah, toto animo commoveor, posteaquam oram ejus penulæ
abscidi. Avertat Jovæ, ut hoc ejus uncto domino meo faciam,
& ei manus afferam: vel hoc solo nomine quod Jovæ unctus
est. C. Tu nimium religiosus es. Nos ipsi faciemus non ita
constanter. D. Nolite Dei munus usurpare: regem non feci-
stis, regem nè delete. Eiusdem est abolere, qui creavit. Sini-
re cum. Jam exit, ego cum subsequar. Heus Domine rex. S.
Equis me revocat? D. Cur fidem habes dictis eorum, qui
dicunt Davidem tibi malum moliri? Vides profectò oculis
tuis, ut hodie Jovæ, in spelunca, tui mihi fecerit protesta-
tem: nec defuit qui me in tuam necem cahortaretur: sed
papecei tibi, meque negavi manus allaturum Domino meo,
qui esset unctus Jovæ. Sed vide pater, vide tuæ penulæ ex-
tremum in manu inæ: quod cum abscinderim neque te in-
terfecerim, cognosce & intellige nullum me scelus commisisse,
nullum contra te facinus admisisse dignum quamobrem meæ
vitæ insidias tenderes. Suscipiat hanc Jovæ causam, teque
mihi sine mea opera ulciscitur. Verus est proverbium, A-
scelerato prodibit scelus. Te quidem meâ manu non ulciscar.
Cui tandem instat rex Israelitarum? Quem tu persequeris?
Canem mortuum, pulicem, Jovem precor ut hujus sibi causæ
judicium suscipiat, meâque partes defendens tuas in me in-
jurias persequatur. S. Tuâne ego vocem audio. David fili?
Hei mihi, tu aquum & bonum habes, qui mihi bonum pro
malo rependeris; id quod satis hodie ostendisti, cum mihi
(quem in tuam manum Jovæ concluderat) mortem non in-
ruleris. Nam quoruscunque est, qui hostem suum nactus, in-
dennem dimittat? Sed te, pro isto tuo hodierno in me facto
Jovæ condigno præmio remuneretur. Ego quidem scio te
regem futurum: & regnum in Israelitas obtenturum. Quare
jura mihi per Jovam, te meam stripem post meum interitum
non esse excisurum, meique nominis memoriam de mea fa-
milia deleturum. D. Juro.

Sent. Injusti calumniatoribus facillime credunt injusti malum pro bono; justī contra, bonum pro malo reddunt: & Deus utroque tandem pro meritis remuneratur.

ABIGAIL I Regum 25.

ARGUMENTUM.

Missi ad Nabalem Famuli Davidis ad petenda cibaria, repudiatur ab eo. Quo audit uxor Nabal Abigail munera Davidi obviā ferre properat; & ei obviā facta, ejus in Nabalem iram pacat.

Famuli Davidis, Nabal, Puer, Abigail, David.

David Isāi filius te, Nabal, tuamque domum, tuaque omni plurimā salute impertit. Is, quia audit ut consuram ovium facias, misit nos ad te rogatum, ut (si cum tuis pastoribus non solum sine ullo maleficio aut injuria, verū etiam cum magno beneficio sumus versari, ita ut eos ab omni iactura tutos præsiterimus quamdiu fuerunt in Carmelo: Cujus nobis rei tui famuli testes esse possunt) benignè nobis facias, hoc præsertim tam fausto die: & quæ commodè poteris, des cibaria ad ipsius Davidis (tui prope diximus filii) ejusque comicum famem propellandum. *N.* Quis est iste David? Quis est iste Isāi filius? Inne est ad quem hodie servi passim à dominis transfugiunt? Scilicet, ego cibum portionemque meam, & quæ mactavi ad alendos meos tiores, dum hominibus mihi prorsus ignotis? *F.* Allunde nobis prospiciamus: nam hinc quidem nihil auferemus, ut eum affectum video. Redeamus ad Davidem. *P.* Meus dominus consuluit sibi pessimè. Eo narratum omnem rem heræ, ut caveat. Hera, nunc, si quando, tuā est opus prudentiā. *A.* Nunquid malum recens ortum est? *P.* Et quidem maximum. Missi à Davide nuntii è de erto ad herum nostrum, ut aliquid hinc per humanitatem auterent, repudiati ab eo sunt, & tamen illos experti sumus viros plane probos, nullā unquam contumeliā aut damno effecti, quamdiu sumus inter eos rusticati. Quin pro muto nobis noctes diesque fuerunt, donec versati cum eis sumus pascendo pecudes. Proinde dispice tu diligenter quid actura sis; alioquin actum est de domo nostro, &

rota

tota ejus familia. Nam ipsum quidem convenire hominem profligatissimum ac perditissimum, stultitiæ sit. *A.* Famuli, capite propere omnia hæc quæ vobis tradam: quæ imposita asinis feretis ante. Ego jam subsequar. Huc mihi propere asinum. Quam malè metuo, ne mei viri stulticiam luamus! O hominem insanum, qui pro nihilo habuerit, cum hominem in se irritare, à quo maxime potest & juvari amico, & lædi inlenso? sed video ipsum Davidem adverso colle descendentem. Nescio quid iratus loquitur cum suis. *D.* Næ ego frustra conservavi omnia quæ habet iste in desertis, irà ut nihil omnino de suo deperdiderit: & reddidit mihi malum pro bono? At irà perdat Deus hostes Davidis, ut ei ante crastinum mane nihil prorsum reliqui faciam. *A.* Obsecro te, Domine, tibi ad pedes suppliciter jacens, ut bonâ me veniâ audias. Vide mi David, ne hominem despiciatissimum Nabalem dignum judices in quem iram vertas: qui sicut nomine, irà re ipsâ stultus est. Nam ego quidem, cujus est culpam præstare, missos à te Juvenes non videram, neque enim sissem abire vacuos: sed vides profecto, vir clarissime, (neque enim dubitari potest) te à Deo immortali absterri à sanguine faciendo in tuis inimicis per remetipsum persequendis: cum ipsius Nabalis infamia ejusmodi, sit ipsa per se supplicium, ut non aliud tuis hostibus & invidis imprecandum esse videatur. Quare æquo animo patere hoc munusculum, quod tibi hic affero, Juvenibus tibi merentibus dari auferendum, & mihi hanc noxam remitte. Sic tuas tibi fortunas, bella divina gerenti in tuto constituat Deus; & te in omni vitâ omni malo prohibeat. Ac si quis tibi infestus, & tuæ necis cupidus existat, precor Deum ut te semper incolumi, & fortissime consistante, tuos hostis variis jactatus procellis dispereat. Jam vero cum præclara Dei promissi consequurus, Israelitarum dux fueris constitutus, tanta tua felicitas, nulla quasi labefabitur labe conscientie, quâ necesse esset tuam lætitiâ contaminari, recordatione, effusa sanguinis & supplicii ob privatam injuriam sumpti. Deus faciet tibi meliora, meminerisque aliquando mei. *D.* Grâcias ago Jovæ, Deo Israelitarum,

qui

qui te mihi hodie miserit obviam: necnon tibi, quæ me tuâ oratione à cede & vindicta Injuriz in me commissæ avocâris. Nam Deum immortalem testor, qui me tibi malefacere prohibet, nisi tu mihi occurrere properavisses, Nabalem ante diluculum fortunâs omnibus funditus evertissem. Verùm ejus culpam tibi condono, tuâque numera grato animo accipio. Abi sanè domum salva.

Sent. Irritare potentiorẽ, vesania est: bonum malo pensare, scelus. Iratum potentiorẽ muneribus verbisque pecare, sapientia est.

A B I S A U S. I Reg. 26.

ARGUMENTUM.

David noctu clam in Sauli castra digressus, ejus dormientis hastam, matellamque surripit. Deinde digressus illinc procul clamore eum exitat suamque innocentiam iterum testatur, in calumniatores invehens: & ille iniquitatem suam iterum confitetur.

David, Abisæus, Abner, Saulus.

Uter vestrum descendet mecum in castra ad Saulum?

A. Ego. D. Eamus sensim & peditim per noctem, dum dormiunt hostes. En omnes sunt oppressi altissimo somno. A. David, David. D. Quid est? A. Hic stertit Saulus in tentorio, hastâ humi ad caput ejus defixâ. Abner & reliqui temerè circum eum jacent; nimirum tibi Deas facit tui hostis potestatem. Vis ergo ut eum ego hastâ configam ad terram uno ictu non repetendo? D. Noli eum perimere. Quis enim adferat manum ei quem Deus unctione creavit regem, quin obliget se nefario scelere? Aut Deus eum perdat oportet, aut dies ei fatalis veniat, aut in prælio cadat. Certè meam manum à rege creato divinitus avertat Deus. Sed cape hastam ejus & matellam: abeamus. Abis. Deus bone, ut alitè sopiti sunt! Nullus omnino expergiscitur. D. Non sine rumine hæc fiunt. Conscendamus montem. Volo ego de summo cacumine clamare Saulum & ei ostendere me non minùs fidum, quam quavis eorum quibus stipatoribus utitur. Satis jam procul absumus ab eis, nè repentino eorum advenu possumus opprimi.

Deus

Heus Saule, heus stipatores Sauli, Heus Abner! non mihi respondes? Heus, te appello, Abner. *Ab.* Quis tu es qui clama regem? *D.* Næ tu es vir eximius, & dignus qui inter Israelitas principatum teneas. Itane verò regem dominum custodis, ut ad eum necandum miles quidam modo introierit tentorium? Haud egregium sanè istud fecisti. Per Deum immortalem, vos estis digni supplicio capitali, qui tam male custodiatis dominum vestrum, regem a Deo constitutum. Quæso, vide ubi sit hasta, & matella regis, quæ erat prope caput ejus. *S.* Estne ista tua vox, fili David? *D.* Mea, O mi rex, & domine. Sed cur, andem persequeris servum tuum? aut quid feci aut commisi? Veniatamen ne gravare paulisper audire me loquentem. Si Deus te mihi infestum reddit, precor eum tibi propitium; tui homines sunt, execrabiles sunt in conspectu Jovæ, de cujus me hodie patrimonio deturbant, quantum est in ipsis, & ad cultum deorum peregrinorum impellunt. Sed non sinit Jova terra meo sanguine fœstari, quamvis Israelitarum Rex occupatus sit in persequendo pulice (ut ita dicam) ut si perdicem per montes persequatur. *S.* Peccavi, revertere, David fili. Jam enim tibi non malè faciam qui ita abstinueris te meâ nece. Erravi nimis quam imprudenter, fateor. *D.* Hic cepono hastam tuam, eam petito aliquis juvenum: cæterum Deus remuneretur quemque ut dignus meritūque est. Te quidem hodie tradidit mihi in manum, sed continui me à nece regis. Ergo quemadmodum tuam ego salutem charam habui; sic ille habiturus est meam, meque hostili manu liberaturus. *S.* Macte virtute, David fili, haud dubie contra perficies.

Sent. Et *justi iuste, & injusti injuste facere perseverant. Calumniatores, tametsi utrisque nocent, tamen revera perniciosiores, sunt iis qui eorum calumniis credunt quam iis quos calumniantur.*

P H O R B A S. I Regum 28.

ARGUMENTUM

Phœbus Saulo Samuellem elicit ab inferis, & ab eo Saulus futurum exitium suum cognoscere.

Saulus

Saulus, Phœbas, Samuel, Famuli.

Phœbas, redde mihi ofaculum Phœbi, & exie quem dicam tibi. *P.* At tu scis, ut exterminaverit Saulus ex hac terra Phœbadas & divinos; cur me in tantum capitis periculum adducere vis? *Saul.* Jovam Deum immortalem juro, hanc tibi rem fraudi non futuram. *P.* Ecquem vis tibi excitem? *Saul.* Samuelem. *P.* Flet: heu me miseram: disperii; tu Saulus es, & me indignè decepisti. *Saul.* Ne formida. Sed quid vides? *P.* Video augustam quandam & plane divinam personam è terra ascendentem. *Saul.* Qua est specie? *P.* Vir est senex, indurus pallum. *Saul.* Samuel est, præbebo ei honorem. *Sam.* Quamobrem me elliciendo inquietas, Saule? *Saul.* Magnis premor angustiiis. Palæstini me bello perunt. Deus averfatur, nec jam respondet, neq; per vates, neq; per somnia: hanc ob causam accivi, te, ut me doceas quid mihi sit faciendum. *Sam.* Cur ergo me consulis, si ipse Jova tibi non modò non favet, sed etiam adversatur? Faciet ille quidem, quod elocutus est voce meâ, tibiq; extorquebit regnum de manu quod trade alteri, videlicet Davidi; quia non obtemperasti ei in ulciscendis Amalecheris, quibus insensus erat; eam ob rem ita sine dubio te accipiet. Quia etiam addicet tecum Israelitas Palæstinis: & cras tu tuiq; liberi eritis unâ meum; castra etiam Israelitarum tradet Palæstinis. *Saul.* Ehu! *P.* Perii misera, corrui. Saule, Saule, quæso te, obsequere mihi cape cibum. Tu scis ut sim tibi morigerata & caput meum summo periculo objecerem, ut exsequerer tua jussa. Agedum, præbe te mihi facilem viellim, & vescere cibo, quem tibi apponam, ut recreatis viribus aggrediaris iter. *Saul.* Non eadem. *F.* Quare? Imò verò edes, *P.* Jus oramus. *Saul.* Quando tantopere urgetis, fiat. *P.* Agedum, surge, & recumbe in hoc lectulo, dum ego vobis mactō vitulum altilem quem habeo domi, subigoque farinam, ex qua conficiam panes subcineritios.

Sent. Qui Deum deseruerunt, tandem deceruntur à Deo
Deserti à Deo confugiunt ad eum, à quo antè abhorrerant,
diabolum; à quo nihil nec cognoscant, nec consequuntur;
E nisi

nisi suum exitium. Et sane æquum est, ut qui bonum fugit, incidat in malum.

ACHIS. I Reg. 29.

ARGUMENTUM.

Achis, Getha rex, admonitu procerum suorum, Davidem (qui ad ipsum confugerat) ab exercitu suo dimittit.

Proceres, Palestini, Achis rex David.

Quinam sunt Hebræi isti, quos habes in nostro exercitu?

A. David est, Sauli Israelitarum regis servus, qui mecum egit per hosce dies, vel potius annos; in quo nihil adhuc reprehensione dignum deprehendi, ex quo ad nos ausugit. P. Remitte hominem in eam provinciam, cui tu eum præfecisti, ne, si nobiscum descenderit in certamen in nos se convertat. Nam quâ tandem re melius possit cum suo domino reconciliari, quam horum hominum capitibus? Nonne hic est ille David, carmine illo in choreis celebratus, Saulus mille, decem concidit millia David. A. David, Jovam ego immortalem testor, te mihi tuamque castrensem consuetudinem probari: neque enim ullum adhuc in te vitium, posteaquam ad me primum te contulisti, deprehendi. Sed optimatibus non places. Quamobrem discede cum bona pace, nè palæstinos proceres offendas. D. Nam quid ego commisi? Aut quid in me adhuc deprehendisti, ex quo primum in tuum conspectum veni, ut in bellum contra hostes tuos non proficiscar? A. Scio equidem te mei tam placere quàm si divinus esses Genius. Sed verant satrapæ Palæstini, te prælium secum inire. Quamobrem mane, ubi diluxerit, proficiscere sane unâ cum tui domini servis, qui tecum venerunt. D. Equidem iavitis illis militare nolim: parebitur.

Sent. Non abs re suspectum est perfugarum contra suos auxilium.

AMALECHITA. 2 Reg. I.

ARGUMENTUM.

Amalechita quidam Davidi necem Sauli nuntiat, cujus necis autorem ipsi se esse dicit, eamque ob rem David eum jubet interfici.

David

David, Amalechita.

Video quendam huc venientem scissa vesta & capite sperfo pluvare. Haud temere est, nimirum aliquem sinistrum nuntium adfert. Undenam ades tu? *A.* Ex exercitu Israelitarum evasi. *D.* Quid actum est? Eloquere. *A.* Fugerunt milites è prælio, multi è vulgo ceciderunt: Saulus quoque & Jonathan ejus filius occubuerunt. *D.* Qui scis Saulum & Jonathanem occubisse? *A.* Cum sorte venissem Gelboem montem, video Saulum innixum hastæ, cui currus & equitatus jam jamque imminebant. Respexit ille, & me viso, huc ades, inquit. Accessi. Tum ille; Quis tu es? Amalechita, inquam ego. Aggredere me, inquit, & interfici. Nam magno dolere discrucior, nec adhuc possum emori. Hic ego quid agerem, videbam non victurum post tam gravem casum; itaque interemi, abstulique coronam de capite ejus, & armillam de brachio: quæ tibi affero, ut vides. *D.* Heu calamitosa clades, heu lugubre prælium, O facinus audax! cujus es? *A.* Filius sum advénæ cujusdam Amalechitæ. *D.* Tene ergo non esse veritatem istâ impurâ manu perdere unctum Jovæ? Tu juvenis invade hominem, neca, meritis moreris, & tuo indicio peris, qui te de rege interfecto jactaveris.

Sent. Si potentes sic tractarent eos, qui ipsis mortem aut malum inimicorum, tanquam rem latam, nuntiant, ut Amalechitam hunc tractavit David; aut si saltem hujusmodi nuntios averterentur, minus auderent assentatores.

NATHAN. 1 Regum, 12.

ARGUMENTUM.

Nathan Davidem, jussu Jovæ, ficta ad rem narratione simili, ita prudenter adulterii homicidiique arguit, ut ipse David contra semetipsum ferat sententiam.

Nathan, David.

David; duo homines erant in quadam urbe, alter dives alter pauper. Dives ovibus & capris bobusque abundabar; pauper unam omnino habebat oviculam, à se emptam & altam quæ adoleverat unâ cum ipso & liberis ejus, vescabatur eodem cibo cum eo, bibebat eandem portionem, quiesce-

bat in sinu ejus; breviter, erat ei pro filia. Ad illum autem divitem venit quidam hospes, quem accepturus, præteritis pecoribus suis, oviculam illam pauperis mactavit. *D.* Per Jovam immortalem, dignus est morte, qui fecit istud: oremque certè quadruplo pensabit, qui tantum facinus committere non dubitaverit. *N.* Tu ille es, David. Deus creavit te regem Israelitarum, teque liberavit ex manu Saul; tibi tradidit domum domini tui, & uxores quas complecteris; tibi Israelitarum, tibi Judæorum familiam dedit; alia atque alia insuper daturus, si ea non satis essent. Et tu, contemptu ejus præcepto, Uriam Hertzam. Ammonitarum telis objectum, indignissime trucidasti, ejusque uxorem, nullâ Jovæ habitâ ratione, in matrimonium duxisti. Ob quæ flagitia nunquam à tuo domo aberit clades. Nam deus constabit tibi malum domesticum: tuasque uxores, te videntes, alteri traderet, qui cum eis luce palam congregletur. Tu quidem occultè fecisti, sed ipse id faciet in luce, atque in oculis omnium Israelitarum. *D.* Peccavi in Deum. *N.* Deus quoque remittet ille quidem tibi peccatum, neque ob id morieris. Sed quia istâ re inimicis Jovæ occasionem maledicendi dedisti, filius, qui tibi natus est, morietur. Hæc me tibi nuntiare jussit Deus.

Sent. Callidè reprehendendi sunt potentes. Qui alterum damnat, seipsum damnat, si similia committit. Nihil est tam tectum, quin detegatur. Si peccatum rescisci non vis, peccare noli.

THECUANA. 2 Regum 14.

ARGUMENTUM.

Thecuana fœmine à Joabo subornata oratione testâ atque figuratâ impetrat à Davide revocationem Absalomi ejus filii, ob fratricidium profugi.

Mulier Thecuana's, David, Joabus.

Fidem tuam, O Rex. *D.* Quid mali habes? *M.* Muller sum deserta, & viduata viro, cui superstites fuerant duo filii: hi cum ruri sorte inter se contenderens, nec esset qui litem dirimiret, cecidit alter alterum cùmque morte multavit. Nunc universa me familia urget, poscens ad necem cùm qui superest, ob interemptum fratrem, cupiensque pre-

perdere unicum hæredem, parentum : & quod mihi miseræ
lucis superest (quod certè est perexiguum) extinguere, melq;
viri nomen memoriamq; prorsus è rerum natura tollere. *D.*
Recipe te domum tuam : ista mihi curæ res erit. *M.* Verum
interim periculum est, nè, te tuisque nescientibus, poena
mihi & meis erogetur. *D.* Si quis in te mutiat, deserto ad
me: ne ille, faxo, nunquam postea te tangeret. *M.* Sed me-
mineris, per Deum immortalem, multos esse occisi cogna-
tos, & vindices à quibus omnibus exitum meo filio meruen-
dum sit. *D.* Eundem tibi ego Deum juro, me provisurum ne
tuus filius ullam pilum amittat. *M.* Dabis mihi ventiam, si te
liberius jam alloquar ? *D.* Sanè. *M.* Quæ te (malum) ratio
inducit, ut cùm te mihi mulieri vilissime tam facilem præ-
beas, populo toti, ei que præstantissimo, ità sis durus & in-
exorabilis, ut ei nolis condonare profugum tuum, cujus non
minùs est cupidus quàm ego sum mel nati ? præsertim cùm
in eo non minùs fortasse tui generis propagandi spes posita
sit, quam mei in meo. Neque enim potes habere explora-
tum, te alium regni successorem esse procreaturum. Nam
moriendum certè est, idque incertum an hæc ipsa horà : &
ita moriendum, ut in hanc vitam reditus non pateat : non
magis quàm aqua semel effusa recolligi non potest: quò ma-
gis nobis habenda ratio est, ut in nostri generis propagatio-
ne quodammodo immortales reddamur. Quod si supplicii
æquitatem prætendis, vide nè non æquitatem, legi parendo;
sed Iniquitatem, Deum legis autorem non imitando, sequi
videare. Neque enim ille continuò fontes perdit, id quod
tu minimè omnium ignoras ; sed etiam atque etiam cogi-
tat de reconciliandis eis, qui ob suum aliquod factum ab
eo sunt alienati. Atque ut jam meam rationem intelli-
gas, equidem non sine dubitatione feci, ut te hac de re ad-
irem. Nam quod videbam populum ipsum tam æquum a-
pud te valere, nè ipsa nihil possem valde metuebam. Et eam
ob rem, quò callidiùs te inducerem, sic meum ipsa cogitavi.
Hem, regem adibo, & cum eo, quasi meum sit negotium, sic
agam. Quod si obtinero, ut me contra eorum odium tueri
velit, qui me, una cùm filio meo, fortunis omnibus vitæq; ipsa

evertere properent, tum ab eo contendam urfi sibi constare velit suam clementiam quam uni expositam habeat tam multis clausam esse non pariat. Quam me rem impretaturam esse, O Rex, non diffidebam. Cum enim præclare scirem, te in jure dicendo, & equitatem ab iniquitate dijudicando, singulari quadam & plane divina semper fuisse prudentia præsitum non dubitabam quin qui tibi nunquam absuisset Deus, idem nunc esset in hac justissima causa adfuturus. D. Ne me cela quod te rogabo. M. Rogà sane. D. Nonne istud totum fecisti, impulsore Joabo? M. Ita tibi secunda omnia opto, O Rex, ut nullis harum rerum quenquam ulla ex parte autorem habeo præter Joabam: ipse jussit, ipse præmonstravit quæcunque dixi; ejus instinctu rem omnem involucris figuratam texi; quam tu pro tua divina sapientia quæ omnia quæ in mundo constant tenes, facillè intellexisti. D. Impetrasti, Joabe. I sanè reductum adolescentem Absalomum. Jo. Ago tibi gratias immortale, O Rex: nunc demum intelligo, me apud te valere gratia, postquam hoc sum a te consecutus.

Sent. In aliena causa facilius judicant homines quàm in sua. Itaque hominem ab aliena ad suam per similitudinem deducere, prudentia est.

SEMEIS. 2 Regum, 16.

ARGUMENTUM.

Semeis Davidem convitiis proscindit: quæ David fert patienter.

Semeis, Abiseus, David.

PRODI, prodi, homo sanguinarie & scelerose. Expèrit a te Jova omnem sanguinem domus Sauli, cujus tu regnum occupasti quod Jova Absalomo filio tuo tradidit. Nunc nunc tua te scelera petunt homicida crudelissime, quem ego jam hic lapidibus obruam. A. Nonne indignum est canem istum mortuum regi convitari? Visne ut eum adorla eique caput decuriam. D. Quid tum postea, fili Sarvaz, si convitiatur? & si ei Jova mandavit, ut Davidi malediceret; quis ab eo facti rationem reposcat? En meus ipse

Ipse filius, qui ex meis visceribus ortus est, mortem mihi machinatur; quid faciet Jemine natus? Sinite eum maledicere, nam Jovæ jussu facit. Fortasse respiciet Jovæ meam miseriam, minique bonum rependet pro hodiernis hujus convitiis. S. Sceleratissime & flagitiosissime mortalium omnium, non solum bipedum, sed etiam quadrupedum nequissime, qui per nefarias cædes ad regnum pervenisti, qui Sauli domum funditus extirpasti, qui hominem optimum, ejus uxore constupratâ, crudelissime occidisti, & ejus nec plurimos te meliores addidisti, adulteriumque homicidio cumulasti, homo perfidiose & impure, quid potest in te satis graviter dici? Quem ego hic saxo jam mactabo, & unius justissimâ cæde tot nefarias cædes explabo.

Sent. Maledicta constanter ferre, magni est animi, non ferre, effeminati.

ACAITOPHEL. 2 Regum 17.

ARGUMENTUM.

Achitophel Absalomo prudens, sed impium consilium dat de opprimendo Absalomi patre Davide. Verum Chuseus Davidi bene volens, altero consilio illud reddit irritum.

Achitophel, Absalomus, Chuseus.

Absalome, censeo, ut ego nunc lectis duodecim hominum millibus, Davidem hac nocte persequar; cumque perterritum & fatigatum, defessumque, omnibus qui cum eo sunt fugâ dilapsis, solum interficiam: deinde cæteros omnes ad te sic reducam, ut sponsa deduci solet ad sponsum. Ità fiet, ut cum tu unus mortem expetas, cæterorum omnium saluti consultum sit. *Ab.* Perplacet quidem tuum consilium: sed vocetur huc etiam Chuseus Archita, ut audiamus quid ipse quoque dicat. Chusee, suadet Achitophel, ut regem hac nocte invadamus, territumque & à suis destitutum salvis reliquis opprimamus. Tu quid censes? Sequemurne ejus consilium, an non sequemur? *C.* Achitophelli consilium, hominis alioqui prudentis, hac quidem in re non probo. Tu scis, ut pater tuus, & qui cum comitantur, homines sint strenui, & ursâ agrestis pullis orbatâ,

ferociores. Præterea, pater tuus vir rei militaris scientissimus, non est cum reliqua turba per noctem acturus. Nunc latet in aliquo antro, aut alio loco. Quod si quis principio de tuis ceciderit, & rumor sparsus fuerit, factum esse cædem Absalomorum; illi ipsi qui nunc sunt leonibus animosiores, exanimabuntur. Sciunt enim universi Israelitæ patrem tuum esse virum fortissimum, necnon ejus milites. Verum, meum consilium est, ut convenient ad te omnes Israelitæ, à Danc ad Bersabam, qui futuri sunt arenâ numerosiores: utque tu ipse inter eos præsens incedas. Tum cum adorti, ubi erit, rore densius invademus: ut neque ipse, neque ejus comitum vel unus, evadat. Quod si se in aliquod oppidum receperit, id oppidum universi vel subibus cinctum in flumen ita everriculabimus, ut ne calculus quidem relictus sit. *Ab.* Melius est illud concilium, quam Achitophells: obtemperabitur tibi.

Sent. Impiorum prudentia bonis perniciosa est, piorum salutaris. Impiis favere & consulere contra pios, impium est. Rursus, impios ad piorum salutem recipere, pium est, & ipsis etiam impiis utile. Minus enim graves penas Deo dabunt, si pios non occiderint.

ABSALOMUS. 2 Reg. 18. & 19.

ARGUMENTUM.

Absalomus ex prælio elapsus, de quercu crinibus pendens, à Joabo necatur. Hujus auditâ nece, David sese affligit, & à Joabo propterea objurgatur.

Miles, Joabus, Achimaas, Chusis Speculator, David, Quidam.

Cum persequeretur fugientes & dissipatos hostes, Absalomum vidi cæsarie pendentem de quercu. *Jo.* Vidisti autem? Cur non eum ad terram deturbatum occidisti? Nam meæ partes fuissent, decem te argenteis nummis & baltheo remunerari. *M.* Ego verò, si mihi mille nummi in manum annumerentur, non sin manum filio regis injecturus. Nam audientibus nobis, præcepit rex tibi, abszòque, & Erræo, ut adolescenti Absalomo caveretis, nedum ut ego tam perfidiosè, tanto cum ultz meæ periculo, facerem; neque enim res tanta regi ignota esse possit. Verum jam ad eum ventum est:

est: tu ipse vide quid tibi agendum putes. *J.* Videbis me non ita cunctantem. Moriere boni parentis perversa progenies. Accipe hæc tria tela de mea manu, recta in medium pectus. Vos mei armigeri, circumfusi eum occidite. Tu præco, confectum bellum est, cane receptui, ut a persequendo revocentur milites. *A.* Visne igitur ut ad regem curram eique renunciem, Jovam de ejus hostibus sumpsisse supplicium? *J.* Tu verò ne feceris hodie, alias facias Hodie quidem non es jucundum allaturus nuncium, propterea quod regius filius est mortuus. Tu Chusi, I ad renunciandum regi quod vides. *C.* Libenter, & quidam cursim. *A.* Quid si ego quoque Chusim cursu consequar? *J.* Cur consequeris, fili? Non es obtenturus evangelium. *A.* Sed quid si consequar? *J.* Per me licet. *A.* Curro, facile Chusim antevertam. *J.* Nos verò hoc Deo hominibusque invisum cadaver in hanc vestram voraginem in hac sylva detrudamus, & lapides insuper cumulate exaggeremus, ut tam nefarium facinus memoriâ ac nomine loci notetur. Nam talibus sunt digni monumentis, qui mortem ejus machinantur, quorum beneficio vitam sunt adepti. *S.* Heus rex, video hominem huc accurrentem solum. *D.* Si quidem solus est, boni aliquid portat. *S.* Video item quendam alium, currentem etiam solum. *D.* Is quoque latum nuntium affert. *S.* Excursu priorem conijcere videor Achimiam esse Saduci filium. *D.* Virum bonum nominas; de nuntio læto venit. *A.* Salve rex; simul agendas Jove grarias existima, cujus auspicio subacti sunt qui in te arma sumpserant. *D.* Salvusne est adolescens Absolamus? *A.* Magnam hominum turbam vidi, cum alium quendam tuorum, & me huc mitteret Joabus: cæterum quid sit nescio. *D.* Recede, consiste isthic. *C.* Regem plurima salute & lætitia impertio, cujus Deus hostes omnes hodie ultus est. *D.* Salvusne est adolescens Absalomus? *C.* Utinam sic sint omnes tui hostes, O rex, & quotquot tibi malum machinantur. *D.* Fili mi Absalome, fili mi, utinam ego pro te sim mortuus, Absalome fili, fili, heus me miserum! *C.* Luctum attuli, non lætiam; ne solum regi, qui, audito interitu filii, se coniecit in cenaculum Portæ, ubi in luctu sit, & se affligeret; sed etiam populo

populo universo, cujus lætitiā audiat regis tristiciā in mœ-
rorem converteret; sed video Joabum huc advenientem; sto-
machatur. *J.* O lepidum regem, & dignum cujus adhuc vi-
vat filius! ubinam est? *D.* Sursum est. *J.* Quem ego nisi---
sed me comprimam, O turpe spectaculum! Irane verò Da-
vid? siccine tuos omnes hodie dedecoras? Et eorum ho-
nestissimā victoriā in seditissimū luctū convertis;
qui te tuosque liberos, & uxores, tum justas, tum concu-
binas, à crudelissima morte vindicaverunt? At non oportet
(quod tu facis) irā amare inimicos, ut oderis amicos. Nunc
quidem facilè ostendis, te tuos omnes & nobiles, & ignobi-
les pro nihilo habere. Nam equidem compertum habeo, te
unius Absalomi salutē nostrā omnium morte velle redemp-
tam. Verūm age, prodi & tuos affare leniter; nam per De-
um immortalem, nisi tu prodeas, efficiam ut ante noctem
omnes ad unum à te deficiant; quo gravius malum nullum
unquam in vita tibi evenit.

Sent. *Honora parentes tuos, si vis vivere diu. Indignus est
vita, qui in autem vitæ suæ ingratus est. Dignus est infani
morte, qui bonum malo pensat. Ardentem amorem ne summa qui-
dem injuria extinguit.*

BERZELÆUS. 2 Regum 19.

ARGUMENTUM.

*Berzeleum pro ejus in se meritis vult David in aulam ducere. Sed
illo propter senectam recusante, abducit ejus loco Chamaamum.*

Berzelæus, David.

SAlve nobis tandem reddite Israelitarum Rex. D. O salve
multum, Berzelæe, homo de me multum bene merite.
Trajicies tu mecum Jordacem: ego te apud me alam Hiero-
solyinis. *B.* At quot annos natus, ut cum rege Hierosoly-
mam ascendam? Ago nunc octogesimum annum: Pote-
rōne bonum à malo discernere? poterōne cibo & porione
delectari? Aut fidicinum fidicinārumve cantus audire? Quid
opus est ut tibi amplius sim oneri? Liceat mihi tecum paulu-
lum trans Jordanem progresso (cur enim tanto me cumules
beneficio?) liceat inquam revereri, & in mea patria finire
vitam,

tam inque meorum parentum sepulchró homari. Cæterum hic Chamaamus tecum perget: hoc tu utêris ut tibi visum erit. D. Ergo trajiciat Chamaamus: ego cum omnibus beneficiis ornabo, quibus ornandum esse judicaveris: tibi que omnia præstabo, quæ à me expetiveris.

Scut. *In homines pios & gratos bene conferuntur beneficia.*

BETHSABA. 3 Regum 1.

A R G U M E N T U M.

Bethsaba, de Nathanis consilio, à vetulo Davide impetrat ut Rex creetur Solomon.

Nathan, Bethsaba, David.

AN non audivisti, Bethsaba, Adoniam Haggithæ filium regem creatum esse, inscio domino nostro Davide? Age dabo tibi consilium, quo tuæ tuique filii Solomonis vitæ consulas. Conveni regem Davidem & ex eo quære qui fiat ut cum Solomonis filio tuo regnum post se, soliumque suum sit pollicitus, nunc regnet Adonias. Ego, te adhuc cum eo colloquente, ingrediar post te, & tuam orationem complebo. **B.** Bene consulis, adeo eum. Salve Rex. **D.** Quid vis? **B.** Domine, tu mihi per Jovam Deum tuum jurasti. Solomonem filium meum post te regem fore, & in solio tuo sessuram. Atqui Adonias, te nesciente, regnum invasit, bovæque & altitia, ovæque & capras magnâ copiâ immolavit, ad quas Epulas cum regios omnes, Abithaemque pontificem & exercitus ducem Joabum invitaverit, Solomonem cum non invitavit. In te autem, domine rex, omnium Israelitarum oculi sunt intenti, ut eis significes, acquiescit in solio tuo post te sessurus. Te quidem vitâ defuncto, mecum, & cum meo nato Solomone pessimè agetur. **N.** Salve Rex Israelitarum: jussistine Adoniam tibi in regnum succedere? Nam is quidem hodie rus descendit, pecoraque multa mactavit, & eo regios omnes natos, exercitusque duces, & Abithaem pontificem vocavit, qui nunc apud eum epulantur, Adoniamque regem salutant: me verò & Sadocum pontificem, & Benajam Jojadæ filium; & Solomonem tuum non invitavit. Velim ex te scire, an hæc res te autore fiat, neque tu mihi
signi-

significaveris, æquus sit in tuo solio post te sessurus. D. Evocetur huc mihi Bethsaba. Audi Bethsaba. Per Jovam Immortalem, qui vitam meam ex tot angustis eripuit, quemadmodum tibi Jovam Deum Israelitarum, juravi, Solomonem filium tuum post me esse regnaturum, & in solio meo pro me sessurum; sic hodie faciam. B. Vitam regi Davidi precor sempiternam. D. Convocentur huc Sado-cus pontifex, & Nathan vates, & Banaias Joladæ filius. N. Adsumus. D. Adhibere vestros conservos, & Solomonem filium meum mulæ, quam habeo impositum, deducite Gehonem; cūque ibi tu Sadoce, & tu Nathan regem Israelitarum ungitote; tum tuba clangitote; & Solomonem regem salutatore. Deinde vobis sequentibus ipse venito sessum in solio meo, pro me renaturus. Hunc enim tum Israelitarum tum Judeorum imperatorem esse jubeo. N. Faxit Jova Deus tuus Domine rex, ut quemadmodum tibi adsuit, sic adsit etiam Solomoni, ejusque solium etiam supra Davidicum extollar.

Sent. Sapientioris consilium sequi, sapientia est.

SOLOMO. 3 Regum. 3.

ARGUMENTUM.

Duarum meretricum litem, de oppresso per somnum alterius Insante contententium, dirimit Solomo divinâ sapientiâ.

Meretrix, Solomo, altera Meretrix.

TUam fidam Imploro, O Rex, audi me paulisper S. Quid novæ rei est? loquere. M. Ego & hæc mulier in eadem domo ægimus, & utraque peperimus: sed ea triduo post me: cūque domi essemus, neque quisquam præterea adesset, mortuus est ejus filius noctu, ut forte incubuit ei. Itaque med à nocte surrexit, & surreptum meum filium qui meo lateri accubabat, supposuit sibi, suum autem mortuum mihi, me dormiente. Mane, ubi me erexi, mammam infanti datura, video mortuum. Hic ego, cū jam diluxisset, dum cum diligenter contemplor, animadverti non esse eum quem pepereram. A. Non ita est: quia meus est qui vivit, tuus qui interit. M. Imo verò tuus mortuus est
meus

meus vivit. *A.* Mentiris. *M.* Non enim verò mentior, sed dico quod res est. *S.* Utraque suum esse affirmat eum qui vivit, demortuumque repudiat. Cedo huc mihi tu cultrum; partimini æqualiter puerum viventem, & date utrique dimidium. *M.* Obsecro te, rex, detur ei potius totus, quàm intereat. *A.* Nec meus esto nec tuus, placet dividi medium. *S.* Eum adjudico priori, quæ perimi vetat: nam ea mater est.

Sent. *Ad plerasque lites dijudicandas opus est divinâ sapientiâ. Judici multa simulanda sunt, ut sapienter judicet. Et verum & fictum amorem res ipsa detegit.*

ROBOAMVS. 1 Regum. 12.

ARGUMENTUM.

Roboamus, repudiato senum sano consilio, juvenum insanum consilium sequitur de opprimendo majori insuper servitute populo, quam qua ipsius pater Solomon opprimerat.

Roboamus, Senes, Juvenes.

Petite à me universum Israelitarum vulgus, ut quoniam meus pater jugo eos pressisset, ego illius servitutis gravitatem levarem: se enim ita demum mihi obeditorios. Nunc ex vobis, senes, scire velim, quid mihi suadeatis, ut eis respondeam super hac re. *S.* Si hodie populo obsecutus fueris, eique obtemperans humane responderis, habebis eum semper obtemperantem. *R.* Audio. Nunc exite paulisper foras. Introducantur juvenes, æquales mei, mecumque educati. Quid mihi autores estis, juvenes, ut populo respondeam, petenti ut sibi à gravitate servitutis, quâ sint a patre meo oppressi, relaxem aliquid? *J.* Tu verò respondeas, tuorum membrorum minimum crassius esse, quàm tui parentis medium corporis truncum: Quod si ille eos gravi jugo pressit, te pressurum graviore; si eos seruticis cecidit, te eos scorpionibus concisurum. *R.* Probe, Vestrum mihi consilium magis probatur, quam senum: idque id sequar.

Sent. *Senum propria est prudentia, juvenum temeritas. Stulti stultorum consiliis libenter obsequuntur.*

SAREPTHANA. 1 Regum 17.

ARGUMENTUM.

Elias

Elias missus à Jova Sarephtharum mulierculam, perpetuatâ ejus farinâ, & oleo. à fame tuetur.

Elias, Sarephthana mulier.

HEus mulier, quæso te ut peras paululum aquæ in aliquo vasculo quod mihi bibendum des. S. Ego verò & perlibenter. E. Sed heus, afferto tecum & frustrum panis. S. Ego verò (Jovam Deum tuum immortalem testor) coctum non habeo; sed tantum farinæ pugillum in cado, & olei pugillum quid, in ampulla. Nunc colligo paululum ligni ad id, quod habeo, mihi meisque liberis parandum: quo consumpto superest ut fame pereamus. E. Bono es animo, I factum ut dixisti. Sed mihi prius deposititium inde confectum afferto, deinde tibi tuisque liberis factura. Nam hoc tibi à Jova Israelitarum. Deo confirmo, non prius farinæ cadum & olei ampullam exhaustum iri, quam Jova terram pluviâ irrigaverit. S. Faciam ut jubes.

Senr. Tenuēs & famelicos respicit Deus. Tenuēs & famelici multo facilius credunt Deo quam potentes & saturi. Primitiæ debentur Deo & suis. Deus eorum laborem felicitat, qui Deo primis tribuunt, Felicitat habet, qui Deo habet quantumcunque habet.

ELIAS. 3 Regum 18.

ARGUMENTUM.

Elias cum latuisset tres annos & sex menses, quo toto spatio non pluerat, inventus ab Abdia, venit ad Regem Achabam; & convocatis Baalis Lucanisque vatibus, constituto inter ipsos & Eliam certamine de litatione, cum illi litare Baali non potuissent, ipse Jovæ litat. Deinde vates illos necandos curat. Postremo, consensu monte Carmelo, pluviâ impetrat à Jove.

Abdias, Elias, Achab, Populus, Vates Baalis, Puer Elia.

Misit me Rex ad quærendam totâ regione aquam, si forte gramen invenire possimus, quo toleremus equos & mulos ne jumentis privemur. Ipse rex aliâ viâ, ejusdem rei gratiâ profectus est. Jam enim tres annos & amplius nulla fuit pluvia: itaque omnia peraruerant, nec usquam viciditas ulla potest inveniri. O Elia, tuæ preces nobis in-

vexerunt

vexerunt hanc siccitatem, quæ non nisi tuis ejusdem precibus finire potest, sicut ipse minatus es. Quod nisi pateris inveniri te, actum est, perimus. Sed video venientem huc hominem hirsutum, qui habet latèra cincta cingulo pelliceo, Fallor ne? An is est ipse Elias? Certe videtur. Heus tunc es dominus Elias? *E.* Sum. I nunciatum domino tuo, adesse Eliam. *A.* Nunciatum vero? Quid peccavi, ut tu me Achabo necandum obijcia? Jovam ego immortalem juro Deum tuum nullam gentem, nullum regnum esse, quò dominus meus non dimiserit qui te conquirerent. Cumque negarent adesse te, ille regna & gentes obtestabatur, ut dicerent an tu illic esses, quod te nusquam inveniret. Et tu mihi nunc jubes, ut domino meo nunciatum eam, adesse Eliam? Qui postquam à te digressus fuero, auferet te Jovæ spiritus nescio quò. Ego Interea, qui hoc Achabo nunciatum lvero, cum ille te non invenerit, interficiat ab eo. Et tamen Jovæ reverens fui à pueritia: nisi forte tibi relatum non est, quid ego, Jezebele vates occidente, fecerim; ut eorum centum abdidderim in duabus cavernis, videlicet in utraque quinquaginta, & eos pane & aquâ aluerim. Et tu mihi nunc jubes, ut eam ad nuntiandum domino meo, adesse Eliam, quo me interficiat. *E.* Sic vivat armipotens Jova, cui ego apparere ac ministrare soleo, ut ego me Achabo ostendam hodie. *Ab.* Postquam istud mihi ita confirmas, ibo. Salve rex; incidi in Eliam. *Ac.* In Eliam autem. *Ab.* Ità. *Ac.* Eliam tu invenisti? *Ab.* Eum ipsum. *Ac.* Quæso te, adest Elias vates? *Ab.* Adest Elias vates. *Ac.* Duc me ad eum continuo. *Ab.* Eamus hac, inveniemus. Atque Ecceum tibi obviam. *Ac.* Tunc is es, qui perturbas Israelitas? *E.* Non ego Israelitas perturbo, sed tu tuæ paternæ familiæ: qui omisissis Jovæ præceptis, Baalis sequimini: quæ causa fuit, ut Jova vobis istos ardores immiserit. Verum cura mihi convocandos omnes Israelitas in montem Camelum. Baalisque vates quadragentos quinquaginta, & Lucanos vates quadringentos, Jezabelis convictores. *Ac.* Fiet ità. Adhuc quas iussisti, Elia. *E.* Audite verò, Israelitæ: Quosque in utrumque cras claudicatis? Si Jova Deus est, hunc sequimini:

mini: sin Baal Deus est, Baalem sequimini. Nihilne responderis? Ego unus Jovæ vates supersum, cùm Baalenses vates sint quadringenti quinquaginta, lucorumque vates quadringenti. Denter nobis duo tauri, quorum unum illi sibi deligant dissecantque, & lignis imponant, neque ignem subiciant: alterum ego immolabo superque lignis collocabo, nec ignem supponam. Tum vos dei vestri nomen appellate: Ego Jovæ nomen appelabo. Ac, qui Deus igne de cœlo demisso annuerit, seque exoratum ostenderit, is Deus habeatur. *P.* Placet verò, atque ita fiat. *E.* Vos igitur, Baalis vates, deligite vobis taurum alterum & priores facite, quoniam plures estis; deique vestri nomen invocate, nullo igne subiecto lignis sacrificiis. *V.* Accipimus conditionem. Mactemus taurum imponamus frustra lignis. O Baal, exaudi nos; O Baal, demitte ignem de cœlo quo te Deum esse ostendas, Baal, Baal; O Baal, O Baal præpotens Deus; Baal, O Baal deus noster: noli committere, ut unus Jovæ vates plus possit apud Deum suum, quàm nos octingenti quinquaginta apud te. Effice, Baal, ut quoniam te plures colunt quam Jovam, majores etiam vires habere videaris. O Baal, Baal, Baal, O Baal, non audis nos? Non te rite colimus hætenus? Quid in te commissimus? Non vis tuas vires ostendere? quo plures habes cultores, nonne æquum est eo te magis exorari? Baal, O Baal, nisi nos exaudis, actum est de te, deque tuo populo. Unus hic Jovæ vates tuum cultum abolabit. Quis te colet, O Baal? Quis te deinceps adorare volet, O Baal? Baal, O Baal, quis te non contemnet, & pro nihilo ducet, si nos in tanto discrimine non exaudiveris? In quem vero magis necessarium usum reservabis tuam potentiam? nos te invocamus, nos aram tuam prætergredimur, & jam meridies est, neque tu respondes, aut exoriaris. O Baal, Baal, O Baal noli perdere nos. *E.* Clamate majore voce. Certe enim Deus est: sed forsitan aliquid altius contemplatur, & animo agitat, quàm ut possit istos tam exiles voces audire: aut occupatus est, aut iter habet: nisi forte dormit, ut sit experge faciendus.

V. Heus Baal, deus noster, quid amplius tibi faclemus? O Baal, ô Baal, ô Baal. E. Euge, recte: secate vos isto modo gladîis & cultellis, ut à vobis ipsis cruciati, misericordiam Baalis exaltetis. Sed nihil respondet, nec attendit vestros clamores. Surdo cantu. Agite, jam omnis populus accedite ad me Instauramus aram Jovæ quæ diruta est, & saxa duodecim capiamus, pro numero tribuum filiorum Jacob. Ex his saxis aram Jovæ nomine construamus, & circum eam ducamus profundam scrobem. Agite, componatur strues lignorum, mactetur taurus & super imponatur. Recte est. Replete quatuor amphoras aquâ & eam in hostiam, inque struem effundite. Iterate idem; terciate. Bene est. Redundat aqua circum aram, ipsamque scrobem replevit; ne quid fraudis subesse putetis. Nunc, O Jova Deus Abrahami, Isaaci, & Israelis, effice ut hodie intelligatur apud Israelitas, & te Deum, & me servum tuum esse, tuoque jussu hæc omnia fecisse. Exaude me, Jova, exaudi me, ut sciat hic populus te Jovam esse Deum, qui eorum animos retrò flexeris. Po. O rem miram! Ignis delapsus à Jehova, & hostiam, & ligna, & saxa, & humum absumpsit, & scrobis aquam lambit. Jova Deus est, Jova Deus est! E. Si igitur Jovam esse Deum, agnoscitis, & ad terram proni adoratis, comprehendite Baalenses vates omnes, qui vos à Jovæ cultu magno vestro malo avocârunt. Cavete ne quis omnino evadat. Agite, ducamus eos ad Gisonem fluvium, jugulentur hic vates omnes Baalis ne quem deinceps à veri Dei cultu possint avertere. Perite populi deceptores, corruptores, atque pestes, & dignas præstigiis vestris poenas date: ut deinceps adoretur, & in honore habeatur is unus, cui debentur omnia. Nunc Achabe, ascende, & ei ad capiendum cibum. Sentio enim jam adesse murmur pluviae. Ego ascendam in verticem Carmeli. Sequere me puer. Pu. Faciam, here. E. Age jam puer, dum ego hic in summo Carmeli jugo maneo, inspectatum mare versus: & mihi quod videris, renunciatum venio. Pu. Libenter, here. Feci, here: neque quicquam vidi. E. Revertere eodem septies P. Parebitur. Jam iterum venio, jam tertio jam quarto,

A. Est item unus, sed quem malè odi : quoniam nihil unquam mihi, nisi finistrum vaticinatur. Is est Michæas, filius Imlæ. *J.* Non decet regem ita loqui : sed jube eum accereri. *A.* Tu siste huc nobis properè Michæam. *N.* Ita facium. *S.* Videſne hæc, Achabe, cornua ferrea, quæ ego fero ? Hoc tu modo quasi cornu petes & fundes Syros ad interuersionem : ita tibi per me futurum pollicetur Deus. *V.* Ita prorsus fiet. Aggredere sanè Ramotha ; feliciter pugnabis eamque Del beneficio capies. *N.* Cæteri quidem vates omnes, Michæa, regi uno ore felicem successum promittunt. Itaque censeo ut tu quoque et bene omineris, quemadmodum ipsi. *M.* At ego Deum Immortalem juro, me ea solùm dicturum, quæ mihi diuinitus inspirata fuerint. *A.* Michæa, quæ est tua sententia ? Armâne in Ramotha inferimus ? an non ? *M.* Quid nî inferas ? Nam tibi victoriam innuit Jova. *A.* Quosque tandem mihi illudes ? Te etiam atque etiam obtestor per nomen Jovæ, nè mihi quicquam nisi verum dicas. *M.* Nunc verum audies. Vidi omnes Israelitas palantes in monibus, sicut oves sine pastore solent : Atque Jova, non habent isti dominos, inquit : redeant quam quisque domum cum bona pace. *A.* Dixine ego tibi, cum nihil mihi nisi infustum prædicturum ? *M.* Igitur audis certissimum oraculum. Vidi Jovam in solio suo sedentem, omni cœlesti exercitu dextra lævaque stipatum, atque ita dicentem ; Ecquis mihi in errorem inducet Achabum, quo Ramotha, ibi casurus invadat ? Cumque alius aliud elceret, processit quidam spiritus, qui stans ante eum, Ego, inquit, facturum me recipio. Cui Jehova ; Quonam modo ? Tum ille ; Aspirabo falsa omnibus ejus vatibus, qui dicant. Prohè, inquit Jova, succedet : aggredere negotium. Nimirum ex his liquet, omnes istos tuos vates esse falso spiritu afflatos ; & Deum tibi malè cogitare. *S.* Accipe colaphum pro isto tuo mendacio. Nam qua ratione divinum nomen, cujus tu instinctu te loqui similes, à me emigravit, ut te docuerit ? *M.* Tu seles cum trepidus te in intima penetralla peritus abnes. *A.* Corripe Michæum, & eum deduc ad Amonem prætorem urbanum, & Joam regium filium ; & jube meo jussu

In carcerem concludi, ibi pane & aqua parce ac duriter pasci, donec saluus redeam. *M.* Si quidem saluus redibis, nihil causæ est quo minus dicar mentitus oraculum: atque equidem hoc clarissimâ voce omnibus inculcatum volo.

Sent. *Falsi vates* (quorum ingens est numerus) dicere solent que placeant hominibus, & imprimis assentari principibus. *Veri vates* (qui pauci esse solent) assentari nesciunt, & improbia semper dura dicunt. Et quoniam improbi in hac vita dominari solent, sit plerumque ut veritatis premium vincula sint & necis. Nam Obsequium amicos, veritas odium parit. O mundi potentes, utinam hæc in animos vestros demittatis.

SUNAMITIS. 4 Reg. 4.

ARGUMENTUM.

Eliseus, ab hospita sua Sunamitide oratus, ejus filium vocat in vitam.

Eliseus, Gihezis, Sunamitis.

Ecce Sunamitidem illam hospitam nostram, Gihezi! curre ei obviam, rogaturus utrum valeat ipsa, & vir, & puer ejus. *G.* Faciam, Salve mulier, satine salva es? & tuus maritus, & puer, valensne? *S.* Valens; sed sine me pervenire quod volo. *G.* Quonam properas? *S.* Ad tuum herum. *G.* Nescio quid novi videretur accidisse huic mulieri. Sed quid istud rei est? Heus mulier, tunc audes pedes vatis complecti? *Apage.* *E.* Sine eam animo ejus malè est, quod me Jova celavit. *S.* Perderamne à te filium? An non admonueram, nè mihi imponeres? *E.* Acclogere, Gihezi, & cape meum baculum, atque abi: si quem offenderis, ne salutato: salutat, & resalutato. Ubi cò perveneris, bacillum faciei pueri imponito. *G.* Eo. *S.* At ego profectò nunquam reomitam, quin unà tecum venias. *E.* Age sane, tuæ voluntati obsequar: præi, jam te sequar. *G.* Here, feci ut jusseras: sed pueri neque vocem edit neque audit, neque potuit omnino expergeri. *E.* Ne trepida mulier, utroeamus cubiculum. *S.* Hic quidem plane mortuus jacet in meo lectulo. *E.* Exite foras, & me hinc relinquite: cum cum solo, clausâ januâ. *G.* Nesciò quid magnum est

speciosum

pecto: non abs re sese conludit intus. S. Faxit Deus ut
 parum recipiam. G. Hospita! S. Quid novi rei est? G. Sal-
 va es: visus sum audire stergutantem puerum. S. Rivixit
 si verum prædicas. E. Heus Gihēzi. G. Me vocat: quid
 est, here? E. Accerere huc mihi istam scēminam. G. Te
 vocat. S. Adeo. E. Recipe jam tuum filium incolumem.
 S. O divine vir, quas tibi gratias agam pro tanto munere.
 S. Deo hoc totum acceptum ferendum est, mulier; non mi-
 hil qui per me possum nihil.

Sent. *Fides est Omnipotens. Suorum preces, quamvis maxi-
 ma potentium exaudiat Deus.*

N A A M A N. 4 Reg. 5.

A R G U M E N T U M.

*Naaman Syrius ab Eliseo à lepra sanatus, ei gratias agit, &
 dona offert: sed quæ Eliseus non accipit. Deinde digressum Naa-
 manem consecutus; Gihēzis Elisei famulus, ab eo pecuniam & ve-
 stes auferre per mendacium; eamque ob causam ab Eliseo repre-
 hensus, sit leprosus.*

Naaman, Eliseus, Gihēzis, Ministri Naamanis.

REvertor ad te, Elisee: & meum tuum in Deum, tum in
 te peccatum confitens, veniam peto. E. Quidnam pec-
 casti? N. Cum tu me per ministrum tuum iussisses, corpus
 in Jordane septies immergere, si à lepra (cujus depellendæ
 causâ veneram) sanus esse vellem, primum indignatus san-
 ctum, & me tibi despiciatui esse ratus, quod tantum mini-
 strum ad me misisses. Nam speraveram reipsum exiturum,
 & invocato Dei nomine, manum loco admoturum, & ira
 morbum sanaturum. Deinde indignum mihi videbatur,
 tantam tribui vestris aquis, ut cum Abana, aut Pharphar,
 fluvii Damasci, vestris nihilo deteriores, essent ad me sanan-
 dum inutiles, Jordanis tantum habere vim putaretur. Itaq;
 bibulam irâ plenus. Quod nisi mei famuli fuissent me
 sapientiores, equidam medicinam repudiâssem. Sed cum
 dicerent, absurdum esse, me, qui rem quamlibet mag-
 nam salutis causâ facturum essem: à tam parva refuge-
 re; tentavi quid possent aquæ Israelitarum, & me sep-
 tes in Jordanem immerfi: quo facto ita sum (ut vides)

sanatus : ut non sit pueri corpus vitidus aut integrus. Quapropter intelligo jam & confiteor, nullum in toto mundo esse Deum, nisi eum quem vos Israelitæ colitis. Itaque pro tam singulari beneficio, quæso te, ut à me munusculum hoc accipias. *E.* Apagesis : ego ut munus accipiam ? *N.* At nè me repudiato : non equidem id facio, quò tibi tantum meritum remetiâr, quod neque fieri potest : sed me hoc mei in Deum, & in te grati animi pignus apud te relinquam. *E.* Istum gratum animum apud te habeto, dona nè addito. *N.* Atqui. *E.* Ne urge tantopere. Nam (ut tu semel scias). Deum immortalem juro, cui ego appareo atque administro, me nihil à te accepturum. *N.* Si ita decrevistî ; nolo improbitus instare. Cæterum oro te, ut hinc mihi terræ duorum mulorum onus asportare liceat. Nam statui deinceps nullis diis præterquam uni Jovæ adolere, aut sacrificare. *E.* Laudo, Asportato sanè. *N.* Præterea est aliud, super quo te vellem consulere. Solèt meus Dominus, quandocunque in ædem Remmonis adorationis gratia commeat, meis humeris inniri ; ubi, eo inclinante se non possum quin me quoque inclinem. Eam mihi rem Jova ignoscet, opinor. *E.* Ità. Abi cum bona pace. *G.* Hem, parsit dominus meus accipere oblata sibi ab isto Syro munera ? At, mihi ità sit Jovæ propitius, nisi eum cursu consequar, aliquid accepturus. Immunis ut abeat tam dives homo, tanto affectus beneficio ? Non convenit. *N.* Religioni habeo, nihil ei dedisse. Sed videône ejus famulum huc cursu contendentem ? Ipse est, quantum ex incessu conjicio. *G.* E currû defilît, & mihi procedit obviam. *N.* Salvâne omnia, puer ? *G.* Pax : te tribus verbis volo. Mando ad herum meum venerunt duo de vatum genere juvenes, è monte Ephraimitarum. Ea de causâ rogabat herus, ut mihi ad eos argenti talentum des, & duas vestes de splendidioribus. *N.* Imò verò duo talenta auferas : atque utinam plura voluisset ; libenter dedissem. *G.* Non est opus. *N.* Ne dubita accipere ; erit aliquis eorum usus. Vos colligate hoc argentum in duobus fiscis : addite has duas vestes. Vos duo præferre ei hæc sarcinas. Jubeto herum tuum meo nomine salvere plurimum. *G.* Faciam. Vale.

N. Et tu. *G.* O me felicem, cui res tam bene succedunt! Ite hæc juvenes; squilini me per hoc obscurum ostium: deponite hic sarcinas, jam mihi nihil opus est vestra opera; Quod reliquum est, ipse facile per me perficiam. Abite. *M.* Vale ergo. *G.* Valetis vos quoque. Nunc res mihi bene gesta est, abscondam hic hunc thesaurum, ubi cum nemo præter me sciat. Sed jam nè meus herus aliquid suspicetur, si nimis diu absim, offeram me ei. *E.* Unde nos? *G.* Nusquam equidem. *E.* An etiam audes velle mihi verba dare? Quasi ego non una animo adfuerim, cum homo de curru revertit tibi obviam. Hocne tempus est accipiendorum ullorum munerum? Improbè à te factum. Itaque pro isto tuo peccato, lepra, qua liberatus est Naaman, in re & in tua progenie in posterum hærebit.

Sent. Bona spiritualia plerumque aspernatur mundus, quia splendore carent, & apparatu mundano. Ne famulorum quidem consilium contemnendum est. Sæpe etiam est oliter valdè opportuna locutus. Dona spiritualia non emuntur pretio carnali. Avaritia mendaces facit, & homines in miseriam præcipitat. Deum spiritum latere frustra coneris.

HAZAE L. 4. Reg. 8.

A R G U M E N T U M.

Hazaeli percontanti prædicit Elisæus mortem Benadadi regis Syria, & insuper ipsius Hasiælis regnum & servitiam in Israelitas.

Hazael, Elisæus.

BENADADUS Syriae rex, qui nunc æger est, misit me ad te, Elisæe, ad percontandum de salute tua. *E.* Renunciato ei, eo morbo levatum Irl; & tamen Jova mihi interituum significavit. Heu! *H.* Quid sibi volunt ista suspicia, quæ fixo vultu ita altè trahis? *E.* O Hazael, Hazael, video quantum tu vastitatem sis Israelitis illaturus. Tu eorum ædificia incendes, tu juvenes ferro trucidabis, tu pueros illides, tu gravidas mulieres discerpes. *H.* Egone vilissimus homuncio, tanta facinora potero? *E.* Ostendit mihi Jova, te fore regem Syrorum.

Sent. Pius dolet populi Dei calamitas, quamvis merito & divinitus illata.

JEHUS. 4 Reg. 4.

ARGUMENTUM.

Jehus ab Elisei puero unctus rex Israelitarum, Joramum Israelitarum, & Ochoziam Judeorum regem, & Jezabelem Jorami matrem occidit.

Puer Elisei, Jehus, Duces, Speculator, Joramus, Israelitarum rex, Nuncius, Alter Nuntius, Jezabel.

HAbeo quoddam ad te mandatum, dux. *J.* Quem nostrum appellas? *P.* Temetipsum, dux: secedamus intro. Jura te, Jehu, Deus Israelitarum, hoc oleo per me ungit regem suorum Israelitarum, jubetque ut Achabi domini tui stirpem truces. Statuit enim suorum omnium tantum, tum reliquorum sanguinem à Jezabele expetere, universamque Achabi domum perdere, & ejus memoriam gentisque stirpis ex Israelitis tollere; eamque eò redigere quò redacta domus est Jeroboami Nabati filii, & Baasæ Achabæ filii: Jezabelem autem comedent canes in agro Israelitico insepultam. Sed ego hinc fugâ me proripio. *D.* Quomodo se res habet, Jehu? Quorsum venit ad te lymphatus iste? *J.* Hominem nostis, ejusque orationem. *D.* Minime verò. Doce nos quidnam dixerit. *J.* Unxit me regem Israelitarum de Jovæ mandato, cui certum est Achabum Achabique domum per me ulcisci. *D.* Supponamus propter regi vestes nostras, socii, eumque colloceamus in adreissimo graduum. Tu, præco, proclama tubâ, regem esse Jehum. *J.* Nunc duces, si vobis ira videtur, cavete nè quis ex oppido evadat, qui hujus rei nuntium Israelem perferat. Nos conscendamus equos, & eò festinatus ire. Nam illic decumbit Joramus, sanandorum vulnere gratiâ, quæ in prælio contra regem Hazaelem à Syris accepit? eodemque venit Ochozias Judææ rex ad eum visendum. *S.* Video quendam hominum globum. *Jo.* Tu conscende equum, & ei cursu profectus obviam, quære ut valeat. *N.* Fiet. *J.* Accurrit huc eques quidam. *N.* Rogat Rex ut valeas, Jehu. *J.* Quid, ut valeam? recede ponè me. *S.* Pervenit nuntius

nuntius ad eos, neque revertitur. *Je.* Heus, tu, conscende equum & eodem curre. *N.* Fiet *Je.* Occurrit huc alter. *N.* Rogat Rexi, Jehu, an valeas? *J.* Quid, an valeam? Recede pone me. *S.* Perveit ad eos nuntius, sed non revertitur. Incessus autem ferocitas declarat esse Jehum Namsis filium. *Jo.* Junge currum equis, auriga: exeamus homini obviam, Ochozra. *Je.* Tandem veniunt ipsi rege opportuné. *Jo.* Valésne Jehu? *Je.* Quid, valésne! durantibus rot matris tuæ Jezabellis stupris & maleficiis? *Jo.* Fugiamus Ochozia: circumvenimur. *Je.* Si quidem potestis effuger. Experiar tamen, an meus arcus possit de regis corpore sanguinem elicere. Hem tibi, hic moriturus eras. Tu Badacar trium vir, abjice eum in fundum Nabothi, Jezraelensis. Nam memini, cum aliquando ego & Tu. Achabum hujus patrem in eodem curru sequeremur, ei oraculo dictum esse, Jovam sanguinem Nabothi, ejusque natorum pridie ejus diei respexisse: eumque in agro ejusdem Nabothi, quem ille iudicio per calumniam oppressisset, in illum vindicaturum esse. Quare sume hoc cadaver, idque in fundum abjice, sicuti ferunt Jovæ dicta. Sed fugit Ochozias: persequimini eum, occidite, pereat hoc ad flagitia concors hominum genus. Pergamus in oppidum: nondum peracta ultio est. Superest torius mali fons Jezabel, quam jam videre videor de fenestra prospicientem: At etiam sucata est: ni mirum ut morti placeat. *Jez.* Nunquid bene accidit Zambri, qui dominum suum interfecit? *Je.* Ecquis istic à me est? *Re.* Rê: vos ejus Eunuchi præcipitate eam. Peri foeminarum impurissima, & à meis equis conculcare.

Sent. Etiam subditos armat & excitat Deus in principes impios. Æquum est enim, ut qui adversus Deum Dominum suum consurgit, (id quod faciunt omnes impii) adversus eum (haud tamen injussu Dei) consurgant ipsius servi.

JOAS. 4 Reg. 13.

ARGUMENTUM.

Joas Israelitarum regi se egrotum visenti prædicit Eliseus, victorius, quas sit de Syris reportaturus.

Joas

Joas rex Israelitarum, Eliseus.

Heu pater patriæ, heu columen Israelitarum. Tu quidem nunc æger jaces. *E.* Non est ejulandi tempus. Cape arcem & sagittas. *J.* En, cepi: quorsum? *E.* Impone manum arcui. *J.* Feci. *E.* Aperi fenestram obversam Orienti. *J.* Aperui. *E.* Jaculare. *J.* Hem; sic volo. *E.* Collimasti ista est salutaris nobis, mortifera Syris sagitta, quos tu in Apheco. Dei præsidio, occisione occides. Sed perge porro, cape sagittas. *J.* Cepi: quid tum? *E.* Feri terram. O factum male! si quinties percussisses, aut sexies, tum poteras Syros delere funditus. Nunc eos ter tantum superabis, quoties videlicet terram pulsavisti.

Sent. In vate plus est præsidii, quam in exercitu. Vatis mors est & regi deploranda. Fata abstrusa sunt.

JONAS. Jonas I.

ARGUMENTUM.

Vexate tempestate nautæ, invocates frustra diis, factâque jacturâ, Jonam vatem excitam qui in nave dormiebat. Deinde, sorte jactâ, ut eum fontem & tempestatis causam esse deprehenderunt, jaciunt in mare ipsiusmet admonitu: ita peccatur tempestas.

Naucleus, Nautæ, Jonas.

Pro Jupiter, quanta sævit tempestas! quanti undarum fluctus nostram navem undique verberant: Dicas Neptunum, & Æolum, omnesque adeò Deos in nostram conjuravisse perniciem. Ne sævi tantopere aquarum præpotens Neptune; ne eos perde, qui se tuæ fidei mandarunt. Tūque, O Æole, cui potestatem in ventos dedit Jupiter, cohibe tam effrænatum eorum imperum. *Naut.* Dii immortales! quid habetis in animo? Huccine venisse nos, ut tam misere periemus? Parcite quæsumus, parcite: nos vobis sacra faciemus; tibi Neptunc, taurum; vobis agnam tempestates, mactabimus; tantum liceat hinc salvis evadere. *Al.* Ledæ proles Castor & Pollux, amica nautis sidera, obsecro vestram fidem, reddite nobis, quare tranquillium, reddite amicam cœli serenitatem. *Naut.* Nihil agimus, video, tam surdi sunt dii quàm est ipsum mare. *Naut.* Quid superest?

pereſt? *Nunc.* Ut jaſtigam faciamus. *Naut.* Durum. *Naut.* Sed neceſſarium: extremo autem malo extremum adhibendum eſt remedium: atque utinam vel ſic evadere liceat Feſtinare, ejiciamus has mēces. Præſtat rem perdere, ſpem aliquam retinētes, quā cum re ceſſum exitium expectare. Vos O cœli marique; potentes dii, eſſe ſaltem contenti hāc noſtrā miſeriā: quid mortem inſuper minamini? Hei mihi! magis magisque ſurunt venti. Ingravēſcit tempeſtas. Irritantur ſuperi, non placantur noſtris votis & precibus. Quò jam? Quo me vertam? Erat hic neſcio quis peregrinus, ubi nunc eſt. *Naut.* Dormit ad inſimum navis latus. *Naut.* O ſupinam ſecuritatem! Heus, heus, peregrine; quem tandem dormiendū modum facies? Potes in tanto periculo indulgere ſomno? Quin tu ſurgis, & tuum in hoc temporis articulo Deum invocas? ſi quis forte ſuperum exiſtat, qui hoc à nobis malum avertat, & præſens auxilium ferat. *Naut.* Fruſtrā laboramus: cauſa tantū mali perſcrutanda eſt. Oportet aliquem hic adēſſe, qui ſe neſario aliquo ſcelere obſtrinxerit, propter quem tantopere irāſcitur dii. Sortiendum eſt quis ſit in-cauſa. *Nunc.* Placet; ducantur ſortes. Euge, fors hunc peregrinum designat. Vides te, peregrine, accuſari. Dic quæſo, unde tantum in nos malum ortum ſit, quod ultæ genus ſequaris, unde & quò eas, cujus ſis, & quā gente natus? Jamjam nullum ſuperēſt effugium; teneor manefeſtō. O inevitabilem Dei potentiam? Ego ſum Hebræus, Jovæ cœliſtis Dei cultor, qui & mare & terram fabricatus eſt. Is me Niniven ire juſſerat, ut cum populum, otio & luxu diſſluentem & perditum, meā admonitione ad meliorem frugem & ſanctiorem ultæ rationem deducerem. Cujus ego muneris triſtitiā defugiens, ſtatu-eram Tarſum in Ciliciā me conferre, & ejus conſpectum evitare cujus oculis omnia ſint ſubjecta. *N.* Periliſus funditus. Inſecte prorſus, homo, & malè ab te factum. Sed poſtquam factum quod eſt, inſectum fieri non poteſt; quid tibi nunc cenſes faciamus, ut placatiorē mari utamur, quod vehementiùs ſemper agitari vides? *J.* Vos vero me in mare deturbetis, ſi id ſedatum

rum vultis : nam certo scio ego, meâ unius causâ vos hâc tam vehementi tempestate afflicti. *N.* Avertant superi, ut tuâ morte salutem nostrâ consulamus. Non faciemus. Agite viri fortes, incumbamus remis, conemur ad terram appellere. Eja, adhibite summas vires ; eja, rumpamus hos fluctus. O rem miseriam ! crescit assidue malum ; nulla ratione terram possumus attingere. *J.* Frustra sudatis, invito Deo. *N.* Quid ergo est ? tene nos in mare ? *I.* Nisi mavultis mecum una perire. *N.* O desperatissimum perfugium ! sed tamen satius est te solum quàm nobiscum interire. Faciendum est socii : nulla alia ad evadendum via est, video. Efferatur mare, rumpitur navis, mors nobis versatur ob oculos. Demergamus eum. Obsecramus te, Jova, ne pereamus ob huius viri mortem, nève à nobis pœnas sanguinis ejus expectas. Vides nos necessitate impulsos facere, & ru omnia tuo arbitrari moderaris : jaciatur ? O rem admirabilem ! Videris ut subito sedata sit tempestas, eo dejecto ? Videris mare sic tranquillum, ut nunquam tranquillius ? Agnosco, agnosco ego Jovæ potestatem immensam, is nimirum Deus est, cæteri nequicquam precibus interpellantur. Uol, uni debetur gratia : uni itaque sacra vota que faciamus.

Sene. Frustra implorantur falsa numina, saviente vero Numine. Deum effugere nec terrâ, nec mari possis. Cum fontibus navigare, hoc est, versari, noxium est. Manente causa pœna, manet pœna.

R A B S A C E S. 4 Reg. 18.

A R G U M E N T U M.

Rabsaces, Ab Assyriæ rege Senecheribo missus Hierosolymitanos qui erant in muris, ipse extra muros jubet deditionem facere; & in Jovam ejusque populum petulantissimè invehitur, nemine quicquam respondente

Rabsaces, Eliciamus.

VOS hæc nomine regis magni, id est, regis Assyriorum, Ezechiz nuntiare. Quâ tandem fiducia miratur ? Verbisne, an concilio, an viribus dimicare cogiter ; Quâ tandem spe fretis ab eo defecerit ? An videlicet confidit contracto

contrafacto isti culmeo baculo, id est. *Ægyptiis*; cui si quis innitatur, ei manum perforet? Talis est *Ægyptiorum* rex Pharaon in omnes qui ei confidunt. Quod si mihi dicetis, Vos *Jovæ* Deo vestro confidere: atnon is est, cujus *Ezechias* facella arâsque sustulit, jussitque *Judæis* & *Hierosolymitanis*, ut *Hierosolymæ* ad certam quandam aram Deo supplicarent? Agè *Ezekia*, vis cum Domino meo rege *Assyrio* sponsonem facere, si tibi dederò duo equorum millia, nî tu non possis ad eos totidem equites suppeditare? Tunc ausis vultum subire vel unius prætoris, minimi servorum domini mei? Et fiduciam tibi collocas in *Ægyptiorum* curribus & equitibus? An porro sine *Jovæ* ad hunc locum vastandum ascendi? *Jovæ* ipse me jussit in hanc regionem proficisci, eamque depopulari. *E.* Quæsumus te, ut nos *Syrlacè* (scimus enim) alloquaris, non *Judalcè*, in auribus hominum qui sunt in mœnibus. *R.* Quasi ad dominum tuum, aut ad te miserit me dominus meus, ad hæc dicenda; ac non ad eos qui sunt in muris, ut vobiscum & mordam suam comedant, & urinam bibant. Audite *Judæi*, regis magni, regis *Assyriorum* dicta. Ne vobis imponat *Ezechias*, neque enim poterit vos ab ejus manibus descendere: neve ab eo persuaderi vobis sinite, ut *Jovæ* fidatis, quasi vos defensuero, neque urbem istam in manum *Assyriorum* regis permissuro. Nolite *Ezechia* credere, sed potius *Assyrio* regi obtemperare, qui vobis mandat ut secum benevolè agatis, & vos ei dedatis, & suis quisque vineis & ficibus & putels tantisper utamini, donec veniat ad vos in vestræ similem terram transferendos, in terram frumenti, & vîni, & panis, & vinearum, & olivarum, & olei, & mellis feracem, ut hæc ratione vestræ salutis prospiciatur: néve *Ezechia* fidem habeatis; fallit enim vos inani fiducia defensionis *Jovæ*: An reliquarum gentium dii suam quisque terram ab *Assyriæ* rege defenderunt? Ubi sunt dii *Hemathæ* & *Arphadi*? Ubi *Sepharvaim*? Ubi *Henæ*? Ubi *Ave*? Nunquid *Samaritam* ab ejus manu tutati sunt? Quis tandem est ex omnibus omnium terrarum diis, qui suam terram ab ejus manu defenderit, ut *Jo-*

va Hierosolymam discesurus esse videatur? E. Obmutescimus, neve ei quicquam respondeamus. Ità enim fert regis mandatum. Sed eamus hæc regi nuntiaturum.

Sent. *Res secundæ insolentes sepe reddunt homines, & in ipsum etiam Deum petulantes. Prosperos successus sibi ascribunt superbi, cum debeant Deo. Cum maledicis & verbosis rixandum non est, sed Deo committenda causa.*

EZECHIAS. *Esaia 38.*

ARGUMENTUM.

Ægrotans res Judæorum Ezechias, cum esset ei ab Esia vate denuntiata mors, precibus à Jova impetrat vitæ prorogationem.

Esaia, Ezechias.

Impera domi, Ezechias: nam isto tibi morbo moriendum est. Hæc est Dei voluntas. Ez. O durum nuntium? O sancte Deus, memineris quàm fideliter & integro animo te semper coluerim, & ad tuam voluntatem vitam omnem direxerim. Hoc pletatis honos? Sic religionem remuneratis? Méne nunc in medio ætatis cursu in eas angustias, esse redactum ut subeundum sit sepulchri ostium, & reliquo vitæ tempore carendum? Ehu! jam nunc ego fruar communi hoc cœlo? cœlo ego non fruar, cujus amcenâ luce illustrantur qui in terra degunt vitam: Jam ego avellor à charo conspectu & consuetudine hominum, qui hunc orbem incolunt. Ex hac vita discendo & migro tanquam è pastoraliturgurioso, fatali ævi flamine & filio ante diem amputato. Paulatim attero, & consumor in horas: neque quicquam propiùs expecto, quàm ut jam jamque absumptus, animam agam. Ad mane si ventum est, membra omnia diro cruciatu dilanari sentiens, mortem in vesperum expecto. Hirundinis aut gruus ritu stridulas voces emitto, & columbarum more querulos edo gemitus; cœlumque suspiciens, consumptis lacrymis, ipsa oculorum tabe intolerabiles animi testor dolores. O rerum Domine omnium, aio mihi fieri injuriam, cujus te vindicem esse par est. Miserum me! quid jam, quid mihi ventre in montem possit, quo possim tuum animum ad id quod volo flectere. Mane vitæ

vitz brevitate miserabiliter commemorem ? O rerum autor & moderator, longius est profectio naturale vivendi spatium quàm quantulum à te mihi conceditur. Hæc tunc mihi ætate tam immanaturâ spiritus reddendus est ? an tu me videlicet sempiterno somno consopire paras, ut postea in vitam revoces ? Aut cujus altissimam tranquillitatem acerbissimo casu contaminari passus sis, cum scilicet, jam letho assumptum, è pudito busto vindicabis ? Et cujus vitam ægrorantis tueri neglexeris, eundem morte deletum, amico lucis usu rursus donabis ; peccatis (quorum de fonte mors scater) quasi post tergum rejectis, & eterna oblivione oblitteratis ? Deinde à quibus gratitudinem, & ex ea manantem laudationem expectas ? à mortuis ? anne sepulti te celebrabunt, & tuum paratum miseris præsidium prædicabunt humati ? Vivi, vivi tibi gratias agent, velut ego hodie : parentes liberis commemorabunt tuam è gentibus omnibus expositam tutelam. Intende meæ salutis, Jova ; & nos de tuis laudibus carmina, quamdiu vivemus in æde tua modulabimur. *Es.* Ades animo, Rex ; jubeor tibi læta nuntiare. Jova, Deus Davidis autoris generis tui, tuam precationem audivit, tuasque lacrymas respexit. Itaque sic habeto, te per cum sanari, & tertio adhuc die ascensurum in sanum. Quinimo addet tuæ vitæ quindecim annos, teque eripiet è manibus regis Assyriorum, unâ cum hac urbe, cujus se defensores præbebit, propter semetipsum, tum etiam propter Davidem sui cultorem. Sed vos famuli sumite palatham, quam ulcers ejus imponatis, ut convalescat. *Ex.* Sed quo signo intelligam me in sanitatem restitutum, & tertio die venturum in ædem ? *Es.* Vides hoc Achazi solarium ? *Ex.* Video. *Es.* Optio tibi datur utrum velis umbram decem gradibus procedere, an reverti. *Ex.* Facile est umbram progredi. Potius retrocedat. O rem miraculosam ! nunc, nunc video, volente Deo, nihil esse arduum.

Sent. Pii precibus usque adeo flellitur Deus, ut interdum etiam decretum suum rescindat. Quamvis morbos interdum naturalibus remediis incurabilis sanet Deus, tamen naturalia,

lia remedia non semper repudiat. Non medicina, sed Deo tri-
buenda est sanatio: & tamen utendum est medicinâ.

Jeremias. Jer. 26.

ARGUMENTUM.

Jeremias urbis & templi ruinam vaticinatur: eam ob causam
comprehenditur à sacerdotibus & vatibus ad necandum. Sed fa-
cto ad tumultum concursus, proceres & senatores & Abicamus
id prohibent.

Jeremias, Sacerdotes, Vates, proceres, Senatores.

Abicamus.

Audite omnes omnium Judææ urbium homines, quot-
quot hoc templum, in cujus ego sto vestibulo, in-
tratis adorendi numinis gratiâ; audite, quæ Deus meâ voce
vobis effatur: Nisi dum audietis, & ex lege quam vobis
præscripsit, vivetis: tum autem dicta vatum, ejus cultor-
um, quos ipse ad vos misit, per quos vos maturè ad-
monere nunquam intermitte: ea, inquam, nisi audietis,
hanc ipsam ædem sacram in eum statum redigit, in quem
Silonem redigit; & hanc urbem omnium orbis terrarum
gentium ludibrio exponet. *Sa.* Quid sibi vult clamor iste?
V. Omnibus minatur exitum. *Sa.* At sibi non minatur, sed
constat maximum malum. Quin invadimus hominẽ? *V.*
Atque ita opus est. *Sa.* Comprehenditi eum, viri; cavere
ne effugiat: saxo jam scias, Jeremia, quæ malo nobis ob-
nuntias, ea tu in temetipsum excitavisse. Itane vero ut
huic templo Silonis ruinam, & urbi vastam everfionem &
solitudinem denuntiaveris, & hæc rem dira impunè protu-
leris! Morte poenas lues. *V.* Meruit certè. *P.* Unde tantus
iste tumultus Sacerdotes? Aut quid vult tantus hominum
concurfus? quid novæ rei accidit? *Sa.* Hic homo dignus
est, qui capite det supplicium, qui quidem tam horrendas
clades huic urbi sit vaticinatus, quemadmodum vos ipsi
audivistis. *J.* Audite me, si placet, & vos omnes popula-
res audite me. Jovæ ego optimi maximi instinctu huc
veni, ea in infantum & urbem prædicturus, que vos audivi-
stis. Quare corrigite vestram vitam & mores, Deique vestri
admonitioni obtemperate, ut mutet concilium, malumque
quod

quod in vos incogitet, avertat. Quod ad me pertinet, equidem video me in vestra manu esse: vos nihil, quod videbitur, faciat licet. Verum tamen sic habetote; si me interfectis, vos, urbemque, & hanc rempublicam, innocentis sanguinem supplicio luituros. Certè enim Jova misit me ad vos, ut, vobis audientibus, ea omnia dicerem. P. Nos quidem non videmus justam causam, cur hic capite plectatur: siquidem nos nomine Jovæ Dei nostri effatus est. S. Audite nos vicissim, nisi molestum est. Michæas, Morastita, vates fuit tempore Ezechiae regis Judæorum, qui Jovæ optimi maximi nomine, omni Judæo populo audiente, ausus est dicere, Stonem in agrum reductam, aratum iri, Hierosolimamque in rudera collapsuram, & montem sacrum in solitudinem redigendum. Nunquid in eum morte animadvertit Ezechias, aut ullus Judæorum? Annon Deum reverentiâ & precatione sibi placaverunt, malumque, quod ab illo jam jamque imminebat, depulerunt? & nos tam immani scelere animas nostras obligabimus? Quid Urias, nihilne nos movebit? Is fuit filius Semeiæ, ex Cariathiarimo, qui eadem in urbem hanc ab Jova est vaticinatus, quæ modò Jeremias. Quod cum Joacimus rex audivisset, necnon ejus milites & proceres, eum quæsit ad necem; id ubi rescivit ipse, territus aufugit in Ægyptum. Sed eò misit rex Elathanem, & quosdam alios, qui illinc extractum ad eum adduxerunt: eumque ferro crudeliter necavit, & ejus corpus in plebelorum sepulcretum projiciendum curavit. Itaque quis fuerit exitus videtis. Nunc despicite, utrùm nefarium hujus facinus, an consideratam illius prudentiam malitis imitari. Ab. Profectò nunquam sinam vos manus Jeremiæ sanguine commaculare.

Sent. Veritas odium periculumque parit. *Malo vate aut doctore nihil iniquius. Plerumque plus sapiunt, & plus aequitatis habent ineruditi, quàm doctores. Pœnam si vis effigere, fuge culpam. Mitiora imitanda sunt exempla, immitiora declinanda.*

ANANIAS. Jer. 28.

ARGUMENTUM.

Ananias Judeis, liberationem ad biennium falso varicinctur. Jeremias contra graviolem insi per captivitatem predicat, & ipsi Ananiam mortem à Jova denunciat.

Ananias. Jeremias.

A Udi tu, Jeremia, unà cum universo hoc populo, quæ jussu Dei vobis denuncio. Ego (inquit Jova Optimus Maximus, Israelitarum Deus) jam rumpam jugum regis Babyloniorum, & post duos annos referam in hunc locum omnia vasa templi, quæ Nabuchodonosor hinc ablata Babylonem deportavit: Jeconiamque, filium Joacimi Judææ regis, omnesque captivos Judæos, qui sunt abducti Babylonem, huc reducam, fracto Babylonis imperio. *J.* Utinam irâ faciat Jova, & tua dicta omnia ad rem conferat, atque huc vasa sacra reportet, captivosque omnes è Babylone revocet! Verum audi, & quæ apud te & omnem populum eloquar, trade memoriæ: Claruerunt ante me & te jam olim vates, qui multis nationibus, magnisque regnis bellum, aut famem, aut pestem, præsignificaverunt. Quod si quis aliquando secunda pronuntiabat, ejus predictum aut rei eventus à divino afflatu profectum comprobabat, aut frustratio refellebat. Hoc quia in hac varicinatione futurum certò scio, malo te rei exitu confutari, quàm meâ oratione irritari. *A.* Cedò mihi istum torquem: audite verò omnes, qui hic estis, quid ferant mea dicta. Quemadmodum hoc ego collare perrumpo, irâ Jovam scitote persfracturum dominationem Nabuchodonosoris post biennium. *J.* Nolo tecum amplius rixari. *A.* Abeas licet; ego hoc teneo, & tenebo: nè trepidate Judæi, adventat jam certissimum vobis præsidium & salus. Bono animo este. *J.* Adsum tibi à Deo, Anima, qui tibi me hâc renunciare jubet. Vincula lignea, inquit, rupisti, Anania; sed pro eis ferrea feceris. Nam ego terream jugum collo imponam omnium istarum gentium, quò serviant Nabuchodonosori Babyloniorum regi, sub cujus ego ditionem etiam agrestes bestias subjunxi. Hæc sunt de quibus te, Anania, Deus meo ministerio præmonitum voluit. Sed non est, crede mihi, Anania, non est, quòd incitationem & permotionem divinam

divinam ostentes, & hunc populum spe inani erigas. Neq; enim à Deo missus ades, cujus ego inflatu perniciem tibi proximam denuncio, tèque hoc anno vitâ defuncturum confirmo; quoniam tuis verbis deficiendi ab eo causa es.

Sent. Mali doctores solent improbis fausta dicere, & quæ placent. Boni, contrâ. Hinc fit, ut boni in-visi sint, mali amantur, & autoritate polleant. Veris vaticiniis raro creditur, ante eventum; præsertim si adsunt falsi vates, qui veris contraria doceant. Mali vates, dum pœnas improborum verbis leniunt, re ipsa exasperant. Cum pervicacibus rixandum non est. Qui improbis blandiuntur, eos à Deo avocant.

S E D E C I A S. Jer. 38.

A R G U M E N T U M.

Jeremias consulentem se Sedeciam Judææ regem monit, ut se dedat Chaldæis; alioquin venturum & ipsum, & urbem, in miseram calamitatem.

Sedecias, Jeremias.

VOlo ego te consulere super rebus meis, Jeremia: sed noli me quicquam celare. ¶ Rem omnem tibi aperiam: sed eâ conditione, nè me lûterimas, nève consilium meum repudies. S. Per Deum immortalem qui nostras animas creavit, non perimam te: neq; tradam illis hominibus qui tuam necem cupiunt. ¶ Satis habeo: accipe jam quod sit Dei consilium. Si te contuleris ad principes Babylonios; & tuarumq; vitæ consules, & incendium ab urbe depelles. Sin minus; & urbs Chaldæis dedita igne cremabitur, neque tu eorum manus devitabis. S. Atenim valde mutuo, nè me Chaldæi Judæis, qui ad ipsos transfugerunt, tradant omni irrisione ludendum. ¶ Non tradent, crede mihi: obtempera Dei monitis, cujus ego voluntatis interpretes tibi sum datus; si te ipsum amas, tuæque salutis provides. Quod si te dedere renuis, hoc tibi divinitus denuncio: Omnes mulieres quæ supersunt in regia,eductæ ad principes Chaldæos, te in os indignissimè irridebunt, ut circumventum & prodlum à tuis necessariis, & in ipso cœno perfidè destitutum. Tuæ autem uxores omnes, & liberi tradentur Chaldæis, neq; tu eorum manum effugies, quin in manus regis eorum

venies, qui hanc quoque urbem incendet. S. Vide nè quis hæc resciscat, nè tu pereas. Quòd si proceres audierint nostram congressionem, tèque convenerint, rogantes qua de re inter nos actum sit, & mortem minantes nisi indicaveris; dices, te à me precibus petivisse nè committam ut domum Jonathanis reducaris ad miserabilem mortem.

Sent. Veritas cum periculo dicitur. Imprudentes, dum levius aliquid malum inevitabile vitant, incurrunt in gravius quod fuerit evitabile. Qui tolerabiles pœnas Deo dare recusat, eum incitat ad graviore.

DIALOGORUM SACRORUM LIBER TERTIUS.

TOBIAS. Tob. 4, & 5.
A R G U M E N T U M.

Tobæus Tobiam filium suum pietatem docet. Deinde jubet, ut ducem quærat ad petendam ex Media pecuniam tibi à se depositam. Tobias Genium, qui se hominem simulabat, nactus, cum eo proficiscitur.

Tobæus pater, Tobias filius, Raphael genium, Anna mater.

Cum ex hac vitâ discessero, nate, sepelito me honorificè. Tum autem matrem tuam honorato, nève eam donec viveret desertito, nève ei parùm morigerando vitam reddas acerbam. Recordare, fili, quot dolores perpessa sit propter te, cum esses in ejus utero. Cum igitur vitam finiverit, eam mecum honestè sepelito in eodem sepulcro. Ac per omnem vitam memento Creatoris tui, nève eum offende, ejusve præcepta omite. Quantumcunque tibi Jova largitus erit, de eo nè parco liberalitatem exercere. Ad homines inhumanos nè te aggregaveris. A respiciendis egentibus Israelitis nè abhorrueris, nè Jova vicissim tuis temporibus adversis à te respiciendo abhorreat. Quòd si tuæ facultates non ferent ut largè id facias; at pro eo quantum id erit quod suppedirabit, nè parce in benignitatem conferre: ut divitias tibi,

& argenti auriq; thesauros in beneficentia repositos habetas. Nam thesauri nihil impios iuvant. At hæc virtus à morte vindicatur: ac quisquis beneficentiam exercet, Dei conspectum videbit; quemadmodum habet scriptum illud, Ego per beneficentiam conspectum tuum videbo; quam qui exerceat, cœlestes habendi sunt. Tu ergo, nate, corpus tuum, ab omnis libidinis obscenitate tueri, uxoremque de tua cogitatione ducito, nequaquam alienigenam, aut talius sanguinis, quàm uxorem majorum. Nos enim vatum progenies sumus. Memoriam repete Abrahamum, Isaacum, Jacobum, qui uxore de sua sibi gente asclverunt, extraneorum affinitate repudiata; eoque liberis fortunati fuerunt. Animum intende, fili, ad ea quæ agis. Quod tibi nolis fieri, aliis nè factito. Operarii mercedem nè retinero noctem unam, post eum diem in quem cum eo pactus eris: ut tuo te præmio remuneretur Deus, Corpus tuum ab ebrietate abstineto. In nulla nequitia te oblectaveris. De tuo victu largire esurientibus. De tuo vestitu indue nudos. Quod tibi supererit, id omne in beneficentiam confer, neq; id gravare: hoc est, verè pane & vino sepulera iustorum perfundere. Audi & attende cuilibet, qui modò verum tibi consilium det. Ab Jova omnibus temporibus pete, ut tuas rationes, consiliaque dirigat: neq; enim homini in manu positum est consilium, sed uni Deo Opt. Max. qui quicquid vult, efficit, alios deprimens, allos efferens. Hæc mea dicta & præcepta omnia conservato, & nunquam non ante oculos habeto, fortique & infractione animo esto. Nam Jova tibi auxilio præsidioq; erit, si ei toto animo totoq; pectore studeris. Nunc, fili, illud tibi indicabo de pecunia quam habeo: apud Gabelem, mihi cognitione propinquum (ea est decem argenti talenta) Ruge in Media: nam incertum est quando sim moriturus. Tu, fili, si Jovam metues, neq; ab omni scelere conservabis, magnas abieo opes consequeris. *Tob.* Omnia ut præcepisti mihi, pater, sic faciam: sed velim mihi consilium des, quâ ratione queam istam à Gabele pecuniam, recuperare. Nam neq; ille me, neq; illū ego agnoscam, neq; quo signo reperam pecuniā scio neq; qua viâ eatur in Mediam redeo. *Tob. 2.* Quod ad signum per-

tinet hoc dices ; Me, cum ille mihi marsupium suum tradidisset, dixisset, Accipe de manu mea ; atque ex quo ei argentum in manum tradidi, annum hunc esse vigesimum. De via autem ; quare tibi jam hominem aliquem fidelem, qui tecum vadat, cui premium dabimus. Proficiscere, fili, adhuc vivente me, & argentum pete. Jova te Deus Israelitarum in itinere conservet : tibiq; benevolentiam, studium, misericordiam, & illius, & omnium qui te videbunt, conciliet, teq; nobis sospitem & incolumem, & ducat, & reducat, ante meum interitum. *Tobi* Eo igitur ad conquirendum ducem ; & fortasse præstò adest qui faciat. Nam vîdeo juvenem quendam in via stantem accinctum, & ad iter (ut videtur) paratum. *Raph.* Adolescens, cujas es ? *Tobi.* Domine, possesne mecum in Mediam proficisci ? *Raph.* Equidem novi vias omnes, sumque aliquando usus hospitio Gabelis gentilis nostri, agentis Rages, in finibus Mediæ, quæ Rages distat ab Ecbaranis itinere duorum dierum, estque montana : Ecbarana autem in campestri loco posita sunt. *Tobi.* Præstolare paulisper, si placet, dum hanc rem patri renunciatum eo : nam magnoperè cupio te comitem habere, tibi que dabo mercedem pro itinere. *Raph.* Propera. Ego hic manebo donec redeas : noli diutius morari. *Tobi.* Nactus sum virum bonum, pater, nostri generis, qui mecum proficiscatur. *Tobe.* Evoca eum ad me, ut scisciter unde terrarum sis, & an satis fidus sit tibi futurus comes. *Tobi.* Faciam. Heus, accerseris à patre meo. *Raph.* Eo, Salve, vir divine. *Tobe.* Si salveo, cur mihi hæc usu veniunt, aut oculis captus in tenebris cæcus sedeam ? *Raph.* Qui tibi oculorum lucem cæcando ademit, idem te, quia vir bonus es, sanabit. *Tobe.* Ità taxit Jova. Sed ad rem. Meus hic filius Tobias vult ire ad Mediam, frater ; poterisne ire cum eo ? Et ego tibi mercedem dabo. *Raph.* Poro, quippe qui vias omnes noverim, omnemque illam regionem peragraverim, & montes teneam. *Tobe.* Cujas es ? Cujus generis ? & quâ ex civitate ? *Raph.* Quid ampliùs quæris ? cum mercenarium habeas, qui tuum filium comitetur ex tui animi sententia. *Tobe.* Frater, nomen tuum scire velim, & cujus nationis sis. *Raph.* Ego sum Azarias Hananeelis Filius

Filius de familia Solomithi majoris, tuus gentilis. *Tobæ.* Quod salutare faustumque sit. Sed noli ægrè ferre, frater, quod voluerim tuæ familiæ genus cognoscere : meus gentilis es, egregiâ & nobili ortus familiâ. Nimirum nôsti Hananelem & Nathanem, duos Solomithi filios, qui mecum irabant Hierosolymam, cùm Israeliticam terram incoleremus, mecùmque ibi adorabant, neque unquam ad deos peregrinos qui in ea regione habebantur, desciverunt: quod ceteri gentiles nostri fecerunt. Quare vade, frater, foeliciter cum filio meo : & redite foeliciter, adjuvante Deo. Ego tibi in singulos dies drachmam solvam, & victum ut filio. Quod si vos Deus opt. max. salvos reduxerit, istud tibi præmium augebo. *R.* Omitte timorem. Nam ego cum filio tuo, salvus cum salvo, & ibo, & redibo. *Tobæ.* Compara tibi, Tobia fili, quæ ad perfectionem sunt necessaria, & proficiscere cum isto fratre. Deus omnipotens vos incolumes ducat & reducat, & vobis hoc iter ductu Genii sui prosperet. *Tobi.* Valet, mei parentes observandi. *Tobæ.* Vale, & ambula prosperè. *A.* Oh, oh, oh, oh ! *Tobæ.* Quid fles ? *A.* Rogas ? nihilne, veteris puerum abs te emitte, qui in oculis nostris observando, nostro senectutem redderet leviorè ? Quasi verò non nos sine illo argento aliturus esset Deus noster. *Tobæ.* Nè time, soror. Nam & prosperè ibit, & incolumem ad nos reversum tu ipsa tuis oculis aspicies. Deus ei noster Genium attribuet, qui ei iter bene fortunet, eumque salvum reducat. *A.* Eheu !

Sent. Parentum est, filios, docere pietatem. Piorum curam mandavit Deus genitis suis.

A S M O D Æ U S. *Tob. 6, & 7.*

ARGUMENTUM.

Raphael genius agit cum Tobia de ducenda in matrimonium Sara Raguelis filia. Deinde, ubi ad Raguelem pervenerunt, fit matrimonium.

Raphael, Tobias, Raguel, Edna.

JAm tandem pervenimus Echarana, Tobia frater. Hæc nocte divertemur ad Raguellem Is senex quidam est, qui filiam habet unicam, formâ præstantem, nomine Saram.

Ego cum eo agam, ut eam tibi det in matrimonium. Est bonâ indole prædita, & patri dilectissima. Ausculta mihi, & de ea agito. Ubi Rago redierimus, celebrabimus nuptias. Non dubito, quin non sit ille tuis postularis contraditurus, neque eam contra legem Mosis alienigenæ traditurus. Nos eam ad patrem tuum ducemus. *T.* At audio, frater, eam jam septem viris esse traditam, qui antequam in ejus complexum venerint mortui sint, ab Asmodæo (ut dicitur) dæmonum rege necati. Quapropter nè me ille interficiat, non mediocriter pertimesco. Quod si fieret, parentibus tristissimi causam exitûs præberem, qui alium nullum neque filium neque filiam habent, à quo eis vita defunctis parentetur. *Raph.* Verere modò Jovam, ejusque memor esto: tum etiam patris tui præceptum recordare, à quo jussus es uxorem ejusdem tecum familiæ ducere. Tum me autore nihil dæmonem timueris. Satis exploratum habeo, te eam hac nocte in matrimonium esse habiturum. Igitur ubi in cubiculum cum ea introiveris, sumito eor piscis quem tu in Tigri flumine dilacerasti: & ex eo sub ejus pallam suffutrum facito. Eo nidore olfacto dæmon puellam fugiet, nunquam eam reperiturus postea. Cum autem tibi cum ea congredi libebit, surgitore de lecto geniali, Jovamque oratore & obsecratore, ut vobis pro sua clementia opem ferre, puellæque mederi velit. Tum demum cum ea rem habebis, ex qua liberos mares procreabis. Sed omnem timorem abijce: nam ea tibi destinata est ante orbem conditum, per teque eam Jova à dæmone vindicaturus est. *T.* Quid futurum sit, viderit Deus. Sed certè facit tua oratio, ut à conjugio non abhorream. *Raph.* Jam appropinquamus domo Raguelis: & ecce eum ante suas ædes. Salve. *Ra.* Salvete & vos. Aspicite hunc, Edna, quàm hic adolescens formâ referrat Tobæum fratrem meum. *E.* Unde estis fratres? *Raph.* Ex captivis qui sunt Ninivæ ex Nepthalina tribu. *E.* Nostisne Tobæum fratrem nostrum? *Raph.* Novimus. *E.* Valétne? *Raph.* Valer. *T.* Ille Tobæus frater (ut dicitis) vester, pater meus est. *Rag.* O faustum diem! Libet te complecti. Jovam tibi propitium precor, fili: nam ex viro optimo & probissimo

prohissimo natus es. Agè nxor, si quid est lautius, appare-
tur cœna: placet arietem mactari. Volo ego hos hospites ac-
cipi liberaliter. Succedite, nostro lecto: præstemus nos hi-
lares. *T.* Jam tempus admonet, Azaria, ut de matrimonio
mentionem injicias. *Raph.* Memini. Quoniam filiam habes
jam nubilem, Raguel, & hic est adolescens, & æqualis illi,
& tribulis, petebat ut eam sibi nupum locares. *Rag.* Non
me præterit, satius esse eam tibi quàm alteri tradi. Sed
verum tibi dicam: Eam jam septem viris locavi (ut tu scias)
qui omnes ante ejus congressum mortui sunt. Verùm ede
& bibe, & istam rem omitte. *T.* Nihil agis: neque cibum
ego neque porionem capiam, quin tu eam mihi in matri-
monium concesseris. *Rag.* Postquam ita infixum in animo
habes, obtrineo sanè. Et quia consanguinei estis, ego jam
nunc eam tibi in matrimonium trado, ex instituto Mosai-
co, & Israelitico. Huc ades, Sara: accipe hanc, Tobia. Jo-
va Deus Cœlestis vos hâc nocte custodiat incolumes, suâque
in vos clementiâ uratur.

Sent. *Piorum opera fiunt, autore & duce Deo. Pii voluptati-
bus etiam licitis imperant, non se vivunt. Pii fugant dæmonia.
In pios potestatem non habet dæmon.*

R A G U E L. Tob. 10.

A R G U M E N T U M.

*Tobias Ragueli socero suo valedicit. secum adducens illius fi-
liam Saram, uxorem suam.*

Tobias, Raguel, Sara.

MI socer Raguel, tu à me postulâsti, ut manerem apud
te dies quatuordecim, & cum filia tua uxore mea Sara
suaviter viverem; id quod tibi concessi. Nunc finita est dies;
itaque peto abs te ut me dimittas. Mei enim parentes ambo,
dies numerant, neque putant hoc loco rem esse. *R.* Doleo me
tam parvum spatium à te petiisse. Sed nihil obstat, quò minus
id fiat longius. Mane apud me diutius: ego mittam ad tuam
patrem nuncium, qui ei totum negotium renunciet, tē sit
de te sollicitus. *T.* Quæso te, noli me remorari: cupio om-
nino ad parentes reverti. *R.* Quando urges, non remorabor
invitum. En trado tibi meam filiam Saram, necnon di-
midium

mediam facultatum mearum. Itē scēliciter : Deus Jovā, Deus majorum nostrorum, vos secūder, mihiq̃ue ex vobis liberos mores ostendat, qui divīnæ legi dent operam. Agitē, deosculari vos volo. Vide, mea filia, ut tuum socerum & socrum (qui nunc tui parentes sunt) habeas in magno honore, maritum diligas, familiam regas, domum gubernes, & teipsam præstes inculpatam ; & cum bona pace profecta, efficias ut bonam de te famam viventes adhuc læri hilarēsq̃ accipiamus. Et tu, Tobia fili, vale. Jovā te Deus cœlestis salvum perducatur, mihiq̃ue ex te, & filia mea Sara, liberos Jovæ studiosos, eiq̃ue probatos ostendat, antequam moriar. Ecce Saram filiam meam in potestate tua ! noli eam unquam malè tractare. Itē sanè incolumes. S. Valetē parentes charissimi : Valetē cognati, & amici omnes. T. Vale, socer : Vale, socrus ; valetē omnes. Ego Jovæ gratias ago, qui me lætum reddiderit, & tot beneficiis tam mirificè affecerit.

Sent. Uxoris est sequi virum, & propter eum parentes patriamque relinquere. Est enim matrimonii conjunctio arctior quàm natura.

T O B Œ U S. Tob. II.

A R G U M E N T U M.

Tobias ex Mediā reversus venit ad parentes, & felle piscis oculos patris sanat à cecitate. Quā de re pater Dio gratias agit.

Raphael, Tobias, Anna, Tobæus.

FRater, tu scis quàm sollicitum relinqueris utrumq̃ parentem ; quapropter antecedamus ego & tu, uxore tuā cum famulis, reliquōq̃ue nostro comitatu subsequente. *Tobi. Bene mones. R. Præpara felle piscis. A. At at, ô mi vir, adventat meus Tobias cum comite. Curro ei obviam. R. Tui patris, quem video esse cæcum, oculi felle isto aperientur atque sanabuntur. Itaq̃ cum ad eum accesseris, illinito ejus oculos isto felle ; tum ille, fellis mordacitatem sentiens, sibi oculos fricabit ; atque ita, dejectâ albugine, & cœlum & te lætus videbit. A. O gnate, jam mortem non deprecor, postquam tuum conspectum cernere licuit. Tobi. Salve mea mater.*

Sed

Sed accedit huc pater. Hei mihi! collapsus est. Accurram. O mi pater, salve. *Tobæ.* Salve, fili optatissime: ut vales? *Tobi.* Optimè; est Deo gratia. Sed patere me tibi oculos illinere hoc felic. Nam spero hoc tibi fore salutare. *Tobæ.* Libenter pasciar. *Tobi.* Expectemus paulisper. *Tobæ.* Sentio fellis mordacitatem. *Tobi.* Frica tuos oculos. *Tobæ.* O supra modum mirandum miraculum! Nunc te liquidò video, fili, amplectere me: gratias ago Jovæ Deo Israelitarum, qui cæcos illuminat, qui mihi oculos aperuirit: cujus nomen nullis unquam sæculis satis dignè laudari poterir, qui in me hoc tantum munus contulerit. Hic vulnerat, & sanat; hic occidit, & vitam dat: huic gratias ago, qui te nobis, foeliciter exposito itinere, saluum latùmque restituerit.

Sent. Deus suos à miseria tandem liberat. *Medicina, mordax.* Deo gratia sunt agenda de omni bono.

R A P H A E L. *Tob. 12.*

A R G U M E N T U M.

Raphael, Tobæo & Tobie, sibi mercedem solvere volentibus, se indicat, eisque officium præcipit.

Tobæus, Tobias, Raphael.

Tobia fili, solvamus illi homini, qui te comiratus est, mercedem; & eam cum corollario. 7. Pater, demus ei dimidiam partem pecuniæ, quam illinc attuli. Nam is me incolumem duxit & reduxit, meamque uxorem sanavit, & argentum à Gabele abstulit, & tibi oculos sanavit: pro quibus omnibus quamnam ei referri par gratia potest? Huc ades, Azaria. Accipe, frater, mercedem tuam id est, dimidiam pecuniam, quam illinc apportasti: & vale. *R.* Canite Jovæ carmen novum, eique gratias agite, & ejus nomen celebrate, pro tantis ejus in vos collatis beneficiis; crebrisque precibus, supplicationibus, & beneficentiâ erga egentes cum affectate, quoad viveris: Nam plûs apud eum valet assiduum beneficentiæ officium, quàm argenti aurique copiosa congeries, utpote cum beneficentiâ vindicet à morte. Equidem nihil vos de rei veritate celabo. Quo tempore turbaque nurus, Sara, sancti opera nummis precibus suppliciter magno cum animi angore Implorabaris, ve-

stras

stiras ego preces (ut vos sciatis) ad Majestatis solium subvehēbam : cūque tu mortuos sepeliebas, aderam tibi, tuisque difficillimis rebus, ab Jovā, qui te oculorum cecitate tentaverat (solet enim hoc pacto periculum facere bonorum) missus sum ad te sanandum, & Saram, tuam nūrum. Sum autem Raphael genius unus de principibus qui ad gloriæ solium famulantur. Nolite timere. Bene vobis res habet. Agite Jovæ gratias pro tantis miraculis, quæ vobis exhibuit. Nam quod me, quamdiu vobiscum versatus sum, edere & bibere vidistis: species ille fuit, quæ vestris oculis obversabatur, cū re ipsā neque ederem neque biberem. Quare mandate hæc omnia literis, quæ vos vestri erga Deum officii per omnem vitam admoneant, atque hanc rem in omnem omnium ætatem æternitatem testentur: & Jovæ gratias agite, ejusque sacram memoriam piè retinete, meque jam absolvite, ut ad Deum me recipiam à quo sum missus ad vos.

Sent. Deus piis sæpi nō cogitantibus quidem prospicit. Per cruces ducit Deus suos ad felicitatem. Piōrum primordia tristia, exitus læti.

ACHIOR. Judithæ, & c.

ARGUMENTUM.

Querenti Oloferni de Judeorum statu, narrat Achior: & quoniam eos invictos esse dicit, (nisi forte Deum suum offenderint) iratus Olofernes, eum jabet ad Betulienses Judeos deduci, ut una cū illis pereat.

Olofernes, Achior, Proceres.

NARRARE mihi, vos Chananæi, de istius nationis hominibus qui in montanis habitant; quas incolant urbes, quantam habeant copiarum multitudinem, quare plurimum valeant & possint, quo rege & exercitūs duce utantur; & cur soli ex occidentalibus mihi obviam venire neglexerint. *A.* Audi, domine, orationem servi tui. Enunciabo tibi rem omnem, ut sese habet de gente ista montana, quæ finitimos tibi fines incolit: neq; ullum ex ore meo mendacium excider. Homines sunt prognati à Chaldæis, qui principio Mesopotamiam incoluerunt. Cum enim deos patrios Chaldæorum detrectarent,

tractarent, patriisque moribus relictis unum sibi Deum in coelestem ad adorandum delegissent, ab illis exagitati, in Mesopotamiam aufugerunt. Ibi cum aliquamdiu commorati essent, iussi à Deo suo in Chananæam commigrare, paruerunt; atque in Chananæa commorati, magnum auri argentique & pecoris numerum comparaverunt. Postea, dominante fame, in Egyptum devenerunt: ubi tamdiu incoluerunt, donec in innumerabilem hominum multitudinē excreverunt. Deinde cum à rege Ægypti crudeliter tractarentur & lateres conficere indignè & labore servili cogereantur, Deum suum implorârunt, qui totam Ægyptum ineluctabilibus calamitarum ictibus percussit. Quibus malis coacti Ægypti eos tandem ab sese eimierunt. Sed postea remisso malo, cum eos fugiens revocare, rursusque in servitutem redigere conarentur, Deus illis mare rubrum disclusit, ita ut ab utroque latere aqua in muri firmitatem concreta staret, quâ illi viâ in sicco per medium maris solum pertransiverunt. Eodem Ægyptus exercitus consecutus, aquâ submersus ita est, ut ex innumerabili multitudine rē nuncius quidem evaserit. Trajecti mare rubrum, in solitudinem montis Sinæ venerunt, ubi mortalium nemo consistere unquam, aut habitare potuerat: ibi dulces ex amaris fontes ad bibendum habuerunt, & victum de cœlo per quadriginta annos acceperunt. Ac quocumque unquam venerunt, Deus eorum hostes pro eis, nullo arcu, nullâ sagittâ, nullo scuto, nullo gladio debellavit; nec unquam huic genti resisti potuit, nisi siquando à sui Dei cultu deflexit. Nam quoties alium Deum quàm suum coluerunt, direpti sunt, & omnes à bello contumelias perulerunt. Quoties autem Dei sui cultum reppererunt, Deus eis cœlestis resistendi vires dedit. Ad extremum, Chananæos, Jebuæos, Pherezeos, Hettæos, Hevæos, Amorrhæos, & fortissimos quosque Hesebonios deleverunt, eorumque agros & oppida occupârunt. Ac quamdiu sese à Deo suo offendendo continuerunt, multis bonis fructi, Deoque suo (qui improbitatem odit) profectio usi sunt: Et ante hæc tempora, cum ab ea vivendi ratione, quàm eis Deus tradiderat, declinavissent, diversis diversarum gentium bellis profligati,

gati, & tandem frequentes in extraneas regionis captivi abducti sunt, eorumque Dei sanum solo æquatum, & opida capta, & ab hostibus compilata sunt. Sed nunc ad Deum suum conversi, ex dispersione ac dissipatione congregati sunt, desertosque montes occuparunt, & Hierosolymam (in qua eorum sacrarium est) obtinuerunt. Quare disquirendum est, domine, si qua in offensâ sunt apud Deum: Nam si sunt, facile eos, ipso concedente, superabimus. Quòd si nihil ab eis est commissum, bello superse- dendum censeo: nè, Deo pro eis propugnante, infami- am apud omnes mortales subeamus. P. Quis est iste qui tantum tribuit Israelitis, ut eos putet Nabuchodonosori posse resistere? homines imbelles, & rei militaris ignaros, qui mehercle unum tui, Olofornes, exercitus impetum sus- tinere non poterunt. Invadimus modò, & Achtori osten- damus, eos posse superari. O. Quoniam tu nobis istud o- raculum, præclare vates edidisti, Israelitas à Deo suo de- fensum iri; ut intelligas unum esse deum Nabuchodono- forem, contra cujus invictam potestatem nè illorum qui- dem Deus stare possit; nos qui ab eo missi sumus, illos ad unum funditus ad interneconem ita delebimus, & equi- tate proculcabitur, ut eorum montes sanguine redundant, & campi corporibus compleantur; citiusque illos ad fu- gam, quàm nos ad perdendum, vires deficient. Hæc est totius orbis domini Nabuchodonosori indeclinabilis sen- tentia. At tu, Ammonitarum mercenarie, Achior, qui tam divinum nobis oraculum effatus es, esto sanè tantæ parti- ceps potentia, & quos nobis anteponis, ad eos desce, ut cum eis potius, ut dignus es, pereas, & inter eos, à nostra acie contrucidatus des pœnas Quòd si tantum tuæ superstitioni confidas, ut me, quæ suscipio, præstare non posse credas; quid metu exalbescis? Hic tibi tuta sunt omnia: non peri- bis, nisi cum illis quos perire non posse vaticinaris. Vos, mei satellites, abripe hunc Betuliam ad suos Israelitas: ut illorum potius exitii, quàm nostræ sit socius victo- riæ.

*Sent. Veritas invisa mundo. Etiam de veritate rogantes,
verita-*

veritatem audire volunt. Assentatorum plene sunt domus, auresque potentium. Assentatorem qui amat, ruinam amat. Casum antecedit superbia.

JUDITHA. *Juditha 8.*

ARGUMENTUM.

Juditha Betuliensium primates objurgat, quod de urbis deditione pacti sunt; & eos consolata, sese ad eis succurrendum parat.

Juditha, Ozias, & ceteri Senatores.

Attendite primates populi Betuliensis. Promisistis populo, & quidem interposito jurejurando, vos urbem hostibus post quinque dies esse dedituros, nisi Deus vobis interea tulerit auxilium. Itane verò tempus Divinæ statutis misericordiæ? Et ei diem vestro arbitrio, dicitis? Hocce tandem est Deum ad clementiam pellicere? an ad iracundiam instigare? Dicite mihi vos qui Dei voluntatem in certum quoddam curriculum includitis, potestisne, non dicam Dei, sed hominum animus qui sit, & consilium pervestigare? Quid Dei horum omnium auctoris, mentemne ejus tenetis? Nihil minùs, fratres. Nolite Dei iram provocare: qui si nolit intra quinque dies auxiliari nobis at potest intra quot voler; potest nos quolibet die vel tutari, vel hostium crudelitati objicere. Vos verò nolite Dei quasi vadari consilium. Neque enim is est, qui aut minis, hominum more, terrendus, aut arbitrio cujusquam sit coercendus. Quare, expectemus ab eo salutem, ejusque auxilium petamus. Spero eum, pro sua facilitate, nostras preces auditurum, præsertim cum nulla hodie in nostro genere neque tribus, exter, neque natio, neque populus, neque civitas, quæ deos colat fabriles: quæ res superioribus temporibus in causa fuit, ut patres nostri bello & direptionibus vastati, & ab hostibus magnâ clade concisi sint. At nos allum Deum non agnoscimus; unde sperare debemus, eum non esse nos nostrumque genus despecturum. Quod si in hostium potestatem venimus, non tantum nobis nocuerimus, sed etiam reliquæ Judææ, posteaque sacraria depeculanda reliquerimus: quorum pollutionem, & consanguineorum nostrorum

florum metuum, & nationis captivitatem, & nostrarum possessionum vestitatem, Deus temeritati nostræ accepta feret, & à nobis pœnas reposcet, ubicunque gentium sumus servituri, ut à nostris dominis indignitates omnes & contumeliæ nobis sin perferendæ. Neque enim talis servitus nobis Dei gratiam, sed hominum asseret infamiam. Quamobrem fratres (quandoquidem à vobis aliorum animi pendunt, vobis sacrarium, vobis sanum, vobis ara nititur) demonstrare consanguineis nostris, non esse desperandum, contraque, quicquid acciderit, fortiter esse & constanter ferendum. Deoque in his omnibus gratias agendas, qui nos tentat, sicut olim patres nostros tentavit. Recordamini Abrahamum, Isaacum, Jacobum, Mosem, denique omnes veros Dei cultores & amicos, quot, quantos, quam varios perpassi sint dolores. Constituite nunc altera ex parte eos, qui Dei periculationis impatientes, contemptius de eo, & gravius, & senserunt, & locuti sunt; ut scedè perdit, & à serpentibus exanimati sint. Quare nè horum desperationem sequamur, sed illorum superiorum fiduciam imitemur: cogitemusque nos non ut hostes extremo supplicio affici, sed ut servos fontes salutari verberationis medicinâ corrigi. O. Rectè tu quidem omnia, & quæ nemo neget. Neque nunc primum tua prudentia, intelligentia, consilium innotescit; quin jam ab ineunte etate vulgò compertum est, ista esse in te singularia. Sed & plebem sitis ad efflagitandum, & nos plebs ad jurandum adegit; quod jusjurandum violare nobis nefas est. Quocirca peccare tu pro nobis Deum, quæ pia & religiosa mulier es, ut pluvia nostros lacus impleat, nè siti deficiamus. J. Quemadmodum igitur id, quod dixi, à Deo esse sentiris; ita etiam id, quod facere decrevi, an ab eodem proficiatur, periculum facite: Deumque orate, ut me in consilium comprobet. Sum enim facinus editura, quod omnis posteritatis memoria concelebre. Vos hæc nocte ad portam eritis, ego cum ancilla mea exibo: ac spero fore, ut Deus, intra dies post quos urbis dedicationem concessistis, per me Israelitis subveniat. Sed nolo vos in meum propositum inquire-

re,

re, neq; enim vobis, nisi te perfectâ enunciabo, neq; quicquam aliud nisi Deum pro me, usq; ad meum reditum, orare. O. Bene vale, Deo tibi ad hostium ultionem viam præeunte.

Sent. Deo præscribendum non est. In fontibus, etiam in summa desperatione, de Deo bene sperandum est. Magnum innocentia præsidium.

O L O F E R N E S, *Judithæ 10, 11, & 12.*

A R G U M E N T U M.

Judithâ ad Olofernem perductâ, ei per dolum promittit de Judæis victoriam.

Excubitores, Juditha, Milites, Olofernes.

C Ujias es mulier? Unde, & quod? J. Ex Hebræis sum, quos quia exploratum habeo venturos in vestram potestatem, ab eis transfugio, meque ad Olofernem Imperatorem recipio, ut ei illorum arcana aperiam, viamque demonstrem, qua omnibus montanis sine suorum cujuscumque caede, potatur. E. Bene tuæ vitæ prospexit, quæ ad domum nostrum venire, & citò venire decreveris. Nos te ante cum sistemus. Quod cum perveneris, noliro animo formidare, quo minus rem omnem ei exponas. Nam hoc tibi confirmare possumus, te eo beneficio esse uturam. Deducamus eam ad Imperatoris tabernaculum. Vos reliqui interea excubias nihilominus habere. Nos centum eam duceamus. M. Heus tu, quò tam mane tanto studio & frequentia festinatur? Al. Dicitur transfugam quandam Hebræam ad Imperatorem duci, quæ si mirabili pulchritudine. M. Accurramus. O venustatem incredibilem! Quis militiam detrectet adversus Hebræos, quæ tales habeant mulieres? Pro quibus pugnando occumbere quis dubitet? J. Salve, Imperator maxime. O Allevate eam mei satellites. Bono animo es mulier, depone animi metum. Nam ego nemini unquam malefeci, qui terrarum orbis domino Nabuchodonosori servire voluerit. Quod nisi tui me, montiam fiduciâ, contempsissent, nunquam ego meam in eos hastam vibravissem. Sed ipsi sibi malum hoc conflaverunt. Verum dic mihi, quam ob causam ab eis ad nos perfuga transferis. Nam ad salutem venisti. Sume animum: vi-
ves & in hanc noctem & in postero, neque tibi quisquam

officiet; contraque, tecum bene agetur, quomodo solet cum servis domini mei regis Nebuchodonosoris. 7. Attende igitur quæ dicam, domine, & ea memoriæ manda. Dicam autem nihil vanum, (absit) sed ea dicam, quæ si sequi voles, rem tibi perfectam tradet Deus, neque tuus te conatus frustrabitur. Ità vivat omnium terrarum rex Nebuchodonosor, & ejusdem tibi concedita potestas, à quo ad omnes mortales corrigendos missus es, ut, per te non solum homines illi servient, verum etiam feræ, pecora, volucres, sub ejus Imperium tuâ virtute subjicientur. Nam non solum de tua sapientia tuique ingenii acumine fama apud nos precrebuit; sed etiam per omnes jam oras sermones dissipati sunt, te unum esse toto in regno optimum, potentissimum, & in rei militaris prudentiâ admirabilissimum. Jam verò Achior, quæ in tuo concilio dixit, & quæ tu ei respondisti, audita nobis sunt. Nam comprehensus à Betuliensibus, rem omnem eis exposuit. Cujus tu cave nè orationem negligas, sed memoriæ tradas; est enim vera: neque enim superari, neque armis debellari natio nostra potest, nisi Deum suum scelere aliquo sibi infestum reddiderit. Quare nè tuus labor irritus & inanis fiat, expectandum est dum scelus quoddam, quod jam in animis conceptum habent, commiserint, quo scelere cum Deum irritaverint, facilem & sibi perniciem, & tibi victoriam conciliabunt. Cum enim commeatu & aquâ deficientur, statuerunt pecora invadere: & quæ gustare Deus in lege vetuit, omnia decreverunt insumere, frumentique primitias, & vini oleique decimas (quæ servabant dicata sacerdotibus, qui Hierosolymis apud Deum nostrum ministrant) consumere habent in animo, quæ nec manibus tangere cuicumque profano fas est. Idque ut sibi facere liceat, miserunt Hierosolymam (nam & Hierosolomytani eadem fecerunt) qui sibi potestatem à senatu afferant: quâ potestate ad eos relatâ facturi sunt quod dixi, & tum demum in tuam potestatem venturi. Horum ego omnium non ignara, ab eis aufugi, ejusmodi erga te facinus ex Dei mandato edictura, ut ab ejus auditum omnes sunt mortales admiranturi. Sum enim religiosa, cœlique præponentem Deum no-

tes

Ætes diésque colo. Interea apud te commorans, domine, noctu itabo in vallem; Deúmque precabo: qui ubi me certiozem de eorum perfecto scelere fecerit, veniam id tibi indicatum. Tum tu cum omnibus copiis, nullo ex eis repugnante, proficiscêris. Te ergo per mediam Judæam ad ipsam perducam Hierosolimam, tuúmque currum in mediâ urbe sistam, ut eos tanquam pastore destitutas oves abigas, nullo tibi nec cane oblatrante. Hæc ego, mihi præsignificata & prænuntiata, ut tibi enunciarer, missa sum. O. Bene fecit Deus, quod te populo præmisit, quæ res & nobis victoriam, & domini mei contemptoribus perniciem afferat.

Quòd si tu, quàm es & formâ eleganti, & oratione eloquenti, tam præstabis quæ locuta es; & Deus tuus mihi Dèus erit, & tu Nabuchodonosoris domestica per totum orbem celebraberis. Agitè mei servi, ducite hanc in meam cellam, eique de meo penu alimenta præete. J. Dabis veniam; non licet mihi gustare tua, nisi velim mihi malum conflare. Sed vescar eis quæ mecum attuli. O. Quid? Ubi quæ tecum habes defecerint, unde tibi talia subministrabimus, cum vestratia cibaria non habeamus? J. Sic tu bene vivas, domine, ut ego non ante consumpsero quæ habeo, quàm Deus per me effecerit quæ decrevit facere.

Sent. Qui verum audire non vult, dignus est qui mendaciis decipiatur. Qui veritati non credit, in mendacio facillè capitur. Mulieris pulchritudo & oratio fallax. Bonum consilium qui repudiat, in malum consilium cadit.

V I R A G O, *Judithæ 13, & 14.*

A R G U M E N T U M.

Juditha noctu, caput Olofernis sicens, Bethuliam portis aperta intrat, & caput illud ostendens, eis qui facto sit opus præscribit. Deinde quoniam pacto Olofernem interfecerit, Achiori narrat.

Juditha, Excubitores, Cives, Ozias, Achior.

HEus, heus, vigiles! aperite, aperite portam. Deus Deus noster nobis adest, qui hodie insignem & præclarum victoriæ honorem tradidit Israelitis. E. Judithæ vox auditur focii; descendamus properè ad portam. Convocentur

huc senatores, vos incendite faces. 7. Vide Abar, ut istud caput habeas in promptu, ut id, proscende me, continuo de pera, unà cum velo, depromas. Jam hic aderit omnis civitas. C. Præluere funalibus vos; aperite portam, ianitores: intramittite eam, ut videaturus quid novi ferat. 7. Laudate Deum, laudate Deum, qui ab Israelis stirpe misericordiam suam non averterit, sed hostes nostros hæc nocte per meas manus fregerit. En vobis caput hostis nostri Olofernis, summi Assyriorum Imperatoris! en velamen in quo ille jacebat ebrius, quem Deus mea facie deceptum, muliebri manu occidit; meque euntem, manentem, redentem, inviolatam, intereratamque conservavit, neque ab illo violari permisit! Et nunc & illum viciisse, & me evasisse, & vos liberatos esse lætor; vosque ut Dei bonitatem infinitamque misericordiam prædicetis, exhortor. C. Agimus Deo nostro gratias, qui tibi tantam virtutem tribuerit, ut hodie per te nostros hostes in nihilum redegerit. O. O omnium mortalium sceminarum Deo acceptissima scemina! O cœli terrarumque creatoris Dei nunquam satis prædicandæ laudes! qui tuum vulnus in caput principis hostium nostrorum direxerit; quo facto tantam tibi hodierno die nominis gloriam comperavit, ut tuæ virtutis laus, tamdiu in hominum mentibus hæsuræ, & linguis celebranda sit, quamdiu hujus immortalis Dei facinoris memoria durabit, quæ quidem in tantis nationis nostræ angustiis non dubitaveris vitam tuam ruinæ opponere, & jam despondentibus animos subvenire. 7. Attendite nunc fratres. Hoc caput in pinnis majorum nostrorum suspendetis. Deinde orto sole universi armati eruptionem facietis, ita ut ad eorum oppugnanda præsidia descendere videamini. Tunc accidet (id quod erit necesse) ut ad Olofernis tabernaculum concurratur; quo invento mortuo, tantus illos timor occupabit, ut præsidium sibi in fuga ponant. Tum vos sequamini libebit eosque passim, Deo concedente, obteratis. Sed ante accersatur mihi Achior Ammonita, ut Israelitarum contemptorem (à quo ad nos tanquam ad certam necem amandatus est) videat. Adestum, Achior. Deus Israeli-

tarum

tarum (cui tu testimonium dedisti, ultorem esse hostium suorum) caput omnium infidelium hâc nocte meâ manu truncavit. Quod ut iâ esse credas, ecce tibi caput O'fernis, qui suâ arrogantia Deum Israelitarum despiciabatur, tibi que mortem in communi Israelitarum caede assignabat! A.O te non solum in omnibus Judææ domiciliis, sed etiam in omnibus gentibus felicem, cujus audito nomine, homines ad Deum laudandum exultabuntur! Sed jam narra mihi, si placer, quomodo te hac tota in re gesseris. Principio cum hinc (ut scis) profecta incidissem in vigiles, ab eis deducta sum ad Olofernem, apud quem, magnâ omnium expectatione iussa dicere cur advenissem, simulavi me esse perfugam, quâ desperatione rerum nostrarum ad eum transivissem, demonstravique ea quæ ex te audivisset esse vera. Neq. enim genus hoc hominum posse superari nisi aliquo facinore admisso. Sed jam fame pressos Israelitas, cogitare vefci eis, quibus vefci lex prohiberet: quo scelere si se obstrinxissent, facillè eos victum iri. Quare expectaret, dum id scelus esset perpetratum; mihiq; interea in ejus castris versandî faceret, quodcumq; vellem, exeundi potestatem, ut Deum precarer. & illo scelere commisso, à Deo certior fierem, eâ uque do eo admonerem: tum demum enim esse superaturum. Credidit ille, mihiq; omnia quæ petieram concessit. Ita triduo in castris versatus sum; noctu interim in vallem, Deum salutandi gratia, ventitans, Deique præsens auxilium suppliciter implorans: Quarto deniq. die ab illo ad compositionem accersita adfui, ostendiq; me quicquid imperâisset esse facturam. Peratur; ipse mei cupiditate ardens, largius sese invitat. Clausa cœna, cum ceteri vini pleni discessissent, Bagoas eunuchus tabernaculum externè clausit; me ibi sola relictâ cum Oloferne, qui ebrietate & furore oppressus, in lecto recubebat. Hic ego, cum pedisequæ meâ munda-vissem, ut extra cubiculum manens, exitum mihi tutum curarer, Deum (ad illius lectum stans) cum animo meo oravi, ut mihi tum meîsque adesset. Deinde ad lecti columellam, quæ erat propter caput Olofernis, accedo; inde acinacem detraho, & ad lectum me applicans, sinistra

caſariam ejus prehendo, Deumq; tacitè precata, ut me in ea re confirmaret, collum ſummâ vi his ſerio : amputatôq; capite, corpus à ſtrangula veſte provolvô; & ablato velo, exeo, ac pedileſquæ caput irado: quò in eicariam peram inditô, ambæ de more ſic quaſi ad ſupplicationem egreſſæ, huc rutò pervenimus. C. Salvi ſumus, reviximus! ô ſauſſam noctem, quæ nos ab æterna nocte vindicas! A. Quamquam quod dixi Olofernî, de Dei veſtri poteſtate, non aliter dixi quàm ſentiebam: tamen nunc multò magis hæc re confirmatus, credo, volôq; deinceps, non tam Iſraelitarum laudator, ſed civis eſſe, & in veſtrum numerû pignore circumciſionis adſciſci.

Sent. *Superbiſſimus quiſque turpiſſimâ morte dignus eſt. Vel ſemine manu poteſt Deus hoſtes ſuos utriſci. Caſo duce, faciè vincantur milites.*

S U S A N N A. Dan. 13.

A R G U M E N T U M.

Suſanna à duobus ſenatoribus, quia ipſorum libidini obſequi reuſaſſet, accuſata adulterii, ad ſupplicium damnata ducitur. Sed divinitus ſupervenit Daniel, qui interrogationis prudentiâ Senatorum calumniâ palam facit; atque ità in ipſorum caput ſupplicium convertit.

Duo Senatores, Concio, Suſanna, Daniel, Puer.

AUdite, univerſa Judæorum concio, quàm obrem in veſtrum judicium adducta ſit hæc Joacimi uxor Suſanna. Heri, cùm nos duo Judices in hortis ejus mariti ſoli deambularemus, hæc cum duabus pediſſequis ingreſſa eſt: quas ubi foras amandavit, hortorumque januam obſervavit, venit ad eam quidam juvenis, qui tum in occulto latebat, & cum ea concubuit. Nos qui in hortorum angulo eramus, animadverto tanto flagitio, accurrimus & eos videmus quidem coeuntes, ſed illum comprehendere nequivimus; Nam cùm eſſet valentior quàm nos, apertâ januâ exiit. Tantùm hanc prehenſam rogabamus, quis eſſet ille juvenis: ſed noluit nobis erunciare. Hæc nos, impoſitis huic reæ (ſicut mos eſt) manibus, teſtimur. C. Satis explorata res eſt. Senatores ſunt qui teſtificantur, & iidem judices; dubitari non poteſt. Plectatur capite, quemadmodum Lex jubet.

Sn.

Su. O Deus immortalis, qui occulta nōsti, qui omnia etiam antequam facta sint perspicias: tu scis, ut hi falsum contra me testimonium dixerint; ac vides, ut capite dem pœnas cum nihil eorum commiserim, quæ isti contra me per calumniam, maliciamque commentici sunt. *Sen.* Non est mirandum, si turpissimum facinus inficiatur. Sed interim ducatur ad supplicium, ut hoc tam detestabile facinus expietur ne tam scœda in populo neacula hæreat. *D.* At ego testor, me in hujus sanguinem nullq̃ modo consentire. *C.* Quidnam istud est, quod clamas tu? *D.* Itāne stulti estis, Israelitæ, ut neq; quæstione habita, neque veritate comperta. Israelitidem condemnaveritis? revertimini in forum. Dico isto contra eam falsa esse testatos. *Sen.* Ergo tu sede in medio nostrum, & tuam nobis pronuncia sententiam, postquam tibi senatus divinitus datur. Se jungite procul alterum ab altero, ut eos examinem. Adducite huc mihi istum. Vetule annis, veterator malitiâ, nunc tua te scelera petunt, quæ facitabas antea, cum insontibus condemnandis, sontibusque absolvendis, iniqua judicia faceres; Jova innocentem & justum interfici vetante. Nunc igitur, hanc siquidem vldisti, dic sub qua arbore congressos videris. *Sen.* Sub lentisco. *D.* Probè in tuum caput mentitus es. Jam enim Dei genis, mandato ab illo accepto, discindet te medium. Amovere hunc, adducite nunc alterum. Age genus Chananæum, non Judæum: te venustas decepit, tua tibi cupiditas mentem pervertit. Itā verò agebatis cum Israelitibus, quæ præ metu in vestrum congressum veniebant. Sed non Judæ proles vestram nequitiam sustinuit. Age igitur, sub qua illos arbore congressos deprehendisti? *Sen.* Sub ilice. *D.* Tu quoque probè in tuum caput mentitus es. Jámque præsto est Dei genius cum ense, qui te medium dissecet, ambósque perdat. *C.* O Dei bonitatem immensam! à quo nunquam deseruntur, qui in eo fiduciam suam collocarunt. Abripiamus ad necem hos nequissimos & improbissimos verulos, ut, ex lege, eâ tem pœna plectantur, quam innocenti mollebatur.

Sent. *Impii peccata peccatis tegere volunt. Deus innocentium preces exaudit. Impii in foveam cadunt, quam ipsi excavarunt.*

CHALDÆI. Dan. 2.

ARGUMENTUM.

Nabuchodonosor Babylonie rex Chaldæis jubet, ut somnium quoddam suum (quod ipsi exciderat) dicant, & interpretentur: quod cum illi non possint, imperat eos necari.

Nabuchodonosor, Chaldæi.

A Gite verò conjectores, augures, harioli, Chaldæi, homines explicandi ea quæ sunt obscuritate involuta peritissimi, evellite hunc mihi ex animo scrupulum, meumque mihi somnium aperite, cujus interpretationem anxius desidero: nam eam ob rem estis convocati. *C.* Viram tibi rex sempiternam precatur. Eloquere sanè nobis somnium: & nos id interpretando evolvemus. *N.* Oblitus sum: quòd nisi vos & somnium mihi & somnii significationem edisseritis, & vos per summum dedecus viram amitteretis, & vestræ domus complanabuntur. Sin autem editis, multis à me muneribus & præmiis atq; honore afficiamini. Proinde facite, si sapitis. *C.* At somnium discere, tuum est; nos interpretationem recipimus. *N.* Enimvero video vos ex eo excusationis occasionem arripere, quòd videtis eam rem mihi memorie excidisse. Sed nihil agitis, nisi enim me hac suspicione levatis; non potest esse dubium, quin uno omnes animo statueritis, me longis quibusdam amagibus pessimè deludere, & tempus consumere dicendo. Quamobrem eloquimini mihi somnium, ut intelligam vos hoc interpretari etiam posse. *C.* Nemo est in terra, qui istud præstare possit, neque quisquam unquam rex, aut princeps, aut determinator, tale quiddam quæsit ex ullo divino. Est enim, quod tu rogas, omnino difficillius, quàm quod possit quisquam expedire, præter unum Deum, qui inter mortales non versantur. *N.* Papæ! ergò vos prorsus inutiles estis, & hominum animis, inani præclaræ rei possessione, teneris effunditis? quis vestri erit usus? Conprehendite, facellices, colligate, abducite ad extremum supplicium istos omnes nebulones. Jubeo ego atque impero eorum hoc indoctum, & insipiens doctorum & sapientium genus, ad necem trahi: ut quorum nullus in vita vivit, eorum mors sit viventibus salutaris.

Sent.

*Sent. Deus sapientium sapientiam perdit. Deus sapientes
hujus mundi implicat inexplicabiliter.*

D A N I E L. Daniel 2.

A R G U M E N T U M.

*Daniel Nabuchodonosori somnium ipsius dicit & interpretatur;
quod quidem est de quatuor mundi imperiis, videlicet Chalda-
eorum, Persarum, Macedonum, & Romanorum: quibus succedit
Regnum Christi, quod omnia illa abolet.*

Daniel, Ariochus, Nabuchodonosor.

NOli interimere istos sapientes, Arioch, quos iussit
rex occidi: sed deduc me ad eum; ego suscipio inter-
pretationem. *A.* Placet: sequere me. *D.* Sequor. *A.* Nactus
sum hominem ex captivis Judæis, O rex, qui pollicetur in-
terpretationem. *N.* Tunc is es, Balasar, qui possis mihi &
quid in somniis viderim & quid id significet, effari? *D.* Quod
quæris arcanum, O rex, non sapientes tibi, non conjectores,
non hariioli, non prœvigiatores possunt explicare: verum
est in coelo abditorum demonstrator Deus, qui ea tibi præ-
monstrat, quæ olim evenitura sunt. Igitur tuum somnium, &
visum quod tibi secunda quietem occurrat, hujusmodi est:
Cum in lecto cubiculari jaceres, in cogitationem venisti,
quod posthac futurum esset: id quod tibi ignotum ille do-
ctor declarat; idemque mihi, non propter excellentem sa-
pientiam, quâ tuus cæteris mortalibus præsem; verum
mihi idem aperuit, quod tibi plana faciam ea, quæ tu cum tuo
animo cogitasti. Tibi in somniis objecta est species quædam
inusuatâ magnitudine simulacri, ante tuos oculos stantis,
aspectu terribili: cujus caput erat ex auro probatissimo,
pectus & brachia argentea, venter & femora ær, a pedes par-
tem ferrei partem cæracei. In eo spectando dum tu hæres,
saxum sua sponte avulsam incidit in ejus pedes, còsque
contrivit: quo casu contractum simul est ferrum, creta, æs,
argentum, atque aurum, omniâque fragmenta ventus,
tanquam cellate stipulas ex area, sic sustulit, nè vestigio
quidem relicto: ipsum autem saxum, quo ista est statua
sculpta est in ingentem mentem, qui totum terrarum
orbem

orbem complevit. Et hoc quidem est somnium. Jam interpretationem addemus. Tu rex es regum; tibi cœlestis ille Deus nobilissimum regnum, & præclarissimam largitus est potestatem; omneque homines, quorquor ubiq; terrarum sunt, testisque bestias, & aëreas volucres, sub tuum imperium ditiorēque subjunxit. Itā tu caput aureum. Post te autem exister aliud regnum tuo deterius, id erit argenteum. Deinde æreum, cujus dicto latē in omnem terram patebit. Post, quartum surget, durum & plate ferreum. Ut enim ferri duritate omnia atteruntur & comminuantur: itā ejus imperii violentia, & rigor, omnia violabit & conunder. Pedes autem pedūque digitos quod vidisti partim ferreos, partim fictiles; regnum illud diffidens erit, & ex parte ferreum rigorem obtinebit, sicut vidisti ferrum cum argilla conjunctum; Illa verò digitorum, partim ferro, partim argillā constantium, diversitas, regni inæquabilitatem loquitur, quod partim valens, partim debile futurum est. Quodque ferrum vidisti argillæ conjunctum, illa quidem propinquitate inter se conjungentur, sed invicem non cohærebunt, quomodo ferrum in terram ferruminari non potest. Ejus regni tempore, suscendat Deus regnum nullā unquam temporum serie delendum, deque alii generi tradendum, quod quidem franget & abolebit omnia illa regna, ipsūque permanebit in sempiternum. Quemadmodum vidisti ē rupe saxum nullā manu erutum, quod ferum, terram, æs, argentum, aurumque perfregit: itā Deus ille in ximus tibi præsignificat ea, quæ post hoc tempus futura sunt esseque somnium certissimum, & cum te ad verbum conveniens. *N* O immensam ineffabilemque sapientiam! *O* profundum & ingeniosum intellectum! afferre huc citò odores & libamina. Dignus est cui suffragia fiunt, cuique divini honores præstentur. *O* Balsasar, vester Deus verē Deus est Deorum, regūque dominator, & obscurorum explicator, postquam tu rem tam profundā ignorantie caligine demersam potuisti in lucem eruere.

Sent. Deus arcana sua piis, & per piis etiam aliis patefacit. Omnia in deterius abeunt usque ad adventum Christi. Christi imperium æternum est.

F O R.

F O R N A X. Dan. 3.

A R G U M E N T U M.

Nabuchodonosor Babylonius Rex erectam à se statuam auream imperat à cunctis suis populis congregatis adorari. Hoc cum Sidracus, Mesacus & Abednego, Judei, facere recusassent, in ignis fornacem conjiciuntur. Sed cum ab igne indemnes fuissent, Nabuchodonosor ipsorum Deum solum esset confusus, imperat adorari.

Sidracus, Mesacus, Abednego, Præco, Delatores.

Nabuchodonosor, Proceres.

Quorsum pertinet tanta hominum multitudo, à tam diversis nationibus in hunc locum convocata? *M.* Nescio, nisi quod dum video immanem illam Statuam jussu regis erectam, metuere incipio, nè quid rex impium cogitet. *A.* Ago quoque valde commoveor, ac, nè velit eam adorari, vereor. *S.* Quid agemus igitur, si jussit? *A.* Nos verò non adorabimus: nam hoc quidem esset, Deo cultum renuciare. *S.* Quà tandem istud ratione? *A.* Rogas? Hominem, vivum Dei immortalis effigiem, ad pedes inanitis & stupidi, rei mortalis, simulacri procumbere? quid indignius, aut magis implum fieri aut cogitari potest? *M.* At licebit, periculi deprecandi gratiâ, cultum simulare, cum tamen animus in Deo semper fixus hæreat. *A.* Apagesis. Satiùne se viro probaret mulier, si, cum alteri corpus suum prostitueret, se tamen virum suum semper in animo ferre, diceret? Hæccine tibi justa excusatio videretur? *M.* Nequaquam. *A.* Atqui non minùs est hoc absurdum. Tunc, qui unus es, teipsum divides, & alteram tui partem Deo, alteram Vejovì addices? Quæ tanta animi mollities est, aut quæ perversitas, nos, quos honestum esset propter mortales Dominos quamlibet mortem oppetere, quique id in albis laudamus, metu frangi. & ab officio & pietate erga Deum immortalem deduci? *S.* Quid ergò censes? *A.* Subeundum quemvis cruciatum potius, & fortiter occumbendum, quàm tantillum modò de viâ descedendum. *S.* O masculum pectus! laudo te. Equidem ità sentiebam, sed volui quid animi haberes tentare. Verùm edicitur silentium, & video in

colò

loco edito præconem : audiamus quid proclamet. *Pæ.* Pax sit rebus. Edico vobis quid ex quacunque natione, populo, lingua præsenes adestis, ut simul atque sonum audietis tubæ, tibæ, citharæ, sambucæ, psalterii, symphonix, & reliquorum concentuum, procumbatis, & Signum aureum adoretis, quod rex Nabuchodonosor erigendum curavit. Quod si quis non paruerit, continuò in igne cadentem fornacem iniicietur. *S.* Deum immortalem ! quod scelus video ? Eône impietatis & infantix prolabi homines, ut id tanquam Deum colant, quod hominum manu factum, homine deterius est & inferius ? *M.* O vesaniam ! illud vide scis, ut procladerunt omnes ! Ego certè centies mori malim. *D.* Videtisne illos tres Judæos qui non procubuerunt ? *Al.* Viteo ; nunciandum id est regi. *D.* Rectè facite : eamus ad eum. *A.* Adeône concidisse constantiam, ut in tanto numero nullus sit, quem non labefactaverit metus ? *D.* Optamus tibi, rex, vitam quàm longissimam. Tu edicto cavisti, ut omnes audito cantu musico procumberent, & aureum simulacrum adorarent : rebellibusq; poenam descripsisti, ut igne cremarentur. Nunc homines quidam Judæi, quos in procuratori Babylonica præfecisti. Sidracus, Mesacus, & Abednago, tuum edictum contemnunt, neque eosdem tecum Deos colere, neque Statuam adorare curant. *N.* Irâne est ? Ergo invenientur, qui meum imperium detrectent ? Ergò ego non maximus ? Properate, adducite eos properè. *D.* Fiet. *N.* Jam ego eos docebo quid sit mihi non obedire : jam efficiam, ut sciant me esse regem. *D.* Adducimus tibi homines, O rex. *N.* Irâne est, Sidrace, Mesace, & Abednago, ut vos neque meos Deos venerimini, neq; auream Statuam à me erectam adoretis ? Quid ? Nunc saltem non estis parati, auditis concentibus musicis, accidere ad eam ? Nam nisi facitis, protinus in fornacem immitte : int. Ecquis verò est Deus, qui vos à meis manibus liberet ? *S.* Nihil sumus solliciti, quomodo tibi ad ista respondamus. Est Deus, quem nos colimus, qui & potest nos ex flammis servare ; & ex tuis manibus, rex, profectò servabit. Quòd etsi non ita esset, tamen omnino (nè tu erres) neque Deos tuos coleremus, neque ante Statuam inclinaremur. *N.* Proh deùm atque hominum

hominum fidem ! tantâ esse quenquam audacia, ut ausit mihi in os repugnare ? Ite, comportate ligna, subijcite igni alimenta, efficitur eum septuplum hujus qui nunc est. Vos verò. O fortissimi viri totius exercitus, comprehendite hos tres viros, colligate. Eja, quid statis ? Nihil opus est detrahere vestes, vincite unâ cum omni amictu. Hem, sic volo ; precipitate eos in flammam. Videamus quid possit eorum Deus : properate, ignavi ; ego vobis hoc scepro comminuum capito. Papæ ! Videte ut flamma eos hauserit, qui ipsi in flammam alios conjecerunt. Sed quid ? O rem miraculi plenam ! quid ego video ? Eho mihi proceres, nonne tres viros in ignem constrictos injecimus ? *Pro.* Factum, rex. N. Atqui ego video quatuor viros solutos in media fornace ingredienti illâs, & indemnes : quorum quartus forma est augustâ, & planè divinâ, O rem inauditam ? accedam propius ad ostium fornacis. Heus Sidrace, Mesace, & Abednago, summi Dei cultores, exite huc. S. Adsumus, o rex, è torrida flamma divinâ benignitate erepti. *Pro.* Dii boni ! quid hoc rei est ? Quanta miracula hodie cernimus ! Videte sùltis, ut ignis in horum corpora nullam vim habuerit, ut nè pilus quidem crematus sit, ut amictus integri nullâ flammæ notâ inusti sint. N. Gratiâs ago Deo Sidraei, Mesaci, & Abednagonis, qui genium suum miserit ad liberandum sui cultores, qui ipsius fiduciâ nixi, spreto regis edicto, maluerunt sua corpora ad cruciatum tradere, quàm ulli Deo præterquam suo, ullum cultum aut honorem habere. Itaque decerni placet, decretumque in omnibus omnium linguarum nationibus & gentibus promulgari, ut qui malè de hoc Deo dixerit, turpissimo exitio plectatur, ejusque domus publicetur & evertatur, ut illius facinus memoriâ & nomine loci notetur. Nam, præter hunc unum, præsens ac salutis præpotens Deus, nullus est.

Sent. Maxima pars mundi homines magis metuit quàm Deum. Mori satius est, quàm simulacra colere. in iustissimum quemque gravissimè leviant principes hujus mundi. Deus suos novit vel ex mediis flammis erigere. Pii patièdo vincunt.

BALSASAR. Dan. 3.

A R G U M E N T U M.

Accersitus ex matris consilio à Balsasare Babylonia rege Daniel vates, ei legit & explanat scriptum manûs in pariete, quod Chaldaei non potuerunt.

Balsasar, Regina, Daniel.

Nullumne esse è vobis, qui hoc legere & explanare possit? O homines ad nullam rem idonei! Quid attinet vos in tanto honore esse, si cum maximè opus est, tum minimè potestis? *R.* Regem multum diùque salvere jubeo. Audivi ut tu te crucies, & æstues, quòd nemo posset tibi hoc scriptum enucleare. Sed nè te afflicta, neve tantopere pertimesce. Vir quidam in tuo regno, mente sanctissimorum deorum præditus, cujus excellens perfectaque doctrina, peritia, sapientia, tempore patris cui cognita perspectaque fuit: quo nomine Rex eum magorum, hariolorum, divinorum, Chaldaeorumque magistrum esse voluit, quòd eum Daniele (nam id est ei nomen, quanquam rex Balsasarem nuncupavit) compertum esset singulari ingenio & prudentiâ valere, inque somniis interpretandis, ambiguisque aperlendis, & obcuris declarandis, longè alios omnes antecellere. Proinde, si me audies, eum avocabis, ut te istâ difficultate liberet. *B.* Evocetur sanè *R.* Mox aderit, nè trepida. *D.* Adsum tuo accersitu, O Rex! *B.* Tunc es ille Daniel, ex captivis Judæis, quos meus pater huc è Judæa traduxit? *D.* Etiam. *B.* Audio te afflatu augustissimorum deorum agi, scientiæque & prudentiâ atque sapientiâ facile principem esse. Eam ob rem te advocavi. Sed quum ad rem, audi. Cum hic lato solutòque animo opiparè convivarer, undè cum mei regni optimatibus; ecce exiit quædam quasi manus, quæ digitis inscripsit in tectorio parietis, è regione candelabri, ea quæ tu vides: ad quæ explicanda evocavi omnes Babylonicos sapientes: sed eorum nemo, non modo interpretari, sed nè legere quidem potest. Te autem accepi implicita evolvere, & obscura optimè declarare posse. Nunc itaque, si potes hoc legere, & mihi quid sit eloqui, purpurâ & aureo torque insignitus, tertium regni principatum

cupatum obtinebis. D. Tua tibi dona habero, aut alli largitor. Ego tamen hoc scriptum & legam, & tibi planum faciam: Itaque ades animo, O Rex! Nabuchodonosori patri tuo olim largitus est Deus magnificum Regum, splendoremque egregium: qua de causa omnes cum gentes & nationes trepidè metuebant: quippe qui, quoscumque visum erat, interimeret, caderet, efferreret, deprimeret. Sed cum jam secundis rebus elatus intemperanter superbiret & animos tolleret, de folio deturbatus est, & omni splendore amisso, ex hominum consortio ejectus: tum in brutam naturam, sensumque translatus, inter feras habitavit; & herbarum pastu bonum ritu delectatus, ventos imbresque & omnes naturales cœli mutationes nudato corpore pertulit, donec tandem recognovit summum illum Deum terrestris hujus imperiî principem esse, & ei quem velit præficere. Tu quoque Baïasar, qui es ejus sacu editus, nihilo te modestiorem præbuissti, cum tamen ea omnia præclare scires: sed te contra cœlorum Dominum insolentiùs gessisti, & nunc vasa terrestris ejus Domicilii proferri jussisti, quibus tu, tuique procures & uxores, tum iusta, tum concubinæ, in bibendo vino abusi estis. Quinetiam Deos celebravisti aureos, argenteos, æreos, ferreos, ligneos, & lapideos, qui neque cernunt, neque audiunt, neque sentiunt; Deo autem, in cujus manu tua vita & facta omnia sunt, nullum honorem habuisti. Quare ab eo missa est hæc manus, cujus scriptum hoc est, *Mensus est, mensus est, ponderavit & divisit*. Sensus autem: *Mensus est*, mensus est Deus regnum tuum, & id consummavit: *Ponderavit*; ponderatus es in trivina, & inventus levior: *Divisit*: divisum est tuum regnum, & Medis Persisque distributum.

Sert. Cum maximè opus est, tum minimè juvant hujus mundi sapientes. Cum trepidat, & nihil potest humana sapientia, tum minimè sese exerit divina. Qui alieno exemplo non sapit, in suo periculo maloque dignus est. Hominum imperia in Dei sunt arbitrio.

H A M A N. Esera 7.

ARGUMENTUM

Estera regina regi Assuero patefacit perfidiam Hamanis in Judæos; eaque ob causam rex ipsum jubet in crucem tolli ab eo ipso crectam ad tollendam in eam Mardochæum Judæum.

Assuerus, Estera, Haman, Harbona.

L Atè sane & prolixè à te accepti sumus, regina, vxor charissima. Quamobrem roges jam quilibet licet; id rogatum seres. Dic quid peras: vel si dimidium regni mei, tamen impetrabis. *E.* Siquidem habeo te propitium, O rex, si id tibi videatur, vitam mihi meisque popularibus concedes. Hoc unum peto. Nam sumus proditi, & indignissimo crudelissimoque exitio destinati. Quòd si servituti addiceremur equidem posita feriem: quinquam indignus esset hostis, qui tantum regi damnum compararet, *A O* superi! Quis hominum est tam audax, ut id ausus sit etiam cogitare? Aut ubi is est; *E.* Ecce hinc adest hostis infestissimus, homo hominum quantum est pessimus, Haman. *A.* Proh deum atque hominum fidem! O Cælum! O terra! ardeo: tantà inventum esse quenquam audacià: *Han.* Exiit ià inflammatus. Quantum ego illum video, res mihi ad restim redit. Sed tamen tentabo animum reginæ, si forè miserescat mihi: quòd si hoc non succedat, actum est, ilicet perii. Regina, jam non deprecor culpam: merui, fateor; nec potest ullum supplicium majus esse meo crimine: Sed te supplex, genua amplectens, per istam ei mentiam. *A.* Quem neque pudor, neque mea Majestas dererit. Sed quid video? Atar etiam adestum reginæ? O magne Jupiter! etiamne ut reginam domi apud me vi comprinat? corripite, velate vultum: Indignus est qui lucem inueatur. *Han.* At etiam, sic scias quid machinatus sit in Mardochæum, hominem de re, rex, optinè merui, utpote per quem facta in re conjuratio patefacta sit. Crucem ante domum suam in altitudinem cubitorum quinquaginta erigendam curavit, in quam cum tolleretur. *A.* Percomitò è cadit, autorem in eam tollite, ut eandem, quā alios caput, viā capiat.

Sent. Mardochæum illecebrarum magna via est in utramque partem, huc est, vel ad ascendendum, vel ad javanum malum consilium

consilium consultori pessimum. Impii suorum laqueo jagulantur.

A R T A X E R X E S. 2 Esdræ 2. vel Nehem. 2.

A R G U M E N T U M.

Nehemias à rege Artaxerxe veniam et opes impetrat, eundem instauratum urbem Hierosolymam.

Artaxerxes, Nehemias.

Qui fit ut vultu sis adeò tristi, cum non ægrotes? Mirum ni animi tristitia est. N. Rex, in perpetuum vive. Possūne non tristi vultu esse, cum urbs, in qua sepulcra sunt majorum meorum, eversa sit; ejus portæ igne deflagaverint? A. Quidnam ergo petis? N. Si tibi videretur, & si quid apud te valeo, ut me dimittas in Judæam, ad instaurandam urbem patriam. A. Ego verò dimitto. Tu dicito, quid tibi ad istud fieri velis. N. Curablis, si placet, ut mihi dentur literæ ad prætores Syriæ, qui me curent deducendum, dum perveniam in Judæam. Deinde literæ ad Asaphum regis sylvæ custodem, qui mihi ligna suggerat ad reficiendas portas arcis, quæ est ædi conjuncta, urbisque mœnia, & domum, in quam sum diversurus. A. Dabuntur quæ petis. N. Ago tibi gratias immortales Rex, tibi que fortunatissimum longissimūque regnum precor.

Sent. Regis animus Deus habet in manu, eumque quocunque vult inclinatur. Cui propitius est Deus, huic conciliat benevolentiam potentium.

N E H E M I A S. 2 Esdræ 5. vel Nehem. 5.

A R G U M E N T U M.

Expostulat pauperes Judei de divitum erga se iniquitate avaritiæ. Et Nehemias divites cogit in ordinem.

Plebei, Nehemias, Primates, Sacerdotes, Populus.

Magnus est cum nostrum, tum nostrorum liberum numerus; comparandum est inde frumentum, quo vivamus. Al. Oppignorandi sunt fundi nostri, & vineæ & domus, ut nos frumento contra famem mutuiamus. Al. Jam pro nostris agris, & vineis, ad tributum regi pendendum pecuniam sumptimus mutuam. An æquum est, ut cum ejusdem nobiscum consanguinitatis sint alci, eandemque sit liberorum co-

rum atque nostrorum conditio; nos tamen liberos nostros in servitutem dedimus, sintque jam filiarum nostrarum nonnullæ emancipatæ, neque eas vindicare possumus cum fundos & vineas nostras teneant alii? *N.* O indignum facinus! Itane verò, principes, scœnus à vestris exitiis? Ergo nos consanguineos nostros Judæos, in extreras gentes venditos, pro nostris viribus redemerimus, & vos eosdem emetis, ut dominos non amiserit, sed mutaverint? Non rectè facitis. Nonne in metu Dei nostri viveretis, ut barbarorum hostium nostrorum vituperationem evitetis? Ego quoque, & mei cognati, atque famuli, argentum eis frumentumque mutuò dedimus. Agite, remittamus hoc nomen. Reddite eis hodie agros suos, & vineas, & olivera, & domos: tum centesimam condonate argenti, & frumenti, & vini, & olei, quæ iis mutua dedistis. *Pr.* Reddemus, neque ab eis quicquam exigemus; Sic faciemus ut tu hortaris. *N.* Vos verò, sacerdotes, jurate vos ita facturos. *S.* Faciemus. *N.* Ergo quemadmodum ego meum gremium excutio, sic, quicumque non hæc præstiterit, eum excutiat Deus ex domo & labore suo: sicque esto excussus, vacuusque. *Pr.* Amen.

Sent. *Avaro homine nihil est iniquius. Avarus animam venalem habet. Multum pollet, etiam apud iniquos, justus & gravis homo.*

VERITAS. 3 Esd. 3, & 4.

ARGUMENTUM.

Darius Persarum rex proponit optimatibus suis, trium stipatorum suorum sententias, ad judicandum quenam esset optima. Sunt autem eæ, de vinebus Vini, Regis, Mulierum & Veritatis. His cum stipatores, jussu regis, sue quisque sententiæ rationem reddidissent, palmam obtinuit Zorobabel, qui veritati primas tribuisset: & à rege, præter statutum disputationis premium, imperat, ut Hierosolymitanum sanum instauraret.

Darius, Anagnostis, Stipator, Alter Stipator.

Zorobabel, Optimates.

HÆc causa est, mei proceres, cur vos jusserim convocari. Cum mei corporis custodes, dormiente me, inter se
(ut

(ut fit) confabularentur, eò delapsi sunt, certatim ut dicerent suam quisq; sententiam, eoque res maximam vim haberet : eâ condicione, ut cujus dictum Ego & Persidis triumviri doctissimum judicâssemus, huic Victori pronunciato ea darentur, quæ jam audletis. Recta schedulam. *A.* Cujus dictum sapientissimum erit, is à Darlo rege ingentia dona, & victoriæ ornamenta consequitor, purpurâque induitor, & auro bibito & in auro dormito, & in aureis frænis currum, byssiniamque clidarim, & torque circumdatum collum habeto, & secundum Darlum primus propter suam sapientiam sedetò, Dariiq; familiaris dicitur. Primi sententia est hæc: *Maximam vim habet Vinum.* Alterius; *Maximam vim habet Rex.* Terti; *Maximam vim habent Mulieres,* sed *Omnia vincit veritas.* *D.* Nunc evocentur hæc juvenes, ut ipsi sua dicta declarent. Dicite, juvenes, suæ quisque sententiæ rationem. *St. prim.* Quantam vim habet vinum, ô viri ! Omnes, à quibus bibitur, homines fallit : eandem regi, ac privati, eandem servi ac liberi, eandem pauperis ac divitis mentem efficit ; omniumque animos ad lætitiâ & hilaritatem convertit ; neq; doloris ullius, neque debiti memor, omnium animos divites reddit ; oblitumque vel regis, vel satraparum, efficit, ut nihil nisi magnificum loquantur ; utque cum potaverunt homines, & fraternæ necessitudinis & amicitie memoriâ depositâ, continuo gladios stringant ; neq; postea, ubi à vino resipuerint quid fecerint recordentur. O viri, nonne permagnam vim habet vinum, quod hæc fieri cogitat ? *Al.* O viri, nonne permagnam vim habent Homines, qui terras, & maria, quæque in eis insunt omnia teneant ? Atqui Rex omnibus antecellit & dominatur, in eosque principatum tenet : ita ut, quicquid jusserit, faciant. Si jubet ut inter se belligerent, parent : si contra hostes mittit, vadunt, & montes, & muros, & turre demolluntur ; occidunt, & occiduntur, neque regis edictum excedunt. Quod si vicerint, ad regem omnia referunt, tum quæ prædari sunt, tum cætera. Item qui non militant, neq; bella gerunt, sed terram colunt, hi quoq; ubi sæta messuerunt, ad regem referunt, cogitque alius aliam tributa regi ferre. Is unus si jubet perimere, perimunt :

si dimittere, dimittunt; iubet verberare, verberant; iubet vastare, vastant; iubet construere, construunt; iubet excindere, excindunt; iubet serere, serunt: cunctusq; ejus tum populus, tum magistratus eidem parent; eoque interim accumbente, cibum capiente, dormiente circum undiq; custodiam agunt; neque culquam discedere, & sua negotia curare licet, neque ejus dictis non parere. Quare sic statuo, viri, Regis maximam esse vim, cui sic obtemperetur. Z. Magnus quidem rex est, viri, & homines multi, & vinum multum potest. Quid qui his dominatur? Quis autem horum principatum tenet? Nonne mulieres? Mulieres regem genuerunt; & omne mortalium genus, qui mari ac terra dominantur, ab his ortum est: hæ ipsos educaverunt vinearum satores, ex quibus vinum fit: hæ hominum vestes faciunt: hæ hominibus gloriæ sunt, nec possunt sine sceminis homines esse. Quod si aurum, argentumve, aut aliquam rem præclaram comparaverunt; nonne pulchræ alicujus & eleganti formæ mulieris amore capti, his omnibus omissis, in eam oculos defigunt? eam hiant ore inveniunt? aurumque & argento & omni rerum pulchritudini anteponunt? Homo, omisso suo ipsius parente à quo educatus est, suæque patriæ, uxori adhærescit, & cum uxore vitam finit, & patris & matris & patriæ immemor. Atque ut perspiciatis mulieres in vos dominari; nonne, quæ labore & industriâ paratis, omnia mulieribus datis atque affertis? Sumit homo gladium, & foras ad latrocinandum & furandum proficiscitur, & mare & flumina tranat, & leones videre sustinet, & per tenebras grassatur; atque ubi furatus, prædatus, gradatus est, ad micam omnia refert, pluitque diligit homo suam conjugem, quam parentis; usque adeo, ut propter sceminas multi mente alienati, multi servi facti sint, multi perierint, multi lapsi sint & peccaverint. Quid? An mihi non creditis? Nonne ingens regis potentia est? Nonne omnes cum nationes vel tangere formidant? Atqui videbam cum hominis præclarissimi Bartaci filia Apame, regis concubina, ad regis dexteram sedens, de cujus capite diadema auferret, suoque imposeret: tum regis malam sinistram manu feriret, rege interea

eam ore hante aspiciente, & arridenti arridente, & succensenti blandiente, quo eam sibi reconciliaret. Annon multum valent mulieres, o viri, quæ hæc faciant? Multum sanè & mulieres pollent, & ingens terra est, & excelsum cælum, & sol, cursu velox, qui uno die cælum circumvectus, eodem recurrit unde profectus est, magnus sanè est: sed veritas maxima est, & omnium potentissima. Veritatem omnis terrarum orbis vocat: veritati cælum ipsum favet: veritatem omnia reformidant, & tremiscunt: neq; quicquam in ea vitiosum inest. Vitiosum vinum est, vitiosus rex, vitiosæ mulieres, vitiosi mortales omnes, & ejusdem vitiositatis sunt certum opera omnia, in qua vitiositate veritatis expertes pereunt. At veritas æterna pollet, & perpetuò vivit vigetque: nequa est quæ cujusquam ratione de recto deflectat, ac non eadem sit omnibus: sed ab omni iniquitate & private aliena, æquum facit, ejusque facta probant omnes, nec inest in ejus judicio quicquam iniquum. Cæterum & ab hac, & à regia magnificentia, & à potentia, & à majestate seculorum omnium, laudatur Deus veritatis. O. Maxima veritas est, maximaque vim habet. D. Vicisti: pete quidvis, etiam præter ea quæ scripta sunt: nos id tibi dabimus, quoniam doctissimus inventus es; & à me proximus sedebis, meusque familiaris vocabere. Z. Memento vori tui, quò te Hierosolymam instauraturum pollicitus es, tum cùm regnum assecutus es; omniaque vasa Hierosolymis exportata, eò remissurum, quæ seposuit Cyrus, cùm de Babylone excindenda votum fecit, eaque se illò missurum promisit. Et tu recepisti te instauraturum sanum quod igni cremarunt Idumei, tum cùm à Chaldeis pervastata Judæa est. Et nunc hoc est quod à te postulo, rex domine, atque flagito: hæc est magnificentia, quam à te expecto. Oro igitur ut votum præstes, quod cæli regi, tuo ipsius ore, nuncupasti. D. Laudo te, & bene mones: faciam.

Sent. Honesta est de virtute contentio. Utinam, inter sese sic certarent hodie stipatores principum! Utinam & principes bona veraque dicta sic & judicarent & remanerent! Sed fuit illud sæculum argenteum; nostrum est ferreum

Certè rara sunt hodiè in aulis hujusmodi certamina. Omnia vincit veritas.

DIALOGORUM SACRORUM LIBER QUARTUS.

MARIA Luca 1.

ARGUMENTUM.

Gabriel Genius Mariæ nunciat, edituram filium Dei; quærentique modum demonstrat id fore à Spiritu Sancto. Illa credens assentitur.

Gabriel, Maria.

SALVE ornatissima, Domino conjunctissima, mulierum felicissima. Quid meruis, Maria? Bono es animo; nam accepta es Deo. En ego tibi renuncio, te isto utero conceptum parituram natum, quem **JESUM** nomine vocabis. Is erit maximus, & filius summi Parentis censebitur, eumque donabit terrem omnium præpotens Deus folio Davidis, autoris generis ejus. Itaque posteris Jacobi regnabit in æternum, nec ullus erit ejus regni finis. *M.* Quomodo fiet istud, cum ego viri notitiam non habeam? *G.* Spiritus sanctus sese in te insinuat, etq; Dei Opt. Max. vis gravidabit. Itaque sanctissimus iste scærus, ut erit, ita etiam dicetur Dei filius. Elisabetha quoque (quò magis credas) tua cognata, jam senex concepit filium, & nunc sextum jam mensem fert uterum; & tamen inter steriles habebatur. Usque adeò nulla res est quam Deus non possit. *M.* Ecce me Domini servam! Eveniat mihi prout tu dixisti.

Sent. Deo nihil arduum. Promittenti Deo credendum est, etiamsi quid nature contrarium promittat. Neque enim nature abnoxius est antior ipse nature.

BAPTISTA Matth. 3. Mar. 1. Luc. 3.

ARGUMENTUM.

Joannes Baptista populum docet vitæ correctionem, & de Christo vaticinatur.

Joannes

Joannes Baptista, Plebs, Publicani, Milites.

Progenies viperina, quis vos summonuit suam poenam sugere? Edite ergo vitæ melioris indices fructus, & nè ideo magnos vobis spiritus & arrogantiam sumite, quod patrem haberis Abrahamum. Dico enim vobis, Deum posse ex his saxis suscitare liberos Abrahamo. Jam verò securis arborum radici admota est, omnisque arbor fructum bonum non edens excindenda est, & in ignem injicienda. *Pl.* Quid ergo faciemus? *J.* Qui habet duas vestes, impertiat non habenti: & qui habet cibaria, idem faciat. *Pub.* Nobis autem, Magister, quid faciendum est? *J.* Nihil amplius, quam quantum vobis decretum est, exigit. *M.* Quid etiam, nobis? *J.* Nè quem pulsare, aut per scophantiam circumvenite, & stipendiis vestris esse contenti. Sed audite universi, Ego quidem abluo vos aqua ad vitæ emendationem. Sed me præstantior me subsequitur, & ita præstantior, ut ego non sum dignus qui ejus calceorum solvam corrigam. Is non abluet sacro Spiritu & igne: qui quidem vannum manu tenet, æream suam perpurgaturus, frumentumque in horreum comportaturus, & paleam igni crematurus inextincto.

Sent. Bona arbor bonos fructus edit. Abstinendam ab injustitia, si pœnas vitare velis.

NATHANAE L. *Joan. i.*

ARGUMENTUM.

Nathanael à Philippo monitus, venit ad Jesum, & in eum credit.

Philippus, Nathanael, Jesus.

DE quo scripsit Moses in nostra disciplina, & vates, cum reperimus: Jesum dico, filium Josephi, à Nazareth. *N. A.* Nazareth potest aliquid bonum existere? *P.* Provisse mecum. *J.* Video huc venire verè Israelitam; id est, hominem ab omni fraude alienum. *N.* Unde me nosti? *J.* Priusquam te Philippus appellaret, cum esses sub ficu, videbam te. *N.* Magister, Tu es filius Dei, Tu es rex Israelitarum. *J.* Quoniam dixi tibi, te à me sub ficu esse visum, ideo credis? majora his videbis. Credite mihi

posthac videbit cœlum apertum, & genios divinos ascendentes & descendentes ad me.

Sent. Unde minimè speres, inde existit bonum. Adeundus est Christus, ut eum cognoscas. A minoribus si credas, ad majora venies.

N I C O D E M O' S. *Joan. 3.*

A R G U M E N T U M.

Jesus diffinit cum Nicodemo de renascendo.

Nicodemus, Jesus.

Magister, scimus te doctorem venisse divinitus : nam nemo ista tam portentosa facere possit, quæ tu facis, nisi adsit ei Deus. *J.* Accipe igitur doctrinam eo dignam, qui venerit à Deo : Qui denuò natus non fuerit, mihi crede, Dei regnum adipisci non potest. *N.* Quo pacto potest homo nasci, qui sit senex ? nunquid potest iterum in ventrem suæ matris ingredi, atque nasci ? *J.* Cum de Dei regno, quod divinum est, locutus sim, debes existimare, hanc quoque generationem, de qua loquor, per quam ad illud regnum perveniatur, esse divinam. Proinde omite istam à muliere pativitatem. Nam si quis à muliere renasceretur, talis esset renatus, qualis fuisset antequam renatus, is divinâ quadam & huc terrestris & humanus, propterea quod ex re terrestri & mortali quod nascitur (cujusmodi est mulier,) id terrestre & mortale est : quandoquidem quæque res sui similem gignit. Et ex Spiritu qui fuerit renatus ; id est, esset ad Spiritui conveniente naturâ præditus erit : quoniam quod à Spiritu gignitur, id ejus simile est à quo originem habet, videlicet Spiritus. Neque verò mireris, quod dixerim, vobis esse renascendum : quamvis hanc nativitatem non videas. Nam quod accidet in vento, cujus quamlibet in partem spirantis fontium audis, neque tamen oculis cernis unde veniat, aut quò feratur ; idem sit & in omnibus ex Spiritu genitis, ut hæc generatio sentiri & intelligi possit, oculis aspici non possit. *N.* Quomodo possunt ista fieri ? *J.* Tu Israelitarum Magister es, & hæc nescis ? atqui hoc tibi confirmo, nos non ignota, aut tantum audita dicere, sed perspecta & visa testari : & tamen testimonium nostrum vos non accipitis,

accipitis. Quod si terrestria, quæ vobis dixi, non creditis: quomodo, cœlestia si dixerò, crederis? Si hanc similitudinem, quam ego duxi à vento (quæ res terrestris est, & subiecta sensibus) non capis, adeoque non credis; quomodo intelliges rem ipsam, cuius declarandæ causâ similitudine usus sum, quæ res cœlestis divinæque est, neque sub sensus cadit? Atqui hæc nisi à me didiceritis, à quo discatis nullus est: neque enim potestis in cœlum ascendere, & ea à Deo discere. Nam in cœlum nemo ascendit, præter eum hominem qui de cœlo descendit, qui quidem est in cœlo. Is autem ego sum: à quo nisi hæc didiceritis, desperanda vobis cognitio est. Quocirca attende, quale sit hoc renasci, de quo loquor. Quemadmodum Moses serpentem illum æneum extrulit in desertis in quem serpentem intuentes, à serpentem morstu sanarentur: ita me oportet extollī, ut omnes in me intuentes, à me pendentes, mihiq; fidentes non pereant, sed vitam adipiscantur æternam. Hæc est igitur renascendi conditio superiùs à me proposita, sine qua negavi quenkumque posse regnum cœleste consequi. Nam qui mihi fidem habent, ita immutantur, tantòque meliores fiunt ut planè renati dici possint, & cœlesti regno digni sint. Et enim tanto genus humanum profecutus est amore Deus, ut unigenitum filium suum tradiderit; cui quicumque fidem habeat, non pereat, sed ad vitam perveniat æternam. Non enim misit Deus Filium suum in hanc vitam, ut homines condemnet, sed ut per eum serventur homines. Qui ei fidem habet, non damnatur: qui vero non habet, is jam damnatus est, quòd unigeniti Dei filii nomini fidem non adjunxerit. In hoc autem damnantur homines, quòd cum venerit in orbem lux, tenebras magis quàm lucem ament; quippe quorum prava sint opera. Siquidem quisquis vitiosa facit, lucem odit, neque in lucem prodit, nè ejus facta arguantur. Qui verò recta facit, is in lucem prodit, ut patefiant ejus opera, utpote facta divinitus.

Sent. Renascendum est, & ex carne in spiritum migrandum. Ut enim terrestria, quæ gravia sunt, in cœlum ascendere, aut in cœlo esse, non possunt: ita injustitia, quæ res terre-
stris

fratris & gravis est, in regnum Dei venire aut ibi esse nequit. A solo Christo salus est.

SAMARITANA. Joan 4.

ARGUMENTUM.

Jesus apud fontem cum muliere Samaritana de vera potione, viroque Dei cultu colloquitur. Cūque supervenissent emptum cibum apportantes discipuli, eos quoque de vero cibo docet.

Jesus, Samaritana, Discipuli.

DA mihi bibere, mulier. S. Quomodo tu Judæus à me muliere Samaritanâ petis potum? Neq; enim habent ullum Judæi cum Samaritanis commercium. J. Si intelligeres munus Dei, & quis sit qui à te potum petit, tu ipsa peteres ab eo; tibiq; ipse daret aquam perennem. S. Domine, neq; situlam habes, & puteus est profundus: unde ergo habes istam aquam perennem? Num tu major es patre nostro Jacobo qui tradidit nobis hunc puteum; quâ equatione usus est ipse, & filii ejus, atq; pecora? J. Hæc aqua siccim ad tempus tantum explet, mea autem ad perpetuitatem; ita ut qui ex aqua à me accepta biberit non sitiat unquam: nam ea aqua fiet in eo fons scateens in omnem perennitatem. S. Domine imperi me istâ aquâ, nè amplius sitiam, nève huc ad hauriendum veniam. J. Evocatum virum tuum, & huc cum eo venito. S. Non habeo virum. J. Rectè ais te non habere virum, Quinq; enim viros habuisti: nunc quem habes, non est tuus vir. Istud verum dixisti. S. Video te esse vatem; itaq; non committam ut tibi frustra incidisse videar. Majores nostri in monte hoc Deum coluerunt Atqui vos contenditis, Hierosolymis esse colendum. Quid tu censeres? J. Mulier crede mihi, veniet tempus, cū neq; in monte hoc neq; Hierosolymis coletis patrem. Vos, quid colatis, nescitis: nos quid colamus, scimus quippe quia salus à Judæis est. Sed veniet tempus, & quidem jam est, cū veri cultores Patrem animo & verè colant. Ex enim à talibus se pater coli postulat. Animus est Deus: & qui eum colunt, animo & verè debent colere. S. Scio venturum esse Messiam. Is cum venerit, rem omnem nobis planam faciet. J. Ego sum ille, qui tecum loquor. D. Video magistrum

magistrum ad puteum sedentem, & colloquentem cum quadam muliere. *A.* Mirum est, solum cum solâ. Sed scit ipse cur id faciat. *S.* O faustum diem! Sed ego quid cunctor ire in urbem, ut meos tam bono nuncio afficiam? *D.* Comparavimus cibum, magister; vescere. *J.* Ego cibum habeo comedendum, quem vos nescitis. *D.* Nanquis, absentibus nobis, attulit ei quod edat? *J.* Mihi passus est, id facere quod vult is qui me misit; ejusq; opus absolvere. Vos quidem dicitis abhinc quatuor menses futuram messem: ac ego sic, Erigite oculos, & videre agros, ut jam ad messem flaveant, Et messor præmium aufert, & sator fructum condit ad victum perpetuum: ut satoris simul & messoris commodo cautum sit. In quo sanè dictum illum comprobatur, quod ait, *alium serere, alium metere.* Ego vos misi ad metendum in quo vos colendo non laborastis. Alii laborarunt, vos in eorum laborem invasistis.

Sent. *Christus veni ad docendum servandumque fontes. Christus æternum vivificumque cibum potionemque dat. Deus animo & verè adorandus est, nullo locorum discimine. Dei voluntatem exequi, cibus esse debet homine christiano.*

C E N T U R I O. *Mat. 8.*

A R G U M E N T U M.

Jesus à Centurione exoratus, ejus puerum, membris captum, verbo sanat.

Centurio, Jesus.

Domine, puer meus jacet domi membris captus, graviterque cruciatur. *J.* Ego ibo cum curatum. *C.* At ego non sum dignus, cujus tu tectum subeas: sed tantum jube verbo; & sanabitur. Nam ego quoque qui sub alterius sum potestate, tamen obtrineo auctoritatem in eos, quibus præsum milites, ac si quem jubeo ire, it; si venire, venit; si servum facere quid, facit. *J.* O rem admiratione dignissimam! Credite mihi, nè in Israelitis quidem tantam fiduciam invenit. Et sine dubio multi ab oriente atque occidente, profecti, accumbent cum Abrahamo, Isaac, & Jacobo, in regno coelesti: cum interea il ad Quos regum pertinebat, in alta noctis caligine demersi, nihil aliud

aliud quàm flebunt & frendebunt. Tu abi, &, ut confidisti sic obtinero.

Sena. Christus tam facillè morbiq̃ imperat, quàm dux militibus. Primi erunt ultimi, & ultimi primi.

PISCATORES. Luce 5.

ARGUMENTUM.

Petrus, jacto reti jussu Jesu, plurimos pisces capit.

Jesus, Petrus.

Subduc in altum oriam, Petre, ut retia laxetis ad prædam. *P.* Preceptor, totam noctem laborantes nihil cepimus: sed tamen, postquam irà jubes, demergam rete. O rem miram! Adeste socii, adjuvate nos. Rumpitur rete: irà multis piscibus est plenum. Corripe tu istas plagas alitrinsecus, vos vos invergite in naviculam. Desinite, desinite, sustinete rete: jam hæc plena est. Infundamus in alteram. O rem inauditam! penè submerguntur cymbæ præ piscium multitudine. Quæso te, Domine, abi à me: nam homo nocens sum. *J.* Nè metue; deinceps jam homines piscaberis.

Sena. Absque Christo piscari, hoc est, homines docere, operam ludere est. Christo auspice, felix est piscatura.

SIMON. Luc. 7.

ARGUMENTUM.

Jesus miranti cum animo suo Simoni, apud quem ipse cibum capiebat, cur se pateretur ab impudica muliere atrectari, causam reddit.

Simon, Jesus.

Jamdudum specto mulierem istam, quæ meum hunc hospitum tam molliter curat. Qui si vates esset, intelligeret utiq; quæ & qualis sit mulier, quæ ipsum atrectat, nam prostituta pudicitia est. *J.* Simon, paucis te volo. *S.* Dicat licet, Magister. *J.* Duos debitores habebat quidam creditor, quorum alter quingentos, alter quinquaginta debebat denarios: ii cùm non essent solvendo, utriq; condonavit. Dic uter eum plus amare debeat. *S.* Opinor eum plus condonavit. *J.* Recte judicas. Vides hanc mulierem; Cùm introlvissem domum tuam, nè aquam quidem ad lavandos pedes meos

meos dedisti : ea & lacrymis eos perfudit, & sui capitis capillo extersit. Tu mihi osculum non dedisti : ea, postquam sum ingressus, non destitit mihi pedes deosculari. Tu nec oleo mihi caput unxisti : ea, unguento etiam mihi pedes perunxit: Quâ de causa sic habeto, ei multa remittet peccata, quoniam multum amavit. Cul autem minus remittitur, minus amat. Remittuntur tibi peccata, mulier ; tua te fiducia servavit, abi cum bona pace.

Sent. *A sinistris suspicionibus abstinendum. Ex conjectura judicare, temerarium est. Magno beneficio magnus amor conciliatur.*

J A I R U S. Mar. 5. Luc. 8.

ARGUMENTUM.

Jesus à Jairo exoratus, ejus filiam ita sanatur ; & intereundem mulierem profluvio sanguinis laborantem sanat. Deinde ubi Jairi domum venit, ejus filiam, quæ interea decesserat, revocat in vitam.

Jairus, Jesus, Mulier, Petrus, Nuncius.

Est mihi unica filiola, optime Jesu, duodecimum annum agens, quæ nunc domi desperato morbo laborat. Obsecro te, & obtestor etiam atque etiam, ut domum venias, ei que manus imponas, ut reviviscat & revalescat. *Je.* Faciam verò : eamus. *M.* Salva sum, si possum vel extremam ejus oram vestis attingere. Conabor, nec me hæc hominum turba impediet, quò minus ad eam accedam. *Je.* Quisnam tetigit mea vestimenta ? *P.* Tu vides quanta te hominum multitudo circumfistat & comprimat, & rogas quis te tetigit ? *Je.* Certè tetigit me aliquis ; nam sensi vim quandam exire à me. *M.* Perii misera : non latui eum. Obsecro te ignosce mihi : ego sum illa. *Je.* Narra mihi rem omnem, ut sese habet. *M.* Ego misera jam duodecim annos languebam profluvio sanguinis : cum interea toto illo tempore multis adhibitis medicis, & omnem rem insumpsem, neque quicquam profecissem, sed indies deterius haberem : jamque ab omnibus medicis eram desperata. Cum autem tuorum factorum admirabilitatem famâ atque auditione accepissem, accessi ipsa, sic mecum cogitans : O me scelerem,

si vel limbum ejus togæ liceat tangere! Hoc animo per mediam turbam accessi protinus, nec me spes fefellit: nam simulatque te tetigi, sensi vim omnem morbi fugatam esse, & omnem sanguinis fluxionem constitisse. *Je.* Bono animo es, filia; tua me fiducia servavit: abi cum bona pace, ex tuo malo sana. *N.* Tua filia mortua est, Jaire; quid jam molestus es magistro? *Je.* Nè metue, Jaire; tantum confide & evadet. Sed quem ego domi strepitum audio? introeamus. *Eho!* Quid tantopere fletis? Quid ejulatis? Pax sit rebus: Non est mortua puella, sed dormit. Exite foras omnes: Vos Petre, Jacobe, Joannes, & vos puellæ parentes manere intus. Videbitis quanta sit Dei potentia. Cedò mihi istam puellæ manum. Puella, surge. *Ja.* Bone Deus, quàm mirificus es! O mea filiola, videóne ego te renatam? *Je.* Videte diligenter nè quis hoc resciscat; & puelle cibum præbere.

Sent. Plus potest vel limbus vestis Christi, quàm universa hominum scientia. Quæ aliis insanabilia, Christo sunt facillima.

PHILIPPUS. *Mat. 14. Mat. 16. Luc. 9. Joan. 6.*
A R G U M E N T U M.

Jesus quinque panibus & duobus piscibus quinque virorum millia satiavit.

Discipuli, Jesus, Philippus, Andreas.

Vides quæ te circumstet hominum multitudo in tam vasta solitudine, & jam dies multum inclinavit: Itaque censemus ut eos dimittas, ut in fincima iura, & vicos diver-
tant, & sibi cibaria comparent. Hic enim, quod edant non habent. *J.* Nihil opus est ut abeant, Præbere vos eis cibum. *D.* At non satis nobis suppetit, unde tantum hominum numerum pascamus (sunt enim, quantum licet conjicere, plus minùs quinquies mille viri, ut mulieres & parvulos omittamus) nisi fortè eamus emptum panes. *J.* Unde autem eamus ad tam multos, Philippe? *P.* Equidem non video; nam ducentis denariis vix tantum emi possit, ut inde ad singulos minimum quantum perveniat. *J.* Quot habetis? Videte. *A.* Ad-
est hic puer, qui habet quinque panes hordeaceos; & duos pisces.

pisces; præterea nihil est. Sed hæc quatula sunt ad tam multos! *J.* Afferte huc modo. Jubete omnes in viridi gramine discumbere catervatim, centenos & quinquagenos. Cedo mihi istos panes. Nunc, Pater cœlestis, qui pro tua benignitate pascis omnia, nequè in multis pascendis tenuior, neque in paucis copiosior es, qui nullâ lege rerum teneris, à quo omnium natura pendet; effice, rogo, his tantillis cibariis multiplicandis, ut hæc hominum multitudo admirabiliter saturata, tuam inexhaustam liberalitatem recognoscat. Agite discipuli, distribuite hos cibos in omnes: satis superque erit, unde ad satietatem comedant.

Sent. Christi cibus est inexhaustus. - Plus habet Christus, quàm egent homines.

P A N I S. *Joan. 6.*

A R G U M E N T U M.

Jesus de vivifico pane, hoc est, de seipso, disserit apud Judæos. Judæi, Jesus, Discipuli, Petrus.

MAgister, quando huc venisti? *Je.* Vos profectò me queritis, non quia miracula vidistis, sed quia pane satiati estis. Procurate cibum non interiturum, sed in omnem perennitatem permansurum; quem quidem ego vobis dabo. Nam me Pater comprobavit Deus. *Ju.* Quid agemus, ut divina opera faciamus? *Je.* Hoc est divinum opus, ut fidem habeatis ei quem misit Deus. *Ju.* Quod ergo tui specimen das, ut eo ulso, tibi credamus? Quid tale facis, quale fecit olim Moses? Quo duce majores nostri Mannâ vixerunt in solitudine, quemadmodum literis proditum est, *Panem de Cœlo dedit ei comedendum.* *Je.* Non Moses (mihi credite) illum vobis de Cœlo panem dedit: sed meus Pater verum vobis de Cœlo panem dat. Nam Dei panis est, qui de Cœlo descendit, & vitam dat hominum generi. *Ju.* Domine, da nobis perpetuò panem istum. *Je.* Ego sum panis vite. Qui venit ad me, non esuriet: & qui mihi fidem habet, non sitiet unquam. Sed hoc vobis dico. Et vidistis me, neque fidem habetis. Quicquid mihi dat Pater, ad me veniet: & venientes ad me non ejicio foras. Descendi enim de Cœlo, non ut morer, sed ut ejus qui me misit volun-

tari

rati paream. Hæc est autem ejus qui me misit Patris voluntas, ut ex eo omni quod mihi commisit nihil perdam, sed in ultimo die exsuscitem. Hæc est autem ejus qui me misit voluntas, ut quisquis Filium aspiciat, etque credit, is vitam æternam adipiscatur, & à me ultimo die in vitam revocetur. *Ju.* Nonne hic est Jesus, Josephi filius, cujus nos patrem matrèmq; novimus? Quo pacto igitur ait, se cœlo descendisse? *Je.* Nè mustitare inter vos. Nemo potest ad me venire, nisi Patre, qui me misit, trahente eum à me ultimo die in vitam revocandum. Scriptum est in verbis, *Omnes fore divinitus doctos.* Quisquis ergo ex patre audit & didicit, is ad me venit; non quia patrem quisquam viderit, nisi qui est à Deo, is Patrem vidit. Credite mihi, qui mihi fidit, is vitam habet æternam. Ego sum panis vitalis. Manna usi sunt majores vestri in desertis, & tamen mortui sunt. Hic est panis qui de cœlo descendit, ejusmodi, ut qui eo vescatur, non sit moriturus. Ego sum panis vivus qui de cœlo descendit; quo pane qui vescetur, vivet in perpetuum. Panis autem quem ego dabo, caro mea est; quam pro humani generis vita dabo. *Ju.* Quomodo potest hic nobis carnem suam dare comedendam? *Je.* Hoc vobis confirmo, nisi & carnem meam comederitis, & sanguinem meum biberitis, non habetis vitam in vobis. Qui comedit meam carnem, & bibit meum sanguinem, habet vitam æternam, & ego eum in vitam revocabo ultimo die. Caro enim mea verè est cibus, & sanguis meus verè est potus. Qui meâ carne vescitur, meumque sanguinem bibit, is in me manet, & ego in eo. Quemadmodum vivit Pater qui me misit: ita & ego per patrem vivo, & qui me comedit, is quoque per me vivit. Hic est panis qui de cœlo descendit: cujus longè alia vis est, quàm mannæ; quâ usi majores vestri, tamen mortui sunt. Hoc pane qui vescitur, vivet in sempiternum. *D.* Dura vox, quis eam audire possit? *Je.* Ergò hoc vobis absurdum videtur? Quid si me videatis eò ascendentem, ubi eram antea? Nonne multò vobis absurdius videbitur, ut qui in cœlum ascenderit, is in terris comedatur? Non sunt mea dicta ita accipienda, ut dicam ipsam carnem

meam

meam comedi. Nam caro quidem nihil juvat : sed est divina quædam comedendi ratio, quâ vita æterna comparatur ; de qua ratione verba facio. Nam quemadmodum qui panem comedit, is per panem vivit : ita qui per me vivit (id quod mihi credendo, & à me petendo efficitur) is me comedere dicitur. Sed sunt quidam ex vobis qui fidem non habent. Hanc ob causam, dixi vobis neminem posse ad me venire, nisi hoc ei datum fuerit à patre meo. Jam verò multi à me propterea discedunt. Quid vos ? Num etiam vultis discedere ? P. Domine, quem adeamus ? Tu verba vitæ æternæ habes : & nos credimus & novimus, te esse Christum Dei viventis Fillum. J. Equidem vos duodecim elegi, sed vestrum unus diabolus est.

Sent. Anima cibis magis est procurandus quàm corporis. Ut pane corpus, sic veritate (qui Christus) anima pascitur.

P R Æ P O S T E R I. Mat. 15. Mar. 7.

ARGUMENTUM.

Jesus à Phariseis & Scribis de discipulorum suorum illorum manibus reprehensus, in illos reprehensionem retorquet ; demonstratque peccatum non extrâ, sed intus esse in animo.

Pharisei & Scribæ, Jesus, Discipuli, Petrus.

Cur faciunt discipuli tui contra institutum antiquorum, ut cibum capiant illotis manibus ? J. Cur & vos contra præceptum Defacitis Instituto vestro ? Deus enim (ut ait Moses) parentem utrûmque coli præcepit ; & si quis patri matrive maledixerit eum morte mulctari. At vos ita hominès instituitis, ut parentibus demonstrent, donaria à se in fiscum templi collata, in ipsorum parentum utilitatem esse cessura. Ità estis in causa, ut nihil ad illam honoris speciem addant, dum se à is parentibus facere arbitrantur si in templum donaria conferant : quamvis parentibus non, ut debent, subveniant ; quo vestro Instituto Dei præceptum recidistis. Multa sunt ejusdem generis alia, in quibus dum hominum instituta teneatis, Dei præcepta omittitis : lotiones urceorum & poculorum, & cætera ejusmodi Ficti homines, rectè vaticinatus est de vobis Esaias, ubi ita dicit, *Hic populus ad me ore acci-*

dit & me labiis colit : sed animo procul à me absunt. Verùm frustra me ex institutis præceptisque hominum venerantur. Sed attendite omnis multitudo, & intelligite. Non quod intrat per os, coinquinat hominem : sed quod exit per os, hoc verò coinquinat hominem : Si quis habet aures ad audiendum, audiat. *D.* Ecquid scis, Phariseos isto tuo dicto esse offensos ? Omnis stirps à Patre meo cœlesti non plantata, extirpabitur. Sinite eos : duces sunt cæci cæcorum. Quòd si cæcus cæcum ducat, ambo in foveam cadent. *P.* Edissere nobis sententiam istam. *J.* Adòne etiam vos tardi estis ? Aut nondum intelligitis, nihil quod intrinsecus in hominem intrat, posse eum coinquinare ? Non enim in cor penetrat, sed in ventrem fertur, & in latrinam per excrementa ciborum ejicitur. Sed qua ex homine per os exeunt, ea ex corde proficiscentia, coinquinant hominem. Hinc nascuntur malevolentia, hinc adulteria, hinc stupra, cædes, furta, falsa testimonia, sordes, malitia, dolus, proterviras, invidentia, maledicta, superbia, stultitia. Hæc tam multa intrinsecus manentia, polluunt hominem. At illoris manibus cibum capere, non polluit hominem

Sent. Fidei homines speciem pietatis habent ; ejusdem vim repudiant. Quo quisque pius tribuit rebus exterioribus, id minus habet interiorum. Tantò minoris quisque facit speciem, quanto plus habet rei.

C H A N A N Æ A. Mat. 15. Mar. 7.

A R G U M E N T U M.

Jesus à Chanaanæo exoratus, ejus filiam liberat à Furia.

Chanaanæa, Discipuli, Jesus.

Misera mei, ò tu Davidide : filiam habeo, quæ Furis miserè agitur. Heu me incolicem ! nè respondere quidem dignatur. Obsecro te etiam atque etiam, miserere mei : respice me, utere tuâ in me clementiâ & mansuetudine. *D.* Absolve eam, quæsumus : clamore nos obrundit. *J.* Non sum missus nisi ad oves perditas domûs Israël. *C.* Domine, subveni mihi. *J.* Sine primum saturari liberos. Neque enim convenit liberorum panem obicere catellis. *C.* Etiam sanè : & tamen catelli quoque comedunt

de micis liberorum, quæ decidunt de mensa dominorum suorum. *J.* O mulier, magna est tua fides. Obrineto sanè quod vis ; & propter istud dictum abi læta : nam Furia emigravit è tua filia.

Sent. *Christus exorabilis est, etiam iis quos maxime videtur excludere. Fide Christus expugnatur.*

F E R M E N T U M. *Mat. 16. Mar. 8.*

A R G U M E N T U M.

Jesus Discipulorum diffidentiam & tarditatem arguit. Qui quod ipse de fermento spiritali dixerat, intelligebant de carnali.

Jesus, Discipuli.

CAvete vobis diligenter à fermento Phariseorum & Sadduceorum, tum etiam Herodis. *D.* Hoc dicis, quia panes non accepimus. *J.* Quid vobiscum cogitatis, diffidentes, panes è vobis esse omisso? Adeone cæci animo estis? Adeone sensum omnem amisistis, ut nihil intelligatis, neque vobis veniat in mentem illorum quinque panum, quos in quinque hominum millia dispersivi? Quor enim corbes frustis refertis abstulistis? *D.* Duodecim. *J.* Quid ; cum septem panes in quatuor millia dissecui, quor frustrorum cavi-stra abstulistis? *D.* Septem. *J.* Quis fit, ut non intelligatis, me non de pane loqui, cum jubeo vitari fermentum Phariseorum, & Sadduceorum.

Sent. *Disla Christi spiritualia interdum secundum carnem interpretantur etiam Christiani. Hominem à carne ad spiritum traducere est difficile. Diffidentia ex homine, quamvis pio, egre pellitur.*

C L A V I G E R. *Mat. 16. Mar. 8. Luc. 9.*

A R G U M E N T U M.

Jesus Discipulos sciscitatus quenam esset hominum de se fama, & auditâ Petri confessione, ei claves regni cæli promittit : deinde ejus carnalem in cruce deprecandâ animum objurgat, & de hominis abnegatione docet.

Jesus, Discipuli, Petrus.

Quem me dicunt homines esse? *D.* Alii Joannem Baptistam, alii Eliam, alii Jeremiam, alii aliquem ex veteribus

teribus vultibus, qui in vitam redieris. *J.* Vos autem quem me esse dicitis? *P.* Christum, Dei viventis filium. *J.* Beatus es, Simon Bar-Jona: quoniam istud à carne & sanguine edoctus non es, sed à Patre meo qui est in cœlis. Et ego tibi vicissim dico, Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, quam nè universæ quidem orci vires superabunt, tibi que dabo claves regni cœlestis: ac quicquid obstrinxeris in terra, erit obstructum in cœlis, & quicquid solveris in terra, erit solutum in cœlis. Cæterum, etiam atque etiam cavete, nè cuiquam indicetis me esse Christum. Me quidem oportet Hierosolymam proficisci, omnesque à senioribus & pontificibus & scribis contumellas & indignitates perpassum, interfici; tertioque post die resurgere. *P.* Respice te, Domine; nunquam istud tibi acciderit. *J.* Abi è meo conspectu, Satana: impedimento mihi es, quod divina non sapis sed humana. Quod si quis me vult sequi, renunciet sibi ipsi, & me, crucem ferens quotidianam, subsequatur. Nam qui vult vitam suam servare, eam perdet: qui verò vitam perdiderit meâ causâ & evangelii, eam servabit. Quid enim prodest, quenquam etiam totum mundum lucrari, si vitæ suæ jacturam faciat? Aut quid habet quisquam, quod cum vita sua compensare possit? Etenim quem mei, meorumque dictorum, in hoc adulterino sceleratòque hominum genere poenituerit, ejus me vicissim poenitebit, cum & meo & paterno splendore conspicuus veniam unâ cum sanctis & divinis geniis. Nam venturus sum, & pro suis quemque factis remuneraturus. Quin etiam hoc vobis confirmo, quosdam esse ex hoc conventu, qui non sint obituri mortem, quin me regni divini præpotentem venisse viderint.

Sent. Christi cognitio ab homine non proficiscitur. Sequendus Christus est, isque omnibus præferendus.

LUNATICUS. Mat. 17. Mar. 9. Luc. 9.
ARGUMENTUM.

Jesus lunaticum, quem ejus discipuli sanare non potuerunt, sanat ab ejus patre exoratus.

Pater lunatici, Jesus, Demon, Quidam, Alius.

MAgister, oro te ut me, meumque unicum filium, quem tibi hic adduco, respicias. Agitur nescio quo furiali spiritu muto: credo eum Dianæ incitatione ita misere infestari. Nam cum subito eum mala illa pestis corripit, tum vero admotis dolorum facibus repente divexatur, & cruciatibus sodicantibus horribiles gemitus & dentium stridores edens, spumas agit in ore: & vix tandem sævis cruciamentis perfractus, à tam immanium Furiarum vinculis laxatur. Eum deduxi ad tuos discipulos, & oravi ut eum à tanto malo liberarent; sed non potuerunt. *J.* Odissidens hominum genus & pravam! quousque versabor inter vos? Quem ad finem vos perferam! Huc mihi adducatur. *P.* Ecce eum tibi! Hei mihi! vidēs ut repente, te viso concidit: vide, ut spumans volutatur! *J.* Quampridem hoc ei venire coepit? *P.* Jam à puero: ac sæpe in ignem, sæpe in aquam præceps ruit, ut dicas eum in mortem ferri. Sed tu, si quid potes, opitulare nobis, nostri misertus. *J.* Si potes credere, nihil est quod credenti fieri non possit. *P.* Credo equidem, Domine: sed tu adjuva fidem meam: *J.* Spiritus mute & surde, ego tibi impero, ut istinc emigres, remigraturus nunquam. *D. Brisou.* *Q.* Ut convulsus est! ut mortuo similis! *A.* Imò ego puro planè mortuum, ita nihil omnino moverur. *J.* Cedo mihi istam manum, surge: est incolumis. Trado tibi filium tuum omni morbo vacuum.

Sent. Hominis imbecillitas diffidentie argumentum est. Fides est omnipotens. Christus etiam infirmæ fidei opitulatur.

L A P I D A N T E S. Joan. 8.

A R G U M E N T U M.

Jesus de seipso cum Judæis disserit: eorum vanam ob Abrahamicam stirpem arrogantiam retundit; veram libertatem docet & lapidationem ab eis effugit.

Jesus, Pharisei, Judei.

EGO sum lux mundi. Qui me sequitur non ingreditur in tenebras, sed utetur luce vitæ. *P.* Tu de teipso testaris, testimonium tuum non est verum. *J.* Etsi ego testor de meipso, veram est tamen testimonium meum: quoniam

scio unde venerim, & quo abeam; id quod nos nescitis. Vos more hominum judicatis; ego non judico quenquam. Et tamen, ut maximè judicem, judicium meum verum est, utpote qui non sum solus, sed unà etiam adsit qui me misit, Pater. In vestra quoque lege scriptum est, duorum hominum testimonium verum esse. Ego de meipso testimonium dico: dicit etiam is à quo sum missus, Pater. *P.* Ubinam est tuus Pater. *Je.* Vos neque me novistis, neque Patrem meum. Si me nōsseris, meum quoque patrem nōsseris. Ego abiturus sum, & vos me requireris, atque in peccato vestro moriemini. Quid ego abibo, vos non potestis venire. *Ju.* Num ipse se interficiet; ut dicat, quod ipse abiturus est, nos venire non posse? *Je.* Vos hinc infernè estis? ego supernè: Vos ex hoc mundo estis; ego non item. Idèdque dixi vobis, vos in peccatis vestris morituros; id quod fiet, nisi credideritis me eum esse. *P.* Nam quis tu es? *Je.* Jamdudum id vobis sum elocutus. Equidem multa de vobis habeo verè dicere. Sed ut ille qui me misit verax est, ita ego quoque ea demum quæ ex eo audiui, hominibus renuncio. Verum enimvero cum me extuleritis, tum demum intelligetis me eum esse qui meâ sponte factam nihil; contraque, sicut me docuit Pater, ita loquar, mecumque habeam eum, qui me misit. Neque enim me solum deseruit Pater, ad cujus ego arbitrium omnia semper facio. Quod si vos, qui mihi creditis (video enim esse non parùm multos) in meis dñctis manebitis; verè discipuli mei eritis, veritatèmq; intelligetis, quæ vos in libertatem vindicabit. *Ju.* Nos Abrahami progenies sumus, neque cuiquam unquam servivimus: & tu audes dicere nos factum iri liberos? *Je.* Credite mihi, quicumque facit peccatum, servus est peccati. Atqui servo non est domi perpetua mansio, filio est. Ergo si vos Filius libertate donabit, reipsa liberi eritis. Nequè verò me præterit, vos esse progeniem Abrahami: sed enim cupitis me necare, postquam mea in vobis oratio locum non habet. Ego quod cognovi à Patre meo loquor: itidem vos, quod didicistis à patre vestro, facitis. *Ju.* Noster quidem pater Abrahamus est. *Je.* Si Abrahami filii essetis, Abrahama-

mo digna faceritis. Nunc cupitis me perimere, hominem qui verum vobis sum effatus, id quod audivi ex Deo. At nihil tale faciebat Abrahamus. Vos patre vestro digna facitis. *Ju.* Atqui à stupro nati non sumus. Unum patrem habemus Deum. *Je.* Si à Deo patre essetis, amaretis me, quippe cum à Deo profectus venerim. Neque enim meâ sponse veni, sed ab eo missus. Cur meam orationem non agnoscitis? Cur mea dicta audire non potestis? Vos ex patre Vejove estis, & patris vestri libidinibus ministros vos libenter præbetis. Ille jam ab initio fuit homicida, nec in veritate persistit, nempe veritate vacuus. Quod si falsum loquitur, de suo loqui ur, utpote mendax mendacique pater. At mihi vos, quia verum dico, non creditis. Quis me vestrum coarguerit peccati? Quod si verum dico, cur mihi non creditis? Qui à Deo est, Dei dicta audit. Vos ideo non auditis, quia à Deo non estis. *Ju.* Annon rectè dicimus te esse & Samaritanum & furiosum? *Je.* Ego furiosus non sum, sed patrem meum decoro: vos verò me probro afficitis. Sed non ego meâ laudi studeo, est qui studeat, & cum ratione. Credite mihi, Qui mea dicta observaverit, mortem non videbit unquam. *Ju.* Nunc planè videmuste furere. Abrahamus ipse mortuus est, & ipsi vates. Et tu eum à morte in perpetuum vindicas, qui tibi dicto audiens fuerit? Num tu major es patre nostro Abrahamo, qui tamen mortuus est, ut etiam ipsi vates? Quem tu te facias? *Je.* Si ego meipsum laudatè, laudatio mea nulla esset. Pater meus est qui me laudat: quem vos, cum dicatis vestrum esse Deum, tamen non novistis. At ego novi: id quod si nestarem, vestri essem similis, id est, mendax: sed novi eum, ejusque dictis pareo. Abrahamus ille parens vester gestivit videre diem meum, & vidit, & vidisse gavissus est. *Ju.* Quinquaginta annos nondum habes: & Abrahamum vidisti? *Je.* Imò, Antèquam Abrahamus esset, ego erâ. *Ju.* Proh scelus! hæccine nos tam indigna ferre? Quin cum cooperimus lapidibus? Agnè, fiat lapidatio. Sed quid hoc est! Nusquam compareret: evanuit.

Sent. Patrem sequitur sua proles. Cui quisque obedit, ejus filius aut servus est. Ex opere judicatur de homine, Im-

pii sunt ex diabolo nati. Servire iustitia, ea demum libertas est. Simulatores dum se negant homicidas, in eo ipso vestigio homicidia moliuntur. Simulaterem si homicidii argueris, occidet te, si poterit, ut se non homicidam esse ostendat. Utinam tantum sciret mundus, ut ex suis eos fructibus cognosceret!

CÆCUS NATVS. Joan. 9.

ARGUMENTUM.

Jesus cæcum natum sanat. Pharisei postquam hoc, etiam interrogatis ejus parentibus, resciverunt, de Jesu malè dicunt, & sanatum, quia de Jesu bene dicebat, rejiciunt. At Jesus ei se se aperit, & Phariseos cæcitatatis arguens, de seipso, bono pastore, disputat.

Discipuli, Jesus, cæcus natus, vicini, Pharisei, Judei, Parentes cæci, Nuncii.

MAgister, utrùm propter suum hic, an propter parentum peccatum cæcus natus est? *J.* Propter neutrum; tantùm ut divina in eo operà demonstrarentur. Me oportet rem agere ejus qui me misit, dum dies est. Venit nox, cùm agi non poterit. Donec in hac vitâ ago, lux sum hominum. Sed agè jam, huic hominì lacem conferam. Confectum est. Ablotum in piscina Siloa. *C.* Faciam, & quidem libenter. O me felice! si possum adipisci id quod homines vocant lumen, quo irà delectantur, ut negent quicquam esse jucundius! At ego nunquam nè suspicari quidem potui quale esset, neq; omnino animo & cogitatione comprehendere, quid alium quidve atrum dicant. Irà mihi natura iniqua fuit ut mihi rem omnium prædicatione suavissimam invideret. Sed jam video mihi ad piscinam pervenisse, lavabo me, ut sum jussus. *O* Deus immortalis! quid hoc rei est? Hocne est videre? *Ho, ho!* vix sum mei compos præ gaudio. Video ego cælum, terram, homines! Bone Deus, quis est hodie tam fortunatus, quàm ego sum? *O* populares, aspiciate eum qui ex utero matris cæcus exceptus est, nunc liquidò videntem. *V.* Estne hic ille, qui solebat sedens mendicare? *Al.* Planè.

Plané. *Al.* Fieri non potest. Alius est, ejus similissimus. *C.* Imò ego verò ille ipse sum. *V.* Quo pacto tibi aperti sunt oculi ? *C.* Quidam homo, quem Jesum nuncupant, pulverem sputo suo temperatum meis oculis illevit: deinde jussit ut irem lotum in Siloa: quo facto, sensum videndi sum affecutus. *V.* Ubi est ille ? *C.* Me later. *V.* Deducamus cum ad Phariseos. *C.* Quò libet. *V.* Adducimus vobis hominem, Pharisei, qui ait se, cùm à natiuitate cæcus esset, videndi munus à Jesu esse affecutum. *Ph.* Quo modo istud, amabò ? *C.* Cœno mihi oculos illevit: quibus deinde ablatis video. *Ph.* Is homo non est à Deo profectus, ut qui Sabbatum non agat. *Al.* Qui possit improbus homo tam stupenda ? *Ph.* Tu quid de eo censes, qui tibi oculos aperuit ? *C.* Ergòne ? Vatem esse. *Ju.* Credibile non est eum qui nunc videt cæcum fuisse. Evocentur huc ejus parentes. *Al.* Sanè placet. Heus vos, accersite eos. *N.* Fier. *Ju.* Placet hanc rem aliùs sciscitari. *N.* Adsunt. *Ju.* Hiccinè est filius vester, quem vos prædicatis cæcum esse natum ? Qui sit ut nunc cernat ? *Pa.* Hunc filium esse nostrum, & cæcum fuisse natum, scimus: quomodo nunc cernat, nescimus: quæve ei oculos aperuerit, nos fugit; ipse jam grandis est, ipsum interrogare de se, ut eloquatur. *Ph.* Appelleretur iterum. Ades tu, fatere verum. Nobis factis cognitum est hominem illum esse sceleratum. *C.* Sceleratus sit, nècne, nescio: unum illud scio, me cùm cæcus fu-erim, nunc oculis uti. *Ph.* Quid fecit tibi ? Quomodo illustravit tua lumina ? *C.* Jam vobis dixi, neque audivistis. Quid denuò vultis audire ? Num vos quoque vultis ejus discipuli fieri ? *Ph.* Abi in malam rem. Tu es ejus discipulus; nos Moysi sumus discipuli. Satis scimus cum Mose locutum esse Deum; at hic unde sit, nescimus. *C.* Ergò in eo est admirabilitas, quòd vos nescitis unde sit, cùm mihi oculos patefecerit. Jam scimus improbos à Deo non audiri, sed si quis pius est, & Dei voluntati parens, eum audit Deus. Nunquam post hominum memoriam fando auditum est, quæquā illustravisse oculos cæci nati. Quòd nisi esset is profectus à Deo nil posset. *Ph.* Tu scelerum ple: us es: & nos doces?

Abi foras in malam crucem. *Je.* Audio eum, quem nativâ cæcitate liberavi, exactum esse à Judæis. Et ecce eum! Heus tu, habésne fidem Dei filio? *C.* Quis autem est is, ut ei fidem habeam? *Je.* Vides eum: is ipse est, qui tecum loquitur. *C.* Ego verò fidem habeo. *Je.* Ego in hunc terrarum orbem ad hoc discrimen, & ad hunc delectum veni, ut qui non vident, videant; & qui vident, cæci fiant. *Ph.* An tibi nos videmur cæci? *Je.* Si cæci essetis, non essetis in vitio: Nunc, quia dicitis vos cernere, peccatum in vobis hæret. Sic accipite: Qui non intrat per januam in caulam, sed aliâ transcendit, is fur est & latro. Qui autem intrat per januam, pastor est ovium. Huic janitor aperit. Hujus vocem exaudiunt oves. Hic suas appellat nominatim, easque educit,eductisque præit viam: hunc oves consequuntur, ut cujus vocem agnoscant. Alienum autem non sequuntur, sed defugiunt: quoniam non agnoscunt alienam vocem. Verùm ut intelligatis quid mihi velim, sic habetote. Ego sum janua ovium. Omnes quicunque ante me venerunt, fures sunt, & latrones, nec eos audierunt oves. Ego sum janua. Per me qui intrabit, servabitur, & ingressum & egressum liberum habebit, & pascuum nanciscetur. Fur non aliâ ob causam venit, quàm ut furetur, mactet, perdat: Ego veni ut vitâ fruamur, & meliùs habeant. Ego sum pastor bonus, Pastor bonus animam ponit pro ovibus. At mercenarius ille, non pastor, cujus suæ non sunt oves, si quando vidit lupum venientem, relinquit ovibus, in pedes se conjicit: lupus oves agit, rapit. Ille mercenarius fugit; nempe mercenarius, nec curam habens ovium. Ego sum pastor bonus, & meas novi; vicissimque eis sum notus. Quemadmodum novit me pater, ita ego novi Patrem, & animam pono pro ovibus. Habeo autem alias oves quæ non sunt hujus ovilis, quæ etiam mihi adducendæ sunt, meamque vocem audient; atque ita fiet unum ovile, unusque pastor. Ideo me pater amat, quia animam pono eam resumpturus: Eam quidem nullus mihi eripere potest; sed ipse meâ sponte eam pono; habeo enim potestatem eam ponendi rursumque sumendi. Hoc mihi in mandatis dedit me-

us Pater. *Ju.* Furiosus est, & insanit. Quid eum auditis?
Al. Hæc non sunt furentis. Potestne Furia cæcorum oculos
 lucis usu donare?

Sent. Quos senaturus est Christus, prius fœdat, hoc est, fœdos
 esse ostendit. Simulatoribus nihil est vel pertinacius vel crudeli-
 us. Equidem si mihi persuaserit, etiam si reliqui omnes meriti cre-
 derent, simulatores non esse credituros. Quos mundus rejicit,
 Christus accipit, eisque sese aperit: qui divina sapiunt, mundo
 furere videntur. Aperi hic tandem oculos, O cæci mundi, & noli
 continuo furoris arguere, si quis aliquid vel agit vel dicit, quod
 tu. O bestia centiceps, vel non approbas, vel non intelligis! Cog-
 nosce iterum & iterum, tertioque cognosce, antequam judicos.
 Nam ad pœnitendum properat, citò qui judicat.

R E N O V A L I A. *Joan.* 10.

A R G U M E N T U M.

Jesus Judeis Christum Deique Filium se esse fateatur: ob eam-
 que causam, illi eum lapidare conantur.

Judei, Jesus.

Q uamdiu nostros animos suspensos tenebis? Si tu es Chri-
 stus, dic nobis aperte. *Je.* Id dixi vobis, nec creditis;
 ea quæ Patris mei nomine facio, satis de me testantur. Sed
 vos non creditis, quia non estis ex ovibus meis: quemad-
 modum dixi vobis, oves meæ vocem meam audiunt: Ego
 eas cognosco, ipsæ me sequuntur; ego is vitam largior sem-
 piternam: non possunt utquam perire, neque mihi eas quis-
 quam de manu eripuerit. Pater meus, qui mihi eas manda-
 vit, maximus est omnium: nec eas possit quisquam de ejus
 manu extorquere. Ego autem & Pater unum sumus. *Ju.* O
 audaciam! videtis quàm nefaria vox! Agite, obruamus homi-
 nem lapidibus. *Je.* Multa ego vobis præclara opera, Patre
 meo autore, edidi: quod tandem est eorum, propter quod
 me lapidetis? *Ju.* Nullam bonam ob rem te lapidamus, sed
 ob impia tua in Deum dicta: simul quòd, homo cum sis,
 Deum te facis. *Je.* Eho! annon ità scriptum extat in ve-
 stris literis: ego vos Deos appellavi? Si Dii appellati sunt
 illi, ad quos Dei sermo habitus est, quod scriptum re-
 scindi non potest; me, quem pater consecravit, & in hunc
 terrarum

terrarum orbem misit, vos impium dicitis, si dixi me Dei Filium esse? Si Patre digna non præsto, mihi nè credite: sin etiam; si non mihi, at factis credere: & tandem cognoscite & Patrem in me, & me in Patre esse. *Ju.* Enimvero ista jam non sunt ferenda: injiciamus ei manus: quid stamus? Papæ! Ubi est? Nusquam est. Ubi est? Evanuit in auram præstigator, at non semper evadet: tenebitur aliquando.

Sent. *Quæ non intelligunt, damnant imperiti. Homicidia sua religionis nomine prætexunt simulatores. Vera dicta habet mundus pro impiis.* THOMAS Joan. 11.

ARGUMENTUM.

Jesus discipulos suos se comitari jubet, untem ad Lazarum in vitam revocandum.

Jesus, Discipuli, Thomas.

Abeamus iterum in Judæam. *D.* Magister, modò te volebant lapidare Judæi: & eodem redis? *J.* Dei horæ sunt duodecim. Qui interdiu iter facit, non offendit: utitur enim communi hac luce. Qui autem noctu, offendit: caret enim lumine. Jam verò Lazarus ille noster amicus obdormivit, cum eo expergefactum. *D.* At si obdormivit, salvus est. *J.* Planius dicendum est: Lazarus mortuus est, id quod equidem vestra causa gaudeo, ut rei fidem adjungaris, cum sciatis me non adfuisse ibi. Sed eamus ad eum. *T.* Eamus & nos morituri cum eo.

Sent. *Christo mortuum excitare tam facile est, quam homini dormientem. Christo mors somnus est.*

LAZARUS: Joan. 11.

ARGUMENTUM.

Jesus Lazarum in vitam resuscitat.

Martha, Jesus, Maria, Judæi.

CUM essem domi, allatus est mihi nuncius, advenire Jesum. Itaq, el extra vicum obviam procedo. Sed cum advenientem video: adibo, & salutabo O Domine, si adfuisses huc mihi frater non fuisset mortuus. Sed nunc etiam scio, te, quicquid à Deo petiveris, impetraturum esse. *J.* Reviviscent frater tuus. *Marth.* Scio ego revivisciturum, cum reviviscent homines in illo novissimo die. *J.* Ego sum

resurrectio & vita, ita ut mihi confidentes omnes & mortui sint revivaturi, & vivi nunquam sint morituri. *Credis hoc? Marth.* Etiam Domine. Ego credo te esse Christum illum Dei Filium, orbi expectatum. Sed ego evocatum Mariam sororem meam, quæ domi misera luctu tabescit. *Je.* Quam multa acerba, & perpeſſu aspera evenite in hominum vita necesse est! Misereſcît harum miserandarum muliercularum, quæ charissimi fratris morte concuſſæ mærore conficiuntur, & jam ad me, ſicut ad certum aſylum, conſugient, opemque meam & præſens auxillum implorabunt. Atque ecce eas huc accurrentes, cum magnâ hominum multitudine! Ipſa autem Maria ut plorat! ut lamentatur! ut tuo luctu omnibus lacrymas excutit! jam, credo, mihi ad pedes jacebit ſupplicans. *Mar.* O Domine, ſi tu hic adſuiſſes, meus ſrater non fuiſſet mortuus. *Je.* Ubi eum poſuiſtiſ? *J.* Veni viſum. Ut commotus eſt! ut lacrymarum vim profundit! Nimirum eum valdè amabat. *Al.* Non poterat iſ, qui cæli oculos recluſit, efficere ut hic non moreretur? Sed videte ut ruſum conturbetur. *Ju.* Hic eſt monumentum. *Je.* Amovere ſaxum. *Marth.* At jam ſcœtet, Domine: nam quatriduum eſt. *Je.* Dixine ego tibi, te, ſi potes fidere, viuitram glorioſum & planè divinum factum? Tollite modò ſaxum. Pater, gratias tibi ago, quòd me audiviſti. Equidem ſciebam ut me ſemper audias: ſed dicebam propter circumſtantiem hominum multitudinem, ut credant me à te eſſe miſſum. *Lazare,* veni foras. *Ju.* O rem ſæculis omnibus inauditam! Videre, videte hominem è ſepulchro emergentem, vinculis pedibus & manibus ſacculis, vultuque ſudario oblevato. O immenſam Dei potentiam! *Je.* Solvite eum, & dimittite liberum.

Sent. *Chriſti vox etiam à mortis auditur; & nos vivi eam non audimus.*

R E P U D I U M. *Mat. 19. Mar. 10.*

A R G U M E N T U M.

Jeſus cum Phariſæis & diſcipulis de divortio colloquitur.
Phariſæi, Jeſus, Diſcipuli.

L Icène viro repudiare uxorem, qualibet de causa? *J.* Quid vobis præcepit Moyses? *P.* Moyses permisit, uxori nuncium remittere, scripto divortii instrumento. *J.* Annon legis, ut, qui eos principio fecit, marem simul & foeminam fecerit? utque ita pronunciatum sit, propterea vir, relicto utroque parente hærebit suæ conjugis, fietque ex duobus unum corpus. Itaque jam non sunt duo, sed unum corpus. Proinde quod Deus conjunxit, homo ne disjungat. *P.* Cur ergo præcepit Moyses, ei dare divortii tabulam, eamque repudiari? *J.* Habuit videlicet rationem vestræ pervicacia. Verum olim non erat ita factitatum. Quin hoc vobis confirmo. Quicumque repudiaverit uxorem suam nisi ob stuprum, & duxerit aliam, adulterat; & qui repudiatam duxerit, adulterat. Eadem in causâ sunt & foeminae. *D.* Si ea est viri cum uxore conditio, non expedit connubia conjungere. *J.* At non omnes id præstare possunt, sed ii duntaxat quibus datum est. Nam eviratorum alii ita ex utero matrum orti sunt, alii manu castrati sunt, alii seipsos castraverunt propter regnum cœlestē. Qui hoc potest præstare, præstato.

Sent. Deus ipse propter hominum pervicaciam aliquid interdum permittit, quod alioquin permittendum non esset. Olim fuit mundus minus malus: & omnia abeunt indies in deterius. Libidini resistere, nisi dono Dei, nemo potest.

D I V E S. *Mat. 19. Mar. 10. Luc. 18.*

ARGUMENTUM.

Jesus ab adolescente interrogatus, vitæ viam docet; & quàm sit ea divitiibus difficilis ostendit, deque præmiis suorum disserit.

Adolescens, Jesus, Discipuli.

Magister bone, quid boni facendum mihi ut vitam æternam adipiscar? *J.* Quid me dicis bonam? Nemo bonus est nisi unus Deus. Quod si vis ad vitam pervenire, serva præcepta. *A.* Quænam? *J.* Nè adulterato. Nè occidito. Nè furator. Falsum testimonium nè dicto. Nè quem intervertito. Parentem utrûmque colito. Alterum ut teipsum diligito. *A.* Hæc omnia servavi jam à teneris. Quid mihi restat?

stat? 7. Probo. Unum tibi deest. Si vis perfectus esse, I venditum rem tuam omnem, & pretium in pauperes erogato, thesaurum habiturus in cœlo: deinde ad me sequendum, crucem ferens, veni. Eho! abit mœstus, est enim perdives. O mei discipuli, quàm difficulter, qui rem habent, ad regnum cœleste perveniunt! Obsupetis? O filii, quàm difficile factum est; ut, qui divitiis freti sunt, in regnum divinum ingrediantur! Dicam iterum: facilius est rudentem trajici per foramen acûs, quàm divitem in regnum divinum introire. D. Ecquis igitur poterit servari? 7. Hoc humanis quidem viribus fieri non potest, sed potest divinis: nam omnia, quantumvis hominibus ardua videantur, è Deo tamen fieri possunt. D. Nos quidem (ut vides) relinquimus omnia, ut te sequeremur: quid ergò hinc assequemur? 7. Vos quidem certè, qui me secuti estis, cum in renovata via in tribunali magnificentis confedero, sedebitis etiam in duodecim tribunalibus, duodecim tribus Israelitarum judicantes. Et, omnino quisquis domum, aut fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut conjugem, aut liberos, aut agros reliquerit, mei nominis & evangelii, regnique divini gratiâ, is & in hoc ævo, etiam inter tor acerba, centuplum accipiet, & in futura ætate vitam fruetur sempiternâ. Sed multi primi erunt ultimi, & ultimi primi. Nam in regno cœlesti idem usu venit quod in quodam patrefamiliâs, qui primo mane exiit ad conducendos in vineam suam operarios; & cum singulis denariis in diem cum eis decidisset, eos in vineam dimisit. Iterumq; circiter horam tertiam egressus, vidit alios otiosos in foro manentes, quos etiam in vineas suas dimisit, sequens eis quod æquum esset daturum promisit. Item circa sextam & nonam horam egressus, fecit. Horâ autem fere undecimâ egressus, cum alios desides invenisset: Quid hic, inquit, statis totum diem otiosi? Nemo nos conduxit, inquirunt illi. Tum illè; Ite & vos in vineam meam, & quod erit æquum, accipietis. Vesperti mandat vltæz Domini's procuratori suo, ut operatione convocet, eisq; præmium persolvat, initio facto ab ultimis ad primos. Hic qui venerant horâ ferè undecimâ, singulos acceperunt denarios. At primi, qui

qui sese plus accepturos rati essent, cum tantundem accepissent, murmurabant in patremfamilias, quod ultimos, qui unam horam opus fecissent, ipsis æquavissent qui totius diei onus pertulissent & ardores. Tum ille uni ex eis, amice, inquit, non facio tibi injuriam. Nonne denario mecum deputus es? Aufer tuum, & abi. Liber mihi tantum dare huic ultimo, quantum tibi. An mihi non licebit meis uti meo arbitrio? Eone tu oculum malignum habes, quia ego sum benignus? Id in regno cœlesti ultimi primorum, & primi ultimorum conditione erunt. Multi enim sunt vocati, sed pauci electi.

Sent. Divitiæ magno sunt ad salutem impedimento Dives divitiis, denique homines iis quæ habent charissima renunciare humanis viribus nequeunt, divinis quæunt.

DIVES IMMISERICORS. LUC. 16.
ARGUMENTUM.

Dives immisericors apud inferos cruciatus nē tantulam quidem misericordiam ab Abrahamo impetrare potest.

Dives, Abrahamus.

PATER Abrahame, miserere mei, & mitte Lazarum, qui summo digito in aqua intincto, linguam mihi refrigeret: discrucior enim in hac flamma. *A.* Fili, memineris, te bonis in vita, Lazarum malis esse defunctum; Nunc vicissim hic in voluptate, tu in dolore es: Præterea, constat omnino inter nos & vos vasta vorago, ut hinc ad vos, aut istinc ad nos aditus transire volentibus non pateat. *D.* Saltem illud oro te, pater, ut eam mittas, in domum mei patris, ut meos fratres (habeo enim quinque) commonefaciat, nē ipsi quoque committant ut in hunc tam tetri cruciatus locum veniendum sit. *A.* Habent Mosem & cæteros vates, eos audiunt. *D.* Est illud quidem aliquid, pater Abrahame. Sed si quis à mortuis ad eos fuerit profectus, facilius vitam corrigent. *A.* Si Mosem & vates non audiunt, nē ei quidem qui revixerit, obtemperaturi sunt,

Sent. Inclementes inclementer punientur, Qualem se quisque alteri præbuerit, talem in se experitur Deum. Impiorum
ferz

*sera pœnitentia. Beati qui plorant: nam consolatione afficiuntur. Væ gaudientibus: dolebunt enim. Nam rerum vicissitudo est. Qui sanctâ doctrinâ ad sanitatem non revo-
catur, desperandus est.*

FILII ZEBEDEÆ I. Mat. 20. Mar. 10.

ARGUMENTUM.

Jesus, Jacobo & Joanni regnum petentibus crucem proponit.

Mater Jacobi & Joannis, Jesus, Jacobus & Joannes.

Magister, volebant quiddam à te petere hi mihi duo filii. *Je. Quidnam id est? Ja. Ut tibi, cum splendorem & imperium fueris adeptus, alter dexter, alter sinister, affideamus. Je. Nescitis quid petatis: potestisne idem mecum poculum ebibere, eadēque lotionē ablui? Ja. Possumus. Je. Meum quidem poculum bibetis, meāque lotionē lavabimini: Sed, ut mihi dextrā lævāque affideatur, non est meum dare, nisi iis, quibus id paratum est à Patre meo.*

Sent. Ad regnum Dei non nisi per crucem venit; & tamen non hominū meritum, sed Dei donum est.

VINITORES. Mat. 21. Mar. 11. Luc. 20.

ARGUMENTUM.

Jesus à Pontificibus & Scribis, & Senioribus, de autore suæ potestatis interrogatus, ipsos vicissim de autore lotionis Joannis interrogat. Deinde per similitudines, eis futurum prædicit, ut propter se repudiatum, regno priventur.

Pontifices, & Scribæ, & Seniores, Jesus.

Dic nobis, ex cujus autoritate ista facias, & quis tibi dederit ut tantum posses? *Je. Ego vicissim vos quiddam rogabo, de quo si mihi responderitis, dicam vobis ex cujus autoritate hæc faciam. Latio Joannis unde erat? à cœlōne, an ab hominibus? P. Si à cœlo dicimus, dicit, cur ergo ei non credidistis? Sin ab hominibus, periculum est nē universus nos populus lapidet, omnes enim Joannem habent pro vate. Negemus scire nos. Agē, nescimus. Je. Ego quoque non dicam vobis, quā hæc autoritate faciam. Sed quid censetis? Habebat quidam duos natos. quorum priorem aggressus est his verbis; Nate, abi ad faciendum opus*

hodie in vinea mea : Cui ille, non libet, inquit : post tamen, mutatâ sententiâ, abiit. Alteri deinde eodem modo dixit : qui, pollicitus iturum se, non ivit. Uter paruit voluntati patris ? P. Prior. J. Credite mihi, Publicani & meretrices antecedunt vos in regnum divinum. Venit enim ad vos Johannes, vir integrâ vitâ, cui vos non credidistis : Publicani & meretrices crediderunt. Quod cum videretis, nê sic quidem mutastis animum ut ei crederetis. Accipite aliam similitudinem. Fuit quidam paterfamilias, qui consecit vineam : quam cum sepibus circumdedit, torcularque in ea defixisset, & castellum extruxisset, elocavit agricolis, domoque postea multo tempore abiit. Post suo tempore misit ad agricolas servum, ad percipiendum fructum vineæ, quem illi malè acceptum plagis inanem remisit. Iterum mittit alium ; eum quoque illi lapidibus confusum, & ictibus indignissimè mulctatum, vacuum remisit. Nec satis. Addit tertium, quem etiam vulneribus confectum ejecerunt. Pergit mittere alios, atque alios, qui omnes vel pulsati, vel occisi ab eis sunt. Et jam cum unum haberet filium, eumque charissimum, ita secum cogitabat ; Quid agam ? mitte scilicet ad eos filium, meas delicias ? At mittam ; fortasse ejus conspectum reverebuntur : Itaque facit. At vinitores, eo viso sic loqui inter se insiliunt ; Hic quidem est hæres, interimamus eum, ut invadamus in hæreditatem. Itaque ejectum de vinea perimunt. Cum ergo redierit vineæ dominus, quid faciet agricolis illis ? P. Malos malè perdet, vineam aliis tradet agricolis, à quibus fructum percipiet suo tempore. Sed abiit ut quid tale eveniat. J. Nunquamne legistis dictum illud in monumentis literarum ? *Quem lapidem improbaverunt structores, adhibitus est ad caput anguli.* A Domino profectum id est, mirum nobis videtur. Quamobrem sic ex me accipite. Auferetur à vobis regnum divinum, & dabitur genti suam fructum edituræ. Ac quisquis inciderit, in lapidem eum, confringetur : & in quem lapis inciderit, eum conteret. Nam in regno cœlesti similiter accidit, atque in rege quodam, qui nuptias filii sui facturus, servos suos misit, qui invitatos ad nuptias vocarent, Cùmque illi no-

luissent

Juissent venire; alios item servos misit, quibus negotium dedit, ut ostenderent invitatis ipsum paravisse prandium, juvencos & altitia esse mactata, omnia denique esse parata ut venirent ad nuptias. At illi eum aspernati discesserunt, alius in suum agrum, alius ad mercaturam. Ceteri comprehensos ejus servos à vita per summam ignominiam sustulerunt. Qua re audità iratus rex, ed suas copias misit, & homicidas illos perdidit, eorumque urbem incendit. Deinde suis servis mandavit, ut (quoniam paratae erant nuptiae, & qui ad eas erant vocati, non fuerant digni qui in eis adessent) per vias passim abirent; & ut, quemcunque invenissent, ad nuptias vocarent. Illi in trivia profecti, quoscunque invenerunt, coegerunt, tum malos, tum bonos, ita ut compleretur coenatio convivis. Ad eos contemplandos ingressus rex; animadvertit ibi quendam non nuptiali vestitu indutum: Et amice inquit, quid hac intrasti sine vestimento nuptiali? Cùmque ille obmutuisset, jussit rex famulis, ut eum pedibus manibúsque constrictum, in teterrimas tenebras abriperent, ubi futurus esset ploratus stridorque dentium. Multi enim vocati sunt, sed pauci electi.

Sent. Publicani & meretrices ad Dei regnum sunt aptiores quam populoꝝ magistri atque gubernatores. Qui divinis donis ornatus ingratus se præbet, is donis privatur. Optima quæque maxime improbantur à potentissimis quibusque.

D E N A R I U S. Mat. 22. Mar. 12. Luc. 20.

A R G U M E N T U M.

Jesus à Phariseorum Herodisque discipulis de tributo Cæsari pendendo malitiosè interrogatus, prudenter respondet.

Discipuli Phariseorum. Herodiani, Jesus.

Magister, scimus ut verax sis, divinamque vivendi rationem verè & sincerè tradas, neque ullius omnino hominis gratià de veritate deducaris. Proinde dic nobis, quid tibi videatur: liceatne nobis censum pendere Cæsari, necne? *J.* Quid me tentatis, simulatores? Exhibete mihi nummum tributarium. *P.* En tibi denarium! *J.* Cujus est imago hæc & inscriptio? *D.* Cæsaris. *J.* Itaque reddite, quæ sunt Cæsaris, Cæsari: & quæ Dei, Deo.

Sent. Astutus astute respondendum. Captiosa ad nocendum interrogatio, vitiosa est: sed ad eandem astuta ad seipsum tuendum responsio vitiosa non est.

S A D D U C A E I. Mat. 2. Mar. 12. Luc. 20.

ARGUMENTUM.

Iesus à Sadduceis de septem maritorum uxore interrogatus, cuiusnam futura esset in altera vita; docet, ibi nulla fore matrimonia. Tamen resurrectionem fore ostendit. Deinde legisperito de maximo legis præcepto respondet. Pastremo illos quædam interrogatione de genere Christi compefcit.

Sadducei, Iesus, Scriba, Pharisei, Legisperitus.

Magister, Moses scripto sanxit, si quis mortuus fuerit sine liberis, superstiti uxore & fratre, ut is frater ejus uxorem duceret fratrique prolem suscitaret. Fuerunt autem apud nos fratres septem, quorum primus ductâ uxore, sine liberis mortuus est, fratrique uxorem habendam reliquit. Eodem modo alter, & tertius, donec tandem singulis ad unum mortuis, ultima omnium moritur femina. Cum ergo revixerint homines, cujus ex septem erit uxor, cum omnes eam habuerint? *J.* Erratis ignorance literarum & divinæ potestatis. In hac vita homines connubunt, sed quibus contingit donari vitâ illâ novatâ, ii nullis inter se matrimoniis copulantur: siquidem nè mori quidem jam possunt, suntque quasi cælestes, & divini genii, Deique filii. Mortuos autem ad vitam revocari, vel Moses indicat in rubo (si forte unquam legistis) ubi Deus ait, Deum se esse Abrahami, Deum Isaac, Deum Jacobi. Viventium nimirum Deus est, non mortuorum, cum ei omnes vivant. Qua in re vehementer erratis. *L.* Quando hic tam expositè respondit, volo ego quoque ejus acumen explorare. Magister, quodnam est primum & maximum in lege præceptum? *J.* Audi Israelita: Dominus Deus tuus, Dominus unus est. Dominum Deum tuum toto animo, omni cura, studio, cogitatione, operâ, amato. Hoc est primum & maximum præceptum, Alterum ei simile est: Alterum ut teipsum amato. Majus his præceptum nullum est. Ab his duobus tota legis & vatum doctrina pendet. *L.* Præclare sanè,

sanè, Magister, dixisti. Nam unus est Deus, præterea nullus: quem summâ animi ope, curâ studio, operâ, cogitatione amare, necnon alios, seipsum diligere, omnibus præstat piamentis & sacrificiis. *J.* Non longè abes à regno divino. Sed, ut vos ego vicissim interrogem, Pharisei, Quid censetis de Christo? Quo prognatum fore? *P. Davide. J.* Qui fit ergo, ut eum David numine afflatus, Dominum vocet, ad hunc modum? Dixit Dominus Domino meo, Sede ad dextram meam, donec tuos tibi hostes, scarni instar, calcandos tradidero. Si eum David Dominum vocat, qui fieri potest ut sit Davide prognatus?

Sent. Sublatâ morte, sublata erunt matrimonia, ut pote ad generis humani propagationem instituta: quâ propagatione jam nihil opus erit, nemine moriente. Amor legis perfectio.

P E T R U S. Luc. 22. Joan. 13. & 14.

A R G U M E N T U M.

Jesus moriturus discipulos suos modestiam amorèque docet; sui desertionem, & Petri abnegationem prædicit: deque suo ad Patrem discessu, & Spiritûs sancti missione differt.

Jesus, Petrus, Discipuli, Thomas, Philippus, Judas, Thaddeus.
Inter gentes ut quisque plurimum opibus valet, ita maxime rex est, & potentissimus quisque facillimè principis nomen obtinet. At vestra longè alia est ratio: quantoque quisque major est, tanto submissius se gerat: quanto plus imperio pollet, tanto magis minitrum se præbeat. Uter enim major est? qui accumbit, an qui minitrat? Nonne qui accumbit? Atqui ego inter vos sum sicut ministrans, vobisque (qui permanseritis mecum in meis rebus adversis) legatum mihi a Patre meo regnum similiter lego! ut edatis & bibatis in eadem mecum mensa in regno meo; & in tribunalibus sedentes, jus duodecim tribubus Israelitarum dicatis. Filioli, adhuc parumper vobiscum futurus sum; quæretis me, &, quemadmodum dixi Judæis, quod ego iturus sum, eo venire non posse: ita vobis quoque nunc dico. Itaque hoc novum vobis præceptum do, ut ametis vos in-

ter vos, & ametis quemadmodum ego vos amavi. In eo cognoscent omnes, vos meos esse discipulos, si mutuo vos amore complectimini. *P.* Domine, quò abiturus es? *Je.* Quò ego abiturus sum, non potes me nunc sequi, sed postea sequeris. *P.* Quì minùs nunc possum? Animam pro te ponam. *Je.* Animam pro me pones? Crede mihi, nondum cecinerit gallus, cùm tu me ter abjuraveris. Simon, Simon, Satanas ille (nè tu sis nescius) expetivit vos ad cribrandum, quasi frumentum; Verùm ego oravi pro te, ne tu de constantiæ gradu deicereris. Tù vicissim, aliquando recreatus confirmato fratres tuos. *P.* Atqui paratus sum, & carcere in tecum, & mortem subire. *Je.* Hoc tibi confirmo, Petre, gallum hodiè non cantaturum, quin tu, me tibi notum esse, ter negaveris. Porro cum dimisi vos sine crumena, & pera & calceis, num quà re caruistis? *D.* Nullà. *Je.* At nunc qui habet crumenam, adhibeto, nec minus peram: quique non habet gladium, vendito palium suum, & comparatò. Nam in me (nè vos nesciatis) superest comprobandum scriptum illud; Et inter improbos habitus est, habentque meæ res finem. *D.* Domine, ecce, hìc duo gladii. *Je.* Satis est. Cæterùm nolite animo perturbari: fidem habetis Deo; & mihi fidem habete. In domo patris mei mansiones multæ sunt. Quòd si sæcùs esset, dicerem vobis. Eo paratum vobis locum: id quod si fecero, reveniam ad vos mecum assumendos ut, ubi erò ego, ibi vos quoque sitis. Et quidem quò & quà viâ proficiscar, scitis. *Th.* Nos verò nescimus quò eas, tantum abest ut viam tenere possimus. *Je.* Ego sum via, veritas & vita; nemo venit ad patrem, nisi per me. Si cognosceretis me, meum quoque patrem cognosceretis, & jam nunc cognoscitis & vidistis eum. *Ph.* Domine, ostende nobis patrem: Id satis erit nobis. *Je.* Tantum jam tempus vobiscum verbor. & tu me non nosti? Philippe, qui vidit me, vidit patrem; quì sit, ut tu jubeas vobis patrem ostendi? Non credis & me in patre, & patrem in me esse? Quæ vobis dico, meâ sponte non dico: sed ipse pater, qui in me manet, hæc agit. Credite mihi, & me in patre, & patrem in me esse; aut certè de ipsis factis mihi credite. Hoc vobis confirmo, eum qui mihi fidem habebit, eadem

eadem mecum, vel etiam majora facturum. Nam ad Patrem meum me confero, facturus quicquid per meum nomen petieritis ut Patris gloria in Filio celebretur. Si quid (inquam) petieritis per nomen meum, id ego faciam. Si me amatis, praecepta mea conservate. Ego verò exorabo Patrem, ut alium vobis Confirmatorem det, qui vobiscum perpetuò maneat: Spiritum illum certum veritatis autprei dico, quem hominum vulgus non potest comprehendere, qui eum neque videt, neque cognoscit: at vos cognoscitis, quoniam apud vos mansurus, & in vobis futurus est. Non relinquam vos pueros: invisam vos. Post paulo jam me non videbunt homines; at vos videbitis: quia ut ego vivo & vos viveris. Tum cognoscetis & me esse in Patre meo, & vos in me, & me in vobis. Qui tenet praecepta mea, eaque conservat, ille est qui me amat. Qui verò me amat, amabitur à Patre meo, eundemq; ego quoque amabo, meque ei aperiam. *Ju.* Quid causae est, ut nobis te ipsum sis aperturus, promiscuae hominum multitudini non item? *Je.* Qui me amat, dicta mea vita exprimet, eundemque meus Pater amabit, & ad eum veniemus, & apud eum degemus. Qui me non amat, dicta mea non exequitur. Sermo autem quem auditis meus non est, sed Patris qui misit me. Haec quidem sum vobis elocutus, apud vos manens. Sed ille Confirmator (Spiritum Sanctum dico) quem mittet Pater nomine meo, vos docebit, & recolet omnia quaecunque dixi vobis. Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis, nec eam, qualem homines solent. Nolite animo perturbari, neque formidare. Audivistis ut dixerim vobis, abire me revisurum vos. Si me amaretis, gauderetis quia dixissem ire me ad patrem, qui major me sit. Et nunc dixi vobis, priusquam evenit; ut cum evenierit, credatis. Jam non multa loquar vobiscum. Venit enim huius mundi princeps, nec habet quod in me carpat, tantum edres tendit, ut intelligant homines me amare patrem, & ita facere uti mihi mandavit. Surgite, abeamus hinc.

Sent. Inter Christianos quò quisque major, eò submissior. Ex charitate cognoscitur Christianus: Ut quisque sibi maxime confidit, ita facillime labitur. Spiritus sanctus Christianum perficit.

PILATUS. *Matth. 27. Mar. 15.*

Luc. 23. Joan. 18.

ARGUMENTUM.

Jesum accusant Judæi. Pilatus interrogat: Jesus de suo regno & officio respondet. Pilatus eum ad Herodem mittit.

Pilarus, Judæi, Jesus, Pontifices.

Quodnam crimen affertis in hunc hominem quem mihi vincitum tradidistis? *Ju.* Nisi esset maleficus, nunquam eum tibi tradidissemus. *Pi.* Adducite eum vos, & ex lege vestra judicetote. *Ju.* Nobis non licet interficere quenquam. Sed si quæris crimina, eum deprehendimus pervertentem gentem, & prohibentem Cæsari tributa dare, scique Christum regem esse dicentem. *Pi.* Libet ex ipso sciscitari. Heus, tunc es rex Judæorum? *Je.* Tuane istud sponte dicis, an ex aliis auditum? *Pi.* Quasi ego Judæus sim. Tui te populares & pontifices mihi tradiderunt. Quid comisitisti? *Je.* Regnum meum terrestre non est: quod si esset mei satellites pugnassent, ne Judæis addicerer. Verum regnum meum hic positum non est. *Pi.* Tu ergo rex es? *Je.* Rectè ais. Ego ed natus sum & in hunc terrarum orbem ingressus, ut testimonium perhibeam veritati. Quisquis à veritate est, vocem meam audit. *Pi.* Quid est veritas? Heus Pontifices, & plebs Judæa? ego nullum deprehendo crimen in hoc homine. *Pon.* Atqui nemo est hodie nocentior, neque supplicio graviore dignus. *Pi.* Non audis quæ in te proferant crimina? Nihilne respondes? Vide, ut te graviter accusent. Quid, taces? Nequeo mirari satis. *Po.* Populum suam doctrinâ à Galilæa ad hunc usque locum excitat. *Pi.* Estne is Galilæus? *Po.* Est. *Pi.* Per commodè cadit, quod est ditionis Herodis, qui nunc in urbe est. Itaque eum ad illum duci jubebo.

Sent. Autoritati sue credi volunt calumniatores prorum Christi regnum mundanum non est.

BARABBAS. *Mat. 27. Mar. 15.*

Luc. 23. Joan. 19.

ARGUMENTUM.

Pilatus Judæorum importunitate fatigatus, Jesum damnat ad crucem; Barabbamque latronem dimittit.

Pi-

Pilatus, Pontifices, Judæi, Jēfus.

Nunc, Judæi, adduco vobis eum, ut intelligatis me nullum in eo crimen invenire. Ecce homo! *Po.* Crucifige, crucifige. *Pi.* Comprehendite eum vos, & crucifigite: nam ego nullum in eo crimen invenio. *Ju.* Nos legem habemus, quæ jubet eum morte plecti, quia Filium Dei se fecit. *Pi.* Metuo quorsum evadant hæc. Undenam es? Mihi non eloqueris? An nescis me potestatem habere tui vel crucifigendi vel relaxandi? *Je.* Non haberes ullam in me potestatem, nisi id tibi datum esset supernè. Itaque qui me tibi tradidit, in majore culpâ est. *Pi.* Hic quidem mihi amittendus est, video. *Ju.* Si eum amittes, non es amicus Cæsari. Quisquis enim regem se facit, Adversatur Cæsari. *Pi.* Age jam educam eum ad vos. Ecce rex vester! *Ju.* Tolle in crucem? tolle in crucem. *Pi.* Regem ego vestrum in crucem? *Ju.* Nullum habemus regem præter Cæsarem. *Pi.* Nihil ago, video: cedendum est multitudinis libidini. Cedò huc mihi aquam, Hic manuum lotionem testatum volo, Judæi, me in sanguine hujus innocentissimi viri ab omni noxa abesse. Vestra culpa esto. *Ju.* Ejus sanguinem nos nostrique posteri luamus. *Pi.* Ergò Barabbam hunc latronem liberum habete; Jēsum autem vestro arbitrio in crucem tollendum abducite.

Sent. Potestas à Deo est. Cæsari malunt servire inimici Christi, quàm Christo; latronem liberari, quàm insontem: Utinam non eadem fierent homines!

S I M O N *Joan. 21.*

A R G U M E N T U M.

Jēsus in vitam suscitatus, piscantibus suis discipulis apparet. Deinde cum eos prandere jussisset, Petro violentam mortem prædicit.

Jēsus, Discipuli, Joannes, Petrus.

Hæus juvenes! nunquid edulii habetis? *D.* Nihil. *Je.* Jacite rete ad dextram navis partem, & invenietis. *D.* Faciemus. O miraculum! tanta est in nostro reti piscium multitudo, ut trahere non possumus. *Jo.* Dominus est. *P.* Ego igitur indusium succingam, & ad eum ad ripam natabo.

natabo. *D.* At nos navigabimus, neq; procul à terra absumus. Jam appulimus. Hic est prunæ impositus piscis, & panis. *Fe.* Afferte de piscibus quos modò cepistis. *P.* Attraham rete ad terram. O magnum numerum piscium? *D.* Quot sunt? *P.* Enumerabo. Sunt centum quinquaginta tres. *D.* Mirum est, rete non esse ruptum. *Fe.* Venite pransum: vescimini hoc pane, & pisce. Simon Joannide, diligis me plùs quàm hi? *P.* Etiam, Domine, tute scis quàm te amem. *Fe.* Pasce agnos meos. Simon Joannide, diligis me? *P.* Etiam Domine, tute scis ut te amem. *Fe.* Pasce oves meas. Simon Joannide diligis me? *P.* Domine, tu omnia scis; tu nòsti quàm te amem. *Fe.* Pasce oves meas. Simul & hoc accipe; Cùm elses juvenis, ipse te cingebas, & ibas quò volebas: sed cùm senueris, alius te, cùm manus extenderis, cinget, & ducet quò noles. Sequere me. *P.* Hic autem quid? *Fe.* Si eum volo manere donec reveniam, quid ad te? Tu modò sequere me.

Sent. *Subente Christo qui piscatur, feliciter piscatur; id quod de hominibus secundum Spiritum accipiendum est. Qui Christum amat, huic Christus oves commendat. Discipuli eadem conditio est quæ magistri.*

L I N G U Æ A Æ. 2. A R G U M E N T U M.

Cum Christi discipulos novis linguis loquentes, Judæi putarent ebrios esse; Petrus ad eas orationem habens, demonstrat illud esse donum Spiritus sancti à Christo in vita excitato effusi. Hoc audito illi penitentiam agunt, & in Christi nomine lavantur.

Judæi, Petrus.

Nonne omnes hi qui loquuntur, Galilæi sunt? *Al.* Sunt. *7.* Ecquid est, quod nostrum quisque vernaculam sibi linguam audiat? Parthi, Medi, & Elamitæ, Mesopotamiæ incolæ, & Judææ, & Cappadociæ, Pontique & Asiæ, & Phrygiæ & Pamphyliæ, & Ægypti, & ejus Libyæ partis quæ est secundum Cyrenen, & peregrinantes Romani, tum Judæi tum adventitii, Cretensisque, & Arabes, audimus eos rerum divinarum amplitudinem nostris cujusque linguis

linguis eloquentes. Hoc quidem non humanum est. Equidem sic obstupesco, ut nesciam, quid agam, an somnium. Quid hoc rei est? *Al.* Bacchi agnatio est. O Bacche, pater es eloquentiæ. *J.* Quid ais. *Al.* Vini pleni sunt: mera temulentia est. Unde enim tam multas linguas, tam diversas, tam repente didicissent? *P.* Viri Judæi, & Hierosolymæ incolæ omnes, attendite, & mecum quæ dicam, recognoscite. Non sunt hi temulenti, quemadmodum vos arbitramini: (est enim hora diei tantum tertia) sed viget illa vates Joelis prædictio. Ultimis autem temporibus (inquit Deus) omne hominum genus meo spiritu perfundam, ita ut vestri filii filiarque vaticinentur, & juvenes visis, & senes insomniis edoceantur. Quinetiam servi & ancillæ, tunc meo spiritu delibutæ, vaticinabuntur. Sed id signis quibusdam præsignificabatur supra in cælo, tum infra in terra, videlicet sanguine, & igne, & fumido vapore. Ipse sol tenebris obducetur, & luna sanguine, antequam Domini magnus ille & insignis dies veniat. Quisquis autem Domini nomen invocaverit, evadet. Audite verba hæc, viri Israëlitarum: Jesum Nazareum (at quem virum!) qui vobis à Deo repræsentatus est portentis, miraculis, signis, quæ per eum Deus in medio vestrum edebat, ut scitis, hunc vos, definito Dei consilio & providentiâ traditum, hominum impiorum opera comprehensum, ad palum alligatum sustulisti: quem Deus ereptum ex mortis doloribus, in vitam revocavit, quatenus fieri non poterat ut à morte teneretur. David enim dicit de eo, Propositum mihi Dominum ob oculos semper habeo: eoque mihi dextero, nullâ re commoveor. Nec verò solum mentis atque animi lætitiâ gelliō, verum etiam ipso corpore fidenter persto, quod tu animam meam apud inferos non deferres, nec permittes ut is, qui tibi suâ pietate placet, interitu deleatur, sed me viam vitæ docebis, mihiq; cumulatifsimam apud te voluptatem præstabis. Si licet apud vos, viri, fratres, liberè de summo patre Davide loqui, is & vitam finivit, & sepultus est, & ejus monumentum apud vos ad hoc tempus extat. Sed cum vates esset, & sciret Deum sibi juravisse, sese ex foetu lumborum ejus, quod ad humanam conditionem

nem pertinet suscitaturus Christum, & in ejus solio collocaturum, præscius Christi resurrectionis dixit, ejus neque animam apud inferos relinquentiam, neque corpus interitum esse delendum. Hunc Jesum suscitavit Deus, cujus nos omnes testes sumus. Is Dei dextra elatus, & promissum sancti Spiritus à Patre consecutus, effudit hoc quod vos nunc videtis & auditis. Neque enim David ascendit in cœlum, sed is ipse loquitur ad hunc modum: Dixit Dominus Domino meo, Sede ad dextram meam, donec tuos tibi hostes instar subsellii calcandos tradidero. Hoc igitur pro certo habeat omnis Israelis posteritas, Dominum & Christum factum à Deo esse hunc ipsum Jesum, quem vos crucifixistis. *Ju.* O nos impios! quid agemus, viri, fratres? *Pe.* Mutate pristinam mentem, & abluimini cuncti in nomine Jesu Christi, ad remissionem peccatorum; & accipietis munus sancti Spiritus: ad vos enim pertinet promissio, & ad omnes remotiores, quoscumque vocaverit Dominus Deus noster. Quamobrem habete curam salutis vestræ, & eripite vos ex hoc perverso hominum genere. *Ju.* Bene & liberaliter dicis: & nobis omnino si placet. Eluamur.

Sent. De Spiritualibus carnaliter judicant carnales.

CLAUDUS, Act. 3. & 4.

ARGUMENTUM.

Claudum sanat Petrus & Joannes. Deinde concursu facto populi, Petrus ad populum de Jesu (in cujus nomine fuerit sanatus ille) verba facit. Hic superveniunt sectæ Doctorum & Apostoli in vincula dant.

Claudus, Petrus & Joannes, Populares, Sacerdotes, Antistites sani, & Sadducæi.

Respice hunc miserum claudum, viri optimi, quem mater claudum peperit, ita ut nunquam sese pedibus posuerit sustinere. Date mihi aliquid, honoris & amoris Dei gratia, ut vobis Deus sese vicissim benignum præbeat. *Pe.* Aspice nos. Neque argentum mihi, neque aurum est, sed quod habeo hoc tibi do. In nomine Jesu Christi Nazareni, surge & ambula. *C.* O mirum miraculum! Ut mihi roborati sunt

sunt pedes! Ut nunc firmiter incedo! O quàm dulce est, consecutum esse bona, quibus carueris! Ago tibi gratias, Deus optime maxime, cujus tanto sum beneficio sanatus. Vah! quam juvat ingredi & stare! *Pe.* Nonne hic est mendicus ille claudus, qui solebat pro foribus templi sedens mendicare? *Al.* Plene is est: nec possum satis mirari hunc tam expedite nunc ingredi qui antea loco se movere non posset. *Al.* Videri mihi somniare. Subsequamur eum: ingreditur in porticum Solomonis. *Pe.* Quanta huc concurrat multitudo! Quid hoc admiramini, viri Israelitæ? aut quid nos intuemini, quasi privatis viribus, aut pietate effecerimus, ut hic incederet? Deus Abrahami, & Isaac, & Jacobi, patrum nostrorum, illustravit puerum suum Jesum, quem vos in conspectu Pilati adductum repudiastis, cum ille absolvendum judicasset. At vos, sancto innocente repudiato petistis hominem homicidam vobis condonari, & vitæ autorem occidistis quem Deus à mortuis excitavit. Cujus nos testes sumus: ejusque nominis fiducia, hic, quem videtis & nostis, corroboratus est, & illius confidentia integerrimam valetudinem in vestro omnium conspectu consecutus. Et nunc fratres, scio vos per imprudentiam fecisse, ut etiam vestros principes. Sed Deus, quæ tot suorum vatum voce prædixerat, passurum esse Christum, ea hoc modo perfecit. Quamobrem revertimini ad sanitatem, ut deleantur vestra peccata, donec recreationis tempora veniant à Domino, cum prænunciatum vobis Jesum Christum mittet: quem oportet cælo contineri usque ad tempora iusturationis omnium, quæ Deus tot suorum sanctorum voce vatum jam olim prædixit. Moses enim majoribus nostris ita dixit: Vatem vobis suscitabit Dominus Deus vester, ex vestra consanguinitate, mei similem: ei parebitis ad omnia quæ vobis dicet. Quod si quis vati illi dicto audiens non fuerit, is ex numero hominum tolletur. Eodem modo tam multi vates, qui à Samuele deinceps fuerunt, qui hæc tempora prædixerunt, & tantò antè denunciârunt. Vos estis ex vatibus orti, & in eo scødere comprehensi, quod percussit Deus cum majoribus nostris cum diceret Abrahamo, Per ejus semen felicitatem consecuturas omnes or-

his ferratum nationes. Ad vos primum Deus suscitatum puerum suum Jesum misit qui vobis felicitatem afferret, si modo vestrum unusquisque à suis vitiis discisceret. *Sac.* Enim vero jam ferendum non videtur, tantam eis licentiam dari, ut populum publicè docerent. Nam quid futurum est? *Sad.* Quid, nisi ut, vobis relictis, omnes ad eos transeant? Nam quiddam resurrectionem mortuorum, per nescio quem Jesum futuram prædicant, facillè animos imperitæ multitudinis in suam sententiam pertrahunt. *Ant.* Itaque mature occurrendum huic malo est. Comprehendite eos, satellites, conjicite hos nugatores in vincula. Hæc illi nocte garriant cras nobiscum serio disputaturi; non jam cum indoctis rationem habebunt, quos possint facillè seducere; ad pontifices eis, & principes, & senatores, & scribas veniendum erit, qui eorum argutias vehementius refutabunt. Nam plebem quidem habent ad omnia sequacem.

Sent. *Christi nomen est omnipotens. Veritati solent invidere & adversari docti hujus mundi.*

PRIMATES. *Act. 4.*
ARGUMENTUM.

Petrus & Joannes de sanato claudo apud primates causam dicunt, & illis interdicens ne deinceps Jesum doceant obtemperaturos negant.

Senatores, Petrus & Joannes, Primates, Annas, Caiphas.

Quamam potestate, & cujus nomine hoc fecistis? *P.* Si nos hodie decollato in hominem infirmum beneficio interrogamus, principes populi, & Israelitarum senatores, quamam re sanatus sit: hoc vobis omnibus, cunctoque Israelitarum populo, notum esse volumus, sanatum esse in nomine Jesu Christi Nazareni, quem à vobis crucifixum Deus à mortuis excitavit. Per eum hic astat in vestro conspectu sanus. Hic est lapis à vobis ædificantibus rejectus, qui adhibitus est ad caput anguli; nec est in ullo alio salus, nec ullum aliud nomen est sub cœlo hominibus datum, per quod nobis liceat fervari. *Pr.* Hoc supra omnia mira mirabile est, homines illiteratos & idiotas tam confidenter & scite loqui. *S.* Atqui erant hi Jesu comites, & hic homo verè sanatus

sanatus adest. Jubeantur exire paulisper & concilio, ut hac de re inter nos consulemur. Exite paulisper. Quid faciemus hominibus his? Nam, conspicimus in ab eis miraculum editum esse, omnibus Hierosolyma incolis manifestum est, nec possumus negare. C. Ità est. Sed nè hæc res in vulgus dimanet latius minemur eis acerrimè, nè amplius hoc de nomine cuiquam mortalium verbum faciant. Nam quâ ratione in eos animadvertamus, non video. Omnis populus hac de re Deum laudat: homo, cui tam difficili in re tam præsens auxilium oblatum est, annum agit supra quadragesimum, èstq; omnibus notissimus. An. Bene mones. Intromittantur. C. Attendite, Galilæi. Interdicitur vobis, nè omnino vocem mittatis, nève doceatis nomine Jesu. P. & Jo. Utrum æquum sit, & Deo probari possit, vobis obtemperare potius quam Deo, vos videritis. Nos quidem non possumus quæ vidimus, & audivimus, non dicere. C. Vos, nisi malo coacti, rectè facere nescitis. Sed nisi parebitis, vestræ contumaciæ poenas acerbissimas luetis.

Sent. Beneficia divina pro maleficiis habent primates orbis, veritateinq; prædicari non patiuntur. Veritatem suam celavit Deus sapientes & literatos, eamque patefecit parvulis. Deo magis obediendum est quam hominibus.

G A M A L I E L. Act. 3.

ARGUMENTUM.

Cum fuissent Petrus & Johannes ex vinculis divinitus liberati, primates, eo cognito, illos evocant: & illi doctrinæ suæ causam dicant. Tum Gamalielis suasis dimittuntur.

Apparitores, Antistes fani, Quidam, Pontifices, Sacerdotes, Petrus, Gamaliel.

C Arcerem quidem invenimus clausum diligentissimè & custodes foris ante januam astantes; sed ubi aperuimus, neminem intus invenimus. An. Videor videre rerum naturam inverti. Nunquam hujusmodi monstra, nè fando quidem audita sunt. Quid? Egressosne esse clauso carcere? & Homines illi, quos vos in custodiam dedistis, sunt in fano, & ibi populum docent. An. Hæc sunt ejusmodi, ut quemvis de mente dejiciant. Sequimini me, apparitores: adducam

adducam eos in consilium. *Po.* Sed sine vi: etenim concitantes in nos vulgi seditiones, & statim ad saxa veniretur: nam magnum est plebis in consilium. *S.* Nisi providemus actum de nobis est: jam nullum pretio sumus, omnium oculi in eos sunt coniecti. Propiciendum al qua ratione est. *An.* Ecce homines! *Po.* Nonne vos vetuimus isto nomine docere? Atqui replevistis Hierosolimam doctrinâ vestrâ, & vultis in nos illius hominis sanguinem derivare? *Pe.* Parendum Deo magis est quam hominibus. Deus majorum nostrorum Jesum suscitavit, quem vos in patibulo suspensum interfecistis. Hunc Deus Ductorem & Servatorem suâ dextrâ extulit, ut per eum Israelitis ad saniozem vivendi rationem reversis, veniam daret peccatorum. Et nos sumus ei testes harum rerum; necnon sacer ille spiritus, quo Deus ei obediens afflavit. *Po.* O audacissimos impostores! Quid agimus, viri? Quin de his pœnas sumemus. *G.* Jubete, si placet eos paulisper foras discedere. Considerate viri Israelitæ, de hominibus his quid eis sitis facturi. Superioribus diebus extitit Theudas quidem, qui sese jactabat esse aliquem cum quo homines ad numerum quadringentorum sese conjunxerunt. Is occisus est, & quotquot ei parebant dissipati, & ad nihilum redacti. Post eum extitit Judas Galilæus, tempore professionis, multumquæ ad sese hominum traduxit: sed & is periit, & omnes qui ei obtemperabant profligati sunt. Nunc quæque vos summoneo, ut vobis ab his hominibus temperetis eosque missos faciatis. Nam si hoc consilium & opus ab hominibus est, dissolvetur: sin à Deo est, id dissolvere non potestis, nisi fortè vultis videri Deo repugnare. *An.* Non malè consulit Gamaliel, ut mihi quidem videtur. *Po.* Sed evocemus homines, eosque virgis credamus, & vetemus ullam Jesu nominis mentionem facere.

Sent. Nihil est ad veritati credendum durius primoribus hujus mundi. Boni consiliarii maxima est utilitas. Qui Dei operi repugnant, Deo repugnant.

STEPHANVS. Act. 6, 7.

ARGUMENTUM.

Accusatus impietatis Stephanus, causam dicit tanto spiri-
tu,

tu, ut ei resistere non valentes Judeorum primi, eum lapident.

Testes, Pontifex, Stephanus, Senatores, Scribae.

Hic homo non desinit impiè contra hunc religiosissimum locum, & contra legem loqui. Etenim audivimus eum dicere, Jesum Nazarenum everfurum esse hunc locum; & traditos nobis à Mose ritus mutaturum. *P.* Suntne ista vera? *St.* Attendite fratres & patres. Deus gloriosus apparuit patri nostro Abrahamo, cùm esset in Mesopotamia, antequam Charræ degeret, eique mandavit, ut ex solo natali digrederetur, veniretq; in terram quam ipse ei ostenderet. Tum ille ex terra Chaldaea profectus, Charræ habitavit, unde eum (mortuo ejus patre) Deus in hanc terram transfulit, quam vos nunc incolitis: in qua nullam ei possessionem tradidit ne vettigium quidem pedis: & tamen promisit, sese ei possessionem daturum, & ejus post eum soboli, cùm liberos non haberet: Locutus est autem cum eo ad hunc modum, Ejus posteros, peregrinos fore in terra extraneorum, eorumque servitutem & injurias per quadringentos annos perpassuros: sed illam ego gentem cui servient (inquit) ulciscar; exhibuntq; postea & me hoc ipso in loco adorabunt: Eamq; rem, inito cum eo circumcisionis foedere, firmavit. Is genuit Isaacum, eumque octavo die circumcidit: Isaacus, Jacobum. Jacobus duodecim summos patres. Summi patres, invidia adducti, Josephum in Ægyptum ducendum vendiderunt. Sed adfuit ei Deus, eumque ex omnibus angustiis eripuit & effecit ut Pharaos Ægypti rex ei suâ sibi sapientiâ commendato, totius Ægypti, totiusque suæ familiæ principatum traderet: cùm autem, orta fame in omni Ægypto & Chanaanâ, patres nostri in magna essent difficultate cibariâ; Jacobus, qui audivisset frumentum esse in Ægypto, eos illò semel atque iterum dimisit; estque Josephus altero itinere à fratribus suis agnitus, ejusque genus Pharaoni declaratum. Tum Josephus patrem suum Jacobum, & familiam omnem ad homines septuaginta quinque accersivit. Descendit igitur Jacobus in Ægyptum: ubi cùm vitam finivisset, ipse & patres nostri translati sunt Sichemam, & in sepulcreto positi, quod ibi Abrahamus argenti pretio à filiis Enoris emerat. Interea

propinquante promissa tempora, de quo Deus Abrahamo iuraverat, crescebat populus in Ægypto multiplici numero: donec exstitit rex alius, qui Josephum non noverat. Is nostrum genus frustrari conatus, populum nostrum & eorumque afflixit, ut etiam festus eorum exponi curaret, ne conservarentur. Quo quidem tempore natus est Moses, vir Deo acceptus, qui domi paternæ tres menses nutritus, cum tandem expositus esset, Oblatus est à filia Pharaonis, & ab ea pro filio educatus: fuitque Moses in omnibus Ægyptiorum disciplinis eruditus, & dictis factisque potens. Cumq; jam quadragesimum ætatis annum compleret, venit ei in mentem consanguineos suos Israelitas visere: cumque vidisset quendam injuriâ affici, eum defendit, ejusque injuriam, cæso Ægypto, ultus est. Arbitrabatur autem consanguineos suos intelligere, Deum ipsis per ipsum solutem dare, quod illi non intelligebant. Postero die conspicatus eos contententes, pacem inter eos conciliare studebat, consanguineos esse commemorans, Cur alios alii nocerent? sed qui alteri faciebat injuriam, eum repulit, quærens quis eum principem & judicem in eos constituisset: Num se vellet interficere, quo modo pridie interfecisset Ægyptum? Eo ex dicto Moses aufugit, & in terra Medianitarum peregrinus fuit, ubi filios duos genuit. Peractis autem quadraginta annis, apparuit ei in solitudine montis Sinæ Genius Domini in flammâ & ardore rubi. Quo spectaculo admiratus, cum ad visendum accederet, audita Domini ad eum vox hujusmodi est; Ego sum Deus patrum tuorum, Deus Abrahami, Deus Isaaci, & Deus Jacobi. Hic cum tremefactus Moses non auderet intueri, Detrahe tibi, inquit ille, calceos de pedibus: nam locus in quo tu stas, sacer est. Vidi afflictionem populi mei qui est in Ægypto: eorumque gemitu audito, ad eos liberandos descendi. Itaque volo mittere te in Ægyptum. Hunc Mosen, quem illi repudiaverant, quærentes quis eum principem & judicem constituisset; hunc ipsum Deus principem & liberatorem misit ductu Genii, qui ei in rubo apparuerat. Hic eos educit miraculâque fecit & prodigia, tum in Ægypto & mari rubro, tum in deserto, annis quadraginta. Hic est Moses ille, qui dixit

dixit Israelitis, Dominum Deum nupserunt, vatem eis ex eorum consanguinitate salsitaurum; ipsi Mosi similem, cui parerent. Hic ille est, qui in n. altitudine fuit in desertis cum Genio, qui cum eo locutus est in Monte Sinâ, & cum maioribus nostris, qui vitam accepit doctrinam, quam nobis traderet: cui noluerunt dicto audientes esse majores nostri; sed eo rejecto, animis sese in Ægyptum converterunt, & ab Aarone petiverunt, ut sibi faceret Deos qui se antecederent. Nam Mosi illi, à quo essent ex Ægypto educti, sese nescire quid accidisset. Itaque vitulum tum fecerunt, & sacrificium statue peregerunt, delectari operibus manuum fararum. Et Deus averfus, eos sivit prolabi ad cultum astrorum, quemadmodum in vaturn monumentis scriptum est: Nunquid mihi victimas, & sacrificia obtulistis quadraginta annis in desertis, posteri Israelitis? An non adhibuistis tabernaculum Molochy & sydus Dei vestri Remphanis? quæ vos simulacra fecistis ad adorandum: ob quæ ego transferam vos ultra Babylonem. Tabernaculum oraculare habuerunt majores nostri in desertis, sicut præscripserat is qui Mosi rationem ejus facienda ostendit. Quod ab illis acceptum, eorum succedessores unâ cum Josua introduxerunt, tum cum invaserunt in fines earum gentium, quas Deus eorum adventu exterminavit; donec ventum est ad tempora Davidis: qui usus Deo favente, voluit domicilium invenire Deo Jacobi. Solomon autem ædem ei ædificavit. Sed non in Templis manu factis habitat Supremus ille; quemadmodum dicit vates, Cælum mihi sedes est, & terra pedibus est scabellum: Quam mihi vos domum extruetis, (inquit Dominus) aut quis mihi locus requietis erit? Nonne mea manus fecit ista omnia? Perstinaces, & animo & auribus incircumcisi, vos semper Spiritui sancto resistitis, & vos & majores vestri. Nam quem illi vaturn non sunt insectati? An non eos necaverunt, qui adventum Justii prænuñciaverunt? cujus vos modo proditores fuistis & interfectores: qui geniorum administratione acceptam legem non servastis. Po Disrumpor præ iracundiâ. Huncine tam arroganter? St. Ecce autem, video cœlos apertos, & Filium hominis Deo ad dextram altantem. Se. & Se. O im-

puidentiam! Quid enim audiamus amplius? Invadamus eum universi, ejiciamus eum ex urbe. Agite, jam lapidetur. Vos testes; veltrum est initium hujus lapidationi, sustinete partes vestras. T. Nos verò per liberos. Atque ut simus expeditiores, hic apud te, adolescens, vestimenta nostra deponeamus. S. Quid cunctamini? Ferte, ferite, etiam atque etiam geminate. Vos omnes cooperite hunc lapidibus, conjicite universi, jacite grandine densius. St. Domine Jesu, accipe spiritum meum. Sc. Properemus, obruamus eum lapidibus. St. Domine, noli in hos vindicare hoc facinus.

Sent. Veritatem impietatis loco habent rectores hujus sæculi. A quibus veritate vincuntur, eis vim inferunt. Sic pugnant rectores tenebrarum hujus mundi.

CORNELIUS. Act. 10.

ARGUMENTUM.

Accersitus à Cornelio Centurione Petrus, eum de Jesu docet, & in ejus nomine lavat.

Cornelius, Petrus.

Auldivi modò intus advenire eum, quem curavi accersendum. Itaque ei ex eo obviam. O salve multum mi. P. Ah! quid agis? Surge, quid me ità accipis? Ego quoque homo sum: ne tu me divinis honoribus afficias. Ingrediamur. Quinam sunt isti, quos hîc convenisse video? C. Mei sunt cognati & necessarii atque amici, quos huc jussi convocari. P. Vos scitis, ut nefas sit homini Judæo hære, aut congregi alicui extero. Sed me Deus docuit neminem profanum aut immundum censere hominem. Quamobrem accersitus, nihil dubitavi venire. Nunc scire velim quam ob causam me accersiveritis. C. Quarto abhinc die, ad hanc horam eram jejunos, & domi meæ horâ nonâ precatîones faciebam: Ecce autem vir quidam exiit in meo conspectu veste splendidâ, & tua, inquit, precatîo, Corneli, exaudita est, tuâque misericordia & benignitas Deo in memoria insedit. Mitte ergò Joppen, accersitum Simonem cognomine Petrum; (is diversatur apud Simonem coriarium ad mare) qui, ubi advenit, colloquetur tecum. Ego continuo misi ad te, & tu rectè fecisti, quod venisti. Nunc nos omnes in Dei conspectu

ctu adsumus, ad audienda omnia tibi à Deo mandata. P. Reipsa comperio, nullum Deo personarum esse discrimen; contraque, apud omnes Nationes, qui eum metuunt, vitamque innocenter intituerunt, ei esse acceptos. Omnium summa est in disciplina, quâ curavi erudiendos Israelitas, quos læto pacis nuncio atlecit per Jesum Christum. Vos scitis quæ res acciderit per totam Judæam usque à Galilæa, post lotionem quam publicavit Joannes: de Jesu loquor Nazareno, sacro Dei numine & potentiâ prædito: qui ultra citraque commeans, multa multis beneficia conferebat, omnesque sanabat, quotquot à Vejove illo divexabantur: quippe cum Deus ei adesset. Et nos testes sumus omnium quæ fecit cum in reliqua Judæa, tum in Hierosolymis. Quem ipsi Judæi palo affixum sustulerunt, eum Deus tertio die in vitam revocavit, & manifestò ostendit, non vulgo, sed nobis designatis divinitus testibus, qui quidem cibum potionemque sumpsimus cum eo postquam à morte revocatus est. Ac munus ab eo assignatum habemus vulgo prædicemus & testificemur eum viventium esse mortuorumque judicem à Deo destinatum. Hunc omnes vates testantur eum esse, per cuius nomen veniam peccatorum consequantur, quoque ei confidunt. Sed quid hoc novæ rei est? Numine corripuntur omnes qui me audiunt, & jam diversis linguis loqui incipiunt. Nunquid causa est cur minis aquâ abluantur, qui eodem nobiscum numine afflati sunt? abluantur sanè nomine Domini.

Sent. Nullius conditionis hominem non admittit Christus. Apud omnes nationes, quicumque Deum meruunt, innocenterque vivunt, Deo accepti sunt.

C I R C U M C I S I. Añ. 11.

A R G U M E N T U M.

Reprehensus à Christianis Judæis Petrus, quod cum Cornelio extraneæ gentis homine congressus fuisset, causam dicit, & obtinet.

Christiani, Petrus.

NOS quidem factum tuum probare nullo pacto possumus: ut libere loquamur. P. Quodnam id est tandem? C. Quod homines præputio præditos convenisti, & cum eis cibum

cepisti. P. Si vobis videretur, resti omnem, prout sese habet, enarrabo, vos eâ auditâ judicabitis. C. Placet: enarra. P. Cùm in oppido Joppa erarem, visus sum mihi videre (cùm essem extra me raptus) vas quoddam descendens, quasi lin-teum magnum, quod quatuor capitibus de cœlo demissum, ad me usque pervenit. Id cùm attentus contemplerer, vidi quadrupedia terrestria, & feras, & reptilia, & aereas volu-cres, simulque audivi vocem dicentem mihi; Agè, Petre, macta & vescere: tum ego; Minime, Domine, nihil enim unquam immundum aut impurum per os meum intravit. At illa vox iterum de cœlo inquit; Quæ Deus purgavit, tu nē pollue. Id quater factum est; & tum demum omnia in cœ-lum subducta sunt. Tum continuò prestò fuerunt tres ho-mines in ea domo, in qua eram, ad me Cæsareâ missi. Cum his ut objectâ omni cunctatione congrededer, divino afflatu admonitus sum. Iverunt unâ mecum sex fratres hi, ac nobis hominis domum ingressis renunciavit ille, ut geni-um domi suæ vidisset astantem, & sibi præcipientem, ut mitteret Joppen homines, qui accerferent Simonem cogno-mine Petrum, ex quo ea audiret, quæ & ipsi essent, & ipsius toti familiæ salutaria. Hic cùm ego loqui cœpissem, illi divi-no afflatu correpti sunt, quemadmodum & nos fuimus prin-cipio. Tum recordatus tum illud Domini dictum quo dixe-rat; Joannem quidem abluisse aquâ, sed nos Spiritu sacro ab-lutum iri. Quod si eodem illos munere affecerat Deus, quo nos, cùm in Jesu Christi Domini fidem venissemus: ego quis eram ut possem obsistere Deo? C. Jam nihil addimus: sed gratias Deo agimus, qui etiam exteris per vitæ castigationem aditum ad vitam patefecerit.

Sent. Imitanda est Petri modestia, qui quod divino jussu fecerat, ejus tamen causam hominibus reddere non dedig-natur. Quos Deus admittit, eos repudiare nemo debet.

R H O D E. Ad. 12.

ARGUMENTUM.

Eductus divinitus ex carcere Petrus Christianis narrat quemadmodum fuerit eductus.

Petrus, Rhode, Christiani.

Aperite

A Perite mihi has fores aliquis. *R.* Nescio quis pulsat ostium: provisio quis sit. *P.* Requies mihi aperit tandem? *R.* Petrus est, Petrus est, O mihi scilicet! O populares salvi sumus: Petrus præ foribus vestibuli stat. *C.* Insanis. *R.* Minimè verò. Agnovi ejus vocem. *C.* Genius ejus est. *P.* Heus, heus, an expectatis dum ego hæc effringam fores. *R.* Non auditis eum pulsantem? *C.* Aperiamus. O mirum miraculum! Tunc ergo verus ades Petrus? *P.* Pax sit rebus. Audite, ut me Dominus eduxerit è carcere. A quater quaternis militibus per vices custodiebar. Cùmque hæc nocte dormirem inter duos milites, vinctus duabus catenis, carceremque custodirent ante januam custodes; ecce adeit Genius Domini, cujus in adventu domus splendore illustrata est. Is me pulsato latere expergescens iussit surgere, confestim, continuoque mihi è manibus exciderunt catenæ. Tum ille: Præcinge te, inquit, & indue sandalia. Atque ita feci, iussusque amicare pallium, & eum sequi, parebam, cùm jam egressus nondum intelligentem rem veram agi, sed mihi visum cernere viderer: Et jam prætergressi primos & secundos custodes, venimus ad portam ferream, quâ itur in urbem: quam ultro nobis patefactam egressi processimus vicum unum; atque ibi me reliquit ille. Tum ego, ubi ad me redii, apertè intellexi, eum à Domino missum esse ad me ex Herodis manu, & tantâ Judæi populi expectatione eripiendum. Hæc vos Jacobo & fratribus nunciabitis. Mihi aliò concedendum est.

Sent. Deum nulli carceres, nulla catena prohibent, quo minus liberet suos. Quos liberare vult Deus, tenere nemo potest.

PHILOSOPHI. Act. 17.

ARGUMENTUM.

Paulus Athenis de Deo, & Christo, & resurrectione locutus, à Philosophis deridetur, à Dionysio Areopagita admittitur.

Stoici, Epicurei, Paulus, Dionysius.

POSsumusne ex te scire, quæ sit ista tam nova doctrina quam affers: Namin audita quædam nostris auribus affers Jesum nescio quem novum Deum, & alteram vitam prædicans. Hæc qualia sint, velimus ex te discere. *P.* Video vos animo, Athenienses;

nientes, paulò superstitionis. Non cum præteriens vestra spectarem sacra, aram quoque ostendi in qua inscriptum erat, *Ignoto Deo*. Eum vobis ego Deum, quem ignorantes colitis annuncio. Deus qui lecit mundum, & omnia quæ in eo constant, cum sit cœli terræque Dominus, non habitat in templis manufactis: nec hominum manibus colitur, quasi ullà re egeat, qui ipse omnibus vitam, spiritum, omnia denique conferat: quique ductum ex unius sanguine omne hominum genus, in omni terræ solo collocaverit: quibus itata vivendi tempora, certosque inhabitandi terminos præfinivit, ut suum Dominum quærent, si fortè pervestigare & invenire eum possent: cum tamen non procul absit ab unoquoque nostrum; cum in eo vivamus, moveamur, & simus: ut quidam etiam vestrorum Poetarum dixerunt. Ejus enim genus sumus. Quod si genus sumus Dei; non debemus exultimare, auro, aut argento, aut lapidi arte & indutriâ humanâ cœlato, numen esse simile. At nunc omittis ignorantia temporibus Deus omnibus ubique hominibus denunciat, ut vitam corrigant. Statuit enim diem, in quo universos homines cum summa æquitate judicaturus est, per virum quendam, per quem id facere decreverat: quem dum à morte revocavit, certam ejusdem conditionis adipiscendæ spem fecit omnibus. *E.* Festivum nugatorem, qui hic nobis homines morti eripit! *S.* De hoc satis in præsentia; aliàs te de eadem re audiemus. *D.* At ego ità affectus sum tuâ oratione, peregrine, ut jam nihil dubitem quin ità sit; statuque à te non discedere (si tibi molestum non est) nisi istà doctrinâ quantum satis est instructus. *P.* Mihi verò nihil jucundius fieri potest quàm & tecum & cum omnibus ità animatis ea communicare, quæ divinitus edoctus, passim divulgare sum jussus.

Sent. *Mundana sapientia divinam pro stultitia habet. Deus ex suis operibus, sicut opifex, cognoscitur.*

L Y S I A S. *Act.* 21. 22.

Arg. *Comprehensus in templo Paulus à Judæis illis eripitur à Lyfia Tribuno; ejusque permissu apud Judæos causam dicit. Sed illis tumultuantibus, Lyfias eum virgis cædi jubet; verum, ubi civem Romanum esse cognovit, solvit.*

Judæi, Lyfias, Paulus, Centurio.

Suc-

Succurrite, viri Israelitæ. Hic eni homo ille qui contra populum, legem, & locum hunc, omnes ubique docet. Quinetiam Græcos introduxit in sacrum, & sanctum hunc locum profanavit. *Al.* Extrahamus eum è riuo, interimamus eum, Quid expectamus? Jampridem debuit interfici. Quod si factum esset, has turbas evitasset. *Al.* Vapula, homo seditiose. Hic nos te ictibus trucidabimus. Hem tibi. *Al.* Desinamus hunc verberare, populares: nam video huc venire tribunum cum militibus. *L.* Unde tam subito tanta orta est seditio? Eho! hicine in causa est? comprehendite hunc milites, & ei injicite catenas. Quisnam est? Aut quid fecit? Tacete, clamosi homines, Possūne ex vobis scire quidnam commiserit? Alius aliud nescio quid clamat: nihil intelligo. Abducatur in castra. Quæ (malum!) hæc tanta violentia est? Hic jam, credo, opprimemur in turba. *J.* Interime eum. *P.* Licetne mihi te alloqui? *L.* Scisne Græcè? Nonne tu es Ægyptius ille, qui superioribus diebus concitata seditione, eduxisti in sylvas illa quatuor millia hominum sicariorum? *P.* Ego homo sum Judæus, Tarsensis, civis non obscuræ Ciliciæ civitatis. Sed, oro te, permitte mihi ad populum loqui. *L.* Permitto. *P.* Audite meam hanc ad vos defensionem, fratres & patres. Ego homo Judæus sum. Tarsi in Cilicia natus, & in hac urbe educatus ad pedes Gamalielis, patriis legibus accuratè institutus, & Dei cupidus quemadmodum vos omnes estis hodie: qui hanc vivendi viam sum capitaliter infectatus, viros simul & mulieres contringendo, & in carcerem conjiciendo. Testis est mihi Pontifex, totusq; senatus, à quibus etiam epistolas ad fratres acceperam, & Damascum proficiscebam, eos quoque qui ibi essent, vinctos Hierosolymum ad supplicium adducturus. Sed in eo itinere, cū n appropinquarem Damasco, circiter meridiem, repente de cælo multa me lux circumfulsit; & collapsus ad terram, vocem audiui dicentem mihi, Saule, Saule, quid me insectaris? Tum ego; Quis es, Domine? Atque ille: Ego sum Jesus Nazareus, quem tu insectaris. Qui autem mecum aderant, lucem viderunt illi quidem, & territi sunt, sed vocem non audiverunt alloquentis me. Tum

ego

ego : Quid agam, Domine? Et Dominus, Surge, inquit, & proficiscere Damascum. Ibi tibi dicentur omnia quæ te facere statutum est. Cùmque præ lucis illius splendore non viderem, manu ductus à meis comitibus, perveni Damascum. Ananias autem quidam vir pius, & legi convenienter vivens, testimonio omnium illic habitantium Judæorum, venit ad me, & astans mihi, Salve frater, inquit, aspice : Cùmque ego eodem temporis vestigio in eum intuitus essem : Deus Patrum nostrorum, inquit ille, destinavit te ad cognoscendam ejus voluntatem, & ad Justum videndum, vocemque ex ejus ore audiendam : quoniam testis ei futurus es apud omnes homines, earum rerum quas & videris & audiveris. Et nunc quid cunctaris? Agedum, ablueri, & invocato Domini nomine peccata tua elui. Reverso autem mihi Hierosolymam, & in templo oranti accidit, ut, extra me ipsum raptus, viderem eum dicentem mihi, Propera, & Hierosolymam celeriter exi : non accipient enim tuum de me testimonium. Cui ego, Domine, inquam, sciunt ipsi ut ego sollicitus sim in custodiam dare, & per collegia virgis cedere eos qui tibi considerent : utque cùm tui testis Stephani sanguis effunderetur, ego adessim, & ejus neci consentiens, vestimenta custodirem eorum qui eum interficiebant. Tum ille, Vade, inquit : nam ego te ad procul remotas gentes amandabo. *J.* Tolle istum ex orbe terrarum; neque enim convenit eum vivere. *L.* Nihil unquam tale vidi. Necessè est graviores aliquam esse causas quæ universum populum in hunc commoveat. Neque enim ita clamarent, & vestes discinderent, pulveremque in aerem jacerent. Hæc non solent sine maxima causa fieri. Milites, intromittite eum in castra, & virgis cedite, causam fateri propter quam ita in eum clametur. *C.* Fiet. Dispolietur jam, & fanibus deligetur. *P.* Licetne vobis hominem Romanum indemnatum verberare? *C.* Vide quid agas, Lysia : nam hic homo Romanus est. *L.* Itanè; Adibo eum, Dic mihi, Esne Romanus? *P.* Etiam. *L.* Ego ipse magno pretio in istam civitatem susceptus sum. *P.* At ego natus sum. *L.* Desistite milites; jam satis superque factum est.

Sent.

Sent. Iniqui homines veritatem vel opprimere conantur. Pellitur è medio sapientia, ubi non regitur. Romana civitas plus habet auctoritatis apud homines, quàm Christiana. Sic fit & hodie. Si ejus præpotentis civitatis aut principis auctoritate commenderis locum ubiq; invenses; sin nihil nisi justitiâ habeas, vilissimus eris.

A N A N I A S. Act. 23.

A R G U M E N T U M.

Paulus victus Ananiam pontificem acerrimè reprehendit, ut exiegem. Deinde dicens se sperare resurrectionis reum; Phariseos & Sadduceos inter se committit, & ab illis adversus hos defenditur.

Paulus, Ananias, Assistentes, Lysias, Sadducei, Pharisei.

Fratres, ego ad hoc tempus Deo conscio, optimè mihi conscius tui. *An.* Percutiatür ei os. *P.* Percussurus est te Deus, paries incrustate. Ergò tu sedes, ut de me ex lege iudices; & contra legem jubes me pulsari? *Ass.* Pontifici Dei convitiaris? *P.* Nesciebam, fratres, eum esse Pontificem. Scriptum est enim, Principi populi tui nè maledicito. Verum audite, fratres, qui in hoc concilio adestis. Ego Phariseus sum, Pharisei Filius, sperat in resurrectionis mortuorum reus sum. *S.* Lepidum nugatorem! hoc se modo evadere possè sperat. *Ph.* Non malè loquitur: nihil in eo mali video; Quòd si Spiritus cum eo locutus est, aut aliquis genius, nè Deo repugnemus. *S.* Ideo eum defendetis vos, quia se vobiscum sentire clamat. *Ph.* Nos eum ideo defendimus quia defensione dignus est. Quid enim commisit? Vultis opprimere infontes? *S.* Imò vos vultis tueri fontes. *L.* Videndum nobis est, nè hic ab istis discerpatur. Tu jube huc descendere exercitum, ut eis eripiatur, & in caltra abducatur.

Sent. Injustus iudex, incrustatus paries. Pius profunt interdum adversariorum inter se controversia; quemadmodum, inter se rixantibus canibus, evadunt homines. Si quando tueri simulator pium, id magis sui, quàm equi amore facit.

N E P O S P A U L I. Act. 27.

A R G U M E N T U M.

Lysias à Pauli nepote de Judæorum in Paulum conjuratione certior.

certior factus, copias per vias suas, quæ Paulum ad Felicem Præto rem tuto perducant.

Centurio, Lysias, Nepos Pauli.

Paulus is, qui est in vinculis, me evocatum rogavit, ut hunc ad te adolescentulum adducerem: habere enim eum aliquid ad te. *L.* Cedò mihi manum, adolescentule. Dic mihi hîc in occulto, quid habeas quod velis mihi enunciare. *N* Judæi constituerunt petere à te, ut cras in concilium educas Paulum, quasi aliquid diligentius in eum quæsituri. Sed tû noli eis obtemperare: nam insidiantur ei homines ex eis supra quadraginta; qui sese devoverunt si vel comederent, vel biberent, quin eum interfecissent. Et nunc parati tuum mandatum expectant. *L.* Laudo te, quòd me scitè admonuisti. Discedes hinc, & nemini hæc indicabis, quæ mihi demonstravisti. Vos duo centuriones, paratos habete milites ducentos, qui Cæsaream proficiscantur, & equites septuaginta, hastatòq; ducentos, ad horam tertiam noctis; & iumenta adhibete, ut eo impositum Paulum ad Felicem Præto rem perducant. Ego ad eum epistolam scribam.

Sent. Ficti homines piis pertinacissime insidiantur. Sæpe minus est ingentilibus iniquitatis, quàm in iis qui se Dei populum gloriantur.

TERTULLUS. Act. 24.

ARGUMENTUM.

Paulum accusat Tertullus orator, apud Felicem Præto rem. Paulus crimina diluit. Felix causæ cognitionem differt in adventum Lysie Tribuni, Paulumq; jubet remissius custodire.

Felix præses, Tertullus orator, Paulus, Concio Judæorum.

Adest hic reus ille Paulus, Anania Pontifex, & vos seniores: superest ut vester orator accuset. *T.* Quòd maximâ pace per te fruimur; quòdq; tuâ prudentiâ hæc provincia recte administratur; nobis omnino gratissimum est, optime Felix, & agimus gratias, quas possumus maximas. Sed nè tibi diutius sim molestus, quæso ut nos pro tua aequitate paucis audias. Invenimus hominem hunc pestilentem & seditiones omnibus ubique terrarum Judæis concitantem, ac sectæ Nazarenorum principem, eousque ut etiam Fanum profa-

nare

nare cognitus sit. Euni nos comprehensum volumus ex nostra lege judicare : Sed intercessit Lyfias tribunus eumque magna vi à manibus nostris eripuit, ac iussit ut ejus accusatores apud te adessent. Ex quo quidem Lyfia, poteris, si quærere voles, certior fieri de omnibus criminibus de quibus nos hunc infirmulamus. Atque hæc ita se habere, testis est universa Judæorum, quos adesse vides, concio. C. Ità est. P. Licetne mihi causam dicere? F. Licet. P. Equidem eo confidentius pro me dico, quod scio te multos jam annos huic genti jus dicere: ut possis intelligere, me non plures duodecim complevisse dies, ex quo Hierosolymam ad divinum cultum concessi. Neq; vero me in templo invenerunt cum aliquo colloquentem, aut vulgi seditionem facientem, neq; in collegiis, neque oppidatim: nec me eorum possunt convincere, de quibus accusant. Illud autem libenter apud te confitebor, me ex institutione, quam sectam dicunt, Deum colere patrium, fidemque adjungere omnibus, quæ in disciplina nostra & vaticiniis scripta extant: tantumque mihi de Deo spondere, ut exploratum habeam, mortuos tum bonos, tum improbos, aliquando revicturos: id quod ne ipsi quidem non sperant. Atque equidem in id incumbo, ut rectam conscientiam Deo semper hominibusque probare possim. Veneram autem post annos complures, ut muneribus egestatem nonnullorum meorum popularium allevarem, ac festa libarem: cum me expiatum offenderunt in fano, nulla cum turba aut tumultu. Ii sunt quidam ex Asia Judæi; quos oportebat apud te præsto esse, & accusare, si quid in me haberent. Aut etiam hi, si quod deprehenderunt in me crimen, dicant sanè, dum adsto in concilio. Nisi fortè criminosa est una hæc vox, quam inter eos sic clamavi: Ego hodie à vobis reus agor defensæ mortuorum resurrectionis. F. Jam finem facite. Cum Lyfias tribunus venerit, cognoscam de vestra causa. Interea tu Centurio, Paulum custodi ita ut remissiùs habeatur: nève aliquis necessariorum ejus aditu aut famulatu prohibeatur.

Sent. Veritatis professionem, seditionem interpretatur calumnia. Calumniatores, modo ementiendo, modo torquendo nihil candidè dicunt. Calumniatoribus calumnia impune est,

est, insonantibus innocenti. & iudices, ubinam dormiat lex rationis!

FESTUS. Act. 25. & 26.

ARGUMENTUM.

Paulus ad Agrippam regem causam dicit, in qua de sua legatione, morumque resurrectione dixerit. Festus praeses, eum insanum appellat; Agrippa insanum iudicat.

Festus praeses, Agrippa rex, Paulus.

Videtis hunc hominem. Agrippa rex, & omnes viri qui hic adestis, de quo omnis me Iudeorum multitudo, tum Hierosolymis tum hic interpellavit, clamans, indignum esse eum vivere amplius. Ego vero cum comperirem nihil eum capitale admisisse, & ipse ad Augustum provocavisset, statui mittere, & tamen quid certi de eo scribam ad dominum, non habeo. Ea de causa produxi eum ad vos, & maxime ad te, rex Agrippa, ut rediscui ita, habeam quod scribam. Absurdum enim mihi videtur, mittere victum, neque crimina quae ei imponuntur, significare. *A* Liberum est tibi pro teipso dicere. *P.* Quod omnia, de quibus à Iudeis postulo, hodie sum apud te, rex Agrippa, defensurus, hominem Judaicarum consuetudinum atque controversiarum vel impranis peritum equidem beatum me existimo. Quamobrem oro te ut me aequo animo audias. Ac meam quidem actam ab ineunte aetate vitam (principio enim versatus sum Hierosolymis inter meos populares) norunt omnes Iudaei, jam diu scientes (modò velint fateri) me vixisse Pharisaum: quae exactissima nostrae religionis secta est. Et nunc hic sto reus speratae praestationis eorum, quae maioribus nostris à Deo promissa sunt: quo quidem se perventuras duodecim tribus nostrae, Deum noctes diesque assidue colendo, sperant. De hac spe, rex Agrippa, à Iudaeis accusor. Itane vero incredibile apud vos iudicatur, à Deo mortuos excitari? Equidem statueram multa mihi contra Jesu Nazareni nomen esse facienda; itaque feci Hierosolymis, multosque sanctos per potestatem quae mihi à pontificibus permessa erat, in carceres conclusi, & capite meo sententiam damnavi. Quin eos per omnia collegia tormentis saepe cogebam nefaria dicere: jamque immodicè in eos furens, persequer-

bar etiam ad exterarum urbes. Cūque aliquando proficiscerer Damascum, cum potestate mihi a pontificibus permīssa, die medio, Rex, in itinere vidi de cælo solis splendore majus lumen, quod me meosque comites circumfulsit. Cūque omnes ad terram corruissemus, vocem audiui affantis me, & Hebræo sermone dicentis, Saule, Saule, quid me insectaris? Durum tibi fuerit contra stimulos calcitrare. Tum ego, Quis es, inquam, Domine? Ego sum, inquit ille, Jesus, quem tu insectas: verū surge, & consiste in pedes. Nam ed tibi apparui, ut te ministrum & testem constituam eorum quæ vidisti, quæque tibi demonstrabo, vindicando te à populo & gentibus ad quas te nunc mitto, ad eorum oculos aperiendos, ut è tenebris in lucem, & ex Satanæ potestate ad Deum se convertant, & ita peccatorum veniam consequantur, & ad eandem cum eis sortem perveniant, qui quia in fidem meam venerunt, sancti facti sunt. Nec ego, rex Agrippa, cælesti visioni non fui dicto audiens: quin primum eis, qui Damasci erant & Hierosolymis, perque omnem Judææ regionem, necnon ipsis gentilibus, correctionem vitæ denunciarem, & exhortarer, ut ad Deum sese converterent, & vitæ correctionem factis ostenderent. Hæc me causâ Judæi in fano comprehensum, conabantur interficere: Sed divino præsidio ad hunc usque diem steti, parvos juxta ac magnos commonefaciens, neque quicquam dicens extra ea, quæ tum cæteri vates, tum Moyses futura antè denunciaverunt: Christum videlicet esse mortem passurum primūque ex mortuis in vitam revocatum, lucem populo & gentibus nunciaturum. F. Insanis, Paule: Nimia te litera ad insaniam redigunt. A. Non insanio, optime Feste: sed veracis & sobrii hominis verba profero. Scit rex, ad quem confidenter loquor, ut quem nihil horum latere putem: neque enim in tenebris gettum est. Credisne rex Agrippa, vatibus? Credis, scio. A. Propemodum mihi persuades, ut Christianus fiam. P. Deus faciat, ut non propemodum, sed planè, non solum tu, sed etiam omnes qui me audiunt hodie sint tales, qualis ego sum; exceptis his vinculis. F. Surgamus, discedamus hinc, hic homo mihi videtur, nihil morte dignum aut carcere, commisisse. A. Poterat absolvi, nisi provocavisset ad Cæsarem.

Sent.

Sent. *Vera sapientia multum iudicio infania est. Licet interdum ex calumniarum mente magis quam verbis crimina diluere, Neque enim nominatim accusabatur Paulus de resurrectione mortuorum: sed cum esset in ipsius doctrina (quæ ei crimini dabatur) etiam resurrectio servavit non injustæ causæ suæ.*

J U D E X. Matth. 25

A R G U M E N T U M.

Christus in ultimo adventu suo de bonis malisque sententiam pronunciat.

Jesus Judex, Dextri, Sinistri.

VEnite, Beati Patris mei possidete paratum vobis regnum ab orbe condito. Nam cum esurirem, dedistis mihi comedere; cum sitirem, bibere; hospitem me accepistis, nudum vestivistis, ægrum visitavistis, in custodiam datum invististis. D. Domine, quando te vidimus esurientem, ut aluerimus? aut sitientem, ut potum dederimus? Quando autem hospitem, ut acceperimus? aut nudum, ut vestiverimus? Quando ægrum aut in vinculis, ut inviserimus? *Je.* Credite mihi, quatenus minimo horum fratrum meorum fecistis, mihi fecistis. Vos autem abite à me, execrabiles, in ignem æternum, Vejovi, ejusque genis paratum, qui me neque esurientem cibo, neque sitientem potione refecistis? hospitem non suscepistis, nudum non vestivistis, infirmum & in carcerem conjectum non invististis. S. Domine, quando te vidimus esurientem, aut sitientem, aut hospitem aut nudum, aut infirmum, aut in carcere, neque subvenimus? *J.* Credite mihi quatenus horum minimo non fecistis, mihi non fecistis.

Sent. *Pro suis quemque factis remunerabitur Christus. Quod cuius Christianorum sit, id ipsi Christo sit.*

F I N I S.

Decem Dei Præcepta, & alia deinceps sequentia quæ ad rei publicæ institutionem pertinent; ex Exod. cap. 20. & reliquis.

DEus hæc omnia Israelitis ad hunc modum effatus est: Ego sum Jova Deus tuus, qui te eduxi ex domicilio servitutis Ægyptiæ.

1. Deos alios nullos, præter me habeto.
2. Simulacrum ullius rei, quæ extet aut suprâ in cœlo, aut infrâ in terra, aut in aquis sub terra, nè facito; nève ea venerator, nève colito. Nam ego sum Jovæ Deus tuus, Deus impatiens socii, qui parentum culpam etiam in liberos persequor, vel ad tertiam usque quartumq; stirpem oforum mei clementiæque utor ad millestimam usque stirpem erga mei amantes, meæque præcepta conservantes.
3. Jovæ Dei tui nomen inaniter nè adhibeto: neq; enim finet impunitum Jovæ, qui ejus nomen inaniter adhibuerit.
4. Diem Sabbati sanctè agere memento. Sex diebus agito, tuæque opera omnia patrato: Septimo autem die, quod Jovæ Dei tui Sabbatum est, nullum opus facito, nec tu, neu tuus filius, aut filia, neu tuus servus, aut ancilla, neu tuum jumentum, neu apud te degens peregrinus. Nam cùm sex diebus fecisset Jovæ cœlum, terram, mare, quæque in eis sunt omnia feriatum est die septimo; qua de causa Jovæ diem Sabbati sanctum sacrumque fecit.
5. Parentem utrumq; honorato, ut diu ætatem producas in terra, quam tibi Jovæ Deus tuus donat.
6. Nè hominem occidito.
7. Nè adulterato.
8. Nè furator.
9. Falsum testimonium contra alterum nè dicit.
10. Alterius domum nè concupiscito; alterius uxorem nè concupiscito; nève servum, aut ancillam; nève bovem, aut asinum nihil deniq; quod sit alterius.

Hic universus populus, visis fragoribus, fulgetris, tubæ sonitu, & montis fumo, perterriti abscedere, & procul stantes à Mose petere, ut ipse eis audientibus loqueretur, non Deus, ne emorerentur. Quibus Moses, nè metuite, inquit: nam ad vos tentandos venit Deus, utq; vos ejus timor ob oculos propositus à peccando deterreat. Igitur procul stante populo accessit ad illam caliginem ubi Deus erat. Et Jovæ Mose sic fatus est Commemorato Israelitis, ut me secum de cœlo viderint loquentem, nè præter me Deos sibi argenteos aut aureos fabri-

Centur. Sed mihi cæspitium altare fiat, in quo solida sacrificia & pro salute balatibus bobusve faciatis; quocunque in loco mei nominis monumentum posuero, ibi vos auditurus, & prosperaturus. Quod si mihi altare lapideum fiet, nè ex quadrato lapide excitatote: nam id ferraamenta admovendo profanaretis. Nè per gradus ad æneum altare, ascenditote, nè in eo obscena vestra appareant.

Hæc autem eis jura propones: Si emeris servum Hebræum sex annos servito; septimo autem anno manumittor gratuitò. Si cæcebs, manumittitor, sin maritus, uxor cum eo manumittitor. Si Dominus ei uxorem dederit ex qua filius aut filias procreaverit, scæ vna & nati domini sunt: ipse solus manumittitor. Quod si servus captus amore sui domini, & uxoris, & filiorum, noluerit manumitti, eum dominus ad recuperatores adducito, esque ad valvæ aut ad postem applicato aurem subulâ perforato, & ille ei perpetuûm servito.

Si quis filiam suam vendiderit, in famulatur, ea nè servorum in more n manumittitor. Si ea Domino displicebit, nec is eam desponderit, redhibeto. In extraneam gentem emancipium potestas nè esto, quia eam effecit ignominia. At si eam filio suo destinaverit, eodem jure cum ea quo cum liberis agito. Si aliam duxerit, hanc victu, vestitu, congressu nè fraudato. Si tria hæc ei non confecerit, manumittitor gratis sine pretio.

Qui hominem pulsaverit, si is mortuus fuerit, capitale esto. At qui non captaverit, sed in eum fortè fortunâ incurrerit, statuum vobis locum, quo confugiat. At si quis alterius necem per dolum de industria machinatus fuerit, is vel ab ara mea, ad necem abstrahitor.

Qui patrem aut matrem pulsaverit, capitale esto.

Qui hominem clepsit, eumque vendiderit, aut is apud eum inventus fuerit, capitale esto.

Qui patri aut matri maledixerit, capitis poena esto.

Si quis alterum ortâ contentione percusserit lapide, aut pugno; si ille non fuerit mortuus, sed in lecto decubuerit: si surrexerit, & foras baculo innixus iverit, percussor sine fraude esto, tantum illius cubatum & medicationem præstato.

Si-

Siquis servum suum aut ancillam baculo percussit, si præsens mors secuta fuerit, tenetur. Verùm si unum aut alterum diem superflus fuerit, nè tenetur, quoniam * pecunia ejus est.

* Id est, ejus
juris est, ut
pote captus.

Si qui dimicando mulierem gravidam vulneraverint, & abortum intulerint: si perniciës non fuerit, ad æstimationem in riti mulieris mulcta esto, & ad eam rem arbitri funto. Sin autem perniciës fuerit, vitam pro vita pendito, oculum pro oculo, dentem pro dente, manum pro manu, pedem pro pede, fugillationem pro fugillatione, vulnus pro vulnere, vibicem pro vibice.

Lex talionis.

Si quis servi sui aut ancillæ oculum percussit, eumque corruerit, eum manumittito pro oculo. Et si servi sui aut ancillæ dentem decussit, eum manumittito pro dente.

Si quem bos virum, aut foeminam cornu petiverit, & is mortuus fuerit; bos lapidator, ejus caro nè comestor, dominus bovis impunitus esto. At si bos antea fuerit petulcus, & ejus dominus admonitus fuerit, neque tamen custodierit, si virum aut foeminam occiderit; & bos lapidator, & ejus dominus morte plectitor. Sin ei mulcta imponetur, tantum vitæ suæ pretium dato quantumcunque ei fuerit impositum. Sive puerum petiverit, sive puellam, idem juris esto. Si servum petiverit bos, aut ancillam, argenti triginta sicli domino illius solvuntor, bos dilapidator.

Si quis fossam vel aperuerit vel demiserit, nec obduxerit, & eò deciderit bos aut asinus; autor fossæ præstato, argentum domino illius solvito, ipse mortuum habeto.

Si cujus bos alterius bovem vulneraverit, & ille mortuus fuerit, bovem vivum vendunto, & ejus pretium dividunto, & mortuum etiam dividunto. At si notum fuerit, bovem antea esse petulcum, neque eum dominus ejus custodiverit, bovem bove pensato, ipse mortuum habeto.

Vivum bovem
pro illo reddi-
to.

Si quis bovem, pecusve clepserit, mactaveritque, aut vendiderit, quinque boves pro uno reddito, & quatuor balantes pro una.

*Furti poena,
c. 22.*

Si fur in surripiendo deprehensus, ictus fuerit,
& inde mortuus. homicidii poena nē esto, nisi orto sole; tum homicidii poena esto. Si habet, unde reddat, reddito: si non habet, venditor pro suo

furto.

Si deprehensum fuerit furtum penes eum, bos, asinus, ovis, capra vivens, duplum reddito.

Si quis emissio pecore compaverit fundum aut vineam alterius, damnum sarcito de optima parte fundi sui, aut vineae.

Si in spinas emissus ignis, metam, aut segetem, aut messem corripuerit; autor ignis detrimentum praestato.

Si quis apud alterum argentum supellectilemque deposuerit, idque de illius domo surreptum fuerit; si fur deprehensus fuerit, duplum reddito. Sin autem fur non deprehensus fuerit, tum dominus domus ad recuperatores vocatur, ni rem alterius intervegerit. Quaecunque in re crimen statuitur, in bove, in asino, in ove, in capra, in veste quaecunque res erit amissa, quae cuja dicatur, causa amborum ad recuperatores deferatur: utrum condemnaverint recuperatores, alteri duplum reddito.

Si quis alterius fidei, asinum, bovem, ovem, capram, aut quodvis pecus commiserit: si id nullo vidente fuerit mortuum, aut fractum, aut abactum, jusjurandum Jovae interponitur, illum rem alterius ad se non avertisse, eamque satisfactionem dominus rei accipito, neque fiduciaris rem reddito.

Quod si ei furto ablatum fuerit, damnum praestato domino rei. Sin raptum a feris fuerit, testem exhibeto, neque raptum praestato.

Si quis quid ab altero utendum acceperit, & id fractum aut mortuum fuerit, domino rei absente; damnum praestato. At praesente, nē praestato, si conductitium & pretio adductum erat.

Si quis virginem non sponfam pellexerit, & cum ea concubuerit eam sibi in matrimonium dotato.

Si puellae pater eam locare illi nolet, argentum pendito, ut fert dos virginum.

Sagas vivere ne sinistote.

Qui-

Quicumque rem habuerit cum bestia, capitale esto.

Qui deis sacrificaverit, sacratus intèreat, nisi uni Jovæ.

Peregrinum nè premito, nève angito: nam peregrini fuistis in Ægypto.

Viduam nullam, aut pupillum premito: si presseris, cùm ad me conquerentur, eorum ego querelas exaudiam iratúsque ferro vos trucidabo, erúntq; vestrae conjuges viduæ, & liberi pupilli.

Si cui meorum pauperi tecum versanti pecuniam mutaveris, nè tu ei sceneratorem præbeto, nè ei usuram imposito.

Si alterius vestem in pigrus acceperis, ante solis occasum reddito: nam id unum habet operimentum, cum cuticulæ amictum in quo recubet: qui si apud me questus fuerit, exaudiam, ut sum misericors.

Magistratui re maledicito, nec eum execrator, qui est in tua natione princeps.

Fruges & liquorem tuum nè avertito.

Primogenitum filiorum tuorum mihi dato. Idem in bobus & balantibus facito: Septem dies cum matre sua esto, octavo die id mihi dato.

Præstatote vos mihi puros homines: & carnem ruri raptam nè gustatote, sed ad canes projicitote. Auditionem falsam nè accipite.

Cap. 23.

Scietatem cum impio nè coito, ut sis testis injurios. Multitudinem in vitio nè sequitor, nève in lite de recto in sententiam multitudinis deflectito. Inopi in lite nè indulgeto.

Si adversarii tui bovem, asinum offenderis errantem, ei reducito. Si inimici tui asinum videris oneri succubuisse, nè ei auxilium denegato, sed opitulato:

Inopis tui jus in lite nè depravato.

A re falsa abesto. Infontem & justum nè interficito: nam ego iniquum non absolvam.

Nève donum accipito: nam donum crecat etiam perspicaces, bonorumq; virorum orationem pervertit. Peregrinum nè vexato: scitis enim vos quæ sit mens peregrinorum, ut qui peregrini fueritis in Ægypto.

Sex annos arvom tuum conferito, ejúsque proventum percipito:

cipito: at septimo intermitto, remittitôque ad cibatum egenorum popularium tuorum, & (si quid illis superfuerit) bestiarum terrestrium. Idem in vinea & oliveto facito.

Sex diebus opus tuum p rato, at septimo *Sabbatum*. feriator, ut requiescat bos tuus, alinusque, utque respiret natus, ancilla tuæ, peregrinusque.

Omaia quæcunque dicit vobis, servatote.

Nominis alienorum deorum memoriam ne usurpato, néve in ore habeto

Festi dies. Tribus temporibus in anno mihi festa agito. Azymalia servato, per quæ septem dies azymis vescêris (ut præcepti tibi) statuto tempore mensis verni, (quia in eo emigrâst ex Ægypto.) Ergo coram me vacui ne apparento. Item messalia primitivarum frugum operis tui, quas in agro feveris. Item conditalia in exitu anni, ubi tuas fruges ex agris condideris.

Ter quotannis omnes tui mares in conspectum Domini Joæ sistuntur.

Cum meæ victimæ sanguinem, eam mactando, effunder, fermentum ne habeto.

Mei festi adeps in posterum diem ne pernoctato.

Principium primitivarum frugum tui fundi in ædem Joæ tui inserto.

Hædum in sanguine matris suæ ne coquito.

Catalogus Dialogorum Sacrorum.

Liber I.					
A	Damus, P. 1.	Laban	13	Caleb	28
	Casius. 3	Jacobus redux	15	Balaamus	31
Lotus	ibid.	Josephus venditus	16	Transjordanini	ib.
Abrahamus	7	Josephus captivus	18	Rachaba	33
Ephron	8	Josephus conjector	19	Gabaonitæ	34
Rebecca	ibid.	Josephus agnitus	20	Josua	35
Idumus	10	Moses expositus	23	Jaël	37
Venator	11	Damus	24	Gideon triturans	ib.
Jacobus profugus	3	Vitulus	26	Gideon	38
		Conquirentes	27	Jephtha	40
					Ruth

Catàlogus Dialogorum Sacrorum.

<i>Rutha</i>	Pag. 41	<i>Foas</i>	87	<i>Paris</i>	141
<i>Boozus</i>	42	<i>Fonas</i>	88	<i>Præposteri</i>	143
<i>Discalceatus</i>	43	<i>Rabfacs</i>	90	<i>Chananea</i>	144
<i>Samfon</i>	44	<i>Ezechias</i>	92	<i>Fermentum</i>	145
Liber II.		<i>Jeremias</i>	9	<i>Claviger</i>	ibid.
E <i>Lis</i>	45	<i>Ananias</i>	95	<i>Lunaticus</i>	146
<i>Saulus</i>	46	<i>Sedecias</i>	97	<i>Lapidantes</i>	147
<i>Samuel</i>	47	Liber III.		<i>Cecus natus</i>	150
<i>Sortilegium</i>	49	T <i>Obias</i>	101	<i>Renovalia</i>	153
<i>Obedientia</i>	50	<i>Asmodeus</i>	ib.	<i>Thomas</i>	154
<i>Goliathus</i>	51	<i>Raguel</i>	103	<i>Lazarus</i>	ibid.
<i>Jonathan</i>	54	<i>Tobæus</i>	104	<i>Repudium</i>	155
<i>Novilunium</i>	55	<i>Raphael</i>	105	<i>Dives</i>	156
<i>Achimelechus</i>	56	<i>Achior</i>	106	<i>Dives immisericors</i>	158
<i>Doegus</i>	57	<i>Juditha</i>	109	<i>Filii Zebedæi</i>	159
<i>David latitans</i>	ib.	<i>O'fernes</i>	111	<i>Vinitores</i>	ibid.
<i>Abigail</i>	59	<i>Virago</i>	113	<i>Denarius</i>	161
<i>Abiseus</i>	61	<i>Susanna</i>	116	<i>Sadducæi</i>	162
<i>Phœbas</i>	62	<i>Chaldæi</i>	118	<i>Petrus</i>	163
<i>Achis</i>	64	<i>Daniel</i>	119	<i>Pilatus</i>	166
<i>Amalechitæ</i>	ibid.	<i>Fornax</i>	121	<i>Barabbas</i>	ibid.
<i>Nathan</i>	65	<i>Balsasar</i>	124	<i>Simon</i>	167
<i>Thecuana</i>	66	<i>Haman</i>	125	<i>Lingua</i>	168
<i>Semeis</i>	68	<i>Artaxerxes</i>	127	<i>Claudus</i>	170
<i>Achitophel</i>	69	<i>Nehemias</i>	ibid.	<i>Primates</i>	172
<i>Abfolomus</i>	70	<i>Veritas</i>	128	<i>Garnalsel</i>	173
<i>Berzeleus</i>	72	Liber IV.		<i>Stephanus</i>	174
<i>Bethsaba</i>	73	M <i>Aria</i>	132	<i>Cornelius</i>	178
<i>Solomon</i>	74	<i>Baptista</i>	ib.	<i>Circumcisi</i>	179
<i>Roboamus</i>	75	<i>Nathanael</i>	133	<i>Rhode</i>	180
<i>Sarepthana</i>	ibid.	<i>Nicodemus</i>	134	<i>Philosophi</i>	181
<i>Elias</i>	76	<i>Samaritana</i>	136	<i>Lysias</i>	182
<i>Michæas</i>	80	<i>Centurio</i>	137	<i>Ananias</i>	183
<i>Sunamitis</i>	82	<i>Piscatores</i>	138	<i>Nepos Pauli</i>	ibid.
<i>Naaman</i>	83	<i>Simon</i>	ibid.	<i>Fertullus</i>	186
<i>Hazael</i>	85	<i>Jairus</i>	139	<i>Festus</i>	188
<i>Jehoa</i>	86	<i>Philippus</i>	140	<i>Judex</i>	190

A Catalogue of Books printed for the Company of Stationers.

- Æ** Sopi Fabulæ cum Indice præfixo:
 Idem Anglo-Lat. per Hool.
 Apthonii Progymnasmatum cum Scholiis Lorichii
 M. Corderii Colloquia Scholastica.
 — Idem Anglo-Lat. per Hool.
 Catonis Disticha cum Scholiis Erasmi.
 — Idem Anglo-Lat. per Hool.
 M. T. Cicero de Officiis, item de Amicitia, de Senectute: Paradoxo: & de Somnio Scipionis, cum Indice. 8o.
 Illustrium Poetarum Flores.
 Isocratis Parænesis, hoc est ad Demonicum, ad Nicoclem, de Regno, &c. Gr. Lat. 12o.
 — Orationes tres ad Demonicum, Nicoclem. Item Plutarchus de liberis educandis. 8o. Gr.
 Comenii Janua Linguarum reſerata. The Gate of Languages unlocked. 8o.
 Linguae Latinae Exercitation. Joan. Lud. Vive Auctore. 8o.
 B. Mantuani Adoleſcentia ſeu Bucolica brevis Commentariis Badii. 8o.
 Chriſtiane Pietatis prima Inſtitutio ad uſum Scholarum Gr. Lat. Scripta. Per A. Nowell. 12o.
 P. Ovidii Naſonis Heroidum Epistolæ. Lib 3 Amorum, de Arte Amandi, de Remedio Amoris. 8o.
 — De Tristibus, Libri 5. cum Annotationibus 8o.
 — cum Notis Minelli. 12o.
 — Metamorphosis ex accuratissimis virorum doctiss. castigationibus emendata.
 — Faſtorum libri 6. Tristium libri 5. de Ponto Lib. 4. in Ibin. ad Liviam ex accuratissimis diverſorum caſtigationsibus.
 Poſſelri Colloquia familiaria. Acceſſi Dialogus de ratione ſtudiorum recte inſtituenda Gr. Lat. 8o.
 Bueriles Conſabulatiuncula Auctore Ev. Gallo à mendis repurgatæ.
 — Idem Anglo-Lat. Per Hool. 8o.
 M. T. Ciceronis Epistolarum Libri 4. cum poſtremis H. Stephani & de Lambini Editionibus collati & quàm accuratiſſimè emendati à J. Sturmio. 8o.

rs.

d-

de

r-

es

-

ni

c

-

l.

g.

e

-

-

-

~~22~~
1725

~~22~~
Si quis Ex autem
Videt hunc. Collum
reddat aut Epistolum
Dabitur calli & terra
Caesar

Mea fortuna est
Fachymat

